

Jaarrekening / jaarverslag 2024

waterschap
limburg

Bezoekadres

Maria Theresialaan 99
6043 CX Roermond

Postadres

Postbus 2207
6040 CC Roermond

IBAN: NL10NWAB0636750906

KvK: 67682065

088 88 90 100

info@waterschaplimburg.nl

www.waterschaplimburg.nl

titel Jaarrekening / jaarverslag 2024
subtitel
datum 6 mei 2025
versie 3.0
status concept
zaaknr. 2023-Z14365
documentnr. WLDOC-220622665-30858

vrijgave Dit document is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Leeswijzer	5
1.2	Waterschap Limburg in kengetallen	7
2	Financiële samenvatting	8
2.1	Exploitatie	8
2.2	Investerings	10
2.3	Weerstandvermogen	12
2.4	In één oogopslag kerncijfers Waterschap Limburg	13
2.5	Bestemming resultaat	14
Deel I Jaarverslag		15
3	Programma's	16
3.1	Hoogwaterbescherming Maasvallei	18
3.2	Klimaatadaptie	30
3.3	Waterkwaliteit en ecologie	48
3.4	Zuiveren	64
3.5	Crisisbeheersing	74
3.6	Bestuur en organisatie	82
4	Paragrafen	102
4.1	Paragraaf uitgangspunten en normen	102
4.2	Paragraaf incidentele baten en lasten	104
4.3	Paragraaf kostentoerekening	105
4.4	Paragraaf onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen	106
4.5	Paragraaf waterschapsbelastingen	107
4.6	Paragraaf weerstandvermogen	110
4.7	Paragraaf financiering	115
4.8	Paragraaf verbonden partijen	121
4.9	Paragraaf bedrijfsvoering	124
4.10	Paragraaf EMU-saldo	131
4.11	Openbaarheidsparagraaf	132
Deel II Jaarrekening		135
5	Balans met toelichting	136
5.1	Balans	136
5.2	Indeling en waardering balansposten	137
5.3	Vaste activa	138
5.4	Vlottende activa	139
5.5	Vaste passiva	143
5.6	Vlottende passiva	153
5.7	Niet in de balans opgenomen verplichtingen	154
5.8	Gebeurtenissen na balansdatum	155
5.9	Watercrisis	155
5.10	Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA)	157

6	Kredietvoting en -verlening	159
7	Exploitatie naar kostendragers	165
8	Exploitatierekening naar kosten en opbrengsten	168
8.1	Toelichting op kosten	170
8.2	Toelichting op opbrengsten	176
8.3	Exploitatieresultaat	179
8.4	Topinkomens	180
9	Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)	182
10	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	184
11	Voorstellen	193
	Deel III Bijlagen	197
BIJLAGE A	Vaste activa	198
BIJLAGE B	Reserves en voorzieningen	199
BIJLAGE C	Vaste schulden	200
BIJLAGE D	Personeelslasten	201
BIJLAGE E	Berekening van het rente omslagpercentage	202
BIJLAGE G	Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen	204
BIJLAGE H	Treasury	205
BIJLAGE I	EMU-Saldo	206
BIJLAGE J	Investeringslijst	207
BIJLAGE K	Lijst van verbonden partijen	215

1 Inleiding

Voor u ligt de jaarrekening 2024 van Waterschap Limburg. Hierin leest u op welke wijze we de waterschapsbelasting hebben besteed.

Verantwoordelijkheid nemen voor nu én later. Dat was de rode draad in 2024. We maakten beleid en investeerden op het gebied van (water)veiligheid, waterbeschikbaarheid en schoon water. Met als doel om volgende generaties zekerheid en veiligheid te bieden op het gebied van waterbeheer. Het spreekt voor zich dat de in 2024 ingezette koers de komende jaren, en ook over de horizon van deze bestuursperiode heen, zijn uitwerking heeft.

Een van de belangrijke ontwikkelingen die in 2024 haar schaduw vooruit wierp, was die om een robuuste organisatie neer te zetten die de uitdagingen van morgen efficiënt en effectief kan oppakken. Het samengaan van Waterschap Limburg en haar zusterorganisatie Waterschapsbedrijf Limburg tot één waterschap per 1 januari 2025 is zo'n ontwikkeling. Die samenvoeging kan alleen maar succesvol zijn als de basis op orde is. Daar is hard aan gewerkt.

Een andere uitdaging was (en is) het in standhouden en vernieuwen van de zuiveringen. Dat vergde een aanzienlijke investering.

De verwachte gevolgen van de Oekraïne-crisis, de ontwikkelingen van de energieprijzen, de stijgende cao-lonen en de alsmaar toenemende grondstofkosten komen in deze jaarrekening tot uiting. Daar staat tegenover dat we niet alle vacatures ingevuld kregen waardoor de personele kosten lager uitvielen.

Waterschap Limburg ervaart dat de omgeving steeds meer vraagt en verlangt. Toch is niet alles van vandaag op morgen oplosbaar en het waterschap kan zeker niet alles alleen. Samenwerking met andere overheden, partners in de waterketen, bedrijven en particulieren is en blijft cruciaal voor een adequaat waterbeheer.

1.1 Leeswijzer

1.1.1 Jaarrekening/jaarverslag 2024

Voor u ligt het jaarverslag 2024 van Waterschap Limburg. Met deze rapportage leggen bestuur en organisatie verantwoording af aan het algemeen bestuur over de bereikte doelen en resultaten, de uitgevoerde acties en de daarvoor ingezette middelen. Het jaarverslag 2024 heeft zowel een interne als een externe verantwoordingsfunctie.

Het samengaan van WL en WBL in Waterschap Limburg betekent ook dat er vanaf boekjaar 2025 nog maar één jaarverslag wordt gemaakt.

In deze jaarverslaglegging kunt u lezen hoe wij invulling hebben gegeven aan de voornemens in het verslagjaar. Naast de (financiële) samenvatting en de leeswijzer, bestaat de jaarverslaglegging uit drie onderdelen, te weten:

Deel I: Het jaarverslag

Deel I bevat de programmaverantwoording. Per programma zijn naast de geplande doelstellingen, beoogde effecten en indicatoren de bereikte doelstellingen en effecten toegelicht. De (wettelijk) verplichte paragrafen staan aan het einde van dit onderdeel.

Deel II: De jaarrekening

De jaarrekening betreft het cijfermatige deel van de jaarverslaglegging. Deze bestaat conform het Waterschapsbesluit uit de balans en de verschillende exploitatierekeningen:

- Balans met toelichting
- Kredietvoting en -verlening
- Kostentoerekening / kostendragers / dekkingsmiddelen
- Exploitatierekening naar kosten en opbrengsten
- Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (waaronder de Single information Single audit (SiSa)-bijlage)

Dit onderdeel bevat ook de controleverklaring van de accountant en het voorstel tot vaststelling van de jaarrekening inclusief de voorgestelde bestemming van het resultaat.

Deel III: De bijlagen

De jaarstukken bevatten een aantal bijlagen voor nader inzicht, waaronder: het investeringsoverzicht inclusief de af te sluiten projecten, de staat van vaste activa, reserves en voorzieningen, vaste schulden en personeelslasten.

1.2 Waterschap Limburg in kengetallen

2.209 km²

werkgebied

1.133.255

inwoners

31

gemeenten

17

rioolwaterzuiveringsinstallaties

572 km

transportleiding afvalwater

150 mln m³/jr

gezuiverd water

850

dijkwachten WL

735

medewerkers in dienst

206 km

waterkeringen

199

coupures

3053 km

watergangen

471

regenwaterbuffers

2162

stuwen

183

gemalen

€ 246 mln

netto exploitatiebudget

€ 133 mln

netto investeringsbudget

2 Financiële samenvatting

In deze paragraaf presenteren we op hoofdlijnen het resultaat van de exploitatie op programma- en kostensoortenniveau, evenals de investeringen. Verder geven we een korte toelichting op beide onderdelen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 en een overzicht met de belangrijkste cijfers van ons waterschap.

2.1 Exploitatie

Exploitatie op programmaniveau

De netto kosten per programma over het verslagjaar kunnen als volgt worden weergegeven.

Programmatotaal		Gewijzigde begroting	Realisatie
Hoogwaterbescherming Maasvallei		15.027.900	13.869.092
Zuiveren		116.476.000	115.973.903
Waterkwaliteit en ecologie		4.547.000	3.726.972
Klimaatadaptatie		75.222.900	70.225.286
Crisisbeheersing		3.829.200	6.617.547
Bestuur en Organisatie		14.509.900	17.582.502
Programmatotaal		229.612.900	227.995.302
Onvoorzien WL	+	176.800	-
Onvoorzien WBL	+	500.000	500.008
Duurzaamheid en innovatie	+	345.500	-
Resultaat BsGW	-/-	-	651.915
Overheadcomponent vergoeding HWBP	-/-	399.000	224.295
Goodwill toetreders BsGW	-/-	14.100	14.050
Dividend Nederlandse Waterschapsbank NV	-/-	2.300.000	2.742.671
Resultaat WBL 2024	-/-	-	5.092.000
Totaal Netto kosten		227.922.100	219.770.379
Opbrengst waterschapsbelastingen incl kwijtschelding en oninbaarheid		234.471.100	236.004.298
Exploitatieresultaat		6.549.000	16.233.919

Voor een nadere toelichting op de programmakosten wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

Exploitatie op kostensoortenniveau

In de jaarrekening worden de verschillen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2024 op kostensoortenniveau verklaard. Het exploitatieresultaat kan volgens de kostensoortenindeling als volgt worden weergegeven.

Kosten / Opbrengsten	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	242.748.100	241.579.769
Opbrengsten	249.297.100	257.813.688
Exploitatieresultaat	6.549.000	16.233.919

Voor een nadere toelichting op de kostensoorten wordt verwezen naar hoofdstuk 8.

Kosten en opbrengsten, realisatie versus gewijzigde begroting.

De kosten zijn met € 1.168.000 afgenomen (0,5%) en de opbrengsten met € 8.517.000 toegenomen (3,4%), ten opzichte van de gewijzigde begroting en afgerond op duizendtallen.

- ✓ **Rente en afschrijvingen** zijn toegenomen. Ondanks een hoger investeringsniveau zijn de afschrijvingskosten in het verslagjaar, door de onderuitputting op investeringen met een kortere looptijd slechts marginaal toegenomen. De externe rentekosten zijn door een negatievere liquiditeitspositie en de extra rentekosten als gevolg van een aanvullende financiering toegenomen. De interne rentelasten zijn door de renteontwikkeling in 2024 eveneens toegenomen.
- ✓ **Personeelslasten** zijn lager door een gemiddeld lagere personeelssterkte, vacatures die later in het jaar zijn ingevuld, de aankoop van IKB verlof en doordat minder gebruik is gemaakt van inhuur personeel derden.
- ✓ **Goederen en diensten van derden** zijn toegenomen door de kosten die via de bestemming van het rekeningresultaat uit eerdere jaren ten laste van de specifiek daarvoor gevormde bestemmingreserve worden gebracht. Het betreft met name kosten die gemoeid zijn met de integratie van WL en WBL.
- ✓ **Bijdrage aan derden** zijn afgenomen doordat beperkt gebruik is gemaakt van de beschikbare gelden voor de voortzetting van de stimuleringsregeling afkoppelen regenwater. Verder is geen bijdrage verstrekt voor de gebiedsgerichte aanpak Vitale Peel.
- ✓ De toename van de **toevoegingen aan de voorzieningen** is het gevolg van de niet geraamde toevoeging aan de voorziening bestuurderspensioenen, voorziening watercrisis 2021 en de voorziening IKB.
- ✓ De post **onvoorzien** en de stelposten zijn administratieve begrotings(stel)posten waarop feitelijke realisatie niet plaatsvindt.
- ✓ **Financiële baten** bestaan uit de dividenduitkering van de NWB en de rentebaten. De rentebaten zijn door de hoge rentepercentages in het verslagjaar toegenomen. De interne rentebaten zijn door de renteontwikkeling in 2024 eveneens gestegen. Ook de dividenduitkering van de NWB-bank is toegenomen.
- ✓ **Personele baten** zijn toegenomen door de vergoeding door uitkeringsinstanties en baten voor de uitleen van personeel.
- ✓ **Goederen en diensten aan derden** zijn toegenomen als gevolg van de verrekening van de afzet van slib tussen de aandeelhouders van SNB, hogere grondaankopen en de toegenomen pacht opbrengsten.

- ✓ **Bijdragen van derden** zijn toegenomen als gevolg van de hogere WTS-vergoeding in het kader van de watercrisis 2021, de Interreg subsidie EMF Flood Resilience en de verrekening van het positief resultaat 2024 van WBL en BsGW.
- ✓ De **Waterschapsbelastingen** zijn door het afsluiten van het belastingjaar 2020, een hogere opbrengst watersysteemheffing gebouwd in het belastingjaar 2021, 2022 en 2024 en een afname van de kwijtschelding van de belastingjaren 2021-2024 toegenomen.
- ✓ De **interne verrekeningen** zijn afgenomen doordat minder uren aan projecten zijn besteed dan geraamd vanwege vacatures die later in het jaar zijn ingevuld en doordat minder gebruik is gemaakt van inhuur personeel derden.

Voor een uitgebreidere toelichting op de kostensoorten wordt verwezen naar hoofdstuk 8.

2.2 Investerings

Het investeringsvolume, met uitzondering van bedrijfsvoering, dat betrekking heeft op het watersysteem is gebaseerd op het Waterbeheerplan 2022-2027, de inspanningsverplichtingen zoals opgenomen in de Europese Kaderrichtlijn Water, Waterbeleid 21^e eeuw (WB21), het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW), de Vierde Nota Waterhuishouding (NW4), het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) en de voorbereiding op de 4^e toetsingsronde van de primaire waterkeringen.

Weergave van de netto investeringsuitgaven in 2024 per programma:

Programma	Gewijzigde begroting	Realisatie
Hoogwaterbescherming Maasvallei	13.223.000	17.281.720
Zuiveren	-	-
Waterkwaliteit en ecologie	191.000	105.508
Klimaatadaptatie	26.326.000	26.716.362
Crisisbeheersing	1.500.000	1.133.583
Bestuur en organisatie	964.000	907.584
Totaal netto investeringsuitgaven	42.204.000	46.144.757
Risicoprofiel realisatie	-	-
Totaal netto investeringsuitgaven inclusief risicoprofiel	42.204.000	46.144.757

In de primitieve begroting werd uitgegaan van netto investeringsuitgaven van € 47.123.000. Gedurende het verslagjaar zijn op basis van voortschrijdende inzichten de totale netto investeringsuitgaven via de voor- en najaarsrapportage neerwaarts bijgesteld tot afgerond € 42.204.000.

Netto investeringsuitgaven 2024, realisatie versus gewijzigde begroting.

Ten opzichte van deze bijstelling zijn de netto investeringsuitgaven uiteindelijk uitgekomen op € 46.144.757. De afwijking van de netto investeringsuitgaven, totaal € 3.940.757, wordt per programma met name veroorzaakt door:

- **Hoogwaterbescherming Maasvallei: Waterveiligheid (131% gerealiseerd, + € 4.058.720)**
De verwachte overschrijding betreft een verschuiving van reeds geplande uitgaven vanwege een wijziging van het kasritme en géén verhoging van de totale uitgaven van projecten.
De inkomsten zijn gebaseerd op de hoogte van de uitgaven. Omdat de uitgaven hoger zijn, stijgen de inkomsten dienovereenkomstig.
- **Klimaatadaptatie (101% gerealiseerd, + € 390.362)**
De uitgaven zijn nagenoeg volledig gerealiseerd als gevolg van een voorspoedige voortgang van beekherstel projecten. Binnen de verdrogingsbestrijdingsprojecten en wateroverlastprojecten spelen het natte jaar en vertragingen in de voorbereidingsfase een rol bij een lagere realisatie.
De inkomsten zijn niet volledig gerealiseerd doordat DHZ inkomsten niet zijn ontvangen, ontvangsten pas op basis van realisatie worden ontvangen en geen partnerinkomsten vanuit Provincie Limburg meer zijn i.v.m. beëindiging van de partnerovereenkomst.
- **Waterkwaliteit en ecologie (55% gerealiseerd, - € 85.492)**
Van het project 'Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied m.b.v. drainblocks' worden de uitgaven vanaf 2025 verwacht in plaats van dit jaar. Tevens heeft de uitvoering van de implementatie van het soortenbeleid een lagere prioritering heeft gekregen t.o.v. van andere werkzaamheden. Door deze lagere prioritering zullen de inkomsten ook in 2025 ontvangen worden in plaats van in 2024.
- **Crisisbeheersing (76% gerealiseerd, - € 366.417)**
Uitgaven in verband met de vervanging pompen in hoogwaterbestrijding zijn conform de begroting uitgevoerd met uitzondering van de vervanging van telemetrie-elementen dit is niet uitgevoerd i.v.m. faillissement leverancier TMX en een vervangend telemetriesysteem.
- **Bestuur en organisatie (94% gerealiseerd, - € 56.416)**
Facilitaire projecten zijn niet uitgevoerd in 2024 maar zijn doorgeschoven naar 2025 en project 'Inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud' is vertraagd. Projectuitgaven voor de roadmap informatievoorziening waren hoger dan begroot als gevolg van aanschaf hardware voor gebruikers.

Voor een uitgebreide toelichting op de netto investeringsuitgaven per programma wordt verwezen naar hoofdstuk 3.

2.3 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen vormt een essentieel onderdeel van de financiële gezondheid van het waterschap en wordt gezien in samenhang met andere financiële kengetallen. Het geeft aan in hoeverre het waterschap in staat is om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen zonder direct te hoeven ingrijpen in de begroting of de uitvoering van het vastgestelde beleid.

Op basis van de actualisatie van de risicoprofielen in het kader van de begroting 2024 is de benodigde weerstandscapaciteit voor WL bepaald op afgerond € 4,7 miljoen. Voor WBL is aangesloten bij hun eigen risico-inventarisatie, waarin eveneens een benodigde weerstandscapaciteit van € 4,7 miljoen is vastgesteld. Daarmee bedraagt de totale benodigde weerstandscapaciteit voor WL en WBL gezamenlijk € 9,4 miljoen.

Het beleid van het waterschap is erop gericht om de benodigde weerstandscapaciteit ten minste volledig te dekken met de beschikbare weerstandscapaciteit. Hierbij wordt gestreefd naar een weerstandsratio van 1,0, wat op basis van de normtabel van de Universiteit Twente wordt aangemerkt als (net) voldoende voor een financieel weerbaar waterschap.

Omdat de beschikbare weerstandscapaciteit op dit moment onvoldoende is om de geïnventariseerde risico's af te dekken, zijn aanvullende maatregelen nodig om het weerstandsvermogen te herstellen. In de meerjarenbegroting 2024–2029 is hiervoor een herstelplan weerstandsvermogen opgenomen. Dit voorziet in een gefaseerde aanvulling van de algemene reserve. In 2024 wordt bij het vaststellen van de jaarstukken via resultaatbestemming een bedrag van € 4,7 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve, waarmee de weerstandsratio toeneemt naar 0,5. In 2025 volgt een tweede stap, waarmee de gewenste ratio van 1,0 weer wordt bereikt.

Een nadere toelichting op het risicomanagement, de methode van risico-inventarisatie en de onderbouwing van het benodigde weerstandsvermogen is opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen in deze jaarrekening.

2.4 In één oogopslag kerncijfers Waterschap Limburg

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste kerncijfers weergegeven waardoor in één oogopslag inzicht wordt verkregen in de financiële positie van het waterschap.

Onderdeel	Jaarrekening	
	2023 WL	2024 WL
1 Exploitatiesaldo	-3.201.318	16.233.919
2 a. Exploitatie kosten	209.057.173	241.579.769
b. Exploitatie opbrengsten	205.855.855	257.813.688
3 Afschrijvingen	17.746.933	18.940.500
4 Aflossingen langlopende geldleningen	14.116.596	15.616.596
5 Verhouding afschrijving / aflossing	1,26	1,21
6 Personeelskosten (excl bestuur)	41.020.765	45.884.129
7 Aantal fte's	408,27	448,80
8 Personeelskosten per fte	100.500	102.200
9 Bruto investeringen	100.303.607	109.770.060
10 Boekwaarde vaste activa	325.791.506	352.995.763
11 Eigen vermogen	21.795.080	18.593.762
12 Voorzieningen	23.216.016	21.136.602
13 Langlopende geldleningen	248.030.737	309.414.140
14 Opbrengst waterschapslasten (netto)	190.993.193	236.004.298
15 Aantal ingezetenen (huishoudens)	507.000	509.500
16 Tarief ingezetenen per woonruimte	71,61	82,69
17 WOZ-waarde gebouwd (x € 1.000)	183.500.000	183.800.000
18 Tarief gebouwd (percentage van WOZ-waarde)	0,0228%	0,0265%
19 Aantal belastinghectaren ongebouwd	118.430	118.430
20 Tarief ongebouwd per hectare	59,07	68,99
21 Aantal belastinghectaren natuur	48.739	49.039
22 Tarief natuur per hectare	4,09	4,66
23 Aantal vervuilingseenheden	1.612.000	1.603.000
24 Zuiveringsheffing per ve	67,96	88,77

2.5 Bestemming resultaat

Over het exploitatieresultaat 2024 moet een bestemmingsbesluit door het algemeen bestuur worden genomen om het verslagjaar 2024 van Waterschap Limburg te kunnen sluiten.

Met in achtneming van wettelijke regels, genomen bestuursbesluiten tot inzet van bestemmingsreserves en het jaarverslag / jaarrekening 2024, stellen wij voor als volgt te gaan besluiten.

Omschrijving	Bestemming resultaat 2024
<i>Verrekening met algemene reserves</i>	
- algemene reserve watersysteemheffing	2.350.000
- algemene reserve zuiveringsheffing	2.350.000
<i>Verrekening met egalisereserves</i>	
- tariefsegalisatie watersysteemheffing	4.411.737
- tariefsegalisatie zuiveringsheffing	8.260.264
<i>Verrekening met bestemmingsreserves</i>	
- bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater	-173.265
- bestemmingsreserve risicovolle beplanting	-212.863
- bestemmingsreserve Ibrahim	-69.000
- bestemmingsreserve klimaatadaptieve peilgestuurde drainage	-88.767
- bestemmingsreserve stimuleringsregeling maatregelen in de landbouw ihkv klimaatadaptie	-96.023
- bestemmingsreserve onderhoudscontracten	-486.987
- bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum	-4.943
- bestemmingsreserve personeelskosten & inhuur NPLG	-300.000
- bestemmingsreserve integratie WL / WBL	-16.600
- bestemmingsreserve herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA)	110.000
- bestemmingsreserve gegevensinwinning geo-data	200.366
Totaal bestemming resultaat 2024	16.233.919

Bestemmingsreserves waarin na verrekening niets meer resteert, worden opgeheven.

Deel I Jaarverslag

2024

waterschap
limburg

3 Programma's

Jaarverslag naar programma's

De programmaverantwoording gaat per programma in op wat we in 2024 hebben bereikt en wat we daarvoor hebben gedaan. Daarnaast wordt per programma op hoofdlijnen inzicht gegeven in de besteding van de financiële middelen en de realisatie van de investeringen.

De programma's worden gespiegeld aan de doelenbomen uit de programmabegroting 2024. Bij de beoogde en bereikte resultaten werken we in de programmaverantwoording met kleurindicaties:

- 😊 😐 😞 geen wezenlijke afwijkingen, realisatie conform begroting
- 😊 😟 😞 wezenlijke afwijking, niet gerealiseerd conform begroting, maar < 6 maanden vertraging
- 😊 😐 😞 wezenlijke afwijking, niet gerealiseerd conform begroting en ≥ 6 maanden vertraging

Exploitatie

Programmatotaal	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Hoogwaterbescherming Maasvallei	14.990.000	15.027.900	13.869.092
Zuiveren	116.263.000	116.476.000	115.973.903
Waterkwaliteit en ecologie	5.920.800	4.547.000	3.726.972
Klimaatadaptatie	74.182.700	75.222.900	70.225.286
Crisisbeheersing	3.833.200	3.829.200	6.617.547
Bestuur en Organisatie	13.759.300	14.509.900	17.582.502
Programmatotaal	228.949.000	229.612.900	227.995.302

Investeringsen

Programma	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Hoogwaterbescherming Maasvallei	16.166.000	13.223.000	17.281.720
Zuiveren	-	-	-
Waterkwaliteit en ecologie	471.000	191.000	105.508
Klimaatadaptatie	38.425.000	26.326.000	26.716.362
Crisisbeheersing	741.000	1.500.000	1.133.583
Bestuur en organisatie	790.000	964.000	907.584
Totaal netto investeringsuitgaven	56.593.000	42.204.000	46.144.757
Risicoprofiel realisatie	-9.470.000	-	-
Totaal netto investeringsuitgaven inclusief risicoprofiel	47.123.000	42.204.000	46.144.757

1.

Hoogwater- bescherming Maasvallei

waterschap
limburg

3.1 Hoogwaterbescherming Maasvallei

rivierverruiming waar dat kan, waterkeringen waar het moet

Wat hebben we bereikt?

Beoogd maatschappelijk effect 1

Bescherming tegen overstromingen vanuit de Maas.

De uitdaging van Waterschap Limburg is het beschermen van de inwoners en bedrijven in de Maasvallei tegen overstromingen tot de in 2017 vastgestelde nieuwe norm.

Indicator	2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a) Totaal aantal trajecten primaire keringen dat voldoet aan de norm.	21	-	-	21	45 2050

Toelichting

- a) Door het uitvoeren van activiteiten binnen de cyclus van beheren en onderhouden, het beoordelen en het versterken van primaire waterkeringen is in beeld hoeveel trajecten primaire keringen voldoen aan de norm. Op basis van de resultaten van de beoordeling voldeden op peildatum 31-12-2022 twintig dijktrajecten aan de norm (ondergrens). Het doel is om in 2050 alle primaire keringen aan de norm te laten voldoen.

De indicator is niet veranderd. Weliswaar is het HWBP project Steyl het afgelopen jaar afgerond, maar Steyl maakt onderdeel uit van dijktraject Venlo (68-1) dat in zijn geheel nog niet aan de norm voldoet.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doel 1.1

Goede conditie van dijken langs de Maas in Limburg met oog voor biodiversiteit.

Indicator	2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a) % van alle gestelde basiseisen in de Zorgplicht (38) dat op orde is (groen)	≥ 90%	76,5%	81,5%	84%	≥ 90% (⁻¹)
b) % van totaal aantal inspecties dat is uitgevoerd conform inspectieplan	≥ 95%	40%	53%	99%	≥ 95% (⁻¹)

Toelichting

- a) ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

16 % staat op "oranje", dat betekent dat dit planmatig wordt opgepakt. 0% voldoet niet.

- b) ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Naar aanleiding van de najaarsinspectie is circa 1% van de werkorders van de inspecties nog niet afgehandeld. Dit betekent dat 99% van de inspecties zijn uitgevoerd of op afgehandeld zijn gezet.

Subdoel 1.1.1

Te allen tijde voldoet het beheer en onderhoud van veilige waterkeringen aan de eisen van de zorgplicht.

We voeren het beheer van de waterkeringen van WL uit volgens de richtlijnen van het Rijk. De zorgplicht bevat praktische leidraden voor onder andere het inspecteren en onderhouden van waterkeringen. Ook zijn eisen gesteld aan de manier van gegevensbeheer, crisiszorg, vergunningverlening en toezicht en handhaving.

01. Peer Review

We hosten een peer review rondom het thema informatievoorziening waterveiligheid en pakken de aanbevelingen die daaruit voortkomen op en voeren die planmatig uit.

Op 19 en 20 februari 2024 heeft bij ons de peer review plaatsgevonden van Zuid-Nederland. Waarbij het thema informatievoorziening centraal stond. De eindrapportage met aanbevelingen is opgeleverd. De aanbevelingen worden ter implementatie meegenomen in de nieuwe organisatie.

02. Veiligheidsrapportage

We stellen een veiligheidsrapportage op over het afgelopen jaar, daarin geven wij weer hoe wij voldoen aan de landelijke gestelde eisen van de zorgplicht primaire waterkeringen. We pakken de actiepunten op die voortkomen uit de veiligheidsrapportage.

De veiligheidsrapportage 2023 is op 20 augustus 2024 vastgesteld door het DB en verzonden naar de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT).

03. Hoge gronden

In 2022 is het beleidskader 'Hoge gronden' vastgesteld (voor de bescherming en instandhouding van hoge gronden die onderdeel uitmaken van het dijktraject) en in 2023 zijn de eerste hoge gronden opgenomen op de legger. In 2024 maken we een start met de uitrol over de rest van het areaal. We maken daarvoor in de eerste helft van het jaar een plan van aanpak voor de hoge gronden die onderdeel uitmaken van of aansluiten op een dijkversterkingsproject en waarvan de ligging van de aansluitpunten al vast staat.

Er is gestart met het opstellen van een plan van aanpak. Doorloop in 2025.

04. Inspecties waterkeringen

Sinds 2023 staan alle planmatige inspecties in Infor. In 2024 gaan we de inspecties van waterkeringen voor het eerst volledig planmatig uitvoeren

Voor- en najaarsinspectie zijn planmatig uitgevoerd. Er heeft een evaluatie plaatsgevonden en er is een beheerrapportage opgesteld.

Subdoel 1.1.2

Te allen tijde borgen we het beheer en onderhoud van regionale en overige keringen.

De wettelijke zorgplicht geldt voor de primaire waterkeringen. Voor de andere waterkerende assets, zoals regionale en overige keringen langs de Maas, waterkeringen langs beken en dammen langs regenwaterbuffers, is het aan het waterschap zelf om deze zorg in te vullen.

01. Pilot beoordeling waterkering en regenwaterbufferdam

Nadat in 2023 is gewerkt aan een inhoudelijk afwegingskader voor de status van waterkeringen (en overige waterkerende objecten), starten we in

Project is van start en we kunnen in de eerste helft van 2025 opleveren.

2024 met een pilot voor de beoordeling van een overige waterkering en een regenwaterbufferdam. Daarmee maken we voor twee pilot-assets de actuele sterkte inzichtelijk en doen we ervaring op met deze werkwijze.	
---	--

Subdoel 1.1.3

Het WL-beleid omtrent regelgeving van waterkeringen is altijd actueel, zodat veiligheid, beheer- en onderhoudbaarheid geborgd is.

Een actueel beleidskader vormt de basis voor regelgeving rond waterkeringen en geeft houvast in dijkversterkingsprojecten, in de uitvoering van werkprocessen en in de advisering aan derden. Het Beheerplan Waterkeringen 2016-2022 (verlengd tot 2025) is de uitwerking van het Waterbeheerprogramma voor de waterkeringen.

01. Beleidsplan Waterkeringen We stellen een nieuw Beleidsplan Waterkeringen op, waarbij we de beleidskaders actualiseren en aanpassen op basis van de laatste inzichten van onder andere de watercrisis 2021, de lopende HWBP-projecten en externe ontwikkelingen. Het beleidsplan vormt na actualisatie een up-to-date, toekomstbestendig en praktisch toepasbaar kader bij het waterkeringenbeheer en bij dijkversterkingsprojecten.	 Het Beleidsplan waterkeringen is op 27 november 2024 vastgesteld door het AB en is per 1 januari 2025 in werking getreden. Vervolgacties voor implementatie en doorwerking van het nieuwe beleid zijn in gang gezet.
02. Daar waar nodig actualiseren van beleids- en uitvoeringsregels vergunningverlening en de eisen voor dijkversterkingsprojecten Met het vaststellen van het Beleidsplan Waterkeringen actualiseren we waar nodig ook de beleids- en uitvoeringsregels vergunningverlening en de eisen voor dijkversterkingsprojecten, om deze in lijn te brengen met de nieuwe beleidskaders.	 Er is geïnterviewd op welke onderdelen de waterschapsverordening en beleidsregels aangepast of aangevuld moeten worden. Deze wijzigingen worden naar verwachting in de eerste helft van 2025 doorgevoerd. Het betreft relatief beperkte aanpassingen, in nuance of volledigheid, waardoor het geen risico vormt dat de aanpassing van de waterschapsverordening niet synchroon loopt met de vaststelling van het Beleidsplan. Ook de aanpassing van de eisen voor dijkversterkingsprojecten is geïnitieerd en wordt naar verwachting in Q1-2025 doorgevoerd.

Subdoel 1.1.4

Tot en met 2027 houden we het waterkerend vermogen van de waterkeringen in stand met aandacht voor een hoge biodiversiteit.

Voor de groene waterkeringen zorgen we voor een begroeiing die de topplaat optimaal beschermt als er water tegen staat, langs stroomt of overslaat. Een goed doorwortelde en kruidenrijke grasmat is belangrijk voor de sterkte van de waterkering. Veiligheid en biodiversiteit gaan hand in hand.

01. Pilot maaien waterschapsbreed implementeren In het dagelijks beheer en onderhoud staat de waterveiligheid en dus de ontwikkeling van een goede stevige kruidenrijke grasmat voorop. Bij de goed ontwikkelde kruidenrijke trajecten sparen wij	 In het voorjaar van 2024 is vooral de vele regen oorzaak geweest van een moeizaam verloop van het maai-onderhoud op onze dijken. Alle aandacht was gericht op maaien zonder al te veel schade te veroorzaken aan de natte taluds.
---	--

vlakken door deze later te maaien om biodiversiteit te bevorderen. Deze manier van maaien is als pilot geslaagd en wordt nu waterschapsbreed geïmplementeerd.	In het voorjaar zijn delen van taluds of hele taluds gespaard met maaien en daarmee is gehoor gegeven aan een deel van de wens om gefaseerd te maaien. Er is echter vanuit ecologisch opzicht en vanuit de principes van gefaseerd maaien (gespaarde deel na 6 weken maaien) nog ruimte voor verbetering. Dat zal bij de komende maaieronde de aandacht krijgen. Uiteindelijk is in het najaar alles weer wel gemaaid zoals ook nodig is om met een egaal gemaaid gras-kruidenvegetatie het hoogwater-seizoen tegemoet te gaan. Het gefaseerd maaien is dus voor een deel geslaagd.
---	---

Doel 1.2

We geven uitvoering aan het stabiel en cyclisch programma van beoordelen en versterken van de waterkeringen tot 2050.

Indicator	2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a) Aantal beoordeelde trajecten van het totaal van LBO2 (45 trajecten)	4	2	2	2	45 2035

Toelichting

- a) De periode voor de tweede landelijke beoordeling overstromingskans van de primaire keringen is van 2023 tot 2035 (LBO2). Vóór 2035 moeten alle 45 dijktrajecten opnieuw beoordeeld worden. De indicator is lineair cumulatief opgeteld tot het einddoel in 2035. De exacte planning wordt in 2024 gemaakt en de haalbaarheid is sterk afhankelijk van het beschikbaar stellen van de hydraulische randvoorwaarden door het Rijk.

Oktober 2024 heeft het dagelijks bestuur ingestemd met het plan van aanpak en de areaalplanning voor de tweede landelijke beoordeling overstromingskansen (LBO2). De areaalplanning stelt ons in staat alle beoordelingen afgerond te hebben op 1-1-2035 en te voldoen aan alle tussentijdse verplichtingen vanuit het landelijk draaiboek. Ook zijn in 2024 de eerste twee beoordelingen vastgesteld. Hiermee is Waterschap Limburg het eerste waterschap in Nederland met afgeronde en vastgestelde LBO2 beoordelingen.

In de areaalplanning is opgenomen dat we in 2024 twee beoordelingen afronden. Hiermee vervalt de inschatting die we aan het begin van het jaar gemaakt hebben.

Subdoel 1.2.1

In de planperiode (2022-2027) voeren we de wettelijke beoordeling van waterkeringen uit.

Uiterlijk in 2050 moeten alle primaire waterkeringen voldoen aan de wettelijke norm. We beoordelen periodiek of de waterkeringen voldoen aan de door het Rijk gestelde normen en eisen qua hoogte en sterkte. Waterkeringen die niet voldoen, melden we aan bij het landelijke Hoogwaterbeschermings-programma. Zo geven we vorm aan een continu en cyclisch proces van beoordelen en versterken.

01. Impactanalyse hydraulische voorwaarden

Uiterlijk in 2050 moeten alle primaire waterkeringen voldoen aan de wettelijke norm. We beoordelen periodiek of de waterkeringen

Het Rijk heeft aangegeven dat begin 2027 de nieuwe hydraulische randvoorwaarden voor de Maas zullen worden ontvangen. Dan zullen we ook starten met

voldoen aan de door het Rijk gestelde normen en eisen qua hoogte en sterkte. Waterkeringen die niet voldoen, melden we aan bij het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. Zo geven we vorm aan een continu en cyclisch proces van beoordelen en versterken.	impactanalyses. Tot die tijd voeren we de beoordelingen uit met de nu beschikbare gegevens.
02. Beoordeling dijktrajecten In 2024 starten we met het uitvoeren van de beoordeling van de eerste 4 dijktrajecten voor de tweede landelijke beoordelingsronde LBO2.	 In 2024 zijn de eerste twee beoordelingen uitgevoerd en vastgesteld. Hiermee is Waterschap Limburg het eerste waterschap in Nederland met afgeronde en vastgestelde LBO2 beoordelingen. Daarnaast zijn we in 2024 begonnen met beoordeling van vier nieuwe dijktrajecten. Naar verwachting zullen deze in 2025 worden afgerond.
03. Plan van aanpak opstellen onderzoeks-activiteiten piping in grindige ondergrond Om de beoordeling op het faalmechanisme piping goed uit te kunnen voeren is een gevalideerde methodiek nodig. De landelijk methodiek is in een deel van Limburg niet bruikbaar omdat hier sprake is van een grindige ondergrond. In 2023 is in samenwerking met het HWBP WL een onderzoeksvoorstel opgesteld voor onderzoek naar piping in grindige ondergrond. Hiervoor is een subsidieaanvraag gedaan bij de innovatieversneller van het HWBP, deze subsidieaanvraag is inmiddels toegezegd. In 2024 wordt een plan van aanpak opgesteld waarin de onderzoeksactiviteiten voor de komende jaren worden beschreven.	 Subsidiebeschikking van Programma-Directie HWBP d.d. 20-11-2024 is ontvangen. Eind december 2024 zijn eerste tussenresultaten van de Verkenning over 3D- en schaleffecten bij piping en de korrelverdelingen van "Limburgs zand" met het Kaderteam (PD HWBP, RWS en WL) gedeeld. Deze worden begin 2025 gereviewd en besproken, waarbij nadere afspraken worden gemaakt voor de vervolgonderzoeken in het kader van de Verkenningsfase en de planning.

Subdoel 1.2.2

In de planperiode leiden resultaten uit de uitgevoerde wettelijke beoordeling tot een stabiel, realistisch en maakbaar programma.

De waterkeringen die op basis van de beoordeling nog niet voldoen aan de wettelijke norm, moeten vóór 2050 worden versterkt.

Het programma (dat periodiek bijgesteld kan worden) voldoet aan de afspraken die met u zijn gemaakt met betrekking tot Maas 2050, waardoor financiële middelen voor de huidige scope worden geborgd.

In het bestuursakkoord is sprake van voorfinanciering ten behoeve van het HWBP-programma. De nadere invulling van de voorfinanciering hangt samen met de landelijke programmering, die in het najaar wordt vastgesteld. Een concrete uitwerking van de randvoorwaarden behorende bij voorfinanciering bespreken we uiterlijk Q1 2024 met u.

01. Aanmelden van de afgekeurde dijken (op basis van LBO) voor landelijke programmering Aanmelden van de afgekeurde dijken (op basis van LBO) voor landelijke programmering. Dit conform de bestuurlijk vastgestelde kaders uit Maas 2050 (routekaart). Dit gebeurt tenminste twee keer per jaar via het HWBP-NL proces "verzoek tot mutatie".	 Op dit moment is - vanwege financiële ontwikkelingen - landelijk een keuze gemaakt dat enkel D-trajecten aangemeld kunnen worden voor de landelijke HWBP programmering. Dit is vastgelegd in de Kaderbrief HWBP-NL 2024. Dit leidt bij Waterschap Limburg als waterschap met een forse C-opgave tot zorgen over de haalbaarheid van de versterkingen vóór 2050. Er
--	---

	kunnen immers geen nieuwe projecten op het programma opgenomen worden. Vanuit WL wordt gepleit voor continuïteit in de projectenstroom om 2050 te halen.
02. Doorlopen trajectaanpak stedelijke gebieden Roermond en Venlo waarbij we met omgevingspartners een achttal nog niet geprogrammeerde dijktrajecten verkennen Doorlopen trajectaanpak voor de stedelijke gebieden Roermond en Venlo waarbij we met omgevingspartners een achttal nog niet geprogrammeerde dijktrajecten verkennen (66-1, 67-1, 68-1, 68-2, 69-1, 76-1, 76a-1, 77-1) in samenhang met de overige ontwikkelingen in dat gebied. Voor de omgeving Roermond wordt ook de samenhang met het systeem van de Roer beschouwd. Door middel van een ingangstoets melden we de trajecten definitief aan voor de landelijke programmering om zo in aanmerking te komen voor een HWBP-subsidie.	 Nieuwe projecten kunnen pas op de landelijke programmering opgenomen worden nadat de ingangstoets doorlopen is. In Q4-2024 was Waterschap Limburg voornemens om voor de trajecten Venlo/Blerick en Roermond - samen met de landelijke programmaorganisatie - een ingangstoets te doorlopen. Op dit moment is echter landelijk bepaald (Kaderbrief HWBP-NL 2024) dat C-trajecten (de dijktrajecten in Venlo/Blerick en Roermond zijn C-trajecten) niet in aanmerking komen voor het opnemen in de landelijke programmering. Landelijk HWBP heeft daardoor ook het doorlopen van de ingangstoetsen voor deze dijktrajecten on hold gezet.

Doel 1.3

In de planperiode (2022-2027) realiseren we waterveiligheid door krachtig samenspel van dijkversterking en rivierverruiming.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	Betrouwbare financiële realisatie HWBP WL (+/- 10%)	€ 46,2 mln.	€ 46,2 mln.	€ 54,3 mln.	€ 63 mln.	€ 2.117 mln. 2050
b)	Aantal dijktrajecten dat mijlpaal "vaststellen voorkeursalternatief" bereikt (voldoende voortgang)	1	1	1	1	(- ¹) -
c)	Aantal dijktrajecten dat mijlpaal "projectplan waterwet goedgekeurd" bereikt (voldoende voortgang)	0	1	1	1	(- ¹) -
d)	Aantal dijktrajecten dat mijlpaal "hoogwaterveilig" bereikt (voldoende voortgang)	0	0	0	1	(- ¹) -
e)	Aantal subsidieaanvragen dat bij HWBP WL is ingediend (tijdige financiering)	1	2	2	3	(- ¹) -
f)	Totaal aantal kilometers primaire keringen dat binnen het HWBP-programma is opgeleverd.	6,21 km	6,21 km	5,22 km	5,44 km	(- ²) -

Toelichting

a)	Dit betreft de totale jaarlijkse investeringsuitgaven over het gehele HWBP-programma. Het bedrag is een optelling van de investeringsuitgaven van de individuele projecten. Uit ervaring blijkt dat de werkelijke uitgaven in de praktijk achter blijven (ongeveer 80% van de geraamde investeringsuitgaven in het betreffende jaar). Hiervoor corrigeren we. De investeringsuitgaven van het HWBP worden voor ca. 90% gefinancierd door derden (o.a. beschikking HWBP) en voor 10% door WL zelf.
----	---

	 In de AB vergadering 27-11-2024 is het AB reeds mondeling geïnformeerd over een verwachte overschrijding van het HWBP investeringsbudget 2024. Dit betreft een verschuiving van reeds geplande uitgaven en géén verhoging van de totale uitgaven van projecten. Het kasritme van de investeringsuitgaven wordt periodiek afgezet tegen de prognose van de inkomsten vanuit derden.
b)	¹ Deze indicator heeft geen einddatum, het doel verschilt per jaar en wordt bepaald door de projecten binnen HWBP. In 2024 is voor project Roerdelta de mijlpaal “Besluit VKA” bereikt (aug-24).
c)	Zie b) In 2024 is voor het project Arcen de mijlpaal “Vaststelling PPW” bereikt (okt-24).
d)	Zie b) In 2024 is voor project Steyl-Maashoek de mijlpaal “Hoogwater veilig” bereikt (okt-24).
e)	Zie b) In 2024 is voor het project ‘Arcen’ een subsidieaanvraag voor de realisatiefase ingediend (dec-24), een subsidieaanvraag voor het project ‘Venlo ’t Bat’ voor de verkenningsfase ingediend (dec-24) en een subsidieaanvraag voor het innovatieproject ‘Piping’ ingediend (okt-24).
f)	² Afhankelijk van LBO2 en Maas2050. In oktober-24 heeft project Steyl Maashoek de mijlpaal ‘Hoogwater veilig’ bereikt. Het gaat hierbij om 217 meter. Daarmee komt het totaal aan ‘hoogwater veilig’ opgeleverde kilometers op 5,44 kilometer. Het project zélf is nog niet volledig afgerond. De 5,22 km (1 september) is lager dan eerder gerapporteerd (6,21 km). Dit wordt veroorzaakt doordat alle lengtes van lopende én afgeronde projecten zijn herijkt in het kader van de landelijke VtM-ronde (Verzoek tot Mutatie). Dit betreft actuele inzichten en daarmee een administratieve wijziging.

Subdoel 1.3.1

Ruimte voor de rivier waar dat kan en waterkeringen waar dat moet.

Beschermen tegen Maashoogwater kan door het water tegen te houden met waterkeringen, door de rivier juist ruimte te geven of door een combinatie van beide. Rivierverruiming verlaagt de waterstanden, waardoor dijken lager kunnen zijn. Het Waterschap Limburg maakt deze afweging niet.

Het Rijk bepaalt in het Delta-programma samen met de regio de normering en de gebieden die met waterkeringen worden beschermd evenals de plaatsen waar ‘ruimte voor de rivier’ bij kan dragen aan de hoogwateropgave. Als waterschap participeren we daarin. De deelnemende partners zorgen samen voor een plan waarmee de veiligheidsnormen worden gehaald én er voldoende ontwikkelruimte is voor natuur, landbouw en recreatie.

01. Participeren in het Deltaprogramma Maas en het programma Integraal Rivier Management (IRM)

Participeren in het Deltaprogramma Maas en het programma Integraal Rivier Management (IRM). In 2024 staat vaststelling van het programma IRM in de planning, vindt vervolgonderzoek plaats en start de uitwerking. In onze inbreng in deltaprogramma en IRM maken we ons sterk voor rivierverruiming

Het waterschap participeert in het Deltaprogramma Maas en geeft langs die lijn ook input aan het programma Integraal Rivier Management, inmiddels omgedoopt tot het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Het jaar 2024 stond in het teken van het maken van werkplannen voor de herijking van het Deltaprogramma in 2026 en de eerste fase van het programma IRM / RvdR2.0.

als maatregel voor hoogwaterveiligheid, en zoeken we naar manieren om te komen tot een heldere en integrale programmering. Dit geeft de kaders en randvoorwaarden voor onze dijkversterkingsprojecten.	
02. Naast dijkversterking werken we samen met partners aan integrale gebiedsontwikkelingsopgaven Naast dijkversterking werken we samen met partners aan integrale gebiedsontwikkelingsopgaven. Hierbij wordt de dijkversterking gecombineerd met een maatregel uit het Deltaprogramma die de werking van het systeem verbetert. Hierdoor krijgt de Maas meer ruimte, kan de rivier meer water afvoeren en verkleint de kans op overstromingen. Momenteel zijn er binnen het HWBP-WL vijf gebiedsontwikkelingen: Lob van Gennep, Vierwaarden, Groene Rivier Well, Zuidelijk Maasdal Maastricht en Baarlo-Hout Blerick. Daarnaast voeren we op de volgende locaties systeemwerkingsmaatregelen uit in combinatie met dijkversterking: Arcen en Thorn Wessem.	 De genoemde opgaven lopen vooralsnog volgens planning. Hierover wordt periodiek gerapporteerd aan het bestuur van WL via de bestuurlijke Voortgangsrapportage (VGR-HWBP). Voor Lob van Gennep, Vierwaarden, Groene Rivier Well, Baarlo Hout-Blerick, Arcen en Thorn-Wessem zijn de bestuurlijke afspraken vastgelegd in een bestuursovereenkomst.

Subdoel 1.3.2

In de planperiode (2022-2027) realiseren we dijken die voldoen aan de norm uit de Waterwet.

We beschermen de omgeving tegen overstromingen van de Maas door waterkeringen die niet aan de wettelijke norm voldoen, te versterken/verhogen zodat ze wel aan de norm voldoen. Deze dijken zijn opgenomen in het stabiel, realistisch en maakbaar programma.

01. Voortgang dijkversterkingsprojecten Binnen het HWBP-WL bevinden zich twaalf dijkversterkingsprojecten, twee dijk-verleggingen en vijf integrale gebiedsontwikkelingen. Deze projecten zijn opgenomen in de landelijke programmering en bevinden zich in verschillende fasen: (voor)verkenning, planuitwerking en realisatie. Twee keer per jaar informeren we u over de voortgang via de voortgangsrapportages.	 Projecten worden conform planning binnen de vastgestelde kaders uitgevoerd. Vier keer per jaar vinden voortgangsgesprekken plaats tussen programma en -projectleiding. Dit leidt tot programma-brede inzichten welke via de voortgangsrapportage elk half jaar gedeeld worden met het bestuur.
02. Actualiseren Leidende Principes Ruimtelijke Kwaliteit We hanteren in 2024 een ruimtelijk kwaliteitskader voor onze dijkversterkingstrajecten. In 2024 actualiseren we de Leidende Principes Ruimtelijke Kwaliteit in lijn met de ruimtelijke visie die de Provincie Limburg in 2023 heeft opgesteld.	 In 2024 heeft een werkgroep onder begeleiding van de programmasecretaris de bestaande principes geëvalueerd, een literatuurstudie uitgevoerd naar welke nieuwe relevante documenten zijn verschenen en gekeken naar wat goed en wat minder goed ging bij de bestaande projecten voor het onderwerp ruimtelijke kwaliteit. Dit heeft geleid tot een concept-document en een inhoudelijke betooglijn. De betooglijn is eind 2024 gepresenteerd in het

	Bestuurlijk Platform Maasvallei en Hoogwaterveiligheid. Voor specifieke onderdelen is in 2025 echter nog een werksessie nodig met specifieke experts (geografie, stedenbouwkundige, etc.). Daarnaast moet het conceptdocument nader uitgewerkt en vormgegeven worden tot een document geschikt voor publicatie.
--	---

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Hoogwaterbescherming Maasvallei	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	1.196.800	1.234.700	833.462
Opbrengsten	-	-	-
Netto kosten	1.196.800	1.234.700	833.462
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	13.793.200	13.793.200	13.035.630
Totaal na doorberekening	14.990.000	15.027.900	13.869.092

Toelichting

- De kosten zijn voor 66% gerealiseerd, na aftrek van de kosten die via de bestemming van het jaarrekening resultaat worden gedekt uit bestemmingsreserves. Dit betreft:
 - € 4.942 'restpunten Ooijen Wanssum' en
 - € 10.469 'risicovolle beplanting waterkering / achterstallig onderhoud'.
 Overigens zijn met name de gerealiseerde kosten voor de zorgplicht waterkeringen en het project legger lager uitgevallen, evenals het onderhoud van de kunstwerken waterkeringen.
- De indirecte kosten die worden doorberekend aan het begrotingsprogramma zijn lager uitgevallen.

Investeringsen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P400001	30	HWBP solidariteitsbijdrage (NL)	10.200	10.200	10.920	-	-	-
P41****	30	HoogWaterBeschermsProgramma	57.770	46.511	54.611	51.859	43.370	49.175
P410012	30	HWBP POV Dijkversterking Gebiedseigen Grond	50	56	260	50	56	260
P410015	30	HWBP Niet-subsidiabele kosten (100% WL)	157	185	150	-	-	-
P410019	30	HWBP Innovatie Toepassing geocrete grondstoffen	-	11	11	-	11	11
P410020	30	HWBP Innovatie Toepassing GCL's	25	41	32	25	41	32
P410022	30	HWBP Innovatie Innovatie Tranche 2	-	9	9	-	9	9
P410024	30	Pipingonderzoek op veldschaal	-	200	258	-	200	258
P4154**	30	HWBP Lob van Gennep	6.619	7.288	7.749	5.957	6.559	6.974
P42****	0	Bestuursovereenkomst sluitstukken Maas	-	141	73	-	1.173	73
	30	Kadernota 2024: Maas 2050 (i.p.v. voortrollend programma HWBP) Investeringsbedragen opnemen zodat dijken in 2050	550	-	-	495	-	-
PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI			75.371	64.642	74.073	58.386	51.419	56.791

Toelichting

De kosten zijn voor 115% gerealiseerd ten opzichte van begroting.

- In de AB vergadering 27-11-2024 is het AB reeds mondeling geïnformeerd over een verwachte overschrijding van het HWBP investeringsbudget 2024. Dit betreft een verschuiving van reeds geplande uitgaven en géén verhoging van de totale uitgaven van projecten. Het kasritme van de investeringsuitgaven wordt periodiek afgezet tegen de prognose van de inkomsten vanuit derden.
- Het HWBP Lob van Gennep heeft een overschrijding van € 461.000, ook deze overschrijding is een wijziging van kasritme en géén verhoging van de totale uitgaven van dit project.

De inkomsten zijn voor 110% gerealiseerd.

- De inkomsten hebben betrekking op het HWBP programma en zijn gebaseerd op de hoogte van de uitgaven. Omdat de uitgaven hoger zijn, stijgen de inkomsten dienovereenkomstig.
- Het HWBP Lob van Gennep heeft naast de eerder genoemde overschrijding, meer inkomsten in 2024 gerealiseerd: € 602.000.

2. Klimaat- adaptatie

waterschap
limburg

3.2 Klimaatadaptatie

inrichten op te veel en te weinig water, maar deels schade accepteren

Wat hebben we bereikt?

Beoogd maatschappelijk effect 2

Balans tussen water afvoeren en water vasthouden

Landelijk is afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht, dat we al in 2020 klimaatrobuust handelen en dat dit dan verankerd is in plannen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doel 2.1

Limburg dient in 2050 klimaatadaptief ingericht te zijn.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	% van de maatregelen uit de Bestuursovereenkomst Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) fase 2 dat is uitgevoerd	20%	0%	20%	20%	100%
						2027

Toelichting

a)	De uitvoering van de diverse maatregelen binnen onze projecten zorgt ervoor dat de droogte zo weinig mogelijk gevolgen heeft en daarmee de schade beperkt blijft. Voor de uitvoering van maatregelen is met de Limburgse partners de Bestuursovereenkomst DHZ Fase 2 afgesloten. Deze loopt over de periode 2022 t/m 2027. De bijbehorende subsidieregeling is pas eind januari 2024 opengesteld. De uitgevoerde maatregelen kunnen met terugwerkende kracht tot 1 januari 2022 worden ingediend. Hiervoor wordt momenteel een uitvoeringsprogramma opgesteld, dat vervolgens wordt ingediend.
	 Het uitvoeringsprogramma is bij de provincie in behandeling. In afwachting van de goedkeuring worden de ingediende maatregelen reeds uitgevoerd. De uitvoering van de maatregelen verloopt volgens planning.

Subdoel 2.1.1

Gedurende de planperiode (2022-2027) wordt neerslag beter geïnfiltreerd en langer vastgehouden in de bodem om waterbeschikbaarheid te vergroten en droogte tegen te gaan.

De sleutel tot een klimaatadaptieve inrichting van het landschap zit in het zo goed mogelijk herstellen van de natuurlijke waterkringloop. Dat betekent vooral neerslag beter infiltreren en langer vasthouden in de bodem (het langzame systeem) in plaats van afvoeren via drainage, sloten en beken (het snelle systeem).

01. Waterconvenant Voldoende Zoetwater

In 2024 gaat WL verder met het uitwerken van een droogtestrategie voor de aanpak op de middellange en lange termijn. Dat doen we samen met andere partijen als gemeenten, waterbeheerders en vertegenwoordigers van de

Provincie en waterschap hebben samen een externe projectleider ingehuurd voor het proces om te komen tot het convenant Voldoende Zoetwater. Deze projectleider is volop aan de slag om samen met de partijen te komen tot afspraken om het wateraanbod

sectoren. De afstemming vindt plaats via de Bestuurlijke Klimaatadaptatietafel Limburg (BKAL). In 2024 werken we verder aan een Waterconvenant Voldoende Zoetwater. Het doel is het opstellen van een gezamenlijke strategische aanpak en bijbehorend maatregelpakketten, waarbij we de resultaten van het onderzoek Waterbeschikbaarheid (Provincie Limburg) meenemen.	te vergroten en de watervraag te verkleinen die in het convenant worden opgenomen. Daarvoor voert hij veel gesprekken met partijen. Volgens planning ligt er eind 2025 een ambtelijk gedragen convenant.
02. Uitvoering van zoetwatermaatregelen in de periode 2022-2027 In 2021 zijn afspraken gemaakt over de uitvoering van zoetwatermaatregelen in de periode 2022-2027. Met de uitvoering van de waterbeschikbaarheidsmaatregelen uit het werkplan werken we aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van stad en land. WL is in 2022 gestart met fase 2 en de volledige realisatie van het programma staat gepland in 2027. De uitvoering van de diverse maatregelen binnen de projecten van WL voorkomt zo veel mogelijk dat de droogte gevolgen heeft en daardoor beperken we ook de schade. Het betreft hierbij onder andere de voorbereiding en uitvoering van beekherstelprojecten en het plaatsen/automatiseren van stuwen. Bij de uitvoering van Deltaplan Hoge Zandgronden (DHZ) fase 2 voeren we de waterbeschikbaarheidsmaatregelen waar mogelijk gebiedsgericht uit, in samenwerking met de waterpartners en de lokale gebiedspartijen.	😊 😐 😞 De subsidieregeling voor de uitvoering van de maatregelen DHZ fase 2 (2022-2027) is op 22 januari 2024 door de provincie Limburg opengesteld. Maatregelen kunnen met terugwerkende kracht tot 1 januari 2022 ingediend worden. Het waterschap heeft hiervoor een uitvoeringsprogramma ingediend dat in behandeling is bij de provincie.

Subdoel 2.1.2

Gedurende de planperiode (2022-2027) stellen we samen met Limburgse waterpartners in stappen klimaatadaptieprogramma's op om Limburg klimaatadaptief in te richten.

Samen met onze Limburgse waterpartners maken we iedere zes jaar een klimaatadaptatieprogramma. Per gebied maken we dan afspraken over het klimaatbestendig maken van Limburg.

01. Verkennen en uitwerken van maatregelen en scenario's, uitvoeren van pilots, ontwikkelen van een integraal handelingsperspectief i.h.k.v. extreme weersveranderingen. De watercrisis van 2021 heeft ons geleerd dat de optredende klimaatverandering vraagt om beter voorbereid te zijn op extreme veranderingen. In 2023 is het programma 'Waterveiligheid en Ruimte Limburg' (WRL) opgericht en zijn met het Rijk afspraken gemaakt over financiering van maatregelen. In juni 2023 is het opbouwplan WRL "Gericht aan de slag" gepresenteerd. Het programma omschrijft de inrichting en	😊 😐 😞 Het programma WRL draait, WL levert expertise en capaciteit. WRL rapporteert regelmatig aan de partners in de RAT, die op inhoud en proces bijstuurt. De stukken voor de RAT komen voorafgaand in het DB. Daarnaast geeft WRL halfjaarlijks een toelichting in de commissie WZW over de voortgang van WRL.
--	--

opbouw van de verschillende fases om daarmee de koers te bepalen voor de komende 15 jaar. WL is een van de partners in het programma. Centraal in de aanpak van 'Water Robuust Limburg' staat het gezamenlijk ontwerpsspoor van de drie pijlers (1. meer fysieke robuustheid in het watersysteem, 2. water en bodem sturend en 3. het verhogen klimaatbewustzijn en zelfredzaamheid van inwoners). Dit ontwerpsspoor doorlopen we per stroomgebied. In 2024 gaat het om verkennen en uitwerken van maatregelen en scenario's voor de stroomgebieden van de Geul, de Geleenbeek en de Roer en het uitvoeren van pilots w.o. Valkenburg naast het verkennen van tijdelijke voorzorgmaatregelen. Daarnaast zal een integraal handelingsperspectief "Ruimte voor water" inclusief kaarten worden ontwikkeld. WRL voert de regie richting partnerorganisaties en derden. Waterschap Limburg is in dit gehele traject als partner in WRL én als ontvanger van de resultaten nauw betrokken bij de uitwerking.	
02. WL levert directe inzet (detachering) van capaciteit, expertise en gebiedskennis in het programma WRL. WL levert directe inzet (detachering) van capaciteit in het programma WRL. Daarnaast brengen we expertise en gebiedskennis vanuit onze wettelijke taak en rol in zodat de maatregelen binnen het programma aansluiten bij de belangen van WL. Extra inzet van capaciteit dient via aparte besluitvorming en met financiering vanuit WRL telkens te worden voorgelegd aan het bestuur.	😊 😐 😞 In 2024 heeft WL actief medewerking verleend aan WRL door leveren van expertise en detacheren van capaciteit. Eind 2024 is er ruimte voor capaciteit op basis van DB besluit.
03. Early warning In 2024 ontwikkelen we samen met WRL tools om wateroverlast beter te kunnen voorspellen en om bewoners tijdig te informeren/alarmeren over dreigende wateroverlast ('early warning').	😊 😐 😞 In 2024 zijn we binnen de samenwerking WRL gestart met uitvoering van het plan van aanpak Early Warning. Daarvoor zijn twee medewerkers geworven bij WL en gedetacheerd bij WRL. De werving van de projectleider heeft veel langer geduurd dan voorzien, daarom is het project wat langzamer op gang gekomen. Er loopt reeds een opdracht om het voorspelmodel van de Geul te verbeteren en er loopt een pilot om voor een aantal beken datagedreven waterstanden te voorspellen.

Subdoel 2.1.3

In 2035 is het watersysteem van Limburg op orde om wateroverlast aan te kunnen, zoals is vastgesteld in de Provinciale Omgevingsverordening.

Het Waterschap beoordeelt iedere zes jaar modelmatig of het watersysteem nog voldoet aan de normering wateroverlast zoals vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening.

01. (Door)ontwikkeling, updaten en verbeteren om afvoeren en waterstanden beter te voorspellen.

In 2024 werken we verder aan de (door)ontwikkeling van het klimaatadaptatiemodel en aan het updaten van het hydrologisch modelinstrumentarium door de oplevering van de stroomgebieden Groote Molenbeek, Geleenbeek en Roer. Daarnaast verbeteren we in 2024 diverse innovatieve toepassingen om modellen te verbeteren en om afvoeren en waterstanden beter te voorspellen.

De planning voor 2024 is niet helemaal gehaald. Groote Molenbeek is opgeleverd, Geleenbeek en Roer zijn nog in uitvoering en worden in de loop van 2025 opgeleverd.

Door diverse oorzaken loopt het project minder snel dan bij de start voorzien waardoor de einddatum van het project doorschuift naar 2029/2030. Hierdoor schuift ook de einddatum van het project Watersysteemoets enkele jaren naar achter (2030). De gevolgen hiervan zijn beperkt omdat uit de Watersysteemoets voortkomende nieuwe knelpunten over enkele jaren kunnen worden aangepakt. Het werkpakket van programma Water in Balans is nog zeker tot 2029/2030 gevuld. Ook voor WRL verwachten we geen problemen omdat de voor WRL prioritaire stroomgebieden van Geul, Geleenbeek en Roer al in 2025 en in 2026 worden gemodelleerd en getoetst.

In ons Waterbeheerprogramma en in het Provinciaal Waterprogramma was opgenomen dat we ons hele beheersgebied in de planperiode 2021-2027 zouden toetsen. Omdat dat niet meer haalbaar is zijn we met de Provincie Limburg in overleg om hierover nieuwe afspraken te maken.

02. Verbrede watersysteemoets

In 2024 voeren we de verbrede watersysteemoets uit met als resultaat nieuwe inundatiekaarten volgens de meest recente klimatologische neerslagstatistieken. Het levert inzicht op in de omvang van (nieuwe) wateroverlastknelpunten in het watersysteem waar deze niet aan de provinciale normering wateroverlast voldoen. Bovendien levert dit extra inzichten op in de boven-normatieve situaties, in het waterveiligheidsrisico en in hoog risico-objecten. Elk jaar doen we dit voor een deel van het beheersgebied waarvan het klimaatadaptatiemodel is geactualiseerd.

In 2024 is de Watersysteemoets uitgevoerd voor de gebieden Oostrumsche Beek/Loobeeek en voor de Geul. De resultaten hiervan komen in de eerste helft van 2025 beschikbaar.

Als gevolg van het minder snel bouwen van het nieuwe modelinstrumentarium schuift de einddatum van het project enkele jaren naar achter (2030). De gevolgen hiervan zijn beperkt omdat uit de Watersysteemoets voortkomende nieuwe knelpunten pas over enkele jaren kunnen worden aangepakt. Het werkpakket van programma Water in Balans is namelijk nog zeker tot 2029/2030 gevuld. Ook voor WRL verwachten we geen problemen omdat de voor WRL prioritaire stroomgebieden van Geul, Geleenbeek en Roer al dit jaar en in 2026 worden gemodelleerd en getoetst.

In ons Waterbeheerprogramma en in het Provinciaal Waterprogramma was opgenomen dat we ons hele

	beheersgebied in de planperiode 2021-2027 zouden toetsen. Omdat dat niet meer haalbaar is zijn we met de Provincie Limburg in overleg om hierover nieuwe afspraken te maken.
--	--

Subdoel 2.1.4

In 2035 voldoet het watersysteem aan de normen voor wateroverlast zoals door de provincie is vastgesteld (knelpunten uit de watersysteemtoets zijn opgelost (LIWA)).

Het aanpakken van wateroverlast doet WL deels onder de vlag van het uitvoeringsprogramma Water in Balans. Als het watersysteem niet aan de norm voldoet, is er sprake van een knelpunt. We prioriteren deze knelpunten op basis van ernst. Hoewel het streven is om de knelpunten zo snel mogelijk op te lossen, gaan we ervan uit dat we hiervoor tot tenminste 2035 tijd nodig hebben.

01. Wateroverlastknelpunten

We lossen wateroverlastknelpunten op in de reeds lopende Watersysteem-projecten WB21 en Broekhuizerbroek. Dit is integraal onderdeel van het project.

Van een aantal knelpunten is eerder (2022/2023) besloten dat de kosten voor het volledig opheffen van het knelpunt nu niet opwegen tegen de opbrengst. Als we op betreffende locaties het watersysteem vanuit assets op orde moeten brengen, nemen we ook maatregelen die het risico op wateroverlast verkleinen. Voor 2024 ronden we in dit kader projecten af bij de watergangen Winnerstraatlossing, Eindhovensebaan, Bientje, Tongerlosebeek, Latbeek en Peelkanalen.

De grondverwerving en planvoorbereiding voor de projecten Tongerlo, Latbeek en Peelkanalen vergen meer tijd dan gepland. De uitvoering is verschoven van oorspronkelijk 2024 naar eind 2025.

Binnen het overkoepelende project WB21 loopt nog één project: Leukderbeek. Met Provincie Limburg en Gemeente Meersen vindt op dit moment afstemming plaats over de gewenste maatregelen.

De uitvoering verschuift naar eind 2025. Het project Broekhuizerbroek is nagenoeg gereed, afrondende werkzaamheden vinden begin 2025 plaats. Winnerstraatlossing/Eindhovensebaan zijn in uitvoering, het werk wordt in 2025 afgerond.

02. Projectopdrachten wateroverlastknelpunten

We stellen projectopdrachten op voor ongeveer 15 wateroverlastknelpunten die volgen uit de watersysteemtoets. Vervolgens prioriteren en programmeren we ze.

Uitgevoerd conform planning.

03. Werkplan 'Samen balanceren' 2022-2025

Op basis van het werkplan 'Samen balanceren' 2022-2025 werken wij binnen het programma Water in Balans verder aan de aanpak van wateroverlastknelpunten. Aan de hand van het zogenaamde zes-knoppenmodel verkennen wij samen met de omgeving de mogelijkheden om de wateroverlast te beperken.

Binnen de opgave zijn we conform de prioritering van projecten aan de slag gegaan. In 2024 hebben we verder voortgang geboekt bij de planvorming en realisatie. De voorbereidingen van de oplossingen vergen in de regel iets meer tijd dan vooraf gedacht. Via de reguliere voortgangsrapportages wordt het AB op de hoogte gehouden van de voortgang en stand van zaken per project.

Subdoel 2.1.5

In 2050 is ruimte gegeven aan water en is Limburg klimaatrobuust ingericht.

Samen met de andere verantwoordelijken voor ruimtelijke ordening (rijk, gemeenten en provincie) borgen we water en klimaat nog beter in ruimtelijke plannen.

01. Herijken van het stedelijk waterbeleid

In 2024 gaan we door met het herijken van het stedelijk waterbeleid en is de eerste analyse gereed van de benodigde aanpassingen met als doel het beleid optimaal in te kunnen zetten voor het realiseren van de doelen op het gebied van klimaatadaptatie (aankpak wateroverlast en droogte) én waterkwaliteit.

Fase 2 van het project ronden we in het voorjaar 2025 af. Het doorlopen van de inventarisatieronde kostte meer tijd dan voorzien, maar het zorgvuldig doorlopen van het proces was wel nodig i.v.m. draagvlak voor de daadwerkelijke herijking van ons beleid in de volgende fase. De verwachte vertraging bedraagt minder dan zes maanden.

02. Samenwerken met waterketenpartners aan doelmatig waterketenbeheer.

Ook in 2024 werken we samen met de waterketenpartners aan doelmatig waterketenbeheer. Dit doet WL door deel te nemen aan het samenwerkingsverband de werkregio's en het Limburgbrede AROL en BROL. Binnen deze samenwerking levert WL ook in 2024 een bijdrage aan gezamenlijke projecten, het opstellen van gezamenlijk beleid en het communiceren richting de inwoners van Limburg via het gezamenlijke platform Waterklaar.

De vier samenwerkingsregio's en het Limburg-brede afstemmingsoverleg (ambtelijk en bestuurlijk regiotrekker overleg Limburg) hebben ook in 2024 diverse lopende projecten voortgezet, nieuwe projecten opgestart en projecten opgeleverd. Enkele highlights per regio:

Waterpanel Noord:

- In Waterpanel Noord (WPN) loopt sinds 2023 het project Groenblauwe revolutie schoolpleinen. Dit project ondersteunt scholen bij het vergroenen en waterrobuust maken van hun schoolpleinen. Inmiddels zijn 51 scholen aangepakt.
- De nieuwe ronde stresstesten is opgestart, het vigerend waterketenplan is geëvalueerd en zijn diverse kennissessies georganiseerd.

Regio Maas en Mergelland

- Er is een onderzoek naar de personele kwetsbaarheid in de regio uitgevoerd.
- Er zijn neerslagmeters aangeschaft en op verschillende locaties in de regio geplaatst.
- Er zijn uitgangspunten opgesteld om aan de slag te gaan met nieuwe systeemoverzichten stedelijk water.

Regio Parkstad

- De regio heeft zich actief ingezet voor het NK-tegelwippen.
- Er is een conferentie georganiseerd voor leden van de gemeenteraden en leden van het algemeen bestuur.
- Verschillende deelgebieden zijn doorgerekend, zodat in een vervolgstadium maatregelen ten behoeve van de KRW en ter voorkoming van wateroverlast kunnen worden genomen.
- Er zijn uitgangspunten opgesteld om aan de slag te gaan met het opstellen van waterprogramma's als juridische middelen onder de omgevingswet.

	<u>Regio Westelijke Mijnstreek</u> • Er is onderzoek gedaan naar samenwerking op het gebied van beheer en onderhoud van buffers en greppels. • Er is een overeenkomst opgesteld en getekend om de samenwerking in de regio te kunnen continueren. Een onderdeel hiervan was het intensiever samenwerken op het gebied van de aanpak riooloverstorten. • De huis- en kolkaansluitingen zijn grotendeels inzichtelijk gemaakt en gedigitaliseerd. • Er is beleid gemaakt en vastgesteld over hoe om te gaan met hemelwater bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen. <u>Limburg-brede waterketensamenwerking (BROL)</u> • De geactualiseerde “Beslisboom verantwoord omgaan met regenwater” is juni 2024 vastgesteld en wordt in 2025 door het BROL verspreid. • De website van het gezamenlijke platform Waterklaar (gemeenten, WL, WBL, WML en Provincie) is in 2024 geactualiseerd. • Het BROL heeft op 25-11-2024 een succesvol Limburg-breed waterpanel over de Kaderrichtlijn Water gehouden.
03. Integrale waterketenplannen Per regio maken we met gemeenten integrale waterketenplannen om beleid en investeringen nog beter op elkaar af te stemmen en adviseren we bij het opstellen van gemeentelijke rioleringsplannen (BRP's en GRP's of hun opvolgers). We stemmen deze plannen af met ons eigen beleid en onze eigen projecten.	😊 😐 😞 <u>Waterpanel Noord</u> Waterpanel Noord heeft het vigerend waterketenplan in 2024 geëvalueerd. In 2025 wordt een nieuw “Water- en klimaatplan” opgesteld. <u>Regio Maas en Mergelland</u> SSW(BRP) voor de gemeenten in deze regio is in voorbereiding. <u>Regio Parkstad</u> SSW voor de gemeenten in deze regio is in uitvoering en deels afgerond. <u>Regio Westelijke Mijnstreek</u> Geen plannen opgestart of afgerond dit jaar.

Subdoel 2.1.6

In de planperiode maken we burgers, bedrijven en woningbouwcorporaties klimaatbewust en stimuleren we het privaat verhard oppervlak af te koppelen van het riool en het water te infiltreren in de bodem als bijdrage aan de aanpak van wateroverlast, droogte en het verbeteren van de waterkwaliteit. Groene oplossingen hebben hierbij de voorkeur, omdat die ook bijdragen aan het terugdringen van hittestress, het verbeteren van de biodiversiteit en een aantrekkelijk en gezond Limburg.

Middels de gezamenlijke ‘Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen’ werken we sinds 1 januari 2022 met gemeenten samen om de afkoppeling van private terreinen van het riool te stimuleren. De regeling liep in 2022 en 2023 met een financiële uitloop naar 2024.

01. Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen

Sinds 1 januari 2022 voeren we samen met gemeenten in Limburg en provincie Limburg de 'Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen' uit. Doel van de regeling is het vergroten van het klimaatbewustzijn van inwoners, bedrijven en woningbouwcorporaties én hen te stimuleren hun regenwater af te koppelen van het riool. De vervolgregeling liep tot en met 31 december 2023 met een financiële doorloop naar 2024. In september 2023 is de regeling (administratief) verlengd tot 31 december 2026. Dit na een evaluatie op verzoek van de deelnemende gemeenten in Limburg. In 2024 zal de verlengde regeling verder uitgevoerd worden.

De vervolgregeling is najaar 2023 door het algemeen bestuur nog een laatste keer verlengd t/m 31 december 2026.

In onderstaande tabel staat de financiële voortgang van de vervolgregeling.

De regeling loopt gestaag door. Inmiddels is € 1,67 mln. van de in totaal beschikbare € 5,18 mln. uitgekeerd. Ook in 2024 is weer extra aandacht besteed aan het belang van afkoppelen en de bekendheid van de regeling via Waterklaar.

Financiële voortgang 'Vervolg stimuleringsregeling afkoppelen private terreinen' t/m 06-01-2025	Beschikbaar budget in mln. euro	Toegekend in mln. euro (uitgaven)	Restant in mln. euro's (nog beschikbaar budget)	Afgekoppeld verhard oppervlak in ha
Beschikbaar budget per 1-1-2022				
Budget WL t.b.v. vervolgregeling*	€ 1,10			
Toegevoegd overschot WL/Prov oude regeling**	€ 1,49			
Budget gemeenten vervolgregeling	€ 2,59			
Totaal beschikbaar Limburg (Gem/WL/Prov)	€ 5,18			
Stand van zaken budget 6-1-2025				
Totaal Limburg		€ 1,67	€ 3,51	14,3
* = het AB van WL heeft t.b.v. de Vervolgregeling € 1,1 mln. Beschikbaar gesteld (besluit juli 2021).				
** = O.b.v. de eindafrekening oude regeling (accountantscontrole 2023) toegevoegde overschot WL/Prov				

Subdoel 2.1.7

Gedurende de planperiode (2022-2027) informeren we inwoners van Limburg continu over risico's van wateroverlast om schade en overlast zo veel mogelijk te voorkomen.

Inwoners en bedrijven in kwetsbare gebieden dienen te weten tot welk niveau Waterschap Limburg bescherming tegen wateroverlast kan bieden en waar hun eigen verantwoordelijkheid begint.

01. Beschermen van de eigen woning

Binnen de projecten van het programma Water in Balans brengen we de mogelijkheden voor het beschermen van de eigen woning (de zogenaamde knop 4-maatregelen) expliciet onder de aandacht. Dit doen wij onder andere door het presenteren van maatregelen tijdens bewonersavonden. Ook richten we fysiek een ruimte in bij de Woonwijzerwinkel met maatregelen voor het beschermen van de eigen woning. Daar kunnen mensen informatie vinden over toepassingen bij hun eigen woning.

De woningwijzerwinkels zijn inmiddels voorzien van mogelijke oplossingen om woningen individueel te beschermen. Bij de verschillende contactmomenten met de omgeving (inloopavonden, presentaties e.d.) staat er altijd een aparte, bemande, stand met informatie over het beschermen eigen woning.

Doel 2.2

Het onderhoud en peilbeheer passen we in de planperiode (2022-2027) continu aan het veranderende (extremere) klimaat.

Subdoel 2.2.1

In 2027 is het peilbeheer van water in de watergangen primair gericht op het zo veel mogelijk vasthouden van water.

Pas wanneer het noodzakelijk is, voeren we het water af.

01. Vasthouden van water

We gaan door met het vasthouden van water zoals vastgelegd in de Nota Peilbeheer (regulier werk).

2023 en 2024 waren natte jaren. Sinds augustus 2023 waren de grondwaterstanden in het beheergebied dermate hoog dat vanaf dat moment stuwen daar waar nodig omlaag zijn gezet. De toestand van watersysteem wordt nauwlettend in de gaten gehouden en zodra mogelijk worden verlaagde stuwen weer omhoog gezet om water vast te houden.

Subdoel 2.2.2

Gedurende de planperiode (2022-2027) is het aanvoeren en verdelen van water uit het Limburgse en Belgische kanalenstelsel naar hoger gelegen gebieden geoptimaliseerd.

De hoeveelheid water die de Maas in de zomer kan leveren aan Noord-Brabant en Limburg is beperkt (maximaal 5,4 m³/s), terwijl de vraag naar water groeit door de droge zomers. Om het beschikbare water efficiënter in het gebied te kunnen gebruiken, optimaliseren we in de komende planperiode het aanvoersysteem. Dat vindt in stappen per stroomgebied plaats.

01. Wateraanvoersystemen

'Slim Watermanagement' is één van de maatregelen uit het Deltaprogramma Zoetwater waarbij waterschappen en RWS beheergrensoverschrijdend samenwerken in het operationele waterbeheer (gezamenlijke systeemanalyses, redeneerlijnen, informatieschermen). In 2024 zoomen we in op het wateraanvoersysteem rondom de Noordervaart en de Peelkanalen.

In 2024 heeft een regiodag plaats gevonden in ons beheergebied. Daarbij zijn kennis en ervaringen uitgewisseld rondom het wateraanvoersysteem en een aantal concrete afspraken gemaakt voor verdere verbetering van de samenwerking. Daarnaast is in 2024 een meetplan opgesteld om beter zicht te krijgen op de verdeling van de wateraanvoer in het beheergebied. In 2025 wordt dit meetplan via het project Tactisch Meetplan geborgd.

02. Stuwenboek

In 2024 werken we de vernieuwde nota peilbeheer uit tot een geactualiseerd stuwenboek. We starten met één gebied. Daarnaast geven we het vernieuwde proces peilbeheer verder vorm.

In 2024 is gewerkt aan een methodiek om nieuwe stuwpeilen af te leiden conform de nota peilbeheer. Deze methodiek zal in 2025 worden toegepast om per stroomgebied het stuwenboek te gaan actualiseren. Daarnaast is het project Peilbeheer op Orde gestart om het peilbeheer zowel wat betreft inhoud als proces verder vorm te geven.

Subdoel 2.2.3

In 2027 onttrekken we minder water dan door de neerslag wordt aangevuld.

Grondwateronttrekkingen staan onder maatschappelijke druk als gevolg van droogte. Het door gebruikers effectiever omgaan met het onttrokken grondwater is van essentieel belang.

01. Stuwenboek

In 2024 werken we de vernieuwde nota peilbeheer uit tot een geactualiseerd stuwenboek. We starten met één gebied.

Gekoppeld aan subdoel 2.2.2 activiteit 02. Stuwenboek lopen diverse sporen. De ontwikkeling van een registratie-app, de uitwerking van een beleidstraject om te komen tot samenhangend beleid grond- en oppervlaktewater en de uitwerking van een convenant voldoende zoetwater.

02. Waterveiligheidsdata, registratiesysteem en meetnet

Om stappen te kunnen zetten bij het beheersen van ons grondwater is het - naast een nieuw registratiesysteem - nodig om onze huidige data (vergunningen, onttrekkingshoeveelheden, toepassing onttrokken water, enz.) te valideren. Dat start met inspecties in het veld en het checken van de geregistreerde data met de werkelijke situatie. Daarnaast is dringend behoefte aan een nieuw registratiesysteem voor alle onttrekkingen uit oppervlakte- en grondwater.

De beoogde validatie van gegevens heeft nog niet plaats kunnen vinden. Het wegwerken van bestaande achterstanden in de verwerking van gegevens (o.a. wijzigingen van putregistraties) heeft langer geduurd dan verwacht. Met het oog op efficiënte toezicht en handhaving is een puttenregistratie die actueel en betrouwbaar is essentieel. Bijkomende reden was dat vanwege het natte jaar, weinig is onttrokken en dus ook weinig ervaring opgedaan is met de nieuwe (in ontwikkeling) zijnde app, die we willen gebruiken voor registratie van onttrekkingen en onttrekkingshoeveelheden.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Klimaatadaptatie	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	16.928.400	17.968.600	16.230.697
Opbrengsten	746.300	746.300	1.397.810
Netto kosten	16.182.100	17.222.300	14.832.887
Bijdrage aan WBL	-	-	-
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	58.000.600	58.000.600	55.392.399
Totaal na doorberekening	74.182.700	75.222.900	70.225.286

Toelichting

- De kosten zijn voor 88% gerealiseerd, na aftrek van de kosten die via de bestemming van het jaarrekening resultaat worden gedekt uit bestemmingsreserves. Dit betreft:
 - € 96.023 'stimuleringsregeling landbouw' en
 - € 379.728 'onderhoudscontract'
 - € 24.280 'stimulering peilgestuurde drainage'
 Enkele significante onderschrijdingen van de kosten hebben betrekking op:
 - Naar aanleiding van het hoogwater in 2021 zijn budgetten voor waterrobuust gereserveerd om vanuit het WL onderzoeken te doen, personeel in te huren en eventueel maatregelen te nemen. Inmiddels is het programma WRL opgericht dat over een eigen budget beschikt. Daarom is het oorspronkelijk geraamd budget minder uitgeput dan verwacht.
 - Afname mobiele kosten.
- De opbrengsten zijn vooral gestegen als gevolg van:
 - Meer grondverkoop.
 - Onvoorziene baten in verband met uitlening ingehuurd personeel.
 - Hogere pachtopbrengsten.
- De indirecte kosten die worden doorberekend aan het begrotingsprogramma zijn hoger uitgevallen.

Investeringsen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P000104	30	Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop (resterend deel)	250	150	171	-	-	-
P003101	30	#Aansluiten oude Geulmeanders, Gulpen	-	-	5	-	-	-
P003102	30	Herinrichting Geul benedenstrooms kern Valkenburg fase 2 (Leeuw brouwerij)	200	624	298	200	200	
P003103	30	Vispassage Epermolen	1.000	100	73	-	-	-
P003108	30	Herstel vismigratieknelpunt Commandeursmolen	-	50	23	-	-	-
P003109	30	Herstel vismigratieknelpunt Wijlre/Otten	-	-	2	-	-	-
P026401	30	Herinrichting Kanjel en Gelei, gemeenten Meerssen en Maastricht	200	300	162	-	250	187
P057302	30	Herinrichting Worm (Nato-depot - Rimborg)	250	100	105	-	-	244
P057303	30	Realisatie vistrap Baalsbruggermolen fase 2	-	70	32	-	-	-
P066401	30	Herinrichting Bosbeek (Meinweg - monding)	300	100	62	-	61	-
P071002	30	Herinrichting Vlootbeek Benedenloop (Reigersbroek - Linnerweg)	250	100	65	-	55	-
P080105	30	Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren	780	180	554	-	-	-
P086201	30	Herinrichting Geleenbeek Corio Glana algemeen	-	-	35	-	-	-
P086202	30	Herinrichting Geleenbeek Echt - Sifon	50	50	-	-	-	-
P086204	30	Herinrichting Geleenbeek Millen - Nieuwstadt	1.000	300	417	-	50	-
P086205	30	Herinrichting Geleenbeek Oud-Roosteren A2	500	100	108	-	79	-
P086206	30	Herinrichting Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt - Oud Roosteren	400	200	34	-	82	-
P086208	30	Herinrichting Oude Maas (Geleenbeekmonding)	-	-	7	-	-	-
P086209	30	Herinrichting Geleenbeek Corio-Glana, highlight 16 en 17	300	100	109	-	69	-
P086210	30	Herinrichting Geleenbeek VDL Nedcar	1.395	700	809	372	200	-
P086211	30	Herinrichting Geleenbeek Kamerhof Holtum	-	-	18	-	-	-
P086212	30	Herinrichting Geleenbeek Sittard - Millen	250	10	4	-	-	-
P111702	30	Ontkluizing keutelbeek in de kernen Beek en Neerbeek, fase 1B/2	-	-	3	-	-	-
P111704	30	Ontkluizing Keutelbeek Geleen	250	100	85	-	-	-
P115201	30	Corio Glana Highlight 20 fase 1	-	-	191	-	-	-
P115203	30	Corio Glana highlight 20, fase 2	500	200	286	-	79	341
P116901	30	Regenwaterbuffer Spaans Vonderen	-	-	0	-	-	-
P119901	30	Herinrichting beekmonding Hemelbeek	613	200	217	350	165	52
P139002	30	Herinrichting Aalsbeek Bovenloop	200	75	47	-	-	-
P144601	30	Herinrichting Molenbeek van Lottum - Siebersbeek	10	10	64	-	-	-
P146802	30	WB21 knelpunt Raam en Vistrap Tungelroysebeek	1.200	60	49	-	-	-

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P146803	30	Herstel vismigratieknelpunt stuw Leukerweg	-	50	1	-	-	-
P150001	30	Herinrichting Gansbeek / Paterslossing	100	75	21	-	-	-
P151402	30	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek	60	60	7	-	-	-
P180901	30	Herinrichting benedenloop Kwistbeek	300	300	271	-	-	-
P180902	30	Gebiedspilot Kwistbeek	221	-	2-	-	-	-
P181701	30	Tielebeek bovenloop	-	-	17	-	-	-
P200501	0	#Aankoop beverperceel Etsberg	-	-	128	-	-	-
P228201	30	Herinrichting Huilbeek	100	100	85	-	150	159
P251504	30	Pilot herstel watersysteem laggzone Kabroeksebeek	-	1.000	999	-	22	-
P254502	30	Herinrichting Oude Graaf	250	75	90	-	-	-
P254601	30	Herinrichting Venrays Broek en de Spurkt	-	-	146	-	338	-
P260501	30	Herinrichting Uffelsebeek en Haelensebeek bovenloop	200	50	28	-	-	-
P277401	30	Herinrichting beekmonding Swalm	5	5	-	-	-	-
P278401	30	Herinrichting Wylrebeek monding	5	5	7	-	-	-
P282101	30	Herinr. Castenrayse vennen	50	100	71	400	400	1.204
P316101	30	Herinrichting Thornerbeek	500	500	182	-	-	-
P316201	30	Herstel vismigratieknelpunt Armenmolen	-	50	1	-	-	-
P316806	30	Vismigratieknelpunt zand- en vuilvang Groote Molenbeek	185	110	16	257	206	289
P316807	30	Pilot Beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel (XP005)	3.750	-	87	-	-	-
P316808	30	Herinrichting Groote Molenbeek Wittebrugweg	200	50	47	-	16	-
P316809	30	Herstel water-ecosysteem doorstroommoeras Rieterdijk - Deeltraject Pilot Beekdalontwikkeling Groote	250	250	1.582	-	120	-
P323401	30	Herinrichting Aa	80	80	109	-	-	-
P325202	30	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek	40	40	130	-	-	-
P360007	30	Grondverwerving meandering waterlopen	-	-	195-	-	-	-
P360013/ P360014	0	Strategische grondverwerving (SGV) Watersysteemprojecten	500	500	866	-	-	-
P360060	30	Herstel diverse vismigratie knelpunten	900	-	73	-	-	-
	30	Nieuwe projecten begroting - Beekherstel (AT 30 jaar) / Te verwachten DHZ-subsidie beekherstelprojecten.	357	-	-	1.173	-	-
Projecten Beekherstel			17.951	7.279	8.801	2.752	2.542	2.476
P177901	30	Broekhuizerbroek	1.016	1.500	1.480	-	300	-
P265201	30	Waterbloem	2.000	2.400	2.871	-	-	-
P265202	30	Herinrichting Roggelsebeek, incl Neerpeelbeek en Bevelandsbeek	200	200	1.222	-	-	-

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)

Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P360029	5	Nieuw Limburgs Peil (NLP) Streefbeeld Stroomgebiedsbrede Ecologische Systeem Analyse	100	130	86	-	-	-
P360040	30	Optimalisatie hoofdstelsel wateraanvoer (Noordervaart en Peelkanalen)	1.841	640	430	300	1.550	258
P360057	30	Extra boerenstuwen als droogtemaatregel	50	20	7	-	-	-
P360061	30	Stuwen eigen Leggerwatergangen	1.400	1.400	279	650	650	37
P360062	15	Automatiseren besturing 5 bestaande Regenwaterbuffers	350	350	69	350	350	69
P360063	30	Boerenstuwen tranche 2 en 3	1.100	1.100	474	500	700	237
P360064	30	Slimme stuwen programma Natuur	3.200	3.393	2.843	3.200	3.393	2.843
P360067	5	Kleinschalige en innovatieve droogtemaatregelen	115	115	-	-	-	-
	30	KD010 - Investerings Reg watersysteem klimaatadaptatie/droogte (DHZ); 2020 € 0,2mln bruto	-	-	-	793	-	-
Projecten Verdrogingsbestrijding			11.372	11.248	9.760	5.793	6.943	3.444
P003107	30	WiB-Valkenburg	567	667	949	-	-	-
P012101	30	Mechelderbeekdal	312	576	336	-	-	-
P016901	30	Waterberging Lange Gracht - Water in Balans	316	503	399	-	-	-
P021102	30	Hekerbeekdal	948	421	482	-	-	-
P029401	30	WiB-Eys	308	422	436	-	-	-
P029402	30	WiB-Bocholtz en Simpelveld	571	670	667	-	-	-
P038401	30	Lemiers en Oud Lemiers	156	1.168	813	-	-	-
P042401	30	Aanleg hoogwaterbescherming Slenaken	50	25	1	-	-	-
P045401	30	Aanpak wateroverlast Slenaken, Beutenaken, Pesaken	-	-	2	-	-	-
P049301	30	Aanpak wateroverlast Voer	25	-	2	7	-	-
P055901	30	WiB-Noordal	289	297	189	-	-	-
P057601	30	WiB-Eygelshoven	575	1.059	832	-	-	-
P065103	30	Maatregelen wateroverlast Roer	-	40	33	-	-	-
P090301	30	WiB-Voerendaal	440	645	861	-	-	-
P093001	30	Wijnandsrade	431	1.168	445	-	-	-
P096306	30	Bufferdam de Dem/Caumerbeek middenloop	-	160	172	-	-	-
P111101	30	WiB-Spaubeek	-	-	179	-	-	-
P111705	30	WiB-Beek	446	566	901	-	-	-
P115301	30	Einighausen	705	403	316	-	-	-
P119902	30	Aanpak wateroverlast Catsop	20	-	-	-	-	-
P148302	30	#Pilot retentiegebied Breevennen	-	-	2	-	-	-

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)

Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P177803	30	Gebiedspilot Schelkensbeek - Water in Balans	-	-	17	-	-	-
P255901	30	Gebiedspilot Eckeltsebeek - Water in Balans	3.063	873	565	-	-	-
P360019	30	WB21 toets 2015	530	101	187	-	-	-
P360034	5	Water in balans	250	250	140	-	-	-
P360044	30	Gebiedspilot Meerssen - Water in Balans	1.630	973	568	-	-	-
P360046	30	Gebiedspilot Oirsbeek - Water in Balans	270	281	93	-	-	-
P360056	30	Aanpak wateroverlast Hegge	375	1.003	1.157	-	-	-
	30	KD008 - Programmaplan Water in Balans	10	-	-	686	686	-
Projecten Wateroverlast			12.287	12.271	10.389	693	686	-
P360042	30	Vervangingsinvesteringen assets	4.323	3.973	3.270	-	-	708
P360052	5	Ontwikkeling voorspellingsmodellen voor wateroverlast en Ontwikkeling klimaat-adaptatiemodel	570	385	325	-	-	-
P360065	5	#Ontwikkeling voorspellingsmodellen (MJPC MV4)	-	-	-	-	-	10-
P360066	15	#Regenradar, Neerslagradar, Debietmeters etc. (MJPC MV6)	-	112	16	-	101	81
	5	LIWA 2.0	240	-	-	-	-	-
P503003	5	Tractiemiddelen 2019-2022	300	600	317	-	-	-
P503004	15	Uitbreiding meetnet	117	280	171	-	-	-
P503005	7	Vervangen meetapparatuur	362	290	275	-	-	-
Projecten Vervanging en aanpassing assets			5.912	5.640	4.373	-	101	779
P360051	6	Watersysteemtoets 2019	116	150	93	-	-	-
P504001	0	Bebording zwemwater	25	10	1	-	-	-
Projecten Overig			141	160	93	-	-	-

Toelichting

De uitgaven zijn voor 91% gerealiseerd.

- Bij **Beekherstel** zijn als gevolg van een voorspoedige voortgang voor enkele projecten de uitgaven hoger uitgevallen ten opzichte van de gewijzigde begroting. Bij andere projecten zijn de gerealiseerde uitgaven lager als gevolg van vertraging op het gebied van omgeving, vergunningverlening en juridische procedures. Per saldo is de realisatie 2% lager dan bij de gewijzigde begroting werd verwacht.
- Binnen de projecten betreffende de **Verdrogingsbestrijding** zijn de uitgaven op de projecten 'extra boerenstuwen als droogtemaatregel' en 'stuwen eigen leggerwatergangen' achtergebleven, doordat het animo voor het plaatsen van stuwen is getemperd vanwege het natte jaar 2024. Bij het project herinrichting Roggelsebeek zijn de uitgaven hoger uitgevallen als gevolg van de aankoop van extra gronden ten behoeve van het project.
- De begrote uitgaven voor de **Wateroverlastprojecten** zijn voor 85% gerealiseerd. De lagere realisatie is voornamelijk te wijten aan vertragingen in de voorbereidingsfase, waaronder onderzoek, verkenning en planuitwerking. Dit wordt veroorzaakt door de complexiteit van de projecten in een uitdagend gebied en het uitgebreide participatieproces. De projecten vereisen intensieve afstemming met verschillende stakeholders, zoals gemeenten, de provincie, LLTB, TBO's, ProRail, RWS, Enexis, Gasunie en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed. Daarnaast verloopt de verwerving van de benodigde gronden moeizaam, mede door een gebrek aan voldoende capaciteit en de gespannen grondmarkt. Dit resulteert in een langere doorlooptijd van de projecten.
- De uitgaven van de projecten met betrekking tot **Vervanging en aanpassing assets** zijn voor 78% gerealiseerd.
 - Dit wordt onder andere veroorzaakt door lagere uitgaven voor vervangingsinvesteringen assets doordat enkele (grote) vervangingsprojecten vertraagd zijn vanwege te natte werkomstandigheden, het in werking treden van de omgevingswet, grondaankoopprocedure, krapte interne capaciteit en krapte op de arbeidsmarkt.
 - Daarnaast waren de uitgaven voor het project 'Ontwikkeling voorspellingsmodellen voor wateroverlast en ontwikkeling klimaat-adaptatiemodel' lager dan begroot doordat met name de opdrachtverstrekking voor de Roer later heeft plaatsgevonden dan voorzien.
 - Verder wordt het verschil in de post tractiemiddelen 2019-2022 verklaard door het uitstel van de aanschaf van de vrachtwagen voor het werkgebied Horst, die aanvankelijk voor 2024 gepland stond, maar nu pas in 2025 geleverd zal worden.

De inkomsten zijn voor 65% gerealiseerd.

- Bij projecten Beekherstel zijn de DHZ inkomsten nog niet ontvangen
- Voor projecten Verdrogingsbestrijding zijn inkomsten lager omdat SPUK inkomsten als voorschot worden ontvangen o.a. op basis van realisatie afgelopen jaren. Tevens zijn DHZ inkomsten niet ontvangen.
- Voor de Wateroverlastprojecten zijn ten onrechte inkomsten begroot op het project Programmaplan Water in Balans voor 2024. Dit betreft een administratieve onjuistheid die niet correct is verwerkt in de begroting. De partnerovereenkomst met de Provincie Limburg is inmiddels beëindigd, waardoor er voor dit project geen inkomsten meer zijn.
- Voor de projecten van vervanging en aanpassingen Assets € 678.000 meer ontvangen doordat voor het project 'Vervangingsinvesteringen assets' provinciale subsidie voor project

Grauwveen1/America en bijdragen van gemeente Leudal en Peel en Maas bij de voorziening van kunstwerken in het Afwateringskanaal is toegekend terwijl dit niet voorzien was.

3.

Waterkwaliteit en ecologie

waterschap
limburg

3.3 Waterkwaliteit en ecologie

de basis voor een gezonde leefomgeving

Wat hebben we bereikt?

Beoogd maatschappelijk effect 3

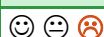
Het water is schoon en wateren zijn natuurlijk ingericht.

Landelijk is afgesproken dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht, dat we al in 2020 klimaatrobuust handelen en dat dit dan verankerd is in plannen.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	% KRW-waterlichamen dat voldoet aan de norm voor:					100%
	o chemische toestand ¹	80%	-	-	0%	100%
	o fytoplankton	100%	-	-	100%	100%
	o macrofauna	71%	-	-	32%	100%
	o vis	68%	-	-	28%	100%
	o waterflora	69%	-	-	31%	2027
b)	Beoordeling zwemlocaties volgens zwemwaterrichtlijn 2006 (in #):					19
	o uitstekend	19	-	-	17	0
	o goed	0	-	-	2	0
	o aanvaardbaar	0	-	-	0	0
	o slecht	0	-	-	0	(²)

Toelichting

a) ¹ Deze indicator wordt jaarlijks geactualiseerd na de toestandsbepaling KRW in juni

Chemische toestand: in de KRW-beoordeling geldt dat als één stof niet voldoet, het waterlichaam niet voldoet. In 2021 hebben we op verzoek van Rijkswaterstaat - als onderdeel van een landelijk onderzoek in biota (vis en schelpdieren) - extra metingen uitgevoerd. De stoffen Heptachloor (sHpCl1) en gebromeerde difenylethers (sPBDE6) voldoen (landelijk) niet. Dit is geprojecteerd op de andere waterlichamen. Hierdoor voldoet de chemische toestand (vrijwel) nergens meer. Wanneer deze stoffen buiten beschouwing worden gelaten is het percentage waterlichamen dat voldoet 33,3%.
Ecologische toestand: de KRW-beoordeling vindt plaats per kwaliteitselement, gebaseerd op een gemiddelde van een of meer meetpunten over meerdere jaren.

b) ² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Op basis van een 4-jarig gemiddelde wordt de kwaliteitsklasse bepaald aan de hand van de analyse-resultaten per locatie.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doel 3.1

Het water is schoon en blijft schoon.

Indicator	2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a) % KRW-overstorten dat voldoet aan de kwetsbaarheid van het ontvangende water	50%	38%	39%	39%	100% 2027
b) % gemeenten waarmee afspraken is gemaakt over maatregelen aan KRW-overstorten	100%	25%	25%	25%	100% 2024
c) % van agrarische bedrijven (aantal 160), waarvoor een Bodem Uitvoeringsplan is opgesteld	100%	100%	100%	100%	100% 2024
d) % van agrarische bedrijven (aantal 60), waarvoor een Erfemissiescan is uitgevoerd	100%	33%	33%	33%	100% 2024

Toelichting

a)	Na de eerste inventarisatieronde die in 2023 is afgerond halen we in 2024 nog aanvullende informatie op bij de gemeenten en ronden we de ecologische toetsing van de overstorten aan de KRW af. We hebben daardoor een goed beeld voor welke opgave de gemeenten de komende jaren nog staan. In de tweede helft van 2024 zal ook duidelijk worden in hoeverre het halen van het einddoel in 2027 realistisch is en wat we nog kunnen doen om gemeenten te stimuleren in hun aanpak van de overstorten. 😊 😐 😞 De verantwoordelijkheid voor het nemen van maatregelen ligt bij de gemeenten, waarbij Waterschap Limburg adviseert. Er zijn sinds september geen nieuwe cijfers bekend over de door de gemeenten gerealiseerde maatregelen. Inmiddels is wel op basis van de ecologische toets en de afgeronde inventarisatieronde duidelijk dat het einddoel van 2027 van 100% niet zal worden gehaald. De verwachting is dat we op niet meer dan 60% uitkomen. In november heeft een Limburg-brede ambtelijke en bestuurlijke bijeenkomst plaatsgevonden met gemeenten, Provincie Limburg en Waterschap Limburg over de KRW. Hierbij zijn ook de taken en rollen van gemeenten, Provincie Limburg en Waterschap Limburg besproken. Dit zal invloed hebben op de verdere aanpak en voortgang vanaf 2025. In 2025 zal in ieder geval de aandacht uitgaan naar het daadwerkelijk realiseren van maatregelen.
b)	Op basis van de inventarisatie van de overstortproblematiek maken we afspraken met de gemeenten over de nog uit te voeren maatregelen. 😊 😐 😞 Van alle gemeenten (100%) hebben wij een tijdelijk gemaakt waarin, zover bekend, de benodigde maatregelen zijn opgenomen en de daarbij behorende verwachte uitvoeringstermijn. Met 25% van de gemeenten ligt dat goed vast in een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) of in intentieovereenkomsten. Een aantal gemeenten geeft aan dat zij in 2027 gereed zijn met het realiseren van de KRW-maatregelen. Of dat daadwerkelijk zo is, zal de praktijk moeten uitwijzen. Het maken van afspraken zal daar waar mogelijk en nodig ook in de komende jaren tot en met 2027 plaatsvinden. In verband met een verdere uitwerking van taken en rollen in 2025 vindt er mogelijk een koerswijziging plaats.
c)	Uitvoering door de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB); in totaal is in 160 Bodem Uitvoeringsplannen voorzien. 😊 😐 😞 In 2024 is door het bodemteam van de LLTB weer een traject gestart met 160 agrariërs.
d)	Uitvoering door de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB); in totaal is in Erfemissiescans van 60 bedrijven voorzien.

Erfemissiescan: adviseurs zijn opgeleid door LLTB in samenwerking met WL (handhaving toezicht). Het plan was dat de erfemissiescans worden uitgevoerd in gebieden waar we samen met de LLTB de POP3 subsidie voor de investeringen ter voorkoming van erfemissie hebben aangevraagd. Dit is bij de Kabroekse beek en Everlosche beek. De beschikking van de POP3 subsidie is verstrekt. Er is gestart met de erfemissiescans bij meer dan 20 bedrijven in andere gebieden. In de gebieden van de Everlosche beek en met name de Kabroekse beek liggen veel bedrijven die momenteel andere prioriteiten hebben dan een erfemissiescan. Ze denken na over bedrijfsbeëindiging.

Subdoel 3.1.1

In 2027 voldoet elke rwzi in Limburg aan het Limburgs Effluent Beleid om zodoende aan de KRW-doelen te kunnen voldoen.

Voor onze rioolwaterzuiveringsinstallaties gelden algemene normen voor stikstof, fosfor, chemisch en biologisch zuurstofverbruik en onopgeloste stoffen. Aanvullend daarop heeft elke zuivering specifieke normen (LEB) voor stikstof en fosfaat als dat nodig is om te kunnen voldoen aan de KRW-doelen.

01. Actualiteiten en (beleids)ontwikkelingen in de buurlanden

Netwerk dat van belang is voor de grensoverschrijdende samenwerking onderhouden en uitbreiden. Op de hoogte blijven van actualiteiten en (beleids)ontwikkelingen in de buurlanden.

In 2024 zijn de relaties met de buurlanden op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau verder versterkt. Er is met diverse belangrijke Duitse partners zoals o.a. Wasserverband Eifel-Rur (WVER) kennis gemaakt tijdens de Koningsdagreceptie van het Consulaat Generaal in Düsseldorf en een bijeenkomst in de Eifel. Een bezoek aan de bruinkoolgroeve heeft begrip voor elkaars problematiek opgeleverd. Met Belgische partners zijn de contacten vooral op project niveau verder aangehaald.

02. Internationale Maasstroomgebied

Grensoverschrijdend samenwerken met partners binnen het internationale Maasstroomgebied d.m.v. structurele overleggen, werkgroepen en commissies, uitwisselingen en werkbezoeken, projecten en evenementen.

WL heeft actief deelgenomen aan structurele grensoverschrijdende overleggen en een nieuw periodiek bestuurlijk overleg geïnitieerd met de Provincie Limburg (gedeputeerde en portefeuillehouder waterkwaliteit). Dit overleg dient als belangrijke internationale voorbereiding op de vierjaarlijkse Regionale Bestuurlijke Bijeenkomsten Maas (RBOM). Voor het KRW Impuls Programma is een start gemaakt met de Joint Fact Finding (JFF) met de Duitse partners. Aan de hand van een pilot project is met diverse Duitse waterbeheerders waterkwaliteitsinformatie uitgewisseld en in kaart gebracht. Door lobbywerk op strategisch niveau is deze opgave door het ministerie van IenW in de Permanente Grenswatercommissie en vervolgens op het hoogste niveau van Noordrijn-Westfalen (NRW) ingebracht. Duitse regionale partners moeten officieel van de hoogste instantie binnen NRW eerst opdracht krijgen. De voorbereidingen voor JFF met Waalse en Vlaamse partners zijn gestart.

Subdoel 3.1.2

In 2027 is een vrachtreductie van gemiddeld 10% medicijnresten in de rwzi's ten opzichte van referentiejaar 2022 gerealiseerd.

In 2021 heeft het waterschap zich aangesloten bij de landelijke ambitie om te komen tot een vrachtreductie van medicijnresten afkomstig uit rwzi's. Deze ambitie is verwoord als 10% reductie in 2027 en 30% reductie in 2040. Andere organische microverontreinigingen liften op deze maatregelen mee (bijv. hormoon-verstoorders, vlamvertragers, weekmakers, antibiotica, (micro)plastics en nanodeeltjes).

01. Investeringsprogramma voor de verwijdering van medicijnresten in rwzi's

In 2024 bereiden we samen met het WBL een investeringsprogramma voor specifiek op voor de verwijdering van medicijnresten in rwzi's. De nieuwe EU-richtlijn 'Stedelijk afvalwater' en de uitkomsten van de Limburgbrede Monitoring vormen de basis voor dit programma.

De monitoringsprogramma's Limburg Brede Monitoring (LBM) fase 1 en 2 zijn uitgevoerd en gerapporteerd. De resultaten en conclusies worden gebruikt als onderbouwing voor het voorstel voor het toekomstige investeringsprogramma op de rwzi's. De prioritering van de locaties voor medicijnresten-verwijdering is op basis van deze studies duidelijk. Bij het opstellen van dit investeringsprogramma worden ook de uitkomsten van de waterketen-strategie, de evaluatie van het Limburgs Effluentbeleid en de systeemsprong benadering meegenomen. Dit kan nog van invloed zijn op de prioritering. Hierbij zijn externe factoren van invloed waarvan de impact pas in 2025 duidelijk wordt. Aansluitend worden in het maatregelenprogramma de implicaties van de nieuwe EU Richtlijn Stedelijk Afvalwater meegenomen. Deze is in november 2024 in de EU goedgekeurd en moet aansluitend binnen 3 jaar in Nederlandse wetgeving worden geïmplementeerd.

02. Medicijnresten in ziekenhuisafvalwater

We werken samen met de Limburgse ziekenhuizen verder aan monitoring, bewustwording en reductie van de emissie van medicijnresten uit ziekenhuisafvalwater.

De proef met de plaszakken in Roermond en Maastricht is afgerond. Er wordt door de onderzoekers een wetenschappelijke publicatie gemaakt. Het MUMC+ en het Laurentius zijn samen in gesprek over het onderzoek, de resultaten en een handelingsperspectief. De regionale samenwerking en kennisuitwisseling rondom medicijnresten in water komt langzaam op gang en wordt door de zorgsector zelf ingevuld, waar mogelijk ondersteunen wij dit.

Subdoel 3.1.3

In 2027 is de hoeveelheid (zwerf)afval in het watersysteem ten opzichte van 2022 verminderd en is er meer bewustwording over zwerfafval.

Waterschap Limburg heeft deelgenomen aan een internationaal project om de hoeveelheid plastic en ander zwerfafval in de grensoverschrijdende watergangen te verminderen. In dit LIVES project (Litter free rivers and streams) werkten we samen met Duitse en Belgische waterbeheerders, onderwijs, provincie en Rijkswaterstaat.

01. Vervolg aan de doelen van het LIVES project

De formele eindrapportage wordt aan het AB aangeboden. We zoeken naar mogelijkheden om

De opdracht is verleend om een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar de plaatsing van een Bubble Barrier

een vervolg aan de doelen van het LIVES project te geven, door innovatieve oplossingen te onderzoeken, bewustwording door deelname aan de Maas-Clean up en te onderzoeken of monitoring van microplastics op Maasbrede basis haalbaar is.	in de Jeker.
---	--------------

Subdoel 3.1.4

In de planperiode (2022-2027) zijn de normen omtrent directe industriële en agrarische lozingen van ongezuiverd water op de watergangen verankerd in de Waterschapsverordening en we handhaven dit om achteruitgang in de waterkwaliteit door derden te voorkomen.

Directe lozingen van ongezuiverd water zijn alleen onder specifieke voorwaarden toegestaan.

01. Waterkwaliteitsmaatregelen van de agrarische sector

In 2024 pakken we de waterkwaliteitsmaatregelen van de agrarische sector op en werken die uit in enkele gebiedsprocessen, zowel voor glastuinbouwgebied als akkerbouwgebied. Hier brengen we kennis, kunde en financiering in.

Gebiedsprocessen lopen bij de Putbeek & Pepinusbeek voor stikstof en fosfaat reductie. En in glastuinbouwgebied Siberië voor reductie gewas-beschermingsmiddelen. Momenteel oriënteren we ons op extra gebieden voor gebiedsprocessen. Hierbij ligt de focus op pot- en containerteelt gebieden.

02. Deltaplan Agrarisch Waterbeheer

In 2024 participeert het waterschap in het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW). Het DAW heeft als doel het verbeteren van de waterkwaliteit bij agrariërs. Wij adviseren en sturen op onze waterdoelen.

Het bodemteam van de Limburgse Land- en Tuinbouwbond (LLTB) geeft onder meer 160 bodemadviezen bij bedrijven en voert zestig erfemissiescans uit. Ook geeft het bodemteam duurzame teeltadviezen voor mais, aardappelen en andere uitspoelinggevoelige teelten.

Bodemadviezen (Bodem UP): Ligt op schema. In 2024 is door het bodemteam van de LLTB weer een traject gestart met 160 agrariërs en er komen nog aanmeldingen binnen bij de LLTB.

Erfemissiescan: Adviseurs zijn opgeleid door LLTB in samenwerking met WL (handhaving toezicht). Het plan was dat de erfemissiescans worden uitgevoerd in gebieden waar we samen met de LLTB de POP3 subsidie voor de investeringen ter voorkoming van erfemissie hebben aangevraagd ter reductie van erfemissie. Dit is bij de Kabroekse beek en Everlosche beek. De beschikking van de POP3 subsidie is verstrekt. Er is gestart met de erfemissiescans bij meer dan 20 bedrijven in andere gebieden. In de gebieden van de Everlosche beek en met name de Kabroekse beek liggen veel bedrijven die momenteel andere prioriteiten hebben dan een erfemissiescan (ze denken na over bedrijfsbeëindiging).

03. Pilot met twee typen moerasfilters

In 2024 werken we aan een pilot met twee typen moerasfilters achter drainagesystemen, een helofytenfilter en een houtsnipperfilter, ter reductie van nutriënten.

Beide systemen zijn operationeel sinds deze zomer. Er zijn 2 filters aangelegd: een moerasfilter met helofyten bij de Kwistbeek en een woodchip-filter bij Peelbergen. Het filter bij de Kwistbeek functioneert naar behoren, en de monitoring is gestart. Bij het houtsnipperfilter zijn er diverse vraagstukken naar voren gekomen in de aanlegfase en deze functioneert nu ook; er vinden metingen plaats.

04. Actualisatie Waterschapsverordening In het kader van de Omgevingswet actualiseren we de Waterschapsverordening.	 De voorbereidingen voor actualisatie in 2025 zijn getroffen. Vanuit de organisatie zijn diverse voorstellen tot aanpassing/correctie/verduidelijking van de Waterschapsverordening gedaan. Dit zijn beleid neutrale aanpassingen.
---	--

Subdoel 3.1.5 In planperiode (2022-2027) reguleren we indirecte lozingen (op het riool) zodat de zuiveringen van WL optimaal kunnen functioneren.	
Het gaat hier om lozingen van bedrijven op de gemeentelijke riolering. Het waterschap geeft proactief advies bij de vergunningverlening door gemeenten (inspanningsverplichting).	
01. Bewustwording van de bevoegde gezagen voor indirecte lozingen In 2024 werken we verder aan de bewustwording van de bevoegde gezagen (gemeenten, RUD) voor indirecte lozingen op de riolering en aan prioritering van de aanpak.	 Bij de Rijksoverheid speelt een discussie over de juiste inrichting van het VTH-stelsel o.a. gericht op waterkwaliteit. Vanuit de Unie van Waterschappen heeft de kerngroep een rapportage opgesteld over de uitgangspunten van de waterschappen, hier heeft WL aan meegewerkt. De uitkomsten van deze discussie zijn van belang in vervolg stappen. Via de Schone Maaswaterketen (SMWK) worden de regionale relaties onderzocht en versterkt. We onderzoeken de mogelijkheden voor kennisuitwisseling in de regio.
02. Adviseren in plannen van derden We adviseren in plannen van derden (zie ook 2.1.5 en 6.2.3) ook over waterkwaliteit. Bij voorkeur leveren wij onze inbreng zo vroeg mogelijk in het planproces (vooroverleg) om zo bedreiging van de waterkwaliteit te voorkomen en om de kansen voor het verbeteren van de waterkwaliteit te benutten (lijnwerk).	 Bij advisering in plannen van derden wordt ook het aspect waterkwaliteit betrokken.
03. Opstellen influentprotocol In 2024 stellen we samen met WBL een influentprotocol op ten behoeve van advisering bij indirecte lozingen.	 Het influent protocol wordt opgesteld. De inhoud wordt afgestemd op basis van praktijkervaring binnen en buiten WL en we onderzoeken of een regionale, beleidsmatige samenwerking toegevoegde waarde heeft voor de werking ervan. Aanvullend wordt de kennis uit de dataduiding in het kader van de evaluatie van het LEB meegenomen. Verder wordt er gekeken naar de juridische mogelijkheden en de discussie rondom de bevoegdheid van indirecte lozingen. Hierdoor kan het protocol pas later worden afgemaakt. Samen met het samenwerkingsverband Schone Maas Water Keten (SMWK) beginnen wij aan een voorstel om met bestaande data en software meer inzicht te krijgen in indirecte lozingen. Op de zuiveringen Roermond, Weert, Wijlre en Gennep wordt actief gewerkt aan bronaanpak. Binnen WL werken we samen met de RUD/Gemeenten aan

	onderzoeken om lozingsbronnen van verstorende stoffen te achterhalen. Dit is complex, intensief en kostbaar onderzoek. Als een lozingsbron is vastgesteld wordt in overleg met de lozer onderzocht hoe de betreffende lozing kan worden gecorrigeerd.
--	--

Subdoel 3.1.6

In 2027 voldoen alle riooloverstorten in Limburg aan de kwetsbaarheid van het ontvangende water.

Rioolstelsels hebben nooduitlaten voor het geval dat er meer regen valt dan het rioolsysteem aan kan. Deze riooloverstorten lozen dan (verdund) rioolwater op een nabijgelegen watergang. De stip op de horizon is dat er in 2050 helemaal geen overstorten meer nodig zijn doordat voldoende verhard oppervlak is afgekoppeld.

01. Uitvoering van maatregelen aan KRW-overstorten

In 2024 maken we afspraken met gemeenten over uitvoering van maatregelen aan KRW-overstorten.

We gaan van afspraak naar inzicht. Dat heeft geresulteerd in een tijdlijn per gemeente. Die hebben we samen met de gemeente opgesteld. In de tijdlijn is vastgelegd wat de status is met betrekking tot de nog uit te voeren maatregelen zover die bekend is. Daarmee hebben we niet alle benodigde maatregelen in beeld maar wel wat er bekend is. Ook in de volgende jaren zetten we daar waar nodig in op het maken van afspraken en/of het verder invullen van de tijdlijn op basis van de rioleringsplannen(SSW) die nu in uitvoering of voorbereiding zijn.

02. Monitoren uitvoering gemeentelijke KRW-maatregelen

In 2024 monitoren we de voortgang van de uitvoering van gemeentelijke KRW-maatregelen aan riooloverstorten.

De aanpak om te monitoren loopt vrijwel volgens planning. In een tijdlijn hebben we zover als mogelijk aangegeven wat de status met betrekking tot het realiseren van maatregelen is. In 2025 en volgende jaren maken we een jaarlijkse stand van zaken op.

03. Waterklaar

Via Waterklaar - het gezamenlijke communicatieplatform van gemeenten, WL, WBL, WML en Provincie - en onze eigen communicatiekanalen stimuleren wij inwoners en bedrijven om zelf een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit. Waterklaar (www.waterklaar.nl) biedt concrete handelingsperspectieven (o.a. chemievrij onkruidbeheer, niet uitlogende bouwmaterialen) en voert gerichte publiekscampagnes uit.

Ook in 2024 zijn inwoners, bedrijven en woningbouwcorporaties weer gestimuleerd hun bijdrage te leveren aan het verbeteren van de waterkwaliteit via Waterklaar. In 2024 heeft de website van Waterklaar een flinke update gehad.

Subdoel 3.1.7

Gedurende deze planperiode (2022-2027) voldoet de waterkwaliteit van de Limburgse zwemwaterlocaties aan de WHVBZ.

Op de aangewezen zwemwaterlocaties meten we de zwemwaterkwaliteit, we rapporteren en communiceren hierover. Als de kwaliteit niet voldoet, bijvoorbeeld door te hoge concentraties bacteriën, blauwalgen of botulisme, plaatsen we waarschuwborden en/of kondigen een zwemverbod af. Hiervoor volgen we bestaande protocollen en overleggen we met de inrichtingshouder. We adviseren beheerders van

zwemlocaties over het op peil houden van de waterkwaliteit en het verbeteren ervan. Voor nieuwe zwemwaterlocaties beoordelen wij het plan op basis van landelijke en Europese eisen.

Doel 3.2

In 2027 voldoet de inrichting van de Limburgse beken en beekdalen aan de eisen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	Km beekherstel WBP 2022-2027 afgerond	0,8 km	0,8 km	0,8 km	0,8 km	72,2 km 2027
b)	Aantal projectopdrachten Pilot beekdalbrede aanpak Groote Molenbeek	1	1	1	2	3 2024
c)	Aantal projectopdrachten Pilot beekdalbrede aanpak Geul	1	0	0	1	2 2024

Toelichting

a)	Naast reguliere maatregelen, zoals natuurvriendelijk onderhoud en het bevorderen van meer schaduw, werken we voor de periode 2022-2027 aan specifieke maatregelen. Het betreft grootschalig beekherstel (72,2 km) en de aanleg van vistrappen (25 stuks). 😊 😐 😞 Zie subdoel 3.2.1 01. Beekherstelprojecten en projectopdrachten
b)	Binnen de pilot Groote Molenbeek zijn drie uitvoeringsprojecten gedefinieerd, waarvoor we projectopdrachten moeten opstellen (twee projecten in 2023 en één in 2024). Daarna vindt overdracht plaats naar de projectorganisatie. 😊 😐 😞 De projectopdrachten van de laggzone en het doorstroommoeras zijn afgerond. De projectopdracht van subirrigatie wacht op doorrekening in de HSA (Hydrologische Systeem Analyse). Hiervoor moet eerst het HSA model gereed zijn, dit is een actie van de provincie Limburg. De planning voor het doorrekenen staat nu op eind 2025, daarna wordt de projectopdracht opgesteld. Zie ook subdoel 3.2.2 01. Pilot Groote Molenbeek (pilot 1)
c)	We stellen een plan van aanpak op voor de totale pilot, waarbij we verschillende uitvoeringsprojecten definiëren. 😊 😐 😞 Zie subdoel 3.2.2 02. Pilot Geuldal

Subdoel 3.2.1

In 2027 voldoet de inrichting van de Limburgs beken aan de eisen volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).

De laatste KRW-periode gebruiken we om de waterlichamen in te richten waar dit nog nodig is.

01. Beekherstelprojecten en projectopdrachten

Beekherstelprojecten:

Conform begroting is 0,8 km beekherstel gerealiseerd in 2024 (Geleenbeek VDL Nedcar). De 2,4 km beekherstel van het project Geleenbeek Millen Nieuwstadt, waarvan verwacht werd dat de realisatie zou starten in 2024, is vertraagd naar 2025 in verband met een complex omgevingsproces, waarin

Project	
Herinrichting Geleenbeek Sittard - Millen	
Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop	
Raam Tungelroysebeek	
Herinrichting Oude Graaf	
Herinrichting Groote Molenbeek Wittebrugweg	
Herinrichting Aalsbeek Bovenloop XP010	
Herinrichting Gansbeek / Paterslossing	
Herinrichting Uffelsebeek en Haelensebeek	
Herinrichting Worm (NATO-depot – Rimborg)	
Herinrichting Roggelsebeek en Bevelandsebeek	
Swalm beekmonding (trekker RWS)	
Herinrichting Bosbeek (Meinweg)	
Herinrichting Vlootbeek	
Herinrichting Geleenbeek Millen-Nieuwstadt	
Hemelbeek beekmonding	
Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren	
Corio Glana Highlight 20 fase 2	
Vispassage Epermolen	
Herinrichting Aa	
Herinrichting benedenloop Kwistbeek	
Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek	
Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek	
Herinrichting Thornerbeek, Panheelderbeek	
Corio Glana Highlight 16 + 17	
Ontkluizing Keutelbeek Geleen	
Herinrichting Geleenbeek Oud-Roosteren – A2	
Herinrichting Geleenbeek VDL-Nedcar	
Herinrichting Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt – Oud-Roosteren	
Vismigratieknelpunt Groote Molenbeek Wanssum	
Herinrichting Geul benedenstrooms Valkenburg	
Herinrichting Kanjel en Gelei	
De verwachting is dat in 2024 de uitvoering start van 3,2 km beekherstel. Hiervan ronden we 0,8 km af in 2024. Verder stellen we in 2024 projectopdrachten op voor trajecten van de volgende beken:	vanuit de omgeving weerstand is tegen onderdelen van dit project. De projecten in de lijst beekherstelprojecten hiernaast zijn niet allemaal KRW-projecten. Volgens de omschrijving van het subdoel gaat het uitsluitend over de KRW.
Project	
Herinrichting Raam	
Herstel diverse vismigratie knelpunten	
02. Uitvoering 100.000-bomenplan In 2024 starten we met de uitvoering van het 100.000-bomenplan, mits de prioritering ten opzichte van andere uitvoeringsprojecten het toelaat.	😊 😐 😞 In 2024 heeft een boomplantdag plaatsgevonden voor medewerkers van WL, waarbij bomen en struiken zijn aangeplant bij een regenbuffer. Na de boomplantdag in januari 2025 wordt de rest van het bestelde plantmateriaal door de aannemer aangeplant in het eerste kwartaal van 2025.

Subdoel 3.2.2

In 2027 voldoen twee pilotgebieden (Groote Molenbeek en Geul) aan de principes van beekdalbrede inrichting volgens de Europese Kaderrichtlijn Water.

In de periode 2022-2027 werken we de integrale beekdalontwikkeling op kansrijke locaties binnen twee zoekgebieden uit. Deze liggen in het stroomgebied van de Groote Molenbeek in Noord-Limburg en dat van de Geul in Zuid-Limburg. Dit zijn twee verschillende beeksystemen waardoor we verschillende ervaringen opdoen.

01. Pilot Groote Molenbeek (pilot 1) In de pilot Groote Molenbeek (pilot 1) werken we aan de ontwikkeling van een doorstroommoeras (Rieterdijk), een laggzone bij de (Kabroeksebeek), en een inrichtingsplan voor subirrigatie. Daarnaast loopt er een gebiedsproces om te komen tot verwerving of afwaardering van gronden.	 De verkenningfase voor de laggzone en het doorstroommoeras loopt. De monitoringsnetten bij alle drie de projecten zijn in werking. Eind van 2025 worden de maatregelen voor inrichting laggzone en de subirrigatie doorgerekend in de HSA (Hydrologische Systeem Analyse). De uitkomst hiervan is bepalend hoe we verder gaan met de uitvoering.
02. Pilot Geuldal In 2024 starten we de planfase van de pilot Geuldal op en ronden deze ook af.	 De vacature is nog niet ingevuld vanwege krapte op de arbeidsmarkt. Alternatieven zijn nog niet gevonden.

Subdoel 3.2.3

In 2027 zijn de aanbevelingen van de lerende evaluatie beekherstel geïmplementeerd in onze werkwijzen.

In de periode 2024-2027 implementeren we de 13 aanbevelingen uit de lerende evaluatie beekherstel binnen onze werkwijzen, zodat we aantoonbaar en navolgbaar werken.

01. Uitwerken 3 belangrijkste aanbevelingen 'lerende evaluatie beekherstel' In de lerende evaluatie beekherstel zijn 13 aanbevelingen gedaan die we in de periode 2024-2027 gaan implementeren.	 Aanbevelingen zijn explicieter gemaakt en liggen op planning.
---	--

Doel 3.3

In de planperiode (2022-2027) bevordert de biodiversiteit.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	Aantal vismigratieknelpunten verholpen	2	2	2	1	25 2027
b)	% bij onderhouden en inspecteren betrokken medewerkers dat geïnstrueerd is om zorgvuldig te handelen bij flora & fauna conform de Wet natuurbeheer	100%	100%	100%	100%	100% (¹)
c)	% Grote Waterviel bestreden	40%	40%	40%	40%	90% 2029

Toelichting

a)	Naast reguliere maatregelen, zoals natuurvriendelijk onderhoud en het bevorderen van meer schaduw, werken we voor de periode 2022-2027 aan specifieke maatregelen. Het betreft grootschalig beekherstel (72,2 km) en de aanleg van vistrappen (25 stuks). Zie doel 3.3 04. Planvoorbereiding oplossen vismigratieknelpunten Zie doel 3.3 05. Projecten Hemelbeek en Epermolen Zie doel 3.3 06. Projectopdrachten overige 8 knelpunten
b)	Binnen de pilot Groote Molenbeek zijn drie uitvoeringsprojecten gedefinieerd, waarvoor we projectopdrachten moeten opstellen (twee projecten in 2023 en één in 2024). Daarna vindt overdracht plaats naar de projectorganisatie.

	😊 😐 😞 Elke medewerker is geïnstrueerd.
c)	We stellen een plan van aanpak op voor de totale pilot, waarbij we verschillende uitvoeringsprojecten definiëren.
	😊 😐 😞 In 2024 zijn in alle watergangen haarden bestreden waar grote Waternavel is geconstateerd. Uit monitoring is gebleken dat dit effect heeft gehad. Komende jaren moeten we conform het aanvalsplan nog actief bestrijden zodat we over een aantal jaren met een regulier budget de grote waternavel kunnen beheersen.

01. Afronden projecten Broekhuizerbroek en Waterbloem We ronden de projecten Broekhuizerbroek en Waterbloem af, waarbij we gebiedsvreemd water om het natuurgebied heen leiden.	😊 😐 😞 Beide projecten zijn nagenoeg gereed. Als gevolg van de natte weersomstandigheden eind 2023 ontstond vertraging. In maart 2024 zijn de werkzaamheden hervat. Nazorg en overdracht naar de lijn vindt plaats in 2025.
02. Uitvoering van soortbeschermingsplannen In 2024 werken we aan (de uitvoering van) soortbeschermingsplannen voor de Grote modderkruiper, Gewone bronlibel en de Beekprik.	😊 😐 😞 Projectopdracht is in voorbereiding, uitvoering maatregelen voor de grote modderkruiper worden gepland voor de periode september-oktober 2025.
03. Dashboard Bever In samenspraak met Provincie Limburg en in lijn met aanstaand nieuw provinciaal beleid verbeteren we de digitale ondersteuning en provinciale verantwoording voor beverbeheer. De kaartlaag Dieractiviteit in Fieldmaps ontwikkelt zich daardoor in combinatie met Infor werkorders en de adviezen van het adviesloket. Daarmee kan deze als bron data fungeren voor een op te zetten Dashboard Bever.	😊 😐 😞 Voor de kaartlaag dieractiviteit is een update uitgevoerd en is een conceptversie van een beverdashboard gebouwd. Er wordt nog gewerkt aan de benodigde technische inrichting om Infor en Esri te kunnen koppelen. Het beverbeheer is ook als pilot aangedragen voor de Roadmap Data areaalbeheer en daarvoor wordt het gehele proces in kaart gebracht. In 2025 zal verder gewerkt worden om het digitale systeem nader in te richten en te bouwen.
04. Planvoorbereiding oplossen vismigratieknelpunten We werken verder aan de planvoorbereiding voor het oplossen van de vismigratieknelpunten in de Geleenbeek en Rode Beek nabij Millen. Deze zijn gestart.	😊 😐 😞 De planvoorbereiding voor het oplossen van de vismigratieknelpunten in de Geleenbeek en Rode Beek nabij Millen loopt in 2024.
05. Projecten Hemelbeek en Epermolen We voeren in 2024 de projecten Hemelbeek en Epermolen uit en lossen daarmee twee vismigratieknelpunten op.	😊 😐 😞 Project Hemelbeek is in 2024 afgerond. Het vismigratieknelpunt is daarmee opgelost. Het vismigratieknelpunt Epermolen/De Bennet wordt dit jaar nog niet afgerond in verband met een complex omgevingsproces, waar ook een wens voor een particulier voor boven normatieve hoogwaterbescherming een rol speelt. De uitvoering start naar waarschijnlijkheid in de tweede helft van 2025.
06. Projectopdrachten overige 8 knelpunten Van de overige 8 knelpunten schrijven we de projectopdrachten en zoeken we de juridische	😊 😐 😞 Een deel van de projectopdrachten is al vastgesteld. Van twee projectopdrachten wordt verwacht dat deze

situatie van de watermolens uit. Beiden zijn nodig om de verkenningsfase in te gaan en vervolgens, indien nodig, onderhandelingen met de molenaars te voeren. Naar verwachting zijn de knelpunten conform KRW-afspraken in 2027 opgelost.	begin 2025 worden vastgesteld. Een aantal projectopdrachten voor vismigratieknelpunten in de Geul is afgerond, maar niet verder in procedure gebracht vanwege het voorkomen van de exoot zwartbekgrondel. Uitgevoerd onderzoek heeft nog geen eenduidig antwoord gegeven over de effecten van deze exoot op instandhoudingsdoelstellingen Natura2000 Geuldal. Dit antwoord is nodig om het vervolg van de projectopdrachten te bepalen. Er wordt een uitvoeringsstrategie voorbereid en voorgelegd aan het bestuur, waarbij rekening wordt gehouden met deze onzekerheid.
07. Ecologisch onderhoud Ecologisch onderhoud maakt onderdeel uit van onze jaarlijkse cyclus. We bepalen in de wintermaanden de concrete acties, in samenspraak met inspectieteams en aannemer.	😊 😐 😞 Hoort bij regulier proces en wordt risico- en probleemgestuurd opgepakt vanuit onderhoudscontract, werkvoorbereiding en aannemer.
08. Ontwikkelen en implementeren van een aandachtsoortenlijst Ontwikkelen en implementeren van een aandachtsoortenlijst. De gewenste soorten op de aandachtsoortenlijst zijn in beeld. De consequenties van het sparen van aandachtsoorten voor beheer en onderhoud worden momenteel in beeld gebracht. Activiteit 7 betreft ecologisch maaibeheer in algemene zin, activiteit 8 gaat over het toevoegen van extra soorten (aandachtsoorten) die gespaard moeten blijven bij onderhoudswerk.	😊 😐 😞 De analyse van de impact van de toename van aandachtsoorten op het maaibeheer is complex. We zetten deze actie in 2025 voort.
09. Bijstellen onderhoudsplan van poelen Bijstellen onderhoudsplan van poelen op basis van een in 2023 uitgevoerde evaluatie poelenbeheer.	😊 😐 😞 Evaluatie is uitgevoerd. Afgelopen September zijn er circa 20 poelen door WL zelf onderhouden. De resterende poelen die nog achterstallig onderhouden zijn, dienen door de aannemer uitgevoerd te worden. Dit staat voor najaar 2025 gepland, waar ze in de winter van 2025/2026 jaar op getoetst gaan worden.
10. Definitief maken beheerplan Aziatische Duizendknoop Definitief maken van het beheerplan Aziatische Duizendknoop en starten met de structurele aanpak conform het beheerplan, inclusief de ontwikkeling van een tool om inzichtelijk te maken waar en hoeveel duizendknoop er in ons beheergebied aanwezig is.	😊 😐 😞 Het plan van aanpak ADK is in eindconcept gereed. De hoeveelheden en locaties zijn inzichtelijk en er is een bestrijdingsprioriteit aan iedere locatie gehangen. De daaruit voortvloeiende (aanvullende) bestrijdingskosten worden opgevoerd op de kadernota zodat in 2026 het benodigde budget beschikbaar is om te starten met de daadwerkelijke uitvoering conform dit plan. In de tussentijd vindt bestrijding plaats met het huidige beschikbare budget op plekken waar dit niet kan wachten.

11. Terugdringen muskus- en beverratten Terugdringen van muskus- en beverratten tot de landsgrenzen is regulier werk.	 Dit is regulier werk.
12. Strategisch bestrijding van de Grote Waternavel Start van de strategische bestrijding van de Grote Waternavel. Tot 2023 is om aanbestedingstechnische redenen wel waternavel bestreden maar nog niet op volle sterkte conform het bestrijdingsplan.	 De bestrijdingswerkzaamheden zijn ondergebracht bij de groenonderhoudscontractanten. Werkzaamheden in 2024 zijn conform strategisch bestrijdingsplan uitgevoerd.
13. Ontwikkeling en implementatie van werkprotocollen voor overige exoten Ontwikkeling en implementatie van werkprotocollen voor overige exoten waar beheersen of elimineren het doel is. Dit biedt een handelingsperspectief voor de inspecteurs en uitvoerders.	 Voor de Japanse duizendknoop en de grote waternavel zijn reeds plannen gemaakt. In het nota soortenbeleid staat de strategie bij aanpak van plaagsoorten. Indien plaagsoort voldoet aan deze criteria stellen we werkprotocollen op om de omvang en bestrijdingsopgave in beeld te brengen.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Waterkwaliteit en ecologie	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	3.451.900	2.778.100	2.267.616
Opbrengsten	-	700.000	480.492
Netto kosten	3.451.900	2.078.100	1.787.124
Bijdrage aan WBL	41.100	41.100	41.121
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	2.427.800	2.427.800	1.898.727
Totaal na doorberekening	5.920.800	4.547.000	3.726.972

Toelichting

- De begrote kosten zijn voor 74% gerealiseerd, na aftrek van de kosten die via de bestemming van het jaarrekening resultaat worden gedekt uit bestemmingsreserves. De kosten die worden onttrokken aan diverse bestemmingsreserves:
 - € 215.537 'afkoppelen regenwater' en
 Enkele significante onderschrijdingen van de kosten hebben betrekking op de bestrijding van de watervlavel en overige exoten in het kader van het programma Natuur (gebied Roerdal, Leudal en Mariapeel). De aanpak van de Japanse duizendknoop was nog in ontwikkeling en in het kader van het 100.000 bomenplan was er te weinig capaciteit om deze budgetten volledig te benutten.
- De lagere opbrengsten hebben betrekking op de realisatie van het programma Natuur. De opbrengsten zijn gerelateerd aan de kosten. Omdat de kosten lager zijn, zijn ook de opbrengsten lager.
- De bijdrage aan WBL is conform begroting, inclusief afronding.
- De indirecte kosten die worden doorberekend aan de programma's zijn lager uitgevallen.

Investeringsen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting	Realisatie		Begroting	Realisatie	
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P360055	5	Implementatie soortenbeleid	70	50	5	19	79	-
P360059	15	Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied (Uitvoeringspilot Moerasfilter)	100	100	100	-	-	-
	30	KD007 - Innovatieve/efficiëtere methodes doelrealisatie KRW.	320	120	-	-	-	-
PROGRAMMA WATERKWALITEIT EN ECOLOGIE			490	270	106	19	79	-

Toelichting

De uitgaven zijn voor 61% gerealiseerd (- € 164.000).

- De onderuitputting wordt met name veroorzaakt doordat geen uitgaven zijn gerealiseerd voor het project 'innovatieve / effectieve methodes doelrealisatie KRW'. In november 2024 is hiervoor het project 'Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied m.b.v. drainblocks' door het DB vastgesteld. De uitgaven hiervoor worden vanaf 2025 verwacht.

- Daarnaast wordt de onderuitputting veroorzaakt doordat de uitvoering van de implementatie van het soortenbeleid een lagere prioritering heeft gekregen t.o.v. van andere werkzaamheden. De resterende implementatie betreft bevorderende maatregelen voor de Grote modderkruiper. De lagere prioritering wordt veroorzaakt doordat het een nat en daarmee goed jaar voor de Grote modderkruiper is geweest. Uitvoering van de maatregelen vindt naar verwachting plaats in 2025.

Er zijn minder inkomsten gerealiseerd (- € 79.000).

De uitvoering van de implementatie van het soortenbeleid heeft een lagere prioriteit gekregen t.o.v. andere werkzaamheden (vanwege het goede jaar voor de Grote modderkruiper). De uitvoering zal naar verwachting in 2025 plaats gaan vinden waardoor de inkomsten hiervoor ook in 2025 ontvangen zullen worden in plaats van in 2024.

4. Zuiveren

waterschap
limburg

3.4 Zuiveren

geen afval, maar een bron van energie, grondstoffen en gezuiverd water

Wat hebben we bereikt?

Beoogd maatschappelijk effect 4

Zuiveren rioolwater en grondstoffen terugwinnen en gebruiken.

In de planperiode 2022-2027 werken Waterschapsbedrijf Limburg en Waterschap Limburg samen aan de zuiveringstaak om te komen tot schoon en ecologisch gezond water.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doel 4.1

Tot en met 2027 maken we schoon en ecologisch gezond water.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	aantal rwzi's dat op basis van het ontwerp kan voldoen aan het Limburgs Effluentbeleid	13	-	13	13	17 2027
b)	% reductie totale vracht medicijnresten (17 verschillende stoffen, alle rwzi's) ten opzichte van 2023	3%	-	-	0,5%	10% 2027
c)	% medicijnresten verwijderd op hotspots	-	-	-	2%	70% 2027

Toelichting

a)	Voor 2027 moeten nog 4 rwzi's voldoen aan het Limburgs Effluent Beleid (LEB). Realisatie verloopt mede n.a.v. de uitkomsten van de systeemsprong-methodiek. 😊 😐 😞 Ontwerp: Voor 2027 moeten nog op 4 rwzi's maatregelen worden getroffen om te voldoen aan het Limburgs Effluent Beleid (LEB). Realisatie verloopt mede n.a.v. de uitkomsten van de systeemsprong-methodiek. Belasting: Een aantal rwzi's voldoet niet aan het LEB vanwege problemen met het influent (zie ook 3.1.5). Rwzi's Gennep en Roermond hebben chronische versturende lozingen in het influent. De versturende lozing op rwzi Wijlre is eind 2023 gestopt en dit heeft in 2024 een positief effect laten zien op het functioneren van de rwzi. Voor de rwzi Weert loopt op dit moment het project om de capaciteit uit te breiden, maar tegelijkertijd treden daar ook periodiek problemen met het influent op.
b)	In 2021 zijn we aangesloten bij de landelijke ambitie met betrekking tot de realisatie van een vrachtreductie van medicijnresten afkomstig uit rwzi's. Deze ambitie is verwoord als 10% reductie in 2027 t.o.v. de vracht in 2023 en 40% reductie in 2030. De basis hiervoor is gelegd door de Limburgbrede monitoring op de 17 Limburgse rwzi's in 2021-2022 (Cie WZW 4/11/2021). 😊 😐 😞 Tot op heden is enkel de full-scale poederkoolinstallatie in Simpelveld in bedrijf. Op de overige 16 rwzi's zijn nog geen maatregelen genomen. De poederkoolinstallatie in Simpelveld heeft wel een

	hoger verwijderingsrendement (80% i.p.v. 70%).
c)	We stellen de zuiveringen vast, waar we de meeste medicijnen kunnen verwijderen. In 2027 willen we op deze hotspots ten minste 70% van de medicijnresten verwijderen. 😊 😐 😞 De herziene Richtlijn Stedelijk Afvalwater stelt hogere eisen aan het verwijderen van medicijnresten dan de eerder gestelde ambitie van 70%. Gezien de nog te implementeren wetgeving en technologische ontwikkelingen is wel al in beeld welke zuiveringen het eerste aan bod komen voor de 4e traps nabehandeling. Echter, deze zullen naast Sijpeveld allemaal niet voor eind 2027 gerealiseerd worden.

Subdoel 4.1.1

Alle zuiveringen voldoen uiterlijk 2027 aan de Kaderrichtlijn Water.

Alle 17 rwzi's voldoen aan de normen voor stikstof en fosfor uit het Limburgs effluentbeleid (LEB) gedifferentieerd naar zomer, winter en jaargemiddelde voor eind 2027. Deze eisen zijn gedifferentieerd naar strengere eisen voor het zomerhalfjaar (groeiseizoen) en soepelere eisen voor het winterhalfjaar. De eisen uit het Limburgs effluentbeleid zijn opgenomen in specifieke maatwerkvoorschriften per rwzi. Systeemsprong' en 'Bronaanpak' zijn essentiële manieren om te voldoen aan deze eisen.

01. Afronden evaluatie van het Limburg Effluent Beleid

In 2024 ronden we de evaluatie van het Limburg Effluent Beleid (LEB) af en maken we de consequenties hiervan voor de rwzi's (Hoensbroek, Susteren, Venray en Meijel) concreet.

Op dit moment wordt onderzocht of het LEB met de daarin gestelde effluenteisen aan de betreffende rwzi's voldoet aan de nieuwste inzichten en ontwikkelingen. Dit is afhankelijk van externe factoren zoals de EU-richtlijn stedelijk afvalwater en het KRW-impulsprogramma van de Rijksoverheid. In november 2024 is de herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA) in de EU vastgesteld. Deze moet aansluitend binnen 3 jaar in de Nederlandse wetgeving worden geïmplementeerd. Tevens worden de bevindingen uit het KRW-impulsprogramma in 2025 verwacht. Via dit programma wordt in 2025 de wettelijke methodiek voor het toetsen van de lozing van een rwzi herzien. Er volgen mogelijk aanvullende kaders voor de rwzi's. Eerste signalen duiden erop dat de normen uit het huidige LEB op niet alle locaties voldoende streng zijn. Terwijl de kaders ter discussie staan, krijgen de relevante afwegingen een plek in de waterketen-strategie die we momenteel uitwerken. De benodigde middelen voor de aanpassingen op basis van de huidige effluenteisen zijn gereserveerd. Zodra de vernieuwde kaders helder zijn, worden - indien nodig - de ontwerpen aangepast. Voorbereidingen worden zo goed als mogelijk getroffen om snel te kunnen reageren wanneer er landelijke consensus is over de aanpak, maar een tijdige realisatie van de KRW-maatregelen (uiterlijk in 2027) komt hierdoor onder druk te staan.

02. Lozingsnormen Niet alle rwzi's voldoen aan de lozingsnormen. De redenen hiervoor zijn divers. Een aantal heeft last van versturende invloeden op het zuiveringsproces als gevolg van onbekende lozingen op het rioolsysteem en een aantal moet nog aangepast worden aan de normen van het LEB. Voor deze laatste ontwikkelen we de systeemsprong-gedachte, die uitgaat van effectgericht in plaats van normgericht denken en handelen.	 De pilot Systeemsprong Geleenbeek is eind 2024 bijna afgerond en zal naar verwachting Q2-2025 definitief afgerond worden. De resultaten van de data-analyse van de andere rwzi's zijn dan ook beschikbaar.
03. Normen van het LEB Op de vier installaties waar we nu nog niet aan de normen van het LEB voldoen, passen we dit gedachtengoed toe in de besluitvorming over aanpassing van de rwzi's. Deze activiteit is ook hiervoor genoemd.	 Zie ook punt '02. Lozingsnormen'. De normen in het geldende LEB blijven staan, en voor een aantal rwzi's is verdere aanscherping waarschijnlijk nodig. Het is echter de vraag of deze scherpere normen technisch realiseerbaar zijn.
04. Sanering van versturende lozingen aan de bron Op twee rwzi's (Roermond en Wjlre) waar we nu nog niet aan de lozingsnormen van 2027 kunnen voldoen, ligt de focus op sanering van versturende lozingen aan de bron, in plaats van 'end-of-pipe' maatregelen.	 Zie ook toelichting indicator 4.1 a). De rwzi Wjlre presteert na het stoppen van de industriële lozing significant beter en kan naar verwachting aan de LEB-normen van 2027 voldoen. De rwzi Roermond heeft nog steeds last van de versturende lozing en deze zal naar verwachting ook niet voor 2027 beëindigd zijn. Via een taskforce wordt gewerkt aan beëindiging of reductie van deze lozing.

Subdoel 4.1.2

In 2027 dient voldaan te zijn aan afnameafspraken met gemeenten.

Met alle gemeenten zijn afnameafspraken gemaakt (incl. afnamecapaciteiten met streef- en grenswaarden) en we voeren de maatregelen die daaruit voortvloeien uit voor eind 2027.

We maken deze afnameafspraken volgens de vastgestelde Redeneerlijn.

01. Redeneerlijn overstortlozingen Voor het op een doelmatige wijze realiseren van de waterkwaliteitsdoelstellingen en de afnameverplichting hebben we een redeneerlijn overstortlozingen ontwikkeld die uitgaat van effectgericht in plaats van normgericht denken en handelen. De resultaten van de redeneerlijn leggen we vast in afnameafspraken en de hieruit voortvloeiende maatregelen voeren we voor eind 2027 uit. In 2022 hebben we met de eerste gemeente nieuwe afnameafspraken vastgelegd, de rest volgt medio 2024.	 Met name personeelsverloop bij WBL heeft geleid tot vertraging in het maken van de afnameafspraken. Hierdoor was het niet haalbaar om alle afnameafspraken te hebben afgerond. Om vertraging in de uitvoering van de maatregelen te voorkomen, richten we ons op het bepalen van de benodigde maatregelen uiterlijk medio 2025. De definitieve afnameafspraken volgen daarna. Hierdoor kunnen de benodigde maatregelen, zoals capaciteitsaanpassingen van rioolgemaal toch tijdig worden gepland en gestart.
02. Renoveren gemalen, roostergoedverwijdering wordt gerenoveerd en aangepast De te nemen maatregelen zijn uiterlijk in 2027 afgerond. Op basis van de huidige inzichten betekent dit aanpassing van 61 gemalen. In 2024 worden de gemalen gerenoveerd en indien	 Het uitvoeren van alle benodigde maatregelen, voortkomend uit de afnameafspraken (KPI 4.1.2 01) uiterlijk in 2027 wordt nog realiseerbaar geacht, maar dit staat onder druk. Prognose van de benodigde

noodzakelijk wordt de capaciteit aangepast. De roostergoedverwijdering wordt gerenoveerd en aangepast aan de benodigde capaciteit

maatregelen worden bijgesteld in het investeringsprogramma.

Subdoel 4.1.3

In 2027 dient op de hotspots ten minste 70% van de medicijnresten verwijderd te worden.

Voor de verwijdering van microverontreinigingen, medicijnen en overige stoffen focussen we op medicijnrestenverwijdering. Wanneer, en in welke mate, is nog onzeker (want het kader is nog niet helder). We gaan nu uit van 70% verwijdering van 7 van de 11 gidsstoffen op hotspot-rwzi's (hiervoor is een plan van aanpak klaar). De nieuwe Richtlijn Stedelijk Afvalwater (2024) brengt strengere eisen met zich mee. In de periode 2024-2027 bereiden we de uitvoering van deze nieuwe richtlijn voor waarna deze in uitvoering gaat tot het jaar 2040.

01. Poederkoolinstallatie

Op de rwzi Simpelveld is een proef uitgevoerd, waarbij we via poederkooldosering de medicijnresten voor 70 tot 80% konden verwijderen. Die resultaten zijn zo positief dat we besloten hebben om op deze zuivering een permanente poederkoolinstallatie te bouwen voor de verwijdering van medicijnen. De planning is dat de poederkoolinstallatie in 2024 operationeel is.

De fullscale poederkoolinstallatie is medio december 2024 in bedrijf gesteld en is aangemeld voor de subsidieregeling Stimulering verwijdering medicijnresten 1e tranche.

Doel 4.2

In de planperiode (2022-2027) vergroten we duurzaamheid.

Subdoel 4.2.1

In 2030 produceren we per jaar minstens zoveel energie uit hernieuwbare energiebronnen als we verbruiken.

We produceren vanaf 2030 per jaar ten minste zo veel energie uit hernieuwbare bronnen als we verbruiken. De circa 430TJ (terajoule) aan energie per jaar wekken we duurzaam op. Toepassing van aquathermie is hierbij een overweging. Ook de mogelijkheid van windenergie op locaties van derden onderzoeken we. Ook door energiebesparingen bij vervangings- of renovatieprojecten en het uitvoeren van een aantal andere projecten voor duurzame energieopwekking groeit het percentage energieneutraliteit de komende jaren. Het restant aan benodigde energie kopen we duurzaam in.

01. Energieneutraal

Eind 2022 wakte WBL circa 50% van het totale energieverbruik duurzaam op. Het doel om in 2025 energieneutraal te zijn, lijkt niet reëel. 2030 of 2035 is waarschijnlijker. Dit heeft onder meer te maken met netcongestie. Om meer energie duurzaam op te wekken ligt de komende jaren de focus op productie van groen gas, het duurzaam drogen van slib, aquathermie en wind op terreinen van derden.

Energieneutraliteit: Eind 2023 hebben we 52,4% van het totale energieverbruik duurzaam opgewekt. Qua technisch potentieel is energieneutraliteit haalbaar maar voor daadwerkelijke realisatie in 2030 blijven we sterk afhankelijk van derden en van netcongestie. Aquathermie: In 2024 toename van verkenningen en onderzoeken naar aquathermie. Onderzoek rwzi Hoensbroek voor het verwarmen van ca. 2.000 woningen. Mogelijk vervolg in 2025. Verkenning aquathermie op de rwzi's in Maastricht (Limmel, Bosscherveld en Heugem) wordt kansrijk

	geacht. In 2025 wordt dit nader onderzocht, starten met de rwzi Limmel. Verkenningen voor aquathermie op de rwzi's Weert, Gennep, Wijlre, Simpelveld, Venray zijn in behandeling (in samenwerking met gemeenten, naburige industrie en/of in RES-verband). <u>Groen gas</u>: De kansen voor de opwerking van biogas naar groen gas voor invoeging op het gasnet worden onderzocht. Waarschijnlijk zijn de rwzi-locaties Roermond, Limmel, Susteren en mogelijk ook Weert kansrijk. Het onderzoek wordt in 2025 vertaald in een plan van aanpak. <u>Zon- en windenergie</u>: Aangehaakt bij diverse verkenningen naar participaties in wind- en/of zonne-energieprojecten op terreinen van derden. Tot heden nog geen concrete haalbare cases. Uitbreiding van zonnepanelen op rwzi-terreinen zijn i.v.m. netcongestie op korte termijn niet mogelijk. Op lange termijn kunnen er mogelijk nog zonnepanelen worden gerealiseerd op de rwzi's Venray, Panheel en Weert. <u>Duurzaam drogen van slib</u>: Het onderzoek naar duurzaam slibdrogen met warmtepomptechnologie is on hold (met name vanwege de sterke stijging van de elektriciteitsprijs en de netcongestie is dit nu niet meer kansrijk). We volgen de ontwikkelingen. <u>Energiebesparing</u>: On going. Technisch potentieel is zeer beperkt. <u>Energieopslag en/of waterstof</u>: We volgen de ontwikkelingen. Er zijn nog geen kansen in beeld.
--	--

Subdoel 4.2.2

In 2030 vinden zuiveringsactiviteiten klimaatneutraal plaats.

Zuiveringsactiviteiten hebben netto geen negatief effect op het klimaat: er vindt geen emissie plaats van langcyclische CO₂ en andere broeikasgassen (e.g. CH₄, N₂O, CFC/HFC, SF₆, etc.).

01. Klimaatneutraliteit

In het kader van klimaatneutraliteit past WBL sinds kort de CO₂-prestatieladder toe. We hebben afgelopen jaar het kwaliteitscertificaat behaald en onderzoeken maatregelen om de CO₂-footprint te verlagen. We zetten de lijst met maatregelen om in een planning voor de komende 10 jaar.

De totale CO₂-footprint en de mogelijkheden om deze te reduceren zijn concreet uitgewerkt en (deels) vertaald naar verder te onderzoeken en uit te voeren maatregelen. Om duurzaamheid, waaronder het thema klimaatneutraliteit, voortvarender op te kunnen pakken is in 2024 qua capaciteit opgeschaald met 4 fte's (coördinator klimaat, MKI (Milieukostenindicator)- specialist, projectontwikkelaar energie- en grondstoffenprojecten en programmamanager duurzaamheid).

Subdoel 4.2.3

In 2050 gebeurt het zuiveren volledig circulair.

We werken op het gebied van assets en hulp- en grondstoffen toe naar een circulariteit. Op deze wijze verlagen we de impact op mens en milieu wereldwijd, zijn we minder afhankelijk van hulp- en grondstoffen uit het buitenland en maken we waardevolle grondstoffen voor de maatschappij.

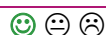
Tussendoelen zijn:

- In 2023 100% circulair uitvragen;
- In 2030 100% circulair aanbesteden en 50% minder gebruik van primaire grondstoffen (mineraal, metaal en fossiele brandstof).

In het zuiveringsproces proberen we bij elk deelproduct te zoeken naar hoogwaardige toepassingen.

01. Grondstoffen terugwinnen uit water en slib.

We onderzoeken onder andere de mogelijkheid om grondstoffen terug te winnen uit water en slib. Focus ligt daarbij op fosfaat, cellulose, Kaumera en stikstof. Eén van de onderzoeken m.b.t. tot fosfaat vindt plaats op de rwzi Hoensbroek (Vivianiet terugwinning). Met betrekking tot Kaumera start een coöperatie van waterschappen en startup BV met de coöperatie en Royal HaskoningDHV als aandeelhouder. Voor de terugwinning van Vivianiet gaan we een pilot doen in Hoensbroek.

Vivianiet onderzoek gaat fase in waarin opzuivering wordt onderzocht. Verder zijn we in 2024 begonnen met het ontwerpen van strategisch-tactisch beleid: Circulariteit in asset management (opleverdatum Q1 2025).

02. Slibeindverwerking

Passend bij onze bestuurlijk vastgestelde strategie op het gebied van slibeindverwerking zijn we aandeelhouder geworden van SNB, een slib-eindverwerker. Op termijn onderzoeken we duurzaam slibdrogen als gebruiksroutte. SNB start in 2024 samen met de aandeelhouders een onderzoek naar alternatieven voor slibeindverwerking, waarbij duurzaam drogen een van de mogelijkheden is.

Inmiddels wordt er ontwaterd slib van WL bij SNB verwerkt. SNB werkt aan voorstellen voor een viertal zogenaamde speerpuntprojecten die de huidige installatie zullen verduurzamen en ook een kostenbesparing zullen opleveren. Daarnaast is SNB op de hoogte gebracht van duurzaam drogen (zie ook 4.2.1.01). En deze optie wordt samen met andere methoden meegenomen in de toekomstplannen van SNB, de z.g. innovatie scout.

03. Project SUPERLOCAL

Sinds een paar jaar leveren we een belangrijke bijdrage aan het project SUPERLOCAL. Binnen het project doen we ervaring op met een gesloten waterkringloop. Bediening van het vacuümstation voor inzameling van zwart water (eigendom gemeente Kerkrade, bediening door WBL op verzoek gemeente), bediening, onderhoud en monitoring van de vergister van het zwarte water, bediening, onderhoud en monitoring van het helofytenfilter van het grijze water.

In het SUPERLOCAL project werden we geconfronteerd met problemen in de bedrijfsvoering van de zwarte water vergister. Ook na aanpassingen bereikten we geen stabiele bedrijfsvoering. We hebben de installatie moeten stopzetten. We beraden ons over het vervolg. Aan het helofytensysteem is groot onderhoud gepleegd en het filter wordt inmiddels weer gemonitord.

04. Certificaat GOUD voor Barometer Duurzaam Terreinbeheer

Met betrekking tot onderhoud van bedrijfsterreinen wil het WBL het certificaat GOUD voor Barometer Duurzaam Terreinbeheer blijven behouden. Hiermee laten we o.a. zien duurzaam in te kopen en beperkt bestrijdingsmiddelen te

Certificaat Goud is niet gehaald in 2024; borging van de werkwijze in de organisatie is niet gelukt.

gebruiken op onze locaties. Zo dragen we ook bij aan het stabiliseren of vergroten van de biodiversiteit. We blijven sturen op de doelen waar de Barometer Duurzaam Terreinbeheer ook op stuurt.	
05. Minimaliseren emissies We minimaliseren emissies (niet zijnde broeikasgassen) naar lucht, bodem en water. In het begin van de planperiode vindt met name onderzoek plaats naar hoe we deze emissies kunnen minimaliseren. Vervolgens nemen we daadwerkelijk maatregelen. In 2024 gaan we het geheel van emissies verder in kaart brengen en prioriteit bepalen van de te nemen maatregelen.	 Met de komst van de MKI (Milieukostenindicator) - specialist eind 2024 is de mogelijkheid ontstaan om de overige emissies en hun impact in kaart te brengen. De te nemen maatregelen zullen daardoor later worden vastgesteld ook in lijn met de EU doelen Zero Pollution 2050.
06. Nereda Verdygo Package Plant We onderzoeken de mogelijkheid om effluent anders toe te gaan passen en water te gaan leveren op maat. Dit water kunnen we gebruiken ter bestrijding van droogte, in de procesindustrie of in de land- en tuinbouw. Daartoe hebben we samen met twee externe partijen de Nereda Verdygo Package Plant ontwikkeld. Deze willen we in 2024 gaan demonstreren op de rwzi Weert.	 Installatie is gebouwd conform planning uitgevoerd. Meetprogramma loopt en eerste resultaten zien er goed uit.

Doel 4.3

In de planperiode (2022-2027) vergroten we jaarlijks de Maatschappelijke Waarde.

01. Toekomstvisie waterketen en waterzuiveren Overeenkomstig de Toekomstvisie waterketen en waterzuiveren 2030 staat WBL positief tegenover samenwerking in de waterketen en hebben wij een operationele samenwerking met 29 van de 31 Limburgse gemeenten. WBL voert deze dienstverlening uit op basis van een gespecificeerde opdracht en factureert hiervoor een kostendekkende vergoeding	 Het aantal gemeenten is stabiel maar binnen de bestuursovereenkomsten groeit het aantal objecten en de scope van de omvang gestaag. Realisaties conform afspraak.
02. Jaarlijkse tevredenheidsmeting Onze partners zijn in hoge mate tevreden over onze geleverde producten en diensten. Dat blijkt uit de jaarlijkse tevredenheidsmeting, waarbij we meten op: - vergroten duurzaamheid - verhogen kwaliteit - kostenbeheersing	 De klantentevredenheidsmeting van 2023 (uitgevoerd in 2024) is deze keer in eigen beheer uitgevoerd, inhoudelijk conform de scope van voorgaande jaren. Het resultaat is met 7,3 licht gestegen (van 7,2).

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Zuiveren	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	639.800	852.800	780.142
Opbrengsten	63.600	63.600	440.358
Netto kosten	576.200	789.200	339.784
Bijdrage aan WBL	114.575.200	114.575.200	114.575.133
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	1.111.600	1.111.600	1.058.986
Totaal na doorberekening	116.263.000	116.476.000	115.973.903

Toelichting

- De begrote kosten zijn voor 91,5% gerealiseerd.
 - De onderzoekskosten die wij samen met of door gemeenten en het WBL uitvoeren in het kader van het afvalwaterketenbeleid zijn niet gerealiseerd. De plannen zijn afhankelijk van de voortgang in samenwerking door andere uitvoerende partijen, voornamelijk gemeenten.
 - Naast bovengenoemde onderschrijding zijn de kosten gestegen als gevolg van de verrekening van het negatief resultaat 2024 van SNB.
- Naast de afrekening tussen de aandeelhouders en SNB vindt er ook nog een verrekening plaats tussen de aandeelhouders op basis van de samenwerkingsovereenkomst. Op basis van deze kostenverdeling ontvangt het Waterschap een bedrag waarmee in de begroting geen rekening is gehouden. Dit heeft hogere opbrengsten tot gevolg.
- De bijdrage aan WBL is conform begroting gerealiseerd.
- De indirecte kosten die worden doorberekend aan het begrotingsprogramma zijn lager uitgevallen.

Investeringsen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P504005	0	Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Agio	-	-	-	220	220	118
PROGRAMMA ZUIVEREN			-	-	-	220	220	118

De inkomsten zijn lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door het negatieve resultaat van SNB dat hoger dan verwacht is uitgevallen.

5.

Crisisbeheersing

waterschap
limburg

3.5 Crisisbeheersing

flexibel en slagvaardig optreden bij een watercalamiteit

Wat hebben we bereikt?

Beoogd maatschappelijk effect 5

Limburg voldoende voorbereid op watergerelateerde calamiteiten

De crisisbeheersingsorganisatie is een speciale organisatie die in actie komt wanneer sprake is van een (dreigende) calamiteit. De aard en omvang van de calamiteit en de grootte en impact van de gevolgen bepalen de omvang en benodigde capaciteit van de crisisbeheersingsorganisatie.

Per calamiteit bekijken we hoe we flexibel en slagvaardig kunnen optreden en na de calamiteit evalueren wij dit optreden. Als lerende organisatie evalueren wij daartoe alle opschalingsmomenten vanaf coördinatiefase 1 en hoger en implementeren wij de uit deze evaluaties voortgekomen verbeterpunten in onze planvorming en/of ons opleidings- en trainingsprogramma (OTO). We koppelen aan de implementatie van elk verbeterpunt een reële realisatietermijn, waarbij wij er doorlopend naar streven tenminste 90% van deze verbeterpunten binnen de afgesproken termijn geïmplementeerd te hebben.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	% verbeterpunten uit evaluaties dat binnen de afgesproken termijn is geïmplementeerd	> 90%	-	-	90%	> 90% (¹)

Toelichting

a) ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Sinds november 2023 volgen het aantal (dreigende) crisissituaties en de evaluaties daarvan elkaar dermate snel op dat er amper voldoende tijd was om de gesignaleerde verbeterpunten te implementeren. In het Crisisplan 3.0 is daarom meer flexibiliteit opgenomen of en in welke omvang wordt geëvalueerd. Of de implementatie van een verbeterpunt succesvol is blijkt pas als een min of meer vergelijkbare crisissituatie zich opnieuw voordoet.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doel 5.1

Toekomstbestendig maken crisisbeheersingsorganisatie.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	Mate waarin de OTO-planning is gerealiseerd (in %)	100%	100%	100%	96%	100% (¹)
b)	Mate waarin de bezetting van crisisrollen in de crisis-beheersingsorganisatie robuust is georganiseerd (in %)	100%	85%	90%	95%	100% (¹)
c)	Aantal hoofdcategorieën waarin de calamiteiten-bestrijdingsplannen (CBP) geactualiseerd zijn	1 droogte	0	1	2	- ²

Toelichting	
a)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. 😊 😐 😞 Twee geplande trainingen van het Waterschap Actieteam en het Waterschap Operationeel Team zijn doorgeschoven naar begin 2025, omdat veel betrokkenen prioriteit moesten geven aan de voorbereiding van het samengaan van oud WL en WBL tot het nieuwe WL per 1 januari 2025. Daarnaast hebben de vier table top-sessies met het Impact Analyse Team en de acht multidisciplinaire oefendagen Impact Analyse Team / Regionaal Operationeel Team / Regionaal Beleidsteam in Q4 eveneens veel beslag op de beschikbare capaciteit gelegd, in combinatie met enkele opschalingen van de CBO in oktober in verband met veel neerslag en hoge afvoer Maas en het op de stuw Borgharen gestrande vrachtschip.
b)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. 😊 😐 😞 De robuuste bezetting van de diverse crisisrollen is een doorlopend aandachtspunt. In Q4 zijn vier nieuwe Operators GDC, twee adviseurs crisisbeheersing, een informatievoorman en veertien adviseurs en vakspecialisten hydrologie aangewezen voor een crisisrol c.q. rol in tijden van crisis. Daarnaast is geïnvesteerd in het wegwijzen van medewerkers van WBL in de crisisbeheersingsorganisatie van WL.
c)	² Jaarlijks één CBP actualiseren. In totaal zijn er vier CBP's. Met het samengaan van WL en WBL komt er een vijfde hoofdcategorie bij: CBP Zuiveringsbeheer. 😊 😐 😞 Naast het Calamiteitenbestrijdingsplan Droogte 2024-2027 op 29 april 2024 is het nieuwe Calamiteitenbestrijdingsplan Transport en Zuivering op 9 december 2024 vastgesteld.

Subdoel 5.1.1

Actualiseren bestrijdingsplannen

In crisisbestrijdingsplannen is vastgelegd hoe Waterschap Limburg voorafgaand, tijdens en na afloop van een (dreigende) calamiteit handelt. We actualiseren de bestrijdingsplannen elke vier jaar.

In het crisisplan zelf is de organisatie en werkwijze van Waterschap Limburg tijdens crises vastgelegd. In 2023 is de bezetting van de in Crisisplan 2.0 beschreven organisatie verder geborgd en het plan doorontwikkeld naar crisisplan 3.0. Dit implementeren we in 2024.

01. Implementeren Crisisplan 3.0. Implementeren Crisisplan 3.0.	😊 😐 😞 Het Crisisplan 3.0 is op 2 oktober 2024 vastgesteld door het Algemeen Bestuur. Het is besproken in de diverse periodieke overleggen van crisisfunctionarissen. In een lunchlezing is een toelichting gegeven aan geïnteresseerde collega's.
02. Bezetting crisisrollen Bezetting crisisrollen robuust organiseren.	😊 😐 😞 De robuuste bezetting van de diverse crisisrollen is een doorlopend aandachtspunt. In Q4 zijn vier nieuwe Operators GDC, twee adviseurs crisisbeheersing, een informatievoorman en veertien adviseurs en vakspecialisten hydrologie aangewezen voor een crisisrol c.q. rol in tijden van crisis. Daarnaast is geïnvesteerd in het wegwijzen van medewerkers van WBL in de crisisbeheersingsorganisatie van WL.

Subdoel 5.1.2

Houden calamiteitenoefeningen.

In het crisisplan is de organisatie en werkwijze van Waterschap Limburg tijdens crises vastgelegd. We oefenen de werkwijze jaarlijks in het OTO-plan binnen het waterschap en daarnaast ook in gezamenlijke oefeningen met ketenpartners binnen de veiligheidsregio's.

01. Gezamenlijke oefening(en) WL en WBL

Gezamenlijke oefening(en) WL en WBL.

In de WBT-training in april is een zuiveringsscenario beoefend. Ook in enkele WAT/WOT-trainingen speelde het scenario zich af rondom het falen van een zuiveringstechnisch werk.

De persleidingbreuk in de oever van de Geleenbeek in Schinnen in april was een leerzame praktijkervaring.

Subdoel 5.1.3

Intensiveren samenwerking veiligheidsregio's.

Crisisbeheersing doe je niet alleen; daarom investeert het waterschap in de samenwerking met gemeenten, RWS en hulpverleners binnen de beide veiligheidsregio's. Het betreft het elkaar leren kennen en het van elkaar weten welke informatie verstrekt kan worden, zodat in de warme fase verwachting en werkelijkheid beter op elkaar zijn afgestemd.

01. Impact Analyse Team

Verdere invulling van het Impact Analyse Team onder regie van de Limburgse veiligheidsregio's.

In Q4 hebben acht oefendagen plaatsgevonden (vier met Veiligheidsregio Zuid-Limburg en vier met Veiligheidsregio Limburg Noord) om de werkwijze van het multidisciplinaire Impact Analyse Team Hoogwater (RWS en WL) te beoefenen in samenwerking met het Regionaal Operationeel Team van de veiligheidsregio's.

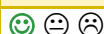
Doel 5.2

Vergroten waterbewustzijn en zelfredzaamheid.

Indicator		2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	Hoogwater Maas draaiboek afgestemd met gemeentes	100%	90%	90%	100%	100%
						(¹)

Toelichting

a) ¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

Voor aanvang van het 'hoogwaterseizoen' is het Geautomatiseerd Draaiboek Hoogwater Maas afgestemd met de gemeentelijke draaiboeken van alle Maasgemeenten.

Subdoel 5.2.1

Toepassing overstromingssimulaties.

Om de ketenpartners bij hoogwater adequaat te kunnen informeren verbetert het waterschap meetsystemen. Ook bouwen of verbeteren we modellen om prognoses van afvoeren en overstromingen te maken. Deze systemen zijn gericht op gebruik door het waterschap zelf. Zie ook onder 2.1.3.

01. Regulier overleg met de crisispartners

Regulier overleg met de crisispartners.

De resultaten van onze meetsystemen en de uitkomsten van modelberekeningen worden gebruikt voor het opstellen van een actueel waterbeeld. Dit waterbeeld wordt conform de afspraken gedeeld met de ketenpartners in de crisisbeheersing. Een enkele afspraak is op verzoek van de Veiligheidsregio Zuid-Limburg herzien. Het Watermanagementcentrum Waterschap Limburg is in gesprek met de veiligheidsregio's om het waterbeeld van het waterschap op te nemen in het veiligheidsbeeld van de veiligheidsregio's.

Subdoel 5.2.2

Toepassen waarschuwingssystemen hoogwater in beekdalen.

Om ketenpartners, bewoners en bedrijven tijdig te informeren of te waarschuwen ontwikkelen we samen met een klankbord een actueel waterbeeld en loopt een pilot samen met andere waterschappen en meteorologische kennisinstituten om de neerslagvoorspellingen te verbeteren (zie ook 2.1.7).

01. Deelnemen aan project Early Warning van WRL

Deelnemen aan project Early Warning van WRL.

Het project Early Warning van WRL is in uitvoering. Medewerkers van WL zijn daarvoor gedetacheerd bij WRL. WL levert vanaf begin 2025 de projectleider.

Subdoel 5.2.3

Bewoners adviseren over zelfredzaamheid

Het is belangrijk dat inwoners en bedrijven in overstroombare gebieden weten wat de gevolgen van een overstroming kunnen zijn. Ook moet duidelijk zijn hoever de overheid gaat in bescherming voor, tijdens en na een hoogwater. Daarmee kunnen inwoners en bedrijven bepalen wanneer zij zelf in actie moeten komen, zowel individueel als op wijkniveau.

Met de WaterstandLimburg-app krijgen inwoners informatie bij hoge waterstanden en toegang tot de actuele meetgegevens. Deze app is echter geen waarschuwingssysteem (zie ook 2.1.7).

Subdoel 5.2.4

Informeren omgeving tijdens extreme droogte.

In het geval van droogte is informatie over de actuele en verwachte situatie belangrijk om watergebruikers handelingsperspectief te geven.

Subdoel 5.2.5

Informeren omgeving over eigen klimaatadaptief handelen.

Het is belangrijk dat we communiceren dat de overheid niet iedereen tegen elk voorval kan beschermen. Wij als waterschap hebben een opgave tot en met de norm, daarboven niet.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Crisisbeheersing	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	702.700	698.700	3.856.383
Opbrengsten	-	-	834.109
Netto kosten	702.700	698.700	3.022.274
Bijdrage aan WBL	-	-	-
Doorberekende kosten van programma bestuur en organisatie	3.130.500	3.130.500	3.595.273
Totaal na doorberekening	3.833.200	3.829.200	6.617.547

Toelichting

- Met enkele kosten is in de begroting geen rekening gehouden, waardoor deze zijn overschreden:
 - De toevoeging aan de voorziening watercrisis 2021 van € 2.113.000. Zie voor nadere toelichting paragraaf 5.9.
 - In het verslagjaar is in totaal € 956.000 aan kosten verantwoord die betrekking hebben op diverse calamiteiten met betrekking tot de waterkeringen en het watersysteem. Zoals hoogwater Maas januari, februari en oktober 2024. Calamiteiten betreffende het watersysteem waren onder andere een lekkage in Meijel, hoogwater in januari 2024 en extreme regenval in mei 2024.
 - Emfloodresilience en flood wisdom.
- Met de opbrengsten is in de begroting eveneens geen rekening gehouden, waardoor deze zijn gestegen. Het betreft
 - De opbrengsten met betrekking tot Emfloodresilience en
 - De verantwoording van de bijdrage van de Wet tegemoetkoming schade bij rampen (WTS) met betrekking tot de watercrisis 2021.
- De doorberekende indirecte kosten aan het begrotingsprogramma zijn gestegen.

Investeringen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P505001	10	Vervanging pompen hoogwaterbestrijding/vergroten capaciteit	341	1.100	809	-	-	-
P505002	10	#Aanschaf noodmaterialen interreg MARHETAK (MIPC N-1)	-	-	-	-	-	17
P505003	10	Aanschaf extra noodmaterialen, mobiele keringen 2024 en 2025	-	-	341	-	-	-
	10	Kadernota 2024: Aanschaf extra noodmaterialen	400	400	-	-	-	-
PROGRAMMA CRISISBEHEERSING			741	1.500	1.150	-	-	17

Toelichting

De uitgaven zijn voor 77% gerealiseerd (- € 350.000).

- Uitgaven in verband met de vervanging pompen in hoogwaterbestrijding zijn conform begroting uitgevoerd met uitzondering van de vervanging van telemetrie-elementen. Dit i.v.m. faillissement leverancier TMX en vervangend telemetriesysteem.
- De realisatie van het project voor de aanschaf van noodmaterialen is onder een ander projectnummer verantwoord dan in de begroting was voorzien. De twee regels tonen echter aan dat de begroting en de daadwerkelijke realisatie met elkaar in lijn zijn.

6. Bestuur en organisatie

3.6 Bestuur en organisatie

werken aan een duurzame, innovatieve en toekomstgerichte organisatie

Wat hebben we bereikt?

Beoogd maatschappelijk effect 6

We voeren onze taken toekomstgericht en duurzaam uit samen met onze omgeving, tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's

Omgevingsgericht werken vraagt wendbaarheid, meer en andere samenwerkingen en transparantie naar partners, bedrijven en inwoners. We maken werk van een open, transparante bestuurscultuur, proactieve informatievoorziening aan bestuur en omgeving en een soepel ambtelijk-bestuurlijk samenspel in het sturen op realiseren van doelen. Daarmee bieden we de uitdagingen van 2024 en de jaren daarna het hoofd. Meer dan wat we moeten en willen, draait het om de vraag welke waarde we kunnen toevoegen aan Limburg binnen de kaders van wat haalbaar en betaalbaar is, rekening houdend met schaarste aan mensen en middelen. Dit daagt ons uit tot innovatie en creativiteit.

We innoveren om vanuit vernieuwing en verbetering bij te dragen aan duurzaam waterbeheer.

Met innovaties houden we onze koploperpositie vast in samenwerking met bedrijven, agrariërs, overheden en kennisinstellingen. We zijn ingericht volgens de eisen van de Omgevingswet. We zijn zichtbaar en bekend in onze omgeving, passend bij onze positionering.

Eén van de beste werkgevers van Nederland zijn en samenwerking met het onderwijs dragen bij aan onze behoefte aan slagkracht en innovatie. Ook een goed werkende, up-to-date en veilige ICT-omgeving maakt dat we voorbereid zijn op de ontwikkelingen die de digitale toekomst van een modern waterschap vraagt.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Doel 6.1

We werken toekomstgericht.

	Indicator	2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	Aantal innovatieve en duurzame initiatieven uitgewerkt in pilots/deelnames	13	2	9	9	15 2025
b)	% beschikbaarheid applicaties en ICT-infrastructuur ²	95%	100%	99,8%	99,8%	95% (¹)
c)	% volgen awareness-trainingen Informatiebeveiliging en privacy	90%	63%	75%	80%	90% (¹)
d)	BIO / AVG volwassenheidsniveau	3	3,6	3,6	3,6	5 20..
e)	% besteed budget vervangingsinvesteringen assets	>90%	10%	97%	82%	>90% (¹)

Toelichting	
a)	-
	 Laatste kwartaal zijn er geen pilots/deelnemers bijgekomen. Een initiatief is doorgeleid naar 2025 en heeft betrekking op de inzet van "citizen science" t.b.v. waterkwaliteit.
b)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. ² Het percentage beschikbaarheid applicaties en ICT-infrastructuur meten we via registratie van de tijd tussen een melding van een storing en het oplossen van een storing aan de centrale infrastructuur en centrale informatiesystemen. Dit dashboard is in de monitoring van het ICT-landschap opgenomen.
	 Er is een grote verstoring opgetreden in het derde kwartaal 2024 door niet beschikbaar zijn van datacenter WL, waardoor gebruikers een werkdag niet konden werken. Dit was in de vakantieperiode waarin veel gebruikers afwezig waren. Impact was laag.
c)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
	 We sturen in de organisatie in 2024 actiever op het volgen van deze trainingen door medewerkers. De score is niet gehaald ondanks de inspanning van leidinggevenden en portefeuillehouder. Er is wel een stijgende lijn zichtbaar.
d)	
	 Inspanning is in 2024 gericht op vasthouden van dit niveau. Als WL scoren we de 2e plek (van de 21 waterschappen).
e)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
	 De begroting in 2024 was € 3.973.000. Realisatie in 2024 is 82% (prognose bij najaarsrapportage was 97%). Een deel van de projecten wordt in 2025 afgerond. De projecten vragen meer tijd vanwege de Omgevingswet (langere doorlooptijden), complexere wetgeving, schaarste op de arbeidsmarkt (ook bij de markt) en de toenemende druk op de grondmarkt. Omgevingsprocessen duren daardoor langer en de projecten vragen in zijn geheel een langere voorbereidingstijd. Daarbij hebben de natte weersomstandigheden in 2024 en de gevolgen daarvan op de waterafvoer en werkomgeving invloed gehad op een voortvarende uitvoeringsfase en lopen deze activiteiten deels door naar 2025.

Subdoel 6.1.1

Implementeren assetmanagement en prioriteren inzet.

Waterschap Limburg beheert waterkeringen, watergangen, regenwaterbuffers en rwzi's, maar ook alle constructies daar omheen, zoals coupures, gemalen, stuwen en leidingen. Dat allemaal noemen we onze assets. Ze moeten voldoen aan bepaalde eisen, normen of wetgeving.

Het proces van beheren, beoordelen en verbeteren van de assets is een cyclisch proces. Dit geheel noemen we assetmanagement.

Assetmanagement helpt ons onze budgetten optimaal in te zetten en de juiste maatregelen te treffen die het hardst nodig zijn én het meeste bijdragen aan onze ambitie en doelstellingen op andere het gebied van duurzaamheid.

01. Strategisch assetmanagementplan 2.0

Uitvoering geven aan het strategisch assetmanagementplan 2.0. Het strategisch assetmanagementplan 2.0 beschrijft onze ambitie op het gebied van assetmanagement en tal van

Geen afwijkingen. De acties uit de jaarschijf 2024 zijn afgerond of in gang gezet:

- Actualisatie onderhoudsprogramma waterkeringen is vrijwel gereed. Door te weinig

acties voor de komende jaren om deze ambitie zoveel mogelijk te realiseren.	capaciteit in de markt is de afronding iets vertraagd. • Een beslisboom/model voor het selecteren van onderhoudsconcepten is opgesteld. • Assetmanagement doelstellingen en assetmanagementdriehoek (afweging op kosten-prestaties-risico's) vormen integraal onderdeel in het besluitvormingsproces. De toepassing verdient echter nog aandacht. • De functionele eisenbibliotheek (eisen die vanuit de lijn aan projecten worden meegegeven) is als standaard geïntroduceerd, waarbij een plan van aanpak is opgesteld om de haalbaarheid en toepasbaarheid verder in beeld te brengen. • Alle 8 assetmanagementplannen (AMP's) zijn opgesteld.																												
02. Vervangen van assets Vervangen assets die het einde van de technische levensduur (bijna) hebben bereikt.	😊 😐 😞 Conform planning zijn geprogrammeerde vervangingen uitgevoerd of in voorbereiding voor 2025/2026. Daarbij is 82% van het begrote budget van 2024 uitgegeven. De reden is dat met name de complexere (qua techniek en omgeving) vervangingsprojecten te maken hebben met langere doorlooptijden. Zie ook indicator 6.1 e). Naast diverse relatief kleine vervangingen zijn de volgende grote vervangingsprojecten uitgevoerd of in voorbereiding: <table border="1" data-bbox="831 1249 1426 1912"> <tr> <td>Bientje</td><td>Profiel</td></tr> <tr> <td>Tongerlo</td><td>Profiel en gemaal</td></tr> <tr> <td>Peelkanaal</td><td>Profiel</td></tr> <tr> <td>Niers / Milsche beek</td><td>Vuilvervang en profiel</td></tr> <tr> <td>Latbeek</td><td>Gemaal</td></tr> <tr> <td>Lange Heide</td><td>Gemaal</td></tr> <tr> <td>Grauwveen1</td><td>Vuilvervang</td></tr> <tr> <td>Winnerstraat / Eindhovensebaan</td><td>Profiel</td></tr> <tr> <td>Nederweeterriet</td><td>Pofiel / duiker</td></tr> <tr> <td>Aanvoerleiding Kwistbeek</td><td>Profiel / duiker / vuilvervang / stuwen</td></tr> <tr> <td>Geleenbeek</td><td>Profiel</td></tr> <tr> <td>Spiekerbeek</td><td>Profiel / duikers</td></tr> <tr> <td>Oostrumsche beek</td><td>Stuw / vispassage</td></tr> <tr> <td>Langstraatlossing</td><td>Buffer en Profiel</td></tr> </table>	Bientje	Profiel	Tongerlo	Profiel en gemaal	Peelkanaal	Profiel	Niers / Milsche beek	Vuilvervang en profiel	Latbeek	Gemaal	Lange Heide	Gemaal	Grauwveen1	Vuilvervang	Winnerstraat / Eindhovensebaan	Profiel	Nederweeterriet	Pofiel / duiker	Aanvoerleiding Kwistbeek	Profiel / duiker / vuilvervang / stuwen	Geleenbeek	Profiel	Spiekerbeek	Profiel / duikers	Oostrumsche beek	Stuw / vispassage	Langstraatlossing	Buffer en Profiel
Bientje	Profiel																												
Tongerlo	Profiel en gemaal																												
Peelkanaal	Profiel																												
Niers / Milsche beek	Vuilvervang en profiel																												
Latbeek	Gemaal																												
Lange Heide	Gemaal																												
Grauwveen1	Vuilvervang																												
Winnerstraat / Eindhovensebaan	Profiel																												
Nederweeterriet	Pofiel / duiker																												
Aanvoerleiding Kwistbeek	Profiel / duiker / vuilvervang / stuwen																												
Geleenbeek	Profiel																												
Spiekerbeek	Profiel / duikers																												
Oostrumsche beek	Stuw / vispassage																												
Langstraatlossing	Buffer en Profiel																												
03. Roadmap assetinformatie Uitvoering geven aan de roadmap assetinformatie. De roadmap assetinformatie heeft tot doel om te komen tot een datagedreven,	😊 😐 😞 In 2024 is een pilot uitgevoerd. Verschillende onderdelen worden ook in het kader van de implementatie van de Assetmanagementplannen																												

meerjarenvervangingsprogramma en onderhoudsprogramma.

(AMP-en) vormgegeven. Vanwege de relatie met het project assetbase op orde zullen we bekijken hoe het vervolg (waar nodig en mogelijk) integraal kan worden opgepakt.

Subdoel 6.1.2

Strategisch en doelgericht grond verwerven.

Projecten worden regelmatig in een samenwerkingsverband gerealiseerd met partners die in het gebied al veel grond in bezit hebben. Per geval wordt bekeken welke partij de meest voor de hand liggende is om gronden aan te kopen. Waar relevant, ruilen we gronden. Vaak vraagt de verkoper van grond om vervangende grond in plaats van geld. Om ruilingen mogelijk te maken, kopen we ook gronden aan op plekken waar geen concrete projecten in beeld zijn. Dit zijn de zogeheten strategische gronden. Hiervoor is binnen de begroting van het waterschap een bedrag gereserveerd, gebaseerd op een strategische voorraad van circa 200 hectare.

In de planperiode versterken we de samenwerking hierin, waarbij het proces om te komen tot het instellen van een gezamenlijke provinciale grondbank (Waterschap Limburg, Staatsbosbeheer en Provincie) inmiddels is opgestart, onder regie van Provincie Limburg.

01. Verkenning oprichting Grondbank

Via deelname aan verschillende werksessies in 2023 tussen PL, SBB en WL heeft PL de notitie "Verkenning samenwerking op de Limburgse grondmarkt" opgesteld (= verkenning oprichting Grondbank). In 2023 vindt hier binnen de PL bestuurlijke besluitvorming over plaats. WL heeft bestuurlijk aangegeven aan PL in principe de uitwerking van de Grondbank te ondersteunen.

Door personele ontwikkelingen bij PL alsmede onduidelijkheid over het feit of SBB kan participeren is het proces vertraagd.

02. Nadere uitwerking van de grondbank

Bij een positieve besluitvorming pakken we een nadere uitwerking van de grondbank op door de structurele samenwerking tussen de partijen (PL, WL en SBB) uit te werken en vast te leggen in een convenant.

Door personele ontwikkelingen bij PL alsmede onduidelijkheid over het feit of SBB kan participeren is het proces vertraagd.

Subdoel 6.1.3A

Monitoren en gegevens (meetdata) actueel houden.

Waterschap Limburg beschikt over een uitgebreid monitoringsnetwerk voor waterkwantiteit, waterkwaliteit en aquatische ecologie. De meetdata zijn richtinggevend bij de uitvoering van de dagelijkse werkzaamheden van het waterschap en bij het bereiken van de langere termijn beleidsdoelen. Droogte en hoogwater stelt het meetsysteem van het waterschap steeds weer voor nieuwe uitdagingen. Juist in deze situaties wordt een beroep gedaan op het meetsysteem om de toestand van het watersysteem te duiden en tijdig maatregelen te nemen. Daar staat tegenover dat nieuwe technieken zoals remote sensing, cameratechnieken en IoT oplossingen mogelijkheden bieden die bij het meetsysteem kunnen worden gebruikt.

01. Meetnet

Meetnet afstemmen op uitkomsten monitoringstrategieplan.

De implementatie van de monitoringstrategie middels de monitoringstafel is in uitvoering. Nieuwe meetnet vragen worden hier behandeld en afgestemd op de monitoringstrategie. Dit afstemmen geldt nog niet

voor de bestaande meetpunten tenzij deze herzien worden in kader van een herinrichting project.

Subdoel 6.1.3B

Centrale regiekamer (CRK)

De CRK is in 2021 in gebruik genomen en heeft meteen zijn vuurdoop gehad tijdens het hoogwater van juli 2021. De CRK vormt samen met het in te richten informatieknooppunt de kern van de datagedreven organisatie die Waterschap Limburg wil zijn. De CRK wordt steeds meer het beeldscherm van het informatieknooppunt van het waterschap. In 2022 is uitvoering gegeven aan de eerste versie van het waterbeeld dat intern via het intranet wordt gedeeld. In het waterbeeld wordt informatie getoond en geduid (zie ook 2.1.7 en 5.2.2). In 2022 is de eerste stap gezet met externe verspreiding van het waterbeeld. In 2023 zijn deze informatiebeelden verder uitgewerkt. De CRK brengt steeds meer informatie afkomstig van het monitoringsnetwerk, voorspelsystemen, datamodellen, onderhoudsdata en kernregistratie samen. Een goed functionerend informatie-knooppunt is hierbij essentieel. De monitoringswacht en de CRK brengen we dichterbij elkaar gebracht om een 24/7 beschikbaarheid te hebben.

02. Doorontwikkelen CRK

Doorontwikkelen CRK naar scenario 3 (full operational). Scenario 3 zorgt voor een verdere integratie van de omgevingsmeldingen en de doorontwikkeling van 'informerende naar waarschuwen'. Tevens is in scenario 3 voorzien dat de CRK als een zelfstandig cluster of team wordt ingericht, in staat om haar verantwoordelijkheid zelfstandig te dragen.

Sinds eind 2024 wordt in het CRK dagelijks het waterbeeld gevormd van de afvoeren van de beken middels een datagedreven model. De ontwikkeling en verbreding van het waterbeeld is eveneens eind 2024 gestart. De eerste resultaten zijn positief, maar de ontwikkeling loopt iets minder vlot, omdat we afhankelijk zijn van de beschikbare capaciteit en prioritering binnen het Informatieknooppunt.

Subdoel 6.1.4

Wendbare organisatie.

Onze opgaven vragen om een omgevingsgerichte en wendbare organisatie. Daar hebben we meer capaciteit en andere competenties voor nodig dan we nu in huis hebben. De huidige krappe arbeidsmarkt stelt ons voor uitdagingen, zeker waar het de technisch-inhoudelijke disciplines betreft, zoals technisch managers, hydrologen en ecologen. We hebben daarnaast de komende tien jaar te maken met een grote uitstroom door pensionering.

En om één van de beste werkgevers van Nederland te blijven, investeren we in duurzame inzetbaarheid, gesprekscyclussen, opleidingen en mobiliteit.

01. Project Recruitment 2.0

Opstellen van vijf werkgroepen die aan slag gaan met de volgende thema's:

1. Employee Value proposition (werkgeversmerk) samen met WBL;
2. Opstellen van Arbeidsmarktcommunicatieplan inclusief content-kalender;
3. Opstellen Referral programma (inclusief vaststelling optionele beloning) gekoppeld aan formeren en benoemen van ambassadeursgroep;
4. Businesspartnering Recruitment: Het doel van dit onderdeel is om de samenwerking tussen

Het Project Recruitment 2.0 bestond uit 5 onderdelen en is door de prioritering i.r.t. de samenvoeging WL/WBL en voortschrijdend inzicht aangehouden. Een aantal onderdelen zijn wel opgepakt en (deels) afgerond, zoals onderdeel 2 met diverse middelen voor arbeidsmarktcommunicatie en een wervingskalender. Deze benutten we actief.

de vacaturehouders en HR te optimaliseren, zodat wij de juiste stappen zetten om in deze krappe arbeidsmarkt de juiste medewerkers te kunnen werven. Dit resulteert in een afgestemde aanpak, waarbij er aandacht is voor innovatie; 5. Vormgeving en go live Onboardingprogramma.	
02. Opstellen van strategisch HR-plan met vernieuwende HR-agenda Opstellen van strategisch HR-plan met vernieuwende HR-agenda, gekoppeld aan herijkte missie, visie en strategische doelstellingen na samen gaan met WBL.	😊 😐 😞 In 2024 is de aandacht gericht geweest op het voorbereiden en bouwen van de nieuwe organisatie. Om een strategisch HR plan met een vernieuwende HR agenda op te stellen zijn een duidelijke missie, visie en strategische doelstellingen belangrijke randvoorwaarden, wat richting toekomst (na 2024) zijn beslag moet krijgen.
03. Project-, Formatie- & Bezettingsbeheer Resultaten: • Het vullen van het formatie- en bezettings-overzicht gebeurt (zoveel mogelijk) automatisch; • Formatie- en bezettingsbeheer is realtime betrouwbaar en volledig beschikbaar; • Het toepassen van en geautomatiseerd formatie- en financieel overzicht bij het nemen van capaciteitsbeslissingen. Bijvoorbeeld op basis van de Youforce module Formatie + Organisatie en RSP.	😊 😐 😞 In 2024 zijn de formatie- en bezettingsoverzichten gerealiseerd a.d.h.v. handmatig opgestelde Exelbestanden, zoals in voorgaande jaren. In relatie tot de samenvoeging zijn voorbereiding getroffen in lijn met het gestelde in de begroting.
04. Integratie bedrijfsvoeringsfuncties van WL en WBL Integratie bedrijfsvoeringsfuncties van WL en WBL, waarbij we het beleid en regelingen van beide organisaties analyseren en op één lijn brengen en de werkprocessen en systemen op elkaar afstemmen.	😊 😐 😞 In 2024 is de prioriteit komen liggen bij de voorbereidingen van de samenvoeging en het bouwen van een nieuwe organisatie. Zoals in het voorjaar van 2024 is gesteld, loopt de verdere integratie van eenduidige HR-processen door in 2025.
05. Duurzame Inzetbaarheid Uitvoering geven aan jaarplan 'Duurzame Inzetbaarheid': • Focus op eigen regie en persoonlijke ontwikkeling. In 2024 ontwikkelen we concrete activiteiten die hieraan bijdragen.	😊 😐 😞 In 2024 is succesvol gestart met dit brede thema. Er zijn workshops met het thema "Grip op werkdruk" (werk-privé balans) gerealiseerd.
06. Kritische prestatie indicatoren-dashboard Sturing op het realiseren van de doelen uit het WBP en de begroting vraagt continue focus. Een effectief ambtelijk/bestuurlijk samenspel en proactieve informatievoorziening zijn essentieel. Sturen en bijsturen met een 'kritische prestatie indicatoren'-dashboard hoort hierbij. We ontwikkelen dit dashboard door zodat we begin 2025 voor de nieuwe organisatie optimaal kunnen	😊 😐 😞 In onze begroting staan diverse kritische prestatie indicatoren (kpi's). Een groot deel van deze kpi's hebben we doorontwikkeld met als resultaat een Waterbeheerplan (WBP) -rapportage die we ook gebruikt hebben als rapportage aan de Provincie Limburg. In 2025 zal de vervolgstap zijn dat we toewerken naar een kpi-dashboard dat past bij onze nieuwe missie/visie. Daarbij maken we - ter

sturen op doelen met een organisatiedashboard. En dat doen we samen met het Waterschapsbedrijf Limburg.	ondersteuning van de interne sturing - via afdelings- en directieplannen een doorvertaling naar de onderliggende doelen.
07. Gezamenlijke waterschapsdoelen te koppelen aan de (financiële) budgetten en personele capaciteit Optimaal sturen op het realiseren van doelen vraagt om een juiste inzet van personeel en overige middelen. Adequaate capaciteitsmanagement ondersteunt het maken van bestuurlijke keuzes in prioritering, rekening houdend met schaarste aan mensen en middelen. In 2024 gaan we samen met het WBL de uitdaging aan onze gezamenlijke waterschapsdoelen te koppelen aan de (financiële) budgetten en personele capaciteit.	😊 😐 😞 De pilot is succesvol verlopen. Het project SPP is in 2024 tot een prioritaire opgave benoemd binnen de samenvoeging en zal in 2025 verder voor de geheel nieuwe organisatie worden ontwikkeld. • Q1 formuleren opdracht voor SPP • Q2 realiseren systeemkeuze en implementatie • Q3 beleids en procesmatig verankeren • Q4 uitrollen van SPP.
08. Sturing en rapporteren projectenportefeuille De sturing en het rapporteren op de groeiende projectenportefeuille is nu arbeidsintensief en foutgevoelig. Hiertoe brengen we de benodigde functionaliteiten in onderlinge samenhang in beeld, met als doel te komen tot implementatie van een systematiek, en indien nodig een applicatie, die hierin kan voorzien. Met het oog op de aanstaande samenvoeging van WBL en WL vindt dit in nauwe afstemming met WBL plaats. Omdat de projectbeheersing een integraal beheersingsvraagstuk is, betrekken we ook de relatie met andere aanverwante applicaties, zoals de keuze voor het toekomstig financieel informatiesysteem, in de scope. Of en in hoeverre hier ten opzichte van het huidige applicatielandschap op termijn extra kosten mee zijn gemoeid, is op dit moment nog niet in te schatten. In de zoektocht naar de uiteindelijke oplossing is naast effectiviteit ook doelmatigheid bepalend.	😊 😐 😞 We gebruiken onze bestaande applicaties voor verschillende onderdelen van de projectbeheersing inmiddels uniformer en optimaler. Hiermee kan op dit moment grotendeels in de behoeften worden voorzien. Bij de doorontwikkeling van projectbeheersing in de nieuwe organisatie bepalen we of en waar aanvullende of alternatieve oplossingen nodig zijn.

Subdoel 6.1.5A

Digitale transformatie.

De digitale transformatie van de samenleving zet door, onder andere met de uitrol van het mobiele 5G-netwerk, modernere sensoren, satellietbeelden en kunstmatige intelligentie. Het 'internet of things' biedt nieuwe mogelijkheden voor de verzameling van 'big data' en bijvoorbeeld het op afstand sturen en monitoren van het water- en zuiveringssysteem.

Het Informatieknooppunt (IKP) gaat een grote bijdrage leveren aan datagedreven werken van WL. Naast de CRK gaat het ook andere processen voorzien van informatieproducten waaronder dashboards met (management)informatie.

01. Informatieknooppunt (IKP) Doorontwikkelen Informatieknooppunt (IKP) van pilot fase naar ingebruikname.	 De productieomgeving van het IKP is ingericht en de eerste informatieproducten zijn opgeleverd. Daarnaast blijven we werken aan het continu doorontwikkelen van het IKP en aan het scrum-agile werken van het team. Dit gebeurt in afstemming met de stakeholders.
02. Digitale communicatiekanalen Up-to-date brengen en onderhouden van digitale communicatiekanalen (inclusief website/social media).	 Het gezamenlijke intranet-platform is per 31-12-2024 gerealiseerd. De realisatie van de vernieuwde gezamenlijke website is uitgesteld en wordt alsnog gerealiseerd in 2025.

Subdoel 6.1.5B

Informatiebeveiliging en privacy

In november 2023 vond de landelijke BIO- en AVG-audit plaats. Uitgangspunt van deze audit is groei ten opzichte van de audit van 2021. Het uiteindelijke doel is niveau 4.

01. BIO/AVG en de NIS2 wetgeving. Actiepunten komend uit geplande BIO/AVG audit eind 2023 en de implementatie van de NIS2 wetgeving.	 We hebben invulling gegeven aan het jaarplan informatiebeveiliging en privacy van 2024 waar de actiepunten BIO/AVG en implementatie NIS2 (zo ver als mogelijk is) onderdeel van uitmaken.
02. Bewustwording informatiebeveiliging Bewustwording op gebied informatiebeveiliging en AVG bijvoorbeeld trainingen, phishingmail campagne.	 De trainingen en phishingmail campagne op gebied van informatiebeveiliging en privacy zijn uitgevoerd. WL heeft een score (is deelname) van 80% gehaald van medewerkers die de trainingen gevolgd hebben. Dit is niet de 90% score zoals in de begroting als KPI is afgesproken.

Subdoel 6.1.5C

Digitale dienstverlening.

Waterschap Limburg dient conform wet- en regelgeving en afspraken op sectorniveau de digitale dienstverlening te verbeteren. De burger staat steeds meer centraal om informatie van het waterschap online tot zich te nemen.

01. Doorontwikkeling Digitale Dienstverlening Overheid De gezamenlijke visie van de waterschappen op hun dienstverlening in de informatiesamenleving is vertaald in een Digikompass. Daarbij zijn 5 principes leidend voor de manier waarop WL omgaan met de digitale ontwikkelingen. Hierdoor worden we toegankelijk, reageren alert, zijn transparant, zijn betrouwbaar en werken samen.	 De doorontwikkeling van de digitale dienstverlening pakken we projectmatig op vanuit de roadmap informatievoorziening. Waar mogelijk wordt samengewerkt met andere partners waaronder de Unie van Waterschappen en/of het Waterschapshuis. WL heeft de wet Modernisering Elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV) geïmplementeerd. Hier is o.a. zorgplicht ingericht met een aanspreekpunt voor de burger. De inwerkingtreding van de WMEBV is medio 2024 uitgesteld tot 1 januari 2026. WL is bezig met de voorbereiding van een "Mijn omgeving" voor de burger. Hiermee kunnen we de
--	---

	digitale dienstverlening verder uitbreiden en meer personaliseren.
02. Doorontwikkeling Wet Open Overheid (Woo). De Woo wordt gefaseerd ingevoerd. In afstemming met UvW wordt hier door de waterschappen invulling aan gegeven. WL moet steeds meer informatie actief openbaar maken.	 De implementatie van de Wet open overheid (Woo) wordt gefaseerd ingevoerd. Momenteel openbaren we alle documenten van de eind 2024 verplichte Woo categorieën. De verdere implementatie van de Woo pakken we projectmatig op via de roadmap informatievoorziening.
03. Doorontwikkeling Digitale Toegankelijkheid Iedereen moet informatie en diensten van de overheid kunnen bereiken en gebruiken. Dat geldt ook voor digitale informatie en diensten. Daarom moeten de websites en apps van WL verplicht toegankelijk zijn voor iedereen.	 Vanuit het interne project digitale toegankelijkheid wordt gewerkt aan het beter digitaal toegankelijker krijgen van onze informatieproducten waaronder de internet portalen en apps. Hier maken we al stappen in naar een betere digitale toegankelijkheidscore vanuit de landelijke toetsing.

Doel 6.2

We werken met en voor de omgeving.

	Indicator	2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	% klachten binnen wettelijke termijn afgehandeld	100%	100%	100%	100%	100% (¹)

Toelichting

a)	¹ Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.
	   -

Subdoel 6.2.1

Waar nodig toepassen regels en vergunningen.

Bij het adviseren over initiatieven van derden kunnen we terugvallen op onze regels, vergunningverlening en handhaving. Onze regels zijn opgesteld vanuit de 'ja, mits' gedachte. Veel zaken vallen onder de zorgplicht en onder algemene regels; voor andere zaken is een melding voldoende en alleen waar nodig maken we een vergunning met daarin de voorschriften waaronder een activiteit mogelijk is. Onze regels zijn te vinden in het landelijke Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

01. Inzetten van regelgeving Inzetten van regelgeving (legger en verordening) als instrument van onze organisatie.	 Onze regels worden ingezet met het oog op het bereiken van de doelen van onze organisatie en het beschermen van onze belangen.
02. Koppelen Legger en Waterschapsverordening Koppelen Legger en Waterschapsverordening.	 Vaststelling beleidskader Leggers en werkingsgebieden wordt niet meer voorzien in 2024, maar in Q3 van 2025.

03. Afstemming met collega-overheden Afstemming met collega-overheden van alle regelgeving die op de burger afkomt (bijvoorbeeld voorkomen dubbele vergunningplicht).	 Regulier werk.
04. Vergunningverlening eigen dienst. Vergunningverlening eigen dienst.	 Inzet van overleg en vooroverleg leidt tot betere en meer volledige aanvragen vergunning eigen dienst. De meerwaarde van vroegtijdig (voor)overleg wordt in toenemende mate gezien.
05. Administratieve lasten Realiseren van zo laag mogelijke administratieve lasten bij onze bedrijven en burgers.	 Regulier werk.

Subdoel 6.2.2

Transparant en aanspreekbaar zijn.

Wij voeren regie op een gezonde meerjarenbegroting, die structureel in evenwicht is en waarin het waterschapswerk integraal geprogrammeerd is. De begroting, voortgangsrapportages en jaarrekening zijn transparant en geven het bestuur helder inzicht in de (financiële) situatie van het waterschap. We houden de organisatie op koers en sturen op “de goede dingen doen en de dingen goed doen”.

We toetsen op doeltreffendheid, doelmatigheid en rechtmatigheid. We verzamelen en analyseren informatie, maken prognoses en signaleren afwijkingen.

We verbeteren onze communicatie met de omgeving ten aanzien van de watersysteemprojecten en versterken de bestuurlijke communicatie-advisering in het kader van positionering van WL in waterveiligheidsprogramma's en -projecten.

01. Planning en control cyclus De planning en control cyclus en documenten houden we tegen het licht en stemmen we af met Waterschapsbedrijf Limburg, zodat we op 1 januari 2025 soepel samen kunnen gaan.	 In aanloop naar de samenvoeging is het financieel beleid op diverse onderdelen (o.a. de financiële verordening, het activabeleid en het beleid op het gebied van reserves & voorzieningen) geharmoniseerd en voor 2025 is een samengevoegde begroting gemaakt.
02. Doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek We voeren een doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoek uit.	 In 2024 is een doelmatigheidsonderzoek naar de projectbeheersing binnen de verschillende programma's en projectclusters uitgevoerd. Het onderzoeksrapport wordt ter informatie gedeeld met het AB in 2025. Door beperkte bezetting en extra werkzaamheden voor de integratie van WL en WBL wordt uitvoering van het tweede onderzoek doorgeschoven naar 2025.
03. Rechtmatigheidsverantwoording We bereiden de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording voor, samen met WBL.	 De implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording is conform planning afgerond. In 2025 starten we met de uitvoering van de verbijzonderde interne controle, die de basis vormt voor de rechtmatigheidsverklaring 2025.

04. Investeren in proactieve communicatie ten aanzien van watersysteemprojecten. Investeren in proactieve communicatie ten aanzien van watersysteemprojecten.	😊 😐 😞 De betrokkenheid van Communicatie bij de watersysteemprojecten is verder verbeterd. De betrokken communicatieadviseurs sluiten intensiever aan bij de verschillende teams. Er ligt een communicatieplan voor de beekdalbrede benadering Groote Molenbeek. Dit wordt in 2025 verder uitgewerkt en geïmplementeerd. Onderdeel hiervan is een koepelverhaal.
05. Bestuurlijke communicatieadvisering Uitbreiding van kwalitatieve en kwantitatieve bestuurlijke communicatieadvisering op het gebied van waterveiligheid.	😊 😐 😞 In de tweede helft van 2024 hebben we diverse interne bijeenkomsten bij WL georganiseerd om de samenwerking tussen WL en WRL te versterken. De verantwoordelijke bestuurder van WL was hier nauw bij betrokken. Er was grote belangstelling. De bijeenkomsten hebben bijgedragen aan positieve interne beeldvorming over het programma. Daarnaast hebben we samen met de bestuurder geïnvesteerd in verbetering van de positie van WL in de samenwerking met de provincie Limburg en zijn we vanuit Communicatie nauwer betrokken dan voorheen bij de ontwikkelingen op gebied van early warning en campagnes op gebied van zelfredzaamheid (WRL pijler 3).

Subdoel 6.2.3

Samenwerken in programma's en netwerken en combineren doelen.

Met de omgeving en voor de omgeving: We participeren in samenwerkingsverbanden geïnitieerd door omgevingspartijen die kunnen bijdragen aan het realiseren van de doelen van het waterschap. Het gaat hier met name om samenwerkingsverbanden met overheidspartijen, terrein beheerende organisaties en belangenorganisaties op het gebied van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast brengen we de belangen in bij ruimtelijke plannen van derden.

Om het watersysteem toekomstbestendig te maken, water daar op te vangen waar het valt en de waterkwaliteit te verbeteren, is meer inzet van andere partijen nodig met name op gebied van ruimtelijk beleid. Door in een vroege planfase deel te nemen aan ruimtelijke visies en plannen van andere overheden worden de doelen en belangen van het waterschap beter ingebracht en geborgd.

01. Bouwstenen voor water en klimaat in omgevingsvisies'. We brengen doorlopend onze belangen (waterkwaliteit, waterbeschikbaarheid en wateroverlast en hoogwaterveiligheid) in alle omgevingsvisies van gemeenten in via de in 2019 vastgestelde 'Bouwstenen voor water en klimaat in omgevingsvisies'.	😊 😐 😞 De inbreng van waterbelangen in omgevingsvisies is gecontinueerd (o.a. door inbreng in participatiesessies georganiseerd door de gemeenten). Wij merken dat de doorlooptijd en afronding van de visies vaak meerdere jaren duurt. De omgevingsvisie is een verantwoordelijkheid van en wordt getrokken door de gemeenten. Het totaal aantal vastgestelde omgevingsvisies eind 2024 is 14 (van de 31 gemeenten).
02. Complexe gebiedsprocessen, -visies en -plannen We brengen onze belangen in bij complexe gebiedsprocessen, -visies en -plannen.	😊 😐 😞 We hebben onze inbreng in de NOVEX gebieden De Peel en Zuid-Limburg gecontinueerd. Voor beide NOVEX gebieden is een ontwikkelperspectief

	vastgesteld in 2024. Voor De Peel is ook een Regionale Uitvoerings- en Investeringsagenda vastgesteld. Daarnaast is in Platteland in Ontwikkeling (PiO Weerterland) een eerste aanzet gedaan om te komen tot PiO Weerterland 2.0 waarin gekeken wordt naar de mogelijkheden van projectcoalities. We zijn betrokken bij het Ruimtelijk Structuurplan Valkenburg Oost en hebben een brief met ons advies gestuurd naar College en raad van de gemeente Valkenburg. We zijn betrokken bij de actualisatie van de Provinciale omgevingsvisie (POVI). Hiertoe hebben we ambtelijk en bestuurlijk aan verschillende participatiesessies deelgenomen en hebben we een brief gestuurd aan GS met onze inbreng voor de omgevingsvisie.
03. Water en bodem sturend voor de ruimtelijke ontwikkeling Het Rijk en de provincie zijn bezig met het nader uitwerken van het uitgangspunt 'Water en bodem sturend voor de ruimtelijke ontwikkeling'. In samenwerking met de Unie van Waterschappen en de Provincie Limburg worden de belangen van het waterschap ingebracht.	😊 😐 😞 Samen met de provincie hebben wij opdracht gegeven om een onderlegger 'Water en bodem' op te stellen. Dit om de water en bodem belangen beter inzichtelijk te maken voor partijen die zich bezighouden met ruimtelijke ontwikkelingen (zoals gemeenten en initiatiefnemers). De onderlegger bestaat uit een beschrijving van het water en bodem systeem, thematische kaarten (waterkwaliteit, droogte, hitte, bodem, wateroverlast/waterveiligheid), signaleringskaarten en een handelingsperspectief. De onderlegger wordt in 2025 afgerond. Ondertussen is met het nieuwe kabinet, water en bodem sturend gewijzigd in rekening houden met water en bodem. De onderliggende uitgangspunten zijn niet veranderd. Dit heeft echter wel mogelijk gevolgen in de afweging van water en bodem belangen t.o.v. van andere belangen. Via de Unie van Waterschappen continueren wij onze inzet om de water en bodembelangen in te brengen.
04. Beleidskader recreatief medegebruik Het beleidskader recreatief medegebruik dat in 2022 is opgesteld wordt in 2024 bestuurlijk vastgesteld.	😊 😐 😞 Het kader wordt in 2025 vastgesteld zoals in de najaarsrapportage is aangegeven. Begin februari 2025 wordt een thema AB georganiseerd om de opgestelde lijn te toetsen (richting). Als deze past met de reeds uitgewerkte lijn dan zal het kader verder worden uitgewerkt ter vaststelling (DB > AB).

Subdoel 6.2.4

Investeren in relatiebeheer op alle niveaus.

We investeren in relatiebeheer op alle niveaus. In de planperiode versterken we ons relatiebeheer door extra menskracht in te zetten. We werken zo veel mogelijk met vaste contactpersonen per relatie of per regio. Het is een rol van halen en brengen van informatie, het signaleren van ontwikkelingen en het vinden van samenwerkingskansen. Ook op bestuurlijk niveau zorgen we voor goede structurele afstemming. Met gebiedsgericht relatiebeheer bouwen we aan een netwerk dat bijdraagt aan het creëren van draagvlak voor onze plannen, een goede rol van water in plannen van anderen en gezamenlijke projecten met gecombineerde doelen.

Subdoel 6.2.5

Iedereen is waterbeheerder.

Inwoners van Limburg hebben (met al hun handelen) invloed op het water. Om mensen bewust te maken dat het ene gedrag goed is voor het water en het andere niet, informeren en motiveren wij inwoners van Limburg via doelgerichte campagnes en we communiceren hier over via media, gerichte campagnes en educatie-activiteiten. We stimuleren positieve acties met subsidie, bijvoorbeeld voor afkoppelen van regenwater. In de planperiode willen we naast informeren mensen ook directer betrekken bij het waterbeheer.

01. Publiekscampagnes

Publiekscampagnes gericht op propositie-bekendheid.

De campagne van WRL rond waterbewustzijn en zelfredzaamheid is in het najaar van 2024 van start gegaan en loopt door in 2025. De uitrol van de koepelcampagne vanuit CBCF (Ministerie van I&W) en de campagne over waterbewustzijn van WCOM (Unie van Waterschappen) is uitgesteld naar 2025. Communicatie WL is direct bij beide initiatieven betrokken.

02. Gastlessen op basisscholen voor kinderen.

Gastlessen op basisscholen voor kinderen.

De gastlessen zijn volgens planning uitgevoerd en de scholen ontvangen ons graag om als gastdocent bij te dragen aan het waterbewustzijn van de allerjongsten. Dit is mede te danken aan de inzet van 50 collega's en bestuurders van WL en WBL, die zich als gastdocent hebben aangemeld om de gastlessen te verzorgen. In 2024 is het aantal gastlessen gestegen van 52 (2023) naar 60 in 2024, waardoor we meer dan 1.500 kinderen hebben bereikt. Een mooie groei en een waardevolle bijdrage aan onze educatiedoelstellingen 'het waterbewuster maken van kinderen in de leeftijd van 8-12 jaar'.

03. Professionaliseren en digitaliseren van waterwandelingen

Professionaliseren: Vrijwilligers verzorgen waterwandelingen in ons werkgebied en langs onze assets. In 2024 zal een professionaliseringsslag rondom deze wandelingen plaatsvinden. Zo worden nieuwe vrijwilligers geworven en opgeleid, de contacten met

Vervolgacties zoals hierboven beschreven worden in Q1 2025 verder opgepakt.

bestaande gidsen aangehaald en het 'aanmeldproces' vereenvoudigd. Met als doel nog meer en een uitgebreider aanbod van waterwandelingen te hebben.

Digitaliseren: In 2022 is de app van de NTR 'het water komt' mede gesubsidieerd. Deze app laat je via je smartphone de watercrisis van 2021 in Valkenburg ervaren. In 2024 willen wij mede met deze technologie Limburgers onze opgaven in Limburg laten ervaren. Hier kunnen wij op al onze thema's schakelen.

Subdoel 6.2.6

Samenwerken over de grenzen.

We onderhouden intensieve contacten met de waterbeheerders in Noord-Brabant, Gelderland, Duitsland en België. Veel watergangen, de Maas en de grondwaterstromen zijn immers grensoverschrijdend.

01. Grensoverschrijdende Stresstest Roer

Grensoverschrijdende Stresstest Roer onder de leiding van DG Water (Jozef van Brussel) n.a.v. aanbevelingen landelijke beleidstafel wateroverlast en hoogwater i.s.m. het Duitse Wasserverband Eifel-Rur (WVER).

De grensoverschrijdende stresstest Roer is onder leiding van de RWTH Aken opgepakt. Rekenmodellen worden op elkaar afgestemd en gezamenlijke randvoorwaarden voor scenario's bepaald.

02. Potentiestudie mogelijke effecten Retentieruimte

Potentiestudie mogelijke effecten Retentieruimte langs de Roer in Duitsland tussen de Duitse stuwmeren en de grens met Nederland samen met het Duitse Wasserverband Eifel-Rur (WVER).

De potentiestudie, uitgevoerd door het WVER, is afgerond. De resultaten zijn bekend gemaakt en worden meegenomen in de trajectaanpak Roer, samen met het programma WRL.

Doel 6.3

We dragen bij aan een duurzame toekomst.

	Indicator	2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	Waterschap Limburg energieneutraal ¹	75%	100%	100%	100%	100% 2025
b)	Circulair WL ¹	...%	-	-	...%	100% 2050
c)	Voortgang vitaliteitsbeleid ¹	100%	-	100%	100%	100% (⁻²)
d)	Reductie van restafval t.o.v. 2018 ¹	-35%	-	-	...%	-95% 2030
e)	% van het energieverbruik dat we zelf produceren ¹	30%	100%	100%	100%	70% 2030
f)	WL heeft 55% CO ₂ uitstoot gereduceerd t.o.v. 2018 ¹	20%	63%	63%	60%	55% 2030

Toelichting	
a)	¹ Doelstellingen afkomstig uit Nota 'Samen Duurzaam', vastgesteld door het AB d.d. 10 maart 2021. 😊 😐 😞 Alleen elektra is 100% energieneutraal (door middel van opwek en inkoop). Gasgebruik is hierin buiten beschouwing gelaten en wordt niet gecompenseerd.
b)	- 😊 😐 😞 Om dit goed in te vullen is het vereist om circulair goed te definiëren en te starten met het in beeld brengen van de nulsituatie. Hiertoe lopen initiatieven om hiermee te starten.
c)	² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen. 😊 😐 😞 Realisatie conform begroting. Workshops met het thema "Grip op werkdruk" (werk-privé balans) gegeven, omdat dit beter paste bij situatie (samenvoeging WL-WBL) waarin wij ons in 2024 bevonden.
d)	- 😊 😐 😞 Er is geen 0-meting gedaan in 2018. Advies om per 2025 een 0-meting te doen over de data van 2024.
e)	- 😊 😐 😞 Alleen elektra is 100% zelf opgewekt (waterkrachtcentrale). Gasgebruik is hierin buiten beschouwing gelaten.
f)	- 😊 😐 😞 Fluctuatie en wagenpark heeft tot gevolg dat er 4^e kwartaal sprake is van 60% CO₂ reductie t.o.v. referentiejaar 2018 (bron data CO₂ prestatieladder).

Subdoel 6.3.1

Klimaatneutraal en circulair werken.

In 2022 zijn we gestart met het in kaart brengen van de CO₂ footprint middels de prestatieladder. Op basis van deze data zijn de hotspots van CO₂ in beeld gebracht en hebben we diverse maatregelen getroffen om de CO₂ uitstoot terug te dringen. De belangrijkste hotspots zijn de inkoop van elektriciteit, gasverbruik, de uitstoot door woon-werkverkeer en het wagenpark. Sinds eind 2022 kopen we uitsluitend groene elektriciteit in. Het gasverbruik voor verwarming van gebouwen is in 2022 met ruim 20% teruggebracht door investeringen in alternatieve installaties (warmtepompen), er zijn aanvullende maatregelen in voorbereiding. We elektrificeren het wagenpark en er is een mobiliteitsscan uitgevoerd om maatregelen te kunnen nemen die de uitstoot door woon-werkverkeer terugdringen. De uitrol van deze maatregelen vindt plaats in 2023 en 2024. Op basis van deze acties is in 2022 het CO₂-bewust Certificaat Niveau 3 behaald. Dit niveau wordt in 2024 gehandhaafd – in juli 2024 vindt de volgende audit plaats.

Er zijn al maatregelen in voorbereiding om daarna de stap naar niveau 4 te zetten. Dit vergt maatregelen die effect hebben in de keten. Een belangrijke maatregel, die al in gang is gezet, is dat wij ons hebben aangesloten bij het convenant schoon en emissieloos bouwen, waarin overheden en de bouwsector hebben afgesproken stapsgewijs naar een uitstootvrije aanpak toe te werken.

Tevens heeft de organisatie kennisgemaakt met 'Product as a Service' als circulair inkoopmodel.

Doel 6.4

We werken tegen maatschappelijk verantwoorde kosten en risico's.

	Indicator	2024	1 mei	1 sep	31 dec	Einddoel
a)	Weerstandsvermogen ¹	0,5	0,5	0,5	0,5	>1,0 (²)

Toelichting

- a) ¹ Het weerstandsvermogen is een ratio die aangeeft in hoeverre een organisatie eventuele calamiteiten financieel op kan vangen. Het is de verhouding tussen de beschikbare financiële reserves die bedoeld zijn voor risico's die zich voordoen (de weerstandscapaciteit) en de waarde van alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. De ratio bedraagt op dit moment 0. In deze begroting is rekening gehouden met een herstelplan over 2 jaren. Zie ook de paragraaf weerstandsvermogen.

² Geen einddatum, dient te allen tijde te voldoen.

De afgelopen jaren is het waterschap geconfronteerd met enkele financiële tegenvallers, waardoor het volledige weerstandsvermogen is aangesproken en de beschikbare weerstandscapaciteit tot € 0 is gedaald. Om het weerstandsvermogen te herstellen, is in de meerjarenbegroting 2024-2029 een herstelplan opgenomen. Dit plan voorziet in een gefaseerde opbouw van de algemene reserve in de jaren 2024 en 2025, met als doel om eind 2025 weer een ratio van 1,0 te bereiken. Bij de vaststelling van de jaarrekening 2024 wordt voorgesteld om via resultaatbestemming een bedrag van € 4,7 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve. Hierdoor stijgt de beschikbare weerstandscapaciteit en verbetert de ratio van 0,0 naar 0,5. In 2025 wordt het weerstandsvermogen verder aangevuld, zodat eind 2025 de gewenste weerstandsratio van 1,0 wordt bereikt.

Subdoel 6.4.1

We blijven een betaalbaar waterschap.

We vinden het belangrijk om kostenbewust te zijn, zodat we een betaalbaar waterschap blijven en onze ambities haalbaar zijn.

01. Samenbrengen van de budgetten

In 2024 bereiden we het samengaan met Waterschapsbedrijf Limburg voor. Het samenbrengen van de budgetten van beide bedrijven, maakt uitdrukkelijk deel uit van dit integratieproces. Daarin beginnen we bij de basis.

Voor 2025 is een samengevoegde begroting WL-WBL gemaakt. Daarnaast zijn alle budgetten op basis van de nieuwe organisatiestructuur toegedeeld en is een nieuwe omgeving in de financiële applicatie Coda ingericht om per 1 januari 2025 van start te kunnen gaan.

02. Functie subsidiecoördinator

Met het oog op professionalisering van de aanpak van subsidies en om subsidiemogelijkheden optimaler te kunnen benutten, is het nodig om de functie van subsidiecoördinator in het leven te roepen en de processen rond subsidies gedegen en toekomstbestendig te gaan uitwerken. Dit krijgt in 2024 gestalte.

De functie van subsidiecoördinator is ingevuld en de eerste stappen op het gebied van optimaler gebruik en beheer van subsidies zijn gezet.

03. Cofinanciering door derden

We gaan actief op zoek naar cofinanciering door derden. We willen hier onder andere gebruik maken van subsidies van de provincie, de ministeries en vanuit Europa.

Om deze subsidies op een optimale wijze te kunnen benutten, moeten de fases in het interne subsidieproces vanaf beïnvloeding van de regelingen, de subsidieaanvraag tot en met de verantwoording goed op elkaar zijn afgestemd. Een uniforme, efficiënte en effectieve subsidieverwerving vraagt om een heldere strategie die in dit kader voor de organisatie als leidraad fungeert. Een strategie die de strategische beleidskeuzes volgt en mede mogelijk maakt. Tegelijkertijd een strategie die de mogelijkheid biedt om te anticiperen op de dynamiek van deze tijd waarin waterschapstaken en verantwoordelijkheden volop in beweging zijn en waarin bestuurlijke prioriteiten en accenten regelmatig bijgesteld worden.

Aangezien het voor subsidieverwerving essentieel is dat het gehele proces goed is ingebed in de organisatie, implementeren we dit in 2023 en 2024 op een herziene wijze.

De subsidiebeschikking (€ 605.000) voor de DAW impulsregeling is ontvangen en doorbeschikt aan de LLTB. Voor de subsidieaanvragen voor het GLB/NSP hebben we nog geen bericht ontvangen.

Per 1 juni 2024 is de functie van subsidiecoördinator ingevuld, de eerste maanden hebben in het teken gestaan van kennismaking met de organisatie om zo een eerste inventarisatie te maken van de huidige benutting van subsidieregelingen. Het uitwerken van de processen rond subsidies zal vanwege wisseling met een nieuwe subsidie coördinator in voorjaar 2025 starten.

Subdoel 6.4.2**We managen onze risico's.**

We vinden het belangrijk om kostenbewust te zijn, zodat we een betaalbaar waterschap blijven en onze ambities haalbaar zijn.

01. Risicomanagement

Risicomanagement vormt een integraal onderdeel van de sturing op strategisch, tactisch en operationeel niveau. We zetten ieder jaar stappen in dit ontwikkeltraject. In de afgelopen jaren hebben we ons eerst gericht op het cyclisch beleggen van strategisch risicomanagement. In 2024 staat het benutten van verbetermogelijkheden via doorvertaling naar tactisch niveau centraal. Het aanhaken van de bestaande risicobeheersing op projecten en programma's is hier een onderdeel van. Met de in 2023 geïmplementeerde applicatie Fully in Control ontstaan extra mogelijkheden om directie en management beter te ondersteunen in de sturing op doelen, resultaten en risico's. Die mogelijkheden gaan we benutten. Bij de doorontwikkeling zoeken we aansluiting met Waterschapsbedrijf Limburg zodat we per 1 januari

In de begroting 2024 is aangekondigd dat het accent zou liggen op het verder benutten van verbetermogelijkheden in het risicomanagement, met name door versterking van de vertaling naar het tactische niveau en het aanhaken van risicobeheersing bij projecten en programma's. In de praktijk heeft 2024 echter in belangrijke mate in het teken gestaan van de integratie van WL en WBL in de nieuwe organisatie. Dit gold ook voor het risicomanagement: de afstemming en integratie van beide afzonderlijke risicoregisters stond centraal. Als gevolg hiervan zijn er in 2024 nog geen concrete stappen gezet in de verdere doorontwikkeling van het risicomanagement zoals voorzien.

Beide organisaties hanteerden een eigen systematiek voor het waarderen en prioriteren van risico's. In 2025 wordt gewerkt aan het opzetten van een eenduidige

2025 een werkwijze hebben die de toekomstige organisatie zo optimaal mogelijk bedient.	systematiek, die breed toepasbaar is binnen de nieuwe organisatie.
02. Succesvol Opleveren & Overdragen (SOO) Afronding processen ten behoeve van Succesvol Opleveren & Overdragen (SOO) Onze civieltechnische watergerelateerde projecten worden uitgevoerd door aannemers en moeten na oplevering overgedragen worden naar de beheerorganisatie. Hiervoor is het project SOO in het leven geroepen. Er zijn inmiddels al grote stappen gezet in het uitwerken van de aan SOO gerelateerde processen. Een verdieping naar werkwijzen is op onderdelen wenselijk om de toepassing in de praktijk nog beter te borgen. Daarnaast willen we 'good practices' die in de organisatie zijn ontstaan, beter benutten en moeten we ook bekijken waar uniformer werken wenselijk is, onder andere om de kwaliteit en het beheer van data te verbeteren en vereenvoudigen. In 2024 ronden we de uitwerking van deze processen af.	 Het project is afgerond en heeft geleid tot een organisatie-brede werkwijze die samen met de diverse gebruikers binnen de verschillende soorten projecten (HWBP, Water in Balans, watersystemen en vervangingen assets) tot stand is gekomen. In 2025 zal de implementatie plaatsvinden.

Wat heeft het gekost?

Exploitatie

Programma Bestuur en Organisatie	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Kosten	95.859.000	96.825.900	95.861.506
Opbrengsten	10.386.700	10.603.000	9.931.690
Netto kosten	85.472.300	86.222.900	85.929.816
Bijdrage aan WBL	1.771.900	1.771.900	1.771.988
Bijdrage aan BsGW	4.978.800	4.978.800	4.861.713
Doorberekende kosten naar overige programma's	-78.463.700	-78.463.700	-74.981.015
Totaal na doorberekening	13.759.300	14.509.900	17.582.502

Toelichting

- De realisatie van de begrote kosten is per saldo grotendeels volgens planning.
- De opbrengsten zijn voor 94% gerealiseerd.
 - Voor de bespaarde rente van de reserves en voorzieningen (lees interne rentebaten) is in de begroting 2024 uitgegaan van 3%. Gelet op de renteontwikkeling in 2024 is in de realisatie uitgegaan van een percentage van 3,6% (basis rente NWB), waardoor de interne rentebaten zijn toegenomen.
 - Als gevolg van de verantwoording van de opgenomen IKB- en vitaliteitsuren, waarmee in de begroting geen rekening is gehouden (vrijval voorzieningen).
 - In verband met uitlening personeel en uitkeringen van het UWV, het uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen.
 - Als gevolg van de verantwoording in 2024 van de proceskosten over 2023 Impulsregeling Deltaplan Agrarisch waterbeheer.
 - De geactiveerde lasten zijn gedaald omdat minder uren aan projecten zijn besteed.
- De bijdrage aan BsGW en WBL is conform begroting, inclusief afronding.
- De doorberekende kosten naar de primaire programma's zijn lager uitgevallen als gevolg van de kostentoerekeningssystematiek.

Investeringsen

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA (Bedragen x 1.000)								
Project	AT	Omschrijving	UITGAVEN 2024			INKOMSTEN 2024		
			Begroting		Realisatie	Begroting		Realisatie
			Primitief	Gewijzigd		Primitief	Gewijzigd	
P501003	10	Projecten facilitair 2018-2019	-	36	-	-	-	-
P501010	15	Laadpalen locatie Sittard	-	100	102	-	-	-
P501011	10	Uitbreiding ruimtes DB	-	88	89	-	-	-
P502019	5	Roadmap Informatievoorziening 2022-2027	800	800	834	-	-	-
P502106	5	Inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud	60	60	-	-	-	-
	10	Projecten facilitair	150	100	-	-	-	-
PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE			1.010	1.184	1.025	-	-	-

Toelichting

De gerealiseerde uitgaven liggen 13 % lager dan begroot.

Dit wordt met name veroorzaakt doordat facilitaire projecten met betrekking tot de technische installaties Sittard en de noodstroomvoorziening Horst niet zijn uitgevoerd in 2024 maar zijn doorgeschoven naar 2025.

Door vertraging van project 'Legger' hebben er nog geen uitgaven plaatsgevonden in het kader van inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud.

De uitgaven voor de roadmap informatievoorziening waren hoger dan begroot als gevolg van aanschaf hardware voor gebruikers.

4 Paragrafen

4.1 Paragraaf uitgangspunten en normen

De Begroting 2024 is 29 november 2023 vastgesteld door het algemeen bestuur. Met onderstaande interne en externe factoren is in de begroting rekening gehouden.

Onderdeel	Uitgangspunt 2024
Interne factoren	
Basis	- Jaarrekening 2022 WL - Begroting 2023 WL, inclusief de wijzigingen tot en met de AB-vergadering maart 2023 - Waterbeheersplan 2022-2027
Verplichte uitgaven	- Begroting WBL 2024 inclusief 1e wijziging 2024 - Begroting BsGW 2024
Afschrijvingsmethodiek	
- Gebouwen	30 jaar
- Waterstaatkundige werken	30 jaar
- Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	30 jaar
- Civielbouwkundige werken	30 jaar
- Elektromechanische werken	15 jaar
- Inventaris	10 jaar
- Tractiemiddelen	≤ 10 jaar
- Hardware	≤ 5 jaar
- Immateriële activa	≤ 5 jaar
Oninbaarheid	0,70% van het belastingvolume
Onvoorzien	0,40% van het begrotingstotaal
Externe factoren	
Basis	- Waterschapswet artikel 77, 100 en 101 - Bepalingen Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW) - Burgerlijk Wetboek BWII - EMU verplichtingen voor waterschappen
Kosten / Inflatie	4%
Personeelskosten	4%
Rente langlopende leningen	4%
Rente kortlopende leningen	3%
Rente reserves en voorzieningen	3%

De aanhoudende oorlog van Rusland in Oekraïne, het conflict in de Gazastrook en de spanningen die deze laatste situatie met zich meebrengt in het Midden-Oosten hebben in 2024 zijn uitwerking op de economische indicatoren gehad. Rente en inflatie zijn gevoelig voor onzekerheid en onrust die 'geopolitieke spanningen' met zich meebrengen. Van stabiliteit in de wereldse gebeurtenissen waar economieën naar op zoek zijn is geen sprake. Integendeel. Het aantal 'brandhaarden' en de onrust in de wereld is in 2024 verder toegenomen. Dit heeft in het verslagjaar een effect gehad op de gehanteerde uitgangspunten (zie ook paragraaf 4.7.1).

De realisatie in het verslagjaar wijkt dan ook op een aantal onderdelen af en wordt onderstaand beknopt toegelicht.

- **Kosten / Inflatie.**
In de begroting was rekening gehouden met een inflatiepercentage van 4% terwijl de daadwerkelijke inflatie in het verslagjaar 3,2% bedroeg (zie ook paragraaf 4.7.1).
- **Personeelskosten.**
In de begroting is rekening gehouden met een indexering van de loonsom met 4% per 1 januari 2024. De CAO werken voor waterschappen die eind 2023 is afgesloten heeft een looptijd van 1 januari 2024 tot 1 januari 2025. Hierin is, naast een bruto verhoging van de salarissen per 1 januari 2024 met € 25 een salarisstijging van 3% per 1 januari 2024 en een salarisstijging van 2% per 1 juli 2024 voorzien. Dit heeft in het verslagjaar geleid tot een extra stijging van de salarissen.
- **Rente langlopende leningen.**
Voor langlopende leningen is in de begroting uitgegaan van een rentepercentage van 4%. Door de positieve ontwikkeling van de inflatie heeft de langlopende rente in het verslagjaar een stabiel verloop laten zien en bedroeg op het einde van het verslagjaar 3,07% voor een 25 jarige rentevaste lening (zie ook paragraaf 4.7.1).
- **Rente kortlopende leningen.**
Om de stijgende inflatie te beteugelen is de kortlopende rente (lees debetrente) in de loop van het verslagjaar aanzienlijk toegenomen. In de begroting werd uitgegaan van een percentage van 3% terwijl het daadwerkelijk percentage op het einde van het verslagjaar 3,125% bedroeg (zie ook paragraaf 4.7.1).
- **Rente reserves en voorzieningen.**
Over de reserves en voorzieningen wordt rente toegerekend aan de exploitatie. Het gehanteerde rentepercentage is op begrotingsbasis gelijk aan het rentepercentage van de kortlopende geldleningen. Doordat de korte (credit)rente in 2024 hoger is uitgevallen wordt in het verslagjaar een percentage gehanteerd van 3,6% terwijl in de begroting werd uitgegaan van 3,0%. Dit percentage wijkt dan ook iets af van de raming.

4.2 Paragraaf incidentele baten en lasten

Incidentele opbrengsten en kosten kunnen leiden tot minder inzicht in het reguliere (meerjarig) beeld van opbrengsten en kosten, en dus de netto kosten. Daarnaast zijn deze elementen relevant voor het beoordelen van de financiële positie. In de BBVW is dan ook voorgeschreven dat de incidentele opbrengsten en kosten in een aparte paragraaf dienen te worden toegelicht. Bij hantering van het begrip incidenteel is sprake indien opbrengsten en kosten zich maximaal drie jaar voordoen.

Incidentele opbrengsten en kosten > € 100.000	Jaar van vrijval	Bedrag
Opbrengsten		
Dividenduitkering NWB	n.v.t.	443.000
Uitlening van personeel en vergoeding door uitkeringsinstanties	n.v.t.	937.000
Verkoop grond	n.v.t.	249.000
Pachtopbrengsten	n.v.t.	145.000
Verrekening afzet slib tussen aandeelhouders SNB	n.v.t.	407.000
Hogere WTS-vergoeding als gevolg van watercrisis 2021	n.v.t.	645.000
Subsidie Interreg EMF Flood Resilience	n.v.t.	189.000
Resultaat 2024 WBL	n.v.t.	5.092.000
Resultaat 2024 BsGW	n.v.t.	452.000
Belastingopbrengsten, kwijtschelding en oninbaar oude jaren	n.v.t.	1.533.000
Onttrekking aan voorzieningen	n.v.t.	848.000
Kosten		
Calamiteiten	n.v.t.	956.000
Incidentele kosten t.l.v. bestemmingsreserves	n.v.t.	3.091.000
Toevoeging aan voorzieningen	n.v.t.	3.870.000

4.3 Paragraaf kostentoerekening

Voor de verantwoording en sturing worden de kosten van het waterschap verantwoord volgens de afspraken met de Unie van Waterschappen, de zogenaamde BBP-structuur. Binnen deze structuur wordt onderscheid gemaakt tussen beleidsbeheerproducten die verder worden onderverdeeld in primaire beheerproducten en ondersteunende beheerproducten. De kosten van de ondersteunende beheerproducten worden toegewezen aan de primaire beheerproducten op basis van een bedrijfseconomische verdeling van de kosten.

Het doel van de kostentoerekening is de kosten uiteindelijk toe te wijzen aan de twee hoofdtaken van het waterschap:

1. Watersysteembeheer: Dit omvat de kosten voor het beheren van de waterhoeveelheid, het onderhouden van waterkeringen, het verbeteren van de waterkwaliteit en een deel van de kosten voor het heffen en innen van belastingen. Deze kosten worden gedragen door inwoners en eigenaren van gebouwen, gronden, en natuurgebieden.

2. Zuiveringsbeheer: Dit omvat de kosten voor het zuiveren en transporteren van afvalwater en het verwerken van het zuiveringsslib, evenals een deel van de kosten voor belastingheffing en -inning. Verder wordt een deel van de kosten van eigen plannen, bestuur, externe communicatie en vergunningverlening en handhaving van de Wvo, tot het zuiveringsbeheer gerekend. Deze kosten worden opgebracht door huishoudens en bedrijven op basis van het aantal vervuilingseenheden. Producten die geen duidelijke relatie hebben worden verdeeld op basis van een percentage. Deze verdeling is gebaseerd op art. 122 lid d van de Waterschapswet (Memorie van toelichting). Alle indirecte kosten worden via de kostenverdeelstaat doorberekend naar de producten die deel uitmaken van programma's en onderdeel uitmaken van de taak watersysteembeheer en/of zuiveringsbeheer.

4.4 Paragraaf onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen

In de BBVW is opgenomen dat onttrekkingen aan de overige bestemmingsreserves en voorzieningen expliciet dienen te worden toegelicht in de begroting en de programmarekening. In paragraaf 5.5 vaste passiva, worden de mutaties op de reserves en voorzieningen in de balans nader toegelicht.

Voor alle mutaties op de reserves en voorzieningen, inclusief het doel en de omvang, zie hoofdstuk 5 en bijlage B.

4.5 Paragraaf waterschapsbelastingen

De financieringsstructuur bestaat uit twee heffingen, te weten een watersysteemheffing en een zuiveringsheffing (indirecte lozingen). Beide zijn geregeld in de Waterschapswet.

De verontreinigingsheffing (directe lozingen op oppervlakte water) is gebaseerd op de Wet verontreiniging oppervlaktewater (Wvo).

De kosten van de waterkwaliteit, de waterkering en de zogenoemde passieve kwaliteit (o.a. integraal waterbeheer, monitoring en sanering van verontreinigde waterbodems), worden gefinancierd uit de watersysteemheffing, opgebracht door inwoners en de eigenaren van gebouwde, ongebouwde onroerende zaken en natuurterreinen. De zuiveringsheffing is toegespitst op de kosten van de zuivering, het transport van afvalwater en de verwerking van het zuiveringsslib.

Voor de belastingtarieven 2024 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de geraamde opbrengst waterschapslasten 2024;

Belastingopbrengst	Begroting 2024
Watersysteemheffing	101.538.100
Zuiveringsheffing	142.301.300
Verontreinigingsheffing	577.000
Totaal	244.416.400

- de belastingmaatstaven zoals verwoord in de notitie 'prognose opbrengst waterschapshoeffingen 2024' van de Belasting samenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW).

Watersysteemheffing

Naast de opbrengst 2024 beïnvloedt nog een aantal elementen de tarieven van de watersysteemheffing, te weten:

- De kostentoedeling per 1 januari 2022 van het watersysteembeheer.

Watersysteemheffing	Kostentoedelingsverordening 2022
Ingezetenen	40,00%
Zakelijk gerechtigden gebouwd	49,05%
Zakelijk gerechtigden ongebouwd	10,74%
Zakelijk gerechtigden natuurterreinen	0,21%
Totaal	100,00%

- De tariefdifferentiatie voor verharde wegen waarbij een gedifferentieerd tarief wordt gehanteerd dat 400% hoger is dan het tarief voor het 'overig ongebouwd' (verhouding 1:5).
- De rechtstreekse toedeling van categorie gebonden kosten aan de betreffende categorieën, te weten de perceptiekosten, de kosten van de wet WOZ en de kosten van verkiezingen.
- Het reguliere accres en het effect van de hertaxatie bij het gebouwd als gevolg van de jaarlijkse herwaardering van de wet WOZ. Op basis van de voorlopige inzichten is uitgegaan van een waardestijging in het beheergebied van Waterschap Limburg 0,15% (te weten accres +0,15% en hertaxatie 0%).
- De doorvertaling van de belastingbestanden op perceelniveau voor de categorie natuur en ongebouwd.
- De uitspraak van de Hoge Raad van 22 juni 2018 waardoor Rijkswateren niet meer mogen worden belast.

7. De uitspraak van de Hoge Raad van 9 november 2018 dat onder het begrip ‘verharde openbare wegen’ alleen het feitelijk verharde gedeelte van een openbare weg moet worden verstaan.
8. De ontwikkeling van het aantal ingezetenen.

Voor de bepaling van de tarieven voor de categorie gebouwd wordt als heffingsmaatstaf een percentage van de WOZ-waarde gehanteerd. Bij de berekening van het tarief gebouwd is uitgegaan van een percentage van vier decimalen achter de komma. In verband met de jaarlijkse herwaardering van de WOZ is de waarde peildatum één jaar voor het begin van het kalenderjaar, waarvoor de WOZ-waarde geldt. De waarde peildatum voor het belastingjaar 2024 was 1 januari 2023.

Zuiveringsheffing

Het tarief van de zuiveringsheffing is bepaald door de opbrengst zuiveringsbeheer te delen door het aantal vervuilingseenheden indirecte lozingen, 1.603.000 voor 2024.

Verontreinigingsheffing

Het tarief voor de verontreinigingsheffing is gelijk aan het tarief van de zuiveringsheffing. Het aantal vervuilingseenheden directe lozingen bedroeg in 2024 6.500.

Tarievenoverzicht

Onderstaand zijn de bij de aanslagoplegging 2024 gehanteerde tarieven 2024 weergegeven, zoals vastgesteld door het algemeen bestuur op 29 november 2023.

Categorie	Tarief 2024
Watersysteembeheer	
Ongebouwd (per hectare):	
- Openbare landwegen	344,95
- Overig ongebouwd	68,99
Natuur (per hectare)	4,66
Gebouwd (percentage van WOZ-waarde)	0,0265%
Ingezetenen (per wooneenheid)	82,69
Zuiveringsbeheer	
Zuiveringsheffing (per heffingseenheid)	88,77
Verontreinigingsheffing	
Verontreinigingsheffing (per heffingseenheid)	88,77

Opbrengst waterschapslasten

Voor een overzicht van de belastingopbrengsten en een analyse raming versus realisatie wordt verwezen naar hoofdstuk 7 en paragraaf 8.2. Voor de mate van kostendekkendheid van de belastingopbrengsten in relatie tot de egalisatiereserves watersysteemheffing en zuiveringsheffing wordt verwezen naar bijlage B reserves en voorzieningen.

Kwijtschelding en oninbaarheid

De belastingopbrengst wordt gecorrigeerd voor kwijtschelding en oninbaarheid.

- Kwijtschelding wordt alleen verleend voor het ingezetendeel van de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing (huishoudens). Bij kwijtschelding wordt als norm 100% van de bijstandsnorm

gehanteerd. Daarnaast wordt automatisch kwijtschelding verleend aan de groep AOW'ers die voldoen aan de vermogensnormen en verder geen aanvullend pensioen hebben.

- Voor de oninbaarheid is in 2024 een percentage gehanteerd van 0,7% van de opbrengst.

Voor toelichting op deze onderdelen wordt verwezen naar hoofdstuk 7 en paragraaf 8.2.

4.6 Paragraaf weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin het waterschap in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder direct ingrijpende maatregelen te hoeven treffen binnen de lopende begroting. Het betreft de verhouding tussen de **benodigde weerstandscapaciteit** (de omvang van de financiële risico's) en de **beschikbare weerstandscapaciteit** (de middelen die beschikbaar zijn om deze risico's op te vangen).

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit bestaat uit de risico's (in euro's) die resteren nadat preventieve, repressieve en/of correctieve maatregelen zijn getroffen. Hierbij kan gedacht worden aan afgesloten verzekeringen, gevormde voorzieningen of andere beheersmaatregelen. De resterende risico's worden gewaardeerd op basis van een inschatting van de kans van optreden en de financiële impact.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waar het waterschap over beschikt, of op korte termijn over kan beschikken, om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen. Hieronder vallen onder andere:

- de algemene reserve;
- de post onvoorzien;
- andere vrij inzetbare reserves;
- en eventueel de (tijdelijk) onbenutte belastingcapaciteit.

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \text{Beschikbare weerstandscapaciteit} / \text{Benodigde weerstandscapaciteit}$$

Een ratio van 1,0 betekent dat het waterschap volledig in staat is om de geïdentificeerde risico's op te vangen.

Wettelijk kader en risicomanagement

Conform de BBVW nemen waterschappen jaarlijks in zowel begroting als jaarrekening een paragraaf op over het weerstandsvermogen. Daarbij wordt een relatie gelegd tussen de risico's die de organisatie loopt en de capaciteit om deze risico's financieel op te vangen.

Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

In aanloop naar de begroting 2024 is het risicoprofiel geactualiseerd. Dit heeft geleid tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 4,7 miljoen voor WL. Voor de risico's van WBL is aangesloten bij hun eigen risico-inventarisatie, waaruit eveneens een benodigde capaciteit van € 4,7 miljoen voortkomt. Daarmee komt de totale benodigde weerstandscapaciteit voor WL en WBL uit op een bedrag van € 9,4 miljoen.

Herstelplan weerstandsvermogen

De afgelopen jaren is het waterschap geconfronteerd met enkele financiële tegenvallers, waardoor het volledige weerstandsvermogen is aangesproken en de beschikbare weerstandscapaciteit tot € 0 is gedaald. Om het weerstandsvermogen te herstellen, is in de meerjarenbegroting 2024-2029 een

herstelplan opgenomen. Dit plan voorziet in een gefaseerde opbouw van de algemene reserve in de jaren 2024 en 2025, met als doel om eind 2025 weer een ratio van 1,0 te bereiken.

Bij de vaststelling van de jaarrekening 2024 wordt voorgesteld om via resultaatbestemming een bedrag van € 4,7 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve. Hierdoor stijgt de beschikbare weerstandscapaciteit en verbetert de ratio van 0,0 naar 0,5:

$$\frac{\text{beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 4.7 \text{ mln.}}{€ 9.4 \text{ mln.}} = 0,5$$

In 2025 wordt het weerstandsvermogen verder aangevuld, zodat eind 2025 de gewenste weerstandsratio van 1,0 wordt bereikt. Daarmee is het waterschap weer in staat om toekomstige risico's op te vangen, zonder directe noodzaak tot ingrijpende begrotingsmaatregelen.

Hieronder volgt een toelichting op enkele financiële en inhoudelijke risico's.

Financiële risico's

- *Opbrengst watersysteemheffing*

Aangezien de berekening van de tarieven watersysteemheffing, naast de 'prognose opbrengst waterschapshheffingen' die jaarlijks voor de begroting door de BsGW wordt afgegeven, gebaseerd is op prognosegegevens kan dit in de realisatie (lees: belastingoplegging) afwijken.

- *Opbrengst zuiveringsheffing*

Het aantal vervuilingseenheden in ons beheersgebied is de basis voor de heffingen van de opbrengst zuiveringsheffing. De zuiveringsheffing 2024 is gebaseerd op de 'prognose opbrengst waterschapshheffingen' zoals opgenomen in de jaarlijkse afrekening van de BsGW. Omdat de afwikkeling van de zuiveringsheffing een periode van vijf jaar omvat en hierbij sprake is van voorlopige en definitieve aanslagen, kan de realisatie over de hele periode afwijken.

- *Oninbaar / kwijtschelding*

Voor oninbaarheid is in het verslagjaar een percentage gehanteerd van 0,7% van de opbrengst waterschapslasten. Het effect van oninbaarheid is echter, gelet op het heffing- en invorderings-traject, pas na enkele jaren duidelijk. Ook niet beïnvloedbare factoren kunnen een effect hebben op de oninbaarheid, zoals de gevolgen van de economische situatie en hogere aanslagen. Dit is ook van toepassing op de kwijtschelding, waarbij de economische situatie eveneens een belangrijke rol speelt.

- *Renterisico's.*

Renterisico's spelen bij de beoordeling van financieringsvraagstukken een belangrijke rol. Aangezien de rentepercentages van de geldleningportefeuille voor de restantlooptijd van de geldleningen vastliggen, is bij het renterisico sprake van een korte termijnrisico. Plotselinge rentestijgingen kunnen tot een incidenteel tekort leiden op de begrote rekeningcourantrente. Door het (eventueel) afsluiten van nieuwe langlopende geldleningen neemt het risico enigszins toe. De rentelasten worden verantwoord op de hulpkostenplaats kapitaallasten en verdisconteerd in het rente omslagpercentage.

Een stijging van de marktrente betekent een verhoging van de renteomslag en leidt tot een extra budgettaire last voor het waterschap. Voor het opvangen van mogelijke renteschommelingen is geen voorziening gevormd.

- *Waterschapsbedrijf Limburg / Belastingssamenwerking Gemeenten en Waterschappen.*

Het waterschap staat garant voor eventuele tekorten van WBL en BsGW voor zover dit de reservepositie (lees: weerstandsvermogen) van deze partijen, die tot stand is gekomen op basis van een risico-inventarisatie, overschrijdt.

De netto risico's bij beide organisaties zijn per ultimo 2024 becijferd op € 4.700.000 voor WBL (uitgevoerd in 2022, betreft 2 jaarlijkse inventarisatie, in het kader van de integratie heeft deze actualisatie in 2024 niet meer plaatsgevonden) en op € 1.339.000 voor BsGW (uitgevoerd in 2024) en vormen de basis voor de hoogte van de algemene reserve.

- *Watercrisis 2021*

In 2021 is Limburg geconfronteerd met een watercrisis van een ongekennde omvang. Voor een toelichting hierop verwijzen we naar paragraaf 5.9.

- *Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (wet DBA)*

In het kader van de wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (wet DBA) gaat de belastingdienst met ingang van 1 januari 2025 controleren op schijnzelfstandigheid. Om de (financiële risico's) voor WL te beperken is 17 december 2024 besloten om een taskforce in te richten ter voorkoming van schijnzelfstandigheid, bestaande uit een afvaardiging van de directie, HRM, businesscontroller en de juridisch adviseur.

- *Wet modernisering vpb-plicht overheidsondernemingen*

Op 26 mei 2015 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel 'Wet modernisering vpb-plicht overheidsondernemingen' aangenomen. De wet is in werking getreden met ingang van boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2016 en betekent dat publiekrechtelijke rechtspersonen belastingplichtig worden voor de vennootschapsbelasting, voor zover zij een onderneming drijven. Het uitgangspunt voor de belastingplicht van overheidsondernemingen wordt hiermee omgedraaid ten opzichte van de huidige situatie.

Op grond van huidige wetgeving geldt dat overheidsondernemingen niet belastingplichtig zijn, tenzij zij een in de wet genoemde belaste activiteit uitoefenen. Volgens de nieuwe wetgeving per 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen belastingplichtig, tenzij een wettelijke vrijstelling van toepassing is. Volgens deze wet moeten overheden die winst of structureel overschotten behalen met activiteiten die concurreren met de markt vennootschapsbelasting betalen.

Op basis van een opgestelde inventarisatie in 2016, getoetst door Ernst & Young

belastingadviseurs LLP, zijn voor de (voormalige) waterschappen WRO en WPM geen vpb-plichtige activiteiten gedefinieerd. Op basis van deze bevindingen is de Belastingdienst in oktober 2016 een verzoek voorgelegd over de afstemming van de totale vpb-positie van de beide voormalige waterschappen.

In april 2018 heeft de Belastingdienst op basis hiervan aangegeven dat de beide voormalige waterschappen in 2016 geen vpb-belaste activiteiten hebben uitgevoerd en derhalve ook niet vpb-plichtig zijn. Omdat per 1 januari 2017 sprake was van een nieuwe identiteit (Waterschap Limburg) gold de afstemming alleen voor 2016. Aangezien zich in 2017 geen nieuwe activiteiten hebben voorgedaan en de bestaande activiteiten geen wijziging hebben ondergaan is in augustus 2018 een nieuw verzoek aan de Belastingdienst voorgelegd over de afstemming van vpb-positie van WL met als conclusie dat de bestaande situatie niet is veranderd en van kracht kan blijven. De Belastingdienst heeft in januari 2019 ingestemd met ons verzoek en aangegeven dat WL in 2017 geen VpB-belaste activiteiten heeft uitgevoerd en derhalve ook niet vpb-plichtig is.

Om te beoordelen of deze situatie geen wijziging ondergaat vindt jaarlijks een actualisatie van de inventarisatie plaats. Uit de inventarisatie die in 2024 is uitgevoerd is gebleken dat het WL ook in 2023 geen belaste activiteiten heeft uitgevoerd en niet vpb-plichtig is.

- *Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)*

Voor een nadere toelichting op de Wet Hof wordt verwezen naar paragraaf 4.10s EMU-saldo.

Inhoudelijke risico's

- *Schadeclaims/nadeelcompensatie*

In 2016 en 2021 hebben meerdere delen van het beheergebied forse wateroverlast ondervonden als gevolg van extreme neerslag. Dit heeft geleid tot een groot aantal aansprakelijkstellingen en meerdere gerechtelijke procedures waarvan een aantal nog niet zijn afgerond. Het waterschap is verzekerd voor aansprakelijkheid wegens *onrechtmatig* handelen. Van erkende aansprakelijkstellingen komen dan ook alleen de eigen-risicobedragen van de betreffende WA-polis ten laste van het waterschap. Daarnaast worden er regelmatig verzoeken om schadevergoeding uit hoofde van nadeelcompensatie ingediend. Kosten die voortkomen uit toegewezen verzoeken om nadeelcompensatie vallen niet onder de WA-polis omdat zulke verzoeken berusten op schade in relatie tot *rechtmatige* overheids(project)besluiten. Zulke schade-uitkeringen komen in de regel ten laste van het betreffende project. In de regel zijn continu vijf à tien gerechtelijke procedures aanhangig, waarbij het financieel zwaartepunt ligt bij de verzoeken om schadevergoeding uit hoofde van nadeelcompensatie.

- *Afhaakproblematiek, bevolkingskrimp*

Het verlies aan inkomsten vanwege een eventuele bevolkingskrimp of door afhaken van grotere bedrijven die zelf gaan zuiveren is niet onrealistisch. Om in te spelen op deze krimp of mogelijke afhakers wordt de mogelijke inzet van Verdygo (modulaire zuivering) steeds prominenter. In de streefbeelden toekomstvisie heeft ook dit aspect aandacht gekregen.

- *Klimaatverandering; onderdeel maaien*

Effecten van klimaatveranderingen zijn moeilijk voorspelbaar. Indien we te maken krijgen met een meer dan gemiddeld nat jaar bestaat het risico dat de huidige maaifrequentie niet voldoende is en er meer gemaaid dient te worden.

- *Privacy- en informatiebeveiligingsrisico's*

Waterschap Limburg neemt maatregelen om de genoemde risico's te voorkomen door de organisatie AVG-proof en BIO-proof te maken. De kans op bijvoorbeeld het hacken van onze communicatiekanalen blijft aanwezig. Hierdoor kan zowel financiële als imagoschade worden opgelopen.

4.7 Paragraaf financiering

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De basis van de treasuryfunctie wordt gevormd door het Treasurystatuut. Op 27 september 2023 heeft het algemeen bestuur het Treasurystatuut 2023 van Waterschap Limburg vastgesteld. In verband met samenvoeging van WL en WBL per 1 januari 2025 en het 'Mandaatbesluit Waterschap Limburg 2025' is het voorliggende treasurystatuut in het verslagjaar geactualiseerd en aangepast aan de functiebenamingen als gevolg van de samenvoeging. Op 27 november 2024 heeft het algemeen bestuur dan ook het Treasurystatuut 2025 Waterschap Limburg vastgesteld.

De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De uitvoering hiervan vereist adequaat handelen in een steeds complexere geld- en kapitaalmarkt.

Drie componenten zijn bij de financiering van belang:

1. rentevisie, de treasuryfunctie en de uitvoering van het treasurybeleid;
2. liquiditeitspositie;
3. treasurybeheer.

Het Treasurystatuut geeft de infrastructuur voor de treasuryfunctie aan. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de treasuryparagrafen van de begroting en de jaarrekening. In de begroting wordt de uitvoering van het treasurybeleid opgenomen door middel van concrete plannen. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen. Tussentijds wordt gerapporteerd over de treasuryactiviteiten van het 1^e halfjaar van het verslagjaar. Ook dient in de begroting en jaarrekening de berekening van de renterisiconorm te worden opgenomen. Om inzicht te verschaffen in de treasuryactiviteiten van het waterschap is de realisatie weergegeven van deze activiteiten in 2024.

4.7.1 Rentevisie, de treasuryfunctie en de uitvoering van het treasurybeleid

In dit onderdeel worden de belangrijkste interne en externe ontwikkelingen genoemd die in het verslagjaar invloed hebben gehad op de rentevisie, de treasuryfunctie en de uitvoering van het treasurybeleid.

Interne ontwikkelingen

In het verslagjaar werd (door de BsGW) voor de eerste keer de aanslag opgelegd van de watersysteem- en de zuiveringsheffing middels het nieuwe belastingpakket van GouwIT. Bij de watersysteemheffing is het waterschap sinds de invoering van de Wet WOZ voor de aanslagoplegging grotendeels afhankelijk van gemeenten.

Dit heeft in 2024 niet tot problemen geleid. De aanslag over het belastingjaar 2024 is gespreid opgelegd van 31 januari 2024 tot 31 maart 2024.

Externe ontwikkelingen

Inflatie

De economische groei in Nederland is door alle wereldse gebeurtenissen in 2024 beperkt gebleven tot 0,9% en was iets hoger dan in 2023 (0,1%).

De (geharmoniseerde hci) inflatie is in Nederland voor heel 2024 uitgekomen op 3,2% (2023: 4,1%).

De Nederlandse inflatie is in vergelijking met andere Europese landen hoger uitgevallen.

De gemiddelde inflatie in de eurozone bedroeg in 2024 namelijk 3,2% (2023: 5,4%).

Rente(visie)

Het terugdringen van de inflatie heeft effect gehad op de rentetarieven van de Amerikaanse Centrale Bank (FED) en de Europese Centrale Bank (ECB). De FED heeft de rente in het verslagjaar in 3 stappen verlaagd naar het niveau van 4,25%-4,50% per 31 december 2024 (was 5,5% in 2023). Ook de ECB heeft het rente instrument ingezet om de inflatie te beteugelen. Omdat de inflatie in 2024 in Europa harder is gedaald dan in Amerika heeft de ECB de rente in het verslagjaar in 4 stappen verlaagd tot 3% per 31 december 2024 (was 4% in 2023).

Bij de vaststelling van de begroting 2024 is uitgegaan van een rentepercentage van 3% voor de korte rente. De lange rente, die in tegenstelling tot de korte rente niet wordt bepaald door de ECB maar door de markt, is de tweede helft van het verslag jaar gedaald.

De renteontwikkeling kan als volgt cijfermatig en grafisch worden weergegeven.

Rentevorm	Renteniveau NWB per		
	1-1-2024	1-7-2024	31-12-2024
Korte rente			
rekening courantrente	4,125%	3,875%	3,125%
Lange rente			
10 jaar gelijk	2,80%	3,14%	2,74%
15 jaar gelijk	2,93%	3,22%	2,92%
20 jaar gelijk	2,98%	3,28%	2,98%
25 jaar gelijk	3,02%	3,30%	3,07%

De renteontwikkeling heeft geen gevolgen gehad voor de liquiditeitspositie.

Schatkistbankieren

Met ingang 13 december 2013 is het verplicht schatkistbankieren voor decentrale overheden van kracht geworden. In verband met het inregelen van het schatkistbankieren voor NWB-klanten is de ingangsdatum voor de waterschappen vastgesteld op 4 februari 2014.

Schatkistbankieren houdt in dat tegoeden moeten worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Hierdoor hoeft de Nederlandse staat minder geld te lenen op de financiële markten met als resultaat een daling van de staatsschuld.

Voor de uitvoering hiervan is de rekeningcourant van een decentrale overheid bij het ministerie van Financiën gekoppeld aan een betaalrekening die deze overheid heeft bij de huisbank, in het geval van ons waterschap de NWB-bank. Het waterschap moet zelf de overtollige middelen naar deze rekening overmaken.

Een drempelbedrag van 2% van het jaarlijks begrotingstotaal t/m € 500 miljoen mag buiten de schatkist worden gehouden. Verder geldt als ondergrens voor het drempelbedrag een bedrag van € 1.000.000. Voor ons waterschap is het drempelbedrag 2% van het begrotingstotaal (2024 € 241.831.800), ofwel € 4.836.636. Dit wordt per kwartaal beoordeeld.

Het drempelbedrag is gedefinieerd als een gemiddeld bedrag per kwartaal. Dat betekent dat het gemiddelde van het bedrag aan overtollige middelen dat een decentrale overheid gedurende het kwartaal elke kalenderdag buiten de schatkist heeft aangehouden niet boven het drempelbedrag mag liggen. Alleen positieve saldi tellen mee voor de benutting. Het hanteren van een gemiddelde per kwartaal geeft extra flexibiliteit aan de decentrale overheid.

Over de hoogte en benutting van het drempelbedrag in ieder kwartaal rapporteert de decentrale overheid in de jaarstukken. Onderstaand is de hoogte en de benutting van het drempelbedrag over 2024 van ons waterschap in tabelvorm weergegeven.

2024	benutting van het drempelbedrag	drempelbedrag
1e kwartaal	534.066	4.836.636
2e kwartaal	1.693.787	4.836.636
3e kwartaal	852.779	4.836.636
4e kwartaal	3.736.162	4.836.636

4.7.2 Liquiditeitspositie

De liquiditeitspositie in 2024 kan afgerond op € 1.000 als volgt worden weergegeven.

Eind maand	Liquiditeitstekort (-) of Liquiditeitsoverschot (+)
Januari	-2.899.000
Februari	-20.080.000
Maart	-31.406.000
April	-19.116.000
Mei	10.548.000
Juni	21.373.000
Juli	9.163.000
Augustus	1.735.000
September	-11.555.000
Oktober	2.289.000
November	66.716.000
December	30.710.000

In het verslagjaar zijn we geconfronteerd met een wisselende liquiditeitspositie. Het startpunt van de liquiditeitspositie per 1 januari 2024 was reeds positief.

Door de aanslagoplegging van de waterschapslasten 2024, grotendeels opgelegd op 28 februari, het aangaan van een geldlening van € 30.000.000 per 1 november en een aanvullende geldlening van € 47.000.000 per 2 december 2024 is de liquiditeitspositie, ondanks de verrekening van het negatieve resultaat 2022 van WBL € 3.718.000 en de reguliere investeringsuitgaven in het verslagjaar verbeterd. Het rekeningcourantsaldo op het einde van het verslagjaar sluit hierdoor met een overschot van € 30.710.000.

Ook in 2024 was de financieringsconstructie een punt van aandacht. Uitgangspunten hierbij waren de beperking van de rentekosten, de minimalisering van de renterisico's op lange termijn binnen kaders van de Wet Fido en de interne beleidskaders.

Debetrente

In het verslagjaar zijn (tijdelijke) liquiditeitstekorten door middel van kasgeldleningen gefinancierd. In 2024 is in verband met de wisselende liquiditeitspositie in februari t/m mei en in september en oktober sprake geweest van een tijdelijk liquiditeitstekort waardoor in 2024 18 kasgeldleningen zijn afgesloten. Met deze systematiek is in het verslagjaar een rentevoordeel gerealiseerd van afgerond € 13.000.

Creditgelden

Door het verplicht Schatkistbankieren dient het waterschap de publieke middelen aan te houden bij het ministerie van Financiën, behoudens het drempelbedrag. In het verslagjaar is 18 maal een bedrag weggezet bij de schatkist. Dit heeft in het verslagjaar geresulteerd in een renteopbrengst van afgerond € 188.000.

Geldlening

Doordat de rente zich in 2019 op een historisch laag niveau bevond, is ter beperking van de renterisico's in 2019 de toekomstige financiering over de periode 2020-2025 afgedekt door het aangaan van een zestal 'toekomstige' geldleningen met uitgestelde storting voor een totaal bedrag van € 180 miljoen, looptijd 20 jaar, aflossing lineair, rentevast die als volgt zijn opgesplitst:

- stortingsdatum 1 december 2020 € 30 miljoen, rente 0,44%;
- stortingsdatum 1 december 2021 € 30 miljoen, rente 0,536%;
- stortingsdatum 1 december 2022 € 30 miljoen, rente 0,638%;
- stortingsdatum 1 december 2023 € 30 miljoen, rente 0,725%;
- stortingsdatum 1 december 2024 € 30 miljoen, rente 0,794%;
- stortingsdatum 1 december 2025 € 30 miljoen, rente 0,857%;

Per 1 december 2024 is de geldlening 2024 ad € 30.000.000 door de NWB gestort.

Verder is op 13 november 2024 nog een aanvullende geldlening van € 47.000.000 bij de NWB afgesloten in verband met de consolidatie van de vlottende schuld van WL en WBL (integratie 1-1-2025). Stortingsdatum 2 december 2024, looptijd 20 jaar, aflossing lineair, rentevast, rente 2,697%.

Kasgeldlimiet

Indien bij een negatieve liquiditeitspositie van het waterschap de kasgeldlimiet (voor 2024 € 55.621.000, te weten 23% van het begrotingstotaal) drie opeenvolgende kwartalen wordt overschreden, is het op grond van de wet Fido verplicht de vlottende schuld te consolideren door middel van een vaste geldlening. Indien dit aan de orde is, dient het negatieve rekening-courantsaldo, dat uitstaat tegen de lage debetrente, te worden omgezet in een vaste geldlening. Ondanks dat deze situatie zich in het verslagjaar niet heeft voorgedaan is op 2 december 2024 een aanvullende geldlening bij de NWB-bank van € 47.000.000 afgesloten voor de consolidatie van het liquiditeitstekort van WL en WBL in verband met de integratie per 1 januari 2025.

4.7.3 Treasurybeheer

Risicobeheer

Dit onderdeel geeft inzicht in het risicoprofiel van het waterschap. Onder risico's worden zowel renterisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en koersrisico's (lees valutarisico's) verstaan. Het renterisico op de vlottende schuld wordt ingeperkt door het hanteren van de kasgeldlimiet. Als grondslag van de wettelijk toegestane omvang van de kasgeldlimiet wordt de omvang van de begroting per 1 januari voor het gehele verslagjaar aangehouden, vermenigvuldigd met het door ministeriële regeling vastgestelde percentage (30% voor waterschappen).

Over het verslagjaar kan dit als volgt worden weergegeven.

Kasgeldlimiet 2023 (x € 1.000)	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	37.730	42.296	57.378	51.772

Uit dit overzicht is af te leiden dat de kasgeldlimiet in 2024 niet is overschreden. De berekening van de kasgeldlimiet is opgenomen in bijlage H.

Naast de kasgeldlimiet geeft de renterisiconorm inzicht in de feitelijke risico's op de vaste schuld. De renterisiconorm voor waterschappen is bepaald op 30% van het begrotingstotaal en kan voor 2024 als volgt worden weergegeven.

Toets renterisiconorm	2024
Renterisiconorm	72.550
Renterisico op vaste schuld	15.617
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	56.933

Uit het overzicht van de toets renterisiconorm kan worden afgeleid dat het waterschap over het verslagjaar heeft voldaan aan de toets van de renterisiconorm. De berekening is ook opgenomen in bijlage H.

Kredietrisico's op verstrekte geldleningen hebben zich in het verslagjaar niet voorgedaan, aangezien geen leningen van dien aard aan derden zijn verstrekt. Het liquiditeitsrisico is beperkt gebleven door de treasuryactiviteiten te baseren op een liquiditeitsprognose. Het koersrisico is nihil aangezien het waterschap alle betalingen en ontvangsten heeft verricht in euro's.

Kasbeheer

Om de kosten voor het geldstroomverkeer te beperken worden de geldstromen op waterschapsniveau op elkaar afgestemd, het betalingsverkeer door één bank (NWB bank) elektronisch uitgevoerd en de betalingsopdrachten uitsluitend centraal door financiën verwerkt.

4.8 Paragraaf verbonden partijen

Waterschap Limburg heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen, zoals gemeenschappelijke regelingen en andere rechtspersonen. Deze partijen voeren taken en beleid uit die bijdragen aan de doelstellingen van het waterschap. Een organisatie wordt als verbonden partij beschouwd wanneer het waterschap zeggenschap heeft of aanzienlijke invloed kan uitoefenen op de financiële en operationele besluitvorming van die organisatie (bron: *Richtlijn voor de accountantscontrole, standaard 550*).

Verbonden partijen kunnen zowel privaatrechtelijke als publiekrechtelijke organisaties zijn waarin het waterschap bestuurlijke en financiële belangen heeft. Dit omvat onder andere deelnemingen in vennootschappen (NV's, BV's), gemeenschappelijke regelingen (GR's) en andere rechtspersonen. Een bestuurlijk belang betekent dat het waterschap invloed heeft op de besluitvorming, bijvoorbeeld via een zetel in het bestuur of stemrecht. Een financieel belang houdt in dat het waterschap financiële middelen heeft verstrekt die niet zonder meer kunnen worden teruggevorderd, bijvoorbeeld in geval van faillissement of financiële problemen bij de verbonden partij.

Nota Verbonden Partijen

Het beleid rondom verbonden partijen is vastgelegd in de Nota Verbonden Partijen, die op 12 mei 2021 door het algemeen bestuur is vastgesteld. In lijn hiermee wordt periodiek een risicoanalyse uitgevoerd. De meest recente risicoanalyse, Verbonden Partijen 2023, is op 29 november 2023 in het algemeen bestuur besproken.

De volledige lijst van verbonden partijen is opgenomen in bijlage K. Hieronder volgt een beknopte toelichting per verbonden partij.

Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)

Waterschap Limburg maakt voor de uitvoering van de belastingheffing gebruik van de diensten van de Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) te Roermond, opgericht 1 april 2011. Het is een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie, waarvan de wettelijk kaders vastliggen in de 'Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen' (GR BsGW). De BsGW zorgt voor het volledig, tijdig, rechtmatig, juist en doelmatig heffen en innen van de lokale belastingen van de deelnemers (totaal 30).

Begroting

De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen is gebaseerd op de vastgestelde begroting 2024 en de terugbetaling van de bijdrage van het Ondernemings- en Ontwikkelplan (OOP) in 2024 van het samenwerkingsverband waarmee de bijdrage vervolgens voor een jaar vast ligt. De begrote bijdrage voor de BsGW is in 2024 overeenkomstig de hiervoor bedoelde begroting uitbetaald.

Reservepositie / vreemd vermogen

De BsGW heeft over 2024 een positief resultaat behaald van afgerond € 3.148.000.

De algemene reserve van de BsGW bedraagt per 31 december 2024 (voor resultaatsbestemming) € 1.501.000 positief (2023 was € 1.293.000 negatief).

Het vreemd vermogen bedraagt per 31 december 2024 € 11.048.000 (2023 was € 11.816.000).

Waterschapsbedrijf Limburg (WBL)

Waterschap Limburg maakt voor de uitvoering van het zuiveringsbeheer gebruik van de diensten van de Gemeenschappelijk Regeling Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) te Roermond. Het WBL is een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie waarvan de wettelijk kaders vastliggen in de 'Gemeenschappelijke Regeling Waterschapsbedrijf Limburg'. In de vergadering van het algemeen bestuur van 13 september 2017 is besloten Waterschapsbedrijf Limburg in zijn huidige vorm als openbaar lichaam onder de gemeenschappelijke regeling voort te zetten.

Per 1 januari 2025 is het Waterschapsbedrijf en het Waterschap Limburg geïntegreerd.

Begroting

De bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling Waterschapsbedrijf Limburg is gebaseerd op de vastgestelde begroting 2024 van het samenwerkingsverband waarmee de bijdrage vervolgens voor een jaar vast ligt. De begrote bijdrage voor het WBL is in 2024 overeenkomstig de hiervoor bedoelde begroting uitbetaald.

Reservepositie / vreemd vermogen

Het WBL heeft over 2024 een positief resultaat behaald van afgerond € 5.092.000.

De algemene reserve van het WBL bedraagt per 31 december 2024 (voor resultaatsbestemming) € 0 (2023 was ook € 0).

Het vreemd vermogen bedraagt per 31 december 2024 € 291.960.000 (2023 was € 271.758.000).

Het Waterschapshuis (HWH)

Waterschap Limburg is één van de 21 deelnemende waterschappen die participeert in de Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis. 'HWH' fungeert als ondersteunende organisatie en aankoopcentrale voor de waterschappen en levert zodoende een bijdrage aan het verbeteren van de informatie- en de bedrijfsprocessen van de waterschappen ter bevordering van de kwaliteit en efficiëntie van de taakuitvoering door de waterschappen.

Het Gegevenshuis

Het Gegevenshuis is een openbaar lichaam op basis van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. De kerntaak is het integraal beheren van alle object- en ruimte gerelateerde (basis-)registraties en geometrie voor de deelnemers. Sinds 1 januari 2017 is Waterschap Limburg deelnemer van deze regeling. Via deze gemeenschappelijke regeling wordt Waterschap Limburg ontzorgd voor de wettelijke verplichtingen, die voortvloeien uit het bronhouderschap van de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Het algemeen bestuur van de regeling bestaat uit de portefeuillehouders van de deelnemers. De stemverhouding is gebaseerd op de bijdrage aan Het Gegevenshuis. De bijdrage is gebaseerd op de feitelijke afname van producten en diensten.

Nederlandse Waterschapsbank NV (NWB-bank)

Waterschap Limburg is één van de partijen die aandelen heeft in de NWB-bank. De bank richt haar diensten exclusief op de overheidssector.

De NWB-bank financiert provincies, gemeenten en waterschappen en verstrekt langlopende kredieten aan instellingen voor de volkshuisvesting, de gezondheidszorg en het onderwijs. Verder financiert de bank overheidsbedrijven die werkzaam zijn op het gebied van water en milieu. Voor de waterschappen is de bank huisbankier met diensten als betalingsverkeer, electronic banking en consultancy.

De vennootschap wordt bestuurd door een directie die bestaat uit twee of meer directeuren. De raad van commissarissen bestaat uit minimaal zeven en maximaal elf leden en houdt onder meer toezicht op de directie. In de algemene vergadering van aandeelhouders heeft elk aandeel A één stem en een aandeel B vier stemmen. Het waterschap heeft 2.401 aandelen A en 299 aandelen B.

Slibverwerking Noord Brabant (SNB)

Waterschap Limburg is één van de partijen die aandelen heeft in SNB.

Op 8 maart 2023 heeft het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg (WL) besloten om in plaats van het Waterschapsbedrijf Limburg (WBL) toe te treden tot de Slibverwerking Noord Brabant (SNB) en met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2023 aandeelhouder van SNB te worden.

SNB is een vennootschap, die opereert vanuit Moerdijk, waarvan de aandelen worden gehouden door zeven waterschappen. Per 1 januari 2023 zijn de aandeelhouders, Waterschap Aa en Maas, Waterschap Brabantse Delta, Waterschap de Dommel, Waterschap Scheldestromen, Waterschap Vechtstromen, Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden en Waterschap Limburg. Iedere aandeelhouder heeft 14% van de aandelen in SNB. De kernactiviteit van SNB is het duurzaam verwerken van zuiveringsslib voor de aandeelhouders. SNB beheert en exploiteert hiervoor een slibverwerkingsinstallatie (SVI) op het industrie- en haventerrein in Moerdijk.

Verdygo B.V. (geliquideerd eind 2024)

Waterschap Limburg is één van de partijen die aandelen had van Verdygo B.V. Verdygo B.V. is gericht op het vermarkten van kennis en kunde. In de algemene vergadering van aandeelhouders had Waterschap Limburg 2% van de stemmen. Waterschapsbedrijf Limburg had de overige 98% van de stemmen. Omdat het doel van Verdygo B.V. niet is bereikt heeft het Algemeen Bestuur van het Waterschapsbedrijf op 11 oktober 2023 besloten om Verdygo B.V. te ontbinden. Op 29 november 2023 heeft het Algemeen Bestuur van Waterschap Limburg ingestemd met de ontbinding van Verdygo B.V. en dit standpunt ingebracht in de aandeelhoudersvergadering van Verdygo B.V. van 19 december 2023. Op 23 januari 2025 is de registratie van Verdygo B.V. in het handelsregister van de Kamer van Koophandel beëindigd in verband met einde liquidatie per 27 december 2024.

Vereniging Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen is de vereniging van de Nederlandse waterschappen. Alle 21 waterschappen in Nederland zijn lid. De Unie van Waterschappen vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.

Waterschap Limburg kan één stem uitbrengen in de algemene ledenvergadering.

Vereniging Werken voor Waterschappen

De Vereniging Werken voor Waterschappen is de werkgeversvereniging sector waterschappen, die onderhandelt voor een cao. Een cao voor ruim 30 werkgeversorganisaties met samen circa 12.000 medewerkers. De vereniging is een platform voor werken in de sector waterschappen.

Waterschap Limburg is lid van de vereniging. Gelet op het aantal werknemers kan Waterschap Limburg twee stemmen uitbrengen in de algemene ledenvergadering.

4.9 Paragraaf bedrijfsvoering

Onder bedrijfsvoering wordt verstaan het geheel van interne organisatieonderdelen en processen die ondersteunend zijn ten behoeve van de primaire processen. Het waterschap streeft actief naar het continu verbeteren van het functioneren en daarmee de prestaties van de organisatie. Voor de activiteiten en actuele ontwikkelingen op het gebied van de bedrijfsvoering verwijzen we naar programma 6 *'Bestuur en Organisatie'*.

Integratie Waterschap Limburg - Waterschapsbedrijf Limburg

De afgelopen jaren heeft het AB van WL geconstateerd dat de huidige governance van WBL niet optimaal functioneert. De ervaren problemen hadden betrekking op de bestuurlijke zeggenschap over en aansturing van WBL. Het algemeen bestuur WL heeft daarom in 2022 de governancevorm van WBL tegen het licht gehouden. Onderzocht is welke toekomstbestendige inrichting van het taakveld waterzuiveren en waterketen de beste is. Daarbij is gekeken naar toekomstige ontwikkelingen binnen het waterbeheer en hoe dit vanuit een bestuurlijk perspectief het beste kon worden ingericht. Op 25 januari 2023 heeft het algemeen bestuur van WL besloten om WBL en WL samen te voegen tot één organisatie. Het plan van aanpak 'samenvoeging WBL en WL' waarin de nadere uitwerking van de financiële, fiscale, juridische en organisatorische gevolgen van de integratie heeft plaatsgevonden is op 27 september 2023 in het algemeen bestuur van WL vastgesteld. 2024 heeft dan ook volledig in het teken van de integratie gestaan. De integratie is per 1 januari 2025 een feit.

Fraude(risico's) en onregelmatigheden

Fraude en onregelmatigheden vormen erkende risico's voor het dagelijks bestuur van Waterschap Limburg, zowel intern als extern. Ter beheersing van deze risico's wordt gewerkt met een combinatie van preventieve en repressieve maatregelen, ingebed in onze financiële processen en controlstructuur.

In 2023 is een frauderisicoanalyse uitgevoerd op alle financieel kritieke processen. Ter voorbereiding op de jaarrekeningcontrole 2024 is tijdens de interimcontrole 2024 een actualisatie uitgevoerd van de status en voortgang van de in deze analyse benoemde aandachtspunten en beheersmaatregelen, evenals van aandachtspunten die door de accountant zijn ingebracht bij eerdere jaarrekeningcontroles.

Uit deze actualisatie blijkt dat op meerdere onderdelen concrete verbeteringen zijn gerealiseerd. Zo is gestart met het opzetten van een verbijzonderde interne controle (VIC) en zijn voorbereidingen getroffen voor de implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording. Tegelijkertijd wordt geconstateerd dat op enkele onderdelen minder voortgang is geboekt dan gehoopt, of dat eerder gerealiseerde verbeteringen tijdelijk onder druk zijn komen te staan. Zo werd de functie van subsidiecoördinator opnieuw vacant, wat tijdelijk leidde tot verminderde borging van procesmatige beheersing rond subsidiestromen. Inmiddels is deze functie in 2025 weer vervuld, waardoor de continuïteit en aandacht voor subsidiebeheer weer zijn hersteld. Ook het verder beperken van het aantal beheeraccounts in het financiële systeem (Coda) vergt nog nadere opvolging.

Onze financiële processen zijn in beginsel ingericht met voldoende functiescheiding, wat ertoe bijdraagt dat één persoon niet zelfstandig een volledige financiële transactie kan initiëren, autoriseren, verwerken én afwikkelen. Een aandachtspunt blijft de borging van functiescheiding binnen kleinere teams, zoals de salarisadministratie. Binnen het nieuwe WL wordt nadrukkelijk ingezet op het benutten van schaalvoordelen om functiescheiding structureel te versterken.

Hoewel beheersmaatregelen veel risico's ondervangen, blijft het risico bestaan dat beheersmaatregelen doelbewust worden omzeild, bijvoorbeeld door 'management override of controls'. Ter voorkoming hiervan zijn een transparante besluitvorming, een heldere governancestructuur, een open aanspreekcultuur, en de mogelijkheid om anoniem niet-integer gedrag te melden bij een vertrouwenspersoon van groot belang. Daarnaast leveren periodieke interne en externe audits een belangrijke bijdrage aan het signaleren en beheersen van fraude- en integriteitsrisico's.

Informatiebeveiliging en cybersecurity

De afgelopen jaren zijn er regelmatig berichten in de media over cyberaanvallen, gevallen van ransomware en datalekken. Gezien de activiteiten van het waterschap heeft informatiebeveiliging vanuit de perspectieven continuïteit, fraude en privacy en daarmee samenhangende reputatie een hoge prioriteit.

Evenals in 2023 hebben ook in 2024 alle gebruikers een (verplichte) bewustwordingstraining op gebied informatiebeveiliging en privacy moeten volgen. Daarnaast zijn er aanvullende technische en organisatorische maatregelen getroffen voor onze ICT omgeving te beschermen tegen mogelijke cyberaanvallen en de impact van een cyberaanval te verkleinen. Tevens is er verder gewerkt aan de verbeterpunten uit de BIO/AVG audits van WL om te komen tot volwassenheidsniveau 4.

Integriteitsbeleid

Externe partijen moeten er op kunnen vertrouwen dat het waterschap en haar medewerkers op een betrouwbare, eerlijke en zorgvuldige manier zaken doen. Daarom heeft Waterschap Limburg een integriteitsbeleid en gedragscode opgesteld. Alle bestuurders en medewerkers van Waterschap Limburg leggen de eed of belofte af. Hiermee conformeren zij zich aan de geldende regels. Medewerkers die niet in dienst zijn bij het waterschap ondertekenen een verklaring dat zij de integriteitsregels zullen naleven. Het belang van de gedragscode en de naleving wordt periodiek benadrukt en is onderwerp van gesprek tussen leidinggevende en medewerker. Er is een vertrouwenspersoon en meldpunt ingesteld iedereen een melding kan doen van mogelijke onregelmatigheden, integriteitsschendingen of belangenverstrengeling ten aanzien van handelingen die het bestuur van Waterschap Limburg aangaan.

Conclusie

Het DB is van mening dat, met alle analyses en getroffen/te treffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze worden gemitigeerd.

Nieuw belastingpakket BsGW

In de tweede helft van 2023 heeft de BsGW het nieuwe belastingpakket van GouwlT geïmplementeerd ten behoeve van de aanslagoplegging 2024. In het verslagjaar is de

belastingaanslag 2024 via het nieuwe belastingpakket van GouwIT opgelegd en probleemloos verlopen. De bestandconversie die gemoeid was met de implementatie van het nieuwe belastingpakket heeft echter 'onder water' (lees in de bestanden) een vertragend effect gehad op de totstandkoming van rapportages en geleid tot verstoringen in de uitvoering van het invorderingsproces. Dit heeft in 2024 impact gehad op de dienstverlening van de BsGW in het verslagjaar. Via een periodieke terugkoppeling heeft de BsGW de deelnemers op de hoogte gehouden van de impact op de dienstverlening.

Rekenkameronderzoeken

- 2^e rekenkamer onderzoek: informatiepositie Algemeen bestuur
De gedane aanbevelingen in dit onderzoek zijn gericht aan het AB. Het DB heeft in haar bestuurlijke reactie aangegeven dat de aanbevelingen intern opgepakt zijn in het kader van de uitbreiding en verdere professionalisering van bestuursondersteuning. Het DB heeft de suggestie gedaan om de aanbevelingen aan het AB te betrekken bij de werkgroep AB-ondersteuning, die naar aanleiding van het 1^e rekenkameronderzoek is ingericht.
- 3e rekenkameronderzoek: Onderzoek naar informatie, sturing en controle bij bestuurlijke samenwerkingen van het Waterschap Limburg
De aanbevelingen in dit rapport zijn verdeeld in aanbevelingen voor het AB en aanbevelingen voor het DB.
Aanbevelingen voor DB:
 1. Actualiseer elk jaar het overzicht van bestuurlijk relevante samenwerkingen
 2. Ontwikkel een format om informatie te kunnen geven over de stand van zaken van de overige bestuurlijke samenwerkingen.
 3. Nodig het algemeen bestuur uit om mee te denken over de inbreng van het waterschap in bestuurlijke samenwerkingen en bespreek de bijbehorende kaders.

Het DB start in 2025 met de uitvoering van deze aanbevelingen.

Voor uitgebreide informatie over de rekenkameronderzoeken, wordt verwezen naar de rapporten op [Rekenkamer - Waterschap Limburg](http://www.waterschaplimburg.nl/bestuur/rekenkamer/) (www.waterschaplimburg.nl/bestuur/rekenkamer/).

Invoering rechtmatigheidsverantwoording

Vanaf de jaarrekening 2025 is het dagelijks bestuur verplicht een rechtmatigheidsverantwoording af te geven. Met deze verantwoording legt het DB verantwoording af over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties. Voldoen aan financiële rechtmatigheid betekent dat het DB moet kunnen steunen op de opzet, bestaan en werking van maatregelen ten behoeve van de interne beheersing en interne controle.

Vooruitlopend op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is de impact ervan op onze financiële processen en procedures in beeld gebracht. Ook is de interne controlefunctie versterkt. In 2025 starten we met de uitvoering van de verbijzonderde interne controle, die de basis vormt voor de uitgifte van de rechtmatigheidsverklaring 2025.

Artikel 109a onderzoeken**1. Voortgang Lerende evaluatie beekherstel**

Uit de leerevaluatie beekherstel is naar voren gekomen dat er verbetermogelijkheden zijn in het proces voor het realiseren van beekherstel. De cyclus van het maken van de plannen, het uitvoeren van de plannen, de plannen evalueren en/of het controleren en daar waar nodig bijstellen moet optimaal ingericht zijn om te kunnen beoordelen of de doelen die gesteld zijn ook gehaald gaan worden. De leerevaluatie heeft hiervoor een aantal aanbevelingen gedaan. In 2023 is een aanpak afgesproken hoe we de aanbevelingen gaan inbedden in de organisatie. In 2024 is verdergegaan om de aanbevelingen te concretiseren. Daarnaast is besloten om in 2025 het gehele proces beekherstel uit te werken en inzichtelijk te krijgen wie waar verantwoordelijk voor is, wat hebben we al en wat ontbreekt er nog. Hiermee krijgen we de aanbevelingen ook beter passend in het grotere geheel.

2. Audit Baseline Informatieveiligheid Overheid (BIO) en privacy (AVG).

Doel van deze terugkerende audit is om de huidige status van het volwassenheidsniveau van informatieveiligheid, privacy en het bijbehorende managementsysteem te inventariseren en noodzakelijke verbeteracties te bepalen. De verbeteracties worden geprioriteerd en opgenomen in de jaarplanning van informatiebeveiliging en privacy. De volgende sector brede audit zal waarschijnlijk in 2026 plaatsvinden.

3. Zorgplicht waterkeringen

De Waterveiligheidsrapportage wordt jaarlijks opgesteld en gaat over hoe we de veiligheid van de primaire waterkeringen in Limburg op orde hebben en wat we hier jaarlijks voor doen. Landelijk is afgesproken dat deze rapportage jaarlijks wordt opgesteld en ter beoordeling toegezonden wordt aan de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). De ILT is namens het Rijk, de toezichthouder voor de waterveiligheid van de primaire waterkeringen, waaronder ook de wettelijke beoordeling en zorgplicht vallen. In 2024 is het wettelijk kader zorgplicht geactualiseerd en uitgebreid met Object- en systeembeveiliging en het LBO (landelijke wettelijke beoordeling waterkeringen). Ook van deze onderdelen is het belangrijk om inzichtelijk te hebben dat hier een werkende PDCA-cyclus van is. Zodat er ook op deze onderdelen aantoonbaar en navolgbaar gewerkt wordt. De keringen die nu nog niet voldoen aan de normering, worden voorgedragen aan het landelijk Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) om versterkt/verbeterd te worden. Voor de tussenperiode zijn er “te treffen voorzieningen” aangemerkt. Dit zijn technische en logistiek haalbare maatregelen om net wat extra's te bieden

deze zijn opgenomen in onze bestrijdingsplannen.

Het HWBP- WL bestond in 2024 uit:

- 12 dijkversterkingen waarvan inmiddels 4 trajecten zijn afgerond;
- 2 dijkverleggingen, incl. dijkversterkingsopgave;
- gebiedsontwikkelingsprojecten.

HWBP heeft zijn eigen verantwoordingslijn naar het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur van WL en naar de landelijke HWBP-organisatie.

In 2024 is gestart met een actualisatie van “Maas 2050”. Dit betreft een actualisatie op basis van nieuwe kentallen en ontwikkelingen in de omgeving.

Peer review

In februari 2024 zijn wij als waterschap host geweest van de peer review die is georganiseerd voor de zorgplicht primaire waterkeringen vanuit het samenwerkingsverband Zuid-Nederland (Waterschap Aa en Maas, Waterschap Brabantse Delta, RWS Zuid-Nederland en WL). Tijdens deze peer review is er ingezoomd op het onderwerp gegevens beheer. Het rapport met de aanbevelingen hieruit is in de directie geweest en die heeft besloten om deze aanbevelingen mee te geven aan de directie van “Ontwikkeling, Strategie en Transitie om deze in de nieuwe organisatie op te pakken en door te ontwikkelen.

4. Audit op informatie- en archiefbeheer

De Provincie Limburg houdt Interbestuurlijk Toezicht op het Waterschap Limburg met betrekking tot informatie en archiefbeheer. Jaarlijks voert het Historisch Centrum Limburg in opdracht van het Waterschap een audit uit om het AB van het waterschap te informeren over de voortgang en verbeterpunten op het gebied van informatie- en archiefbeheer. Na behandeling in het AB wordt de rapportage toegestuurd aan gedeputeerde staten van de Provincie Limburg ter verdere behandeling om te komen tot een beoordeling.

5. Waterschapsspiegel/ Waterschapspeil

Waterschapsspiegel is de overkoepelende bedrijfsvergelijking van de Nederlandse waterschappen. Deze benchmark wordt jaarlijks uitgevoerd en draagt bij aan een transparante bedrijfsvoering en zijn een middel om van elkaar te leren en te verbeteren.

Daarnaast publiceert de Unie van Waterschappen (UvW) eens in de twee jaar de rapportage Waterschapspeil voor stakeholders van het waterschap. In 2024 is verder de verdiepende bedrijfsvergelijking waterveiligheid uitgevoerd. Het AB wordt hierover door UvW geïnformeerd.

De resultaten van de Waterschapsspiegel worden jaarlijks gepubliceerd op de website www.waterschapsspiegel.nl. Binnen WL vindt (nog) geen nadere analyse van de resultaten plaats. De prioriteit ligt bij het verder vormgeven van het sturen op doelrealisatie en het vormgeven van de processen voor het ‘nieuwe WL’.

6. Audit Wet Politie gegevens (audit WPG)

In opdracht van Waterschap Limburg is in 2023 een onderzoek uitgevoerd naar de opzet, het bestaan en de werking van beheersingsmaatregelen die de wettelijke eisen van de in de Wet Politiegegevens (Wpg) en het Besluit politiegegevens buitengewoon opsporingsambtenaren (Bpgboa) gestelde bepalingen waarborgen. Dit onderzoek had betrekking op het jaar 2021.

In 2024 is een hercontrole (heraudit) uitgevoerd naar de opzet en het bestaan van beheersingsmaatregelen die in 2023 als “voldoet deels” of “voldoet niet” zijn beoordeeld. Het definitieve rapport van de hercontrole wordt Q1 2025 verwacht.

In de Wpg en het Bpgboa zijn vereisten en regels opgenomen voor het verwerken van persoonsgegevens die nodig zijn om de opsporing van strafbare feiten goed te kunnen uitvoeren. De Wpg zorgt daarbij voor een evenwicht tussen de belangen die met het uitvoeren van de opsporing van strafbare feiten gemoeid zijn en het beschermen van de privacy van burgers. Om te kunnen beoordelen of dit evenwicht wordt gehandhaafd, is in artikel 33 van de Wpg bepaald dat de verwerkingsverantwoordelijke voor het verwerken van politiegegevens periodiek, door middel van het uitvoeren van audits, moet controleren of de bij of krachtens deze wet gegeven regels worden nageleefd. Een dergelijke controle moet volgens de Regeling periodieke audit politiegegevens twee jaar na inwerkingtreding van de wet en vervolgens elke vier jaar plaatsvinden. Deze controle is in de vorm van een privacy-audit uitgevoerd. De audit is gebaseerd op Richtlijn 3000D van de NOREA (Assurance-opdrachten door IT-auditors) en is opgesteld door Baker Tilly. Op grond van de wettelijke auditsystematiek zal in 2025 een reguliere audit worden uitgevoerd. Daarbij zal opzet, bestaan en werking worden getoetst.

7. ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) verantwoordingsrapportage 2024
Waterschap Limburg is bronhouder voor de basisregistraties grootschalige topografie (BGT) en ondergrond (BRO). De BGT is een gedetailleerde digitale kaart van Nederland waarop gebouwen, wegen, waterlopen, terreinen en spoorlijnen zijn vastgelegd. In de BRO wordt de geologische en bodemkundige opbouw van de ondergrond vastgelegd. In beide basisregistraties worden voor heel Nederland op uniforme en gestandaardiseerde manier de topografische- en ondergrondgegevens door de bronhouders vastgelegd en aangeleverd bij de landelijke voorzieningen. Als bronhouder is het dagelijks bestuur wettelijk verantwoordelijk voor het zodanig organiseren van de inwinnings- en verwerkingsprocessen dat de duurzame kwaliteit van beide basisregistraties voldoende is geborgd binnen haar bronhoudergebied. Alle bronhouders zijn wettelijk verplicht om jaarlijks een zelfevaluatie uit te voeren volgens de ENSIA-systematiek. In de verantwoordingsrapportage zijn de stand van zaken per 31 december 2024 en de voorgenomen maatregelen 2025 opgenomen. Met deze rapportage wordt verantwoording afgelegd aan het algemeen bestuur en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties (formeel toezichthouder). De rapportage wordt ter vaststelling aangeboden aan het dagelijks bestuur in de vergadering van 18 maart 2025 en ter kennisneming voorgelegd aan het algemeen bestuur in de vergadering van 7 mei 2025.

Continuïteit

De jaarrekening is opgemaakt op basis van de veronderstelling van continuïteit.

De directie van Waterschap Limburg heeft als doel om de continuïteit van haar dienstverlening te waarborgen. Hierbij worden zowel operationele als financiële aspecten in ogenschouw genomen. Jaarlijks wordt een Kadernota (inclusief meerjarenraming) opgesteld die als basis dient voor de begroting van het komende dienstjaar. Bij de voorjaars- en najaarsrapportage worden de kernprocessen en de continuïteit daarvan nauwlettend gevolgd. De financiële gevolgen worden daarbij zo goed mogelijk ingeschat en worden in de rapportages tot uitdrukking gebracht.

2024 was een goed jaar voor Waterschap Limburg. Het positieve resultaat werd voor een groot deel veroorzaakt door het positieve resultaat van Waterschapsbedrijf Limburg.

De belangrijkste kengetallen in het kader van de continuïteitsveronderstelling zijn ultimo 2024 als volgt (gebaseerd op de definitieve jaarrekening 2024 van Waterschap Limburg):

- Eigen vermogen: € 34.827.681 (2023: € 18.593.762)
- Resultaat: € 16.233.919 (2023: - € 3.201.318)
- Werkkapitaal: € 12.411.093 (2023: - € 35.922.558)
- Ratio werkkapitaal: 2,81% (2023: - 9,72%)
- Solvabiliteit: 7,89% (2023: 6,12%)
- Liquiditeit:
 - Operationele kasstroom: - € 71.147.864 (2023: - € 78.079.106)
 - Current ratio: 1,16 (2023: 0,55)
 - Quick Ratio: 1,16 (2023: 0,55)

Ondanks dat Waterschap Limburg op de kengetallen niet goed scoort, is de continuïteit gewaarborgd door de heffing van de waterschapsbelastingen. Projecten worden uitgevoerd op grond van de beschikbare ontvangen middelen. Op basis van de meerjarenraming is onze verwachting dat Waterschap Limburg ook in de (nabije) toekomst voldoende kasstromen blijft genereren om aan haar verplichtingen te blijven voldoen.

Op grond hiervan is de directie van mening dat de continuïteit van Waterschap Limburg is gewaarborgd.

4.10 Paragraaf EMU-saldo

Achtergrond EMU-problematiek

In het kader van een verantwoorde ontwikkeling van de economie en het monetaire stelsel binnen de landen die deelnemen aan de EMU (Economische en Monetaire Unie), is in het Verdrag van Maastricht een aantal afspraken gemaakt. Een belangrijke afspraak is dat het EMU-tekort (lees overheidstekort) van een lidstaat niet meer mag bedragen dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het EMU-saldo is opgebouwd uit het totaal van het Rijk, de sociale fondsen, gemeenschappelijke regelingen en de decentrale overheden.

Indien de overheden in een jaar meer uitgeven dan ontvangen (op kasbasis) is sprake van een negatieve bijdrage aan het EMU-saldo. Op basis van de geldende afspraken mochten de medeoverheden in 2024 maximaal 0,5% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) bijdragen in het maximale toegestane EMU-tekort van Nederland, zijnde 3%. Deze ruimte is in 2024 als volgt nader verdeeld over gemeenten over gemeenten, provincies en waterschappen.

Macroreferentiewaarde per bestuurslaag	2024
waarvan gemeenten	0,34%
waarvan provincies	0,10%
waarvan waterschappen	0,06%

EMU-saldo 2024

In de begroting en het jaarverslag dient het eigen EMU-saldo te worden opgenomen. De moeilijkheid is dat waterschappen, net zoals de andere decentrale overheden, een ander boekhoudstelsel gebruiken dan waarop het EMU-saldo is gebaseerd. De waterschappen hanteren het baten- en lastenstelsel, terwijl het EMU-saldo is gebaseerd op transactiestelsel (lees kasbasis). De informatie ten behoeve van het EMU-saldo moet dan ook een vertaalslag ondergaan.

Verder geldt dat bij de waterschappen de investeringen (inclusief de bijdrage van het HWBP) grote invloed hebben op het EMU-saldo, zeker omdat zij gemiddeld over alle waterschappen gezien een factor 3 groter zijn dan de jaarlijkse afschrijvingen. Omdat het investeringsvolume van de waterschappen aanzienlijk is, hebben de waterschappen per definitie een EMU-tekort.

Over 2024 is sprake van een EMU-tekort van afgerond € 13.049.000.

De berekening van het EMU-saldo van 2024 is opgenomen in bijlage I, waar tevens de realisatie versus gewijzigde begroting wordt toegelicht.

4.11 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is 1 mei 2022 in werking getreden ter vervanging van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). Met deze op grond van de Woo verplichte openbaarheidsparagraaf wordt verantwoording afgelegd over de uitvoering van de Woo in het verslagjaar 2024. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar zeven thema's.

1. De actieve openbaarmakingsplicht voor de zeventien verplichte categorieën documenten

De Woo verplicht overheden om – gefaseerd - actief documenten uit zeventien informatie categorieën te publiceren. Overheden moeten hier een eigen platform voor inrichten, dat wordt aangesloten op een landelijk platform, de Woo-index site.

In onderstaande tabel wordt aangegeven welke informatiecategorieën in 2024 geheel of gedeeltelijk openbaar werden gemaakt.

Nr.	Wetsartikel	Verkorte naam informatiecategorie	Aantal documenten WL	Platform van publicatie
1	3.3 1a	Wetten en algemeen verbindende voorschriften	10	Wetten en algemeen verbindende voorschriften worden openbaar gemaakt op Overheid.nl
2	3.3 1b	Overige besluiten van algemene strekking	9	officielebekendmakingen.nl
3	3.3 1c	Ontwerpen van wet- en regelgeving met adviesaanvraag	-	officielebekendmakingen.nl
4	3.3 1d	Organisatie en werkwijze	Deze informatie is gepubliceerd in het register van overheidsorganisaties (organisaties.overheid.nl). Overige informatie via de website Waterschaplimburg.nl	
5	3.3 1e	Bereikbaarheidsgegevens	Deze informatie is gepubliceerd in het register van overheidsorganisaties (organisaties.overheid.nl). Overige informatie via de website Waterschaplimburg.nl	
6	3.3 2a	Bij vertegenwoordigende organen ingekomen stukken	31	Bij AB ingekomen stukken worden gepubliceerd op waterschaplimburg.bestuurlijkeinformatie.nl/
7	3.3 2b	Vergaderstukken Staten-Generaal	N.v.t.	N.v.t.
8	3.3 2c	Vergaderstukken decentrale overheden	490	Vergaderstukken en verslagen van AB-vergaderingen worden gepubliceerd op waterschaplimburg.bestuurlijkeinformatie.nl/
9	3.3 2d	Agenda's en besluitenlijsten bestuurscolleges	93	Agenda en besluitenlijsten van DB-vergaderingen worden gepubliceerd op waterschaplimburg.bestuurlijkeinformatie.nl/
10	3.3 2e	Adviezen	-	-
11	3.3 2f	Convenanten	4	Convenanten worden gepubliceerd op: Open.waterschaplimburg.nl
12	3.3 2g	Jaarplannen en jaarverslagen	18	De besproken documenten in het AB zijn gepubliceerd op https://waterschaplimburg.bestuurlijkeinformatie.nl De vastgestelde jaarplannen en jaarverslagen zijn gepubliceerd op onze website: https://open.waterschaplimburg.nl/jaarplannen-en-jaarverslagen

Nr.	Wetsartikel	Verkorte naam informatiecategorie	Aantal documenten WL	Platform van publicatie
13	3.3 2h	Subsidieverplichtingen anders dan met beschikking	N.v.t.	N.v.t.
14	3.3 2i	Woo-verzoeken en -besluiten	645	Woo-besluiten worden gepubliceerd op: Open.waterschaplimburg.nl
15	3.3 2j	Onderzoeksrapporten	4	Onderzoeksrapporten worden gepubliceerd op: Open.waterschaplimburg.nl
16	3.3 2k	Beschikkingen	175	officielebekendmakingen.nl
17	3.3 2l	Klachtoordelen	0	Klachtoordelen worden gepubliceerd op: Open.waterschaplimburg.nl

Lijst verkorte namen Woo-informatie categorieën vastgesteld op 17 juli 2023 door landelijke Stuurgroep PLOOI. [Verkorte namen Woo-informatie categorieën beschikbaar | Nieuwsbericht | Open Overheid \(open-overheid.nl\)](#)

2. De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de zeventien onder punt 1 vermelde categorieën;

In 2024 zijn geen documenten gepubliceerd op basis van de inspanningsverplichting.

3. De passieve openbaarmaking;

In 2024 zijn 13 Woo verzoeken gedaan. Hierbij zijn 645 documenten openbaar gemaakt.

4. De informatiehuishouding

Het project Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) waarin we onze digitale kanalen voor dienstverlening optimaliseren is in 2024 nagenoeg afgerond. Na afronding voldoen we aan de eisen van deze wet.

De informatiehuishouding is in 2024 verder verbeterd door:

- Doorontwikkeling zaakstelsel inclusief anonimiseringssoftware en digitaal ondertekenen;
- Continueren gegevensverwerker t.b.v. de Woo;
- Doorontwikkeling publicatieplatform t.b.v. de actieve openbaarmaking Woo;
- Koppeling van dit publicatieplatform aan het zaakstelsel;
- Doorontwikkeling project digitale dienstverlening.

5. De aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon

Het waterschap beschikte heel 2024 over een Woo-contactpersoon.

6. Eventuele andere activiteiten om de Woo te implementeren

Ten behoeve van de implementatie van de Woo is actief kennis gedeeld met andere waterschappen en collega-overheden. Vanuit het waterschap werkten we mee aan de verduidelijking van de werkdefinities voor de informatiecategorieën in het BZK-Programma Open Overheid.

Daarnaast is stapsgewijs de interne organisatie geïnformeerd. Op Intranet wordt organisatie-breed geïnformeerd over de Woo.

7. Besteding subsidie

De rijksoverheid stelt incidentele en structurele middelen beschikbaar om de Woo te implementeren en om de extra uitvoeringskosten a.g.v. de Woo te dekken. In 2024 heeft het waterschap in totaal €209.183 aan middelen ontvangen.

De middelen zijn in 2024 als volgt ingezet:

- *Formatie management Woo*
Medewerkers zijn aangewezen en/of aangesteld die structureel werkzaamheden verrichten ten behoeve van de uitvoering van de Woo. Daarnaast maken we gebruik van externe expertise.
- *Beheer en onderhoud*
Ten behoeve van de actieve en passieve bekendmaking en de verbetering van de informatiehuishouding zijn diverse systemen aangeschaft, ingericht en/of opgezet.
- *Extra kwaliteitsmanagement*
Het extra kwaliteitsmanagement zit in het uitvoeren van interne controles en creëren bewustwording en daarmee in opleidingen en trainingen
- *Actief openbaar te maken documenten*

Structurele activiteiten om de (werk)processen te onderzoeken en waar nodig te verbeteren om de informatiehuishouding op orde te krijgen. Denk hierbij aan optimalisatie van beleid en procedures.

Deel II Jaarrekening

2024

waterschap
limburg

5 Balans met toelichting

In dit hoofdstuk wordt de balans 2024 weergegeven met een toelichting op de individuele balansposten.

De balansindeling is opgesteld volgens de BBVW, waarbij het nog te bestemmen resultaat 2024 onderdeel uitmaakt van het eigen vermogen. Bij de vaststelling van de jaarrekening neemt het algemeen bestuur een besluit ter dekking of bestemming van dit resultaat.

5.1 Balans

ACTIVA	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024 voor overdracht WBL	Eindbalans 31-12-2024 na overdracht WBL	PASSIVA	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024 voor overdracht WBL	Eindbalans 31-12-2024 na overdracht WBL
Immateriële vaste activa	109.272.468	114.322.465	116.438.445	* Algemene reserves	0	0	0
Materiële vaste activa	215.542.508	237.697.168	524.518.468	* Bestemmingsreserves tariefsegregatie	14.793.519	9.481.826	9.481.826
Financiële vaste activa	976.529	976.129	1.185.985	* Overige bestemmings- reserves	7.001.561	9.111.936	9.111.936
				* Nog te bestemmen resultaat	-3.201.318	16.233.919	16.233.919
				Eigen vermogen	18.593.762	34.827.681	34.827.681
				Voorzieningen	23.216.016	21.136.602	23.419.529
				Vaste schulden	248.059.169	309.442.572	541.780.523
Vaste activa	325.791.505	352.995.762	642.142.898	Vaste passiva	289.868.947	365.406.855	600.027.733
Voorraden	0	0	3.334.508	Netto vlottende schulden	25.562.586	24.741.653	77.854.153
Liquide middelen	8.306.081	30.699.953	30.707.348	Overlopende passiva	54.098.693	51.302.392	53.160.212
Kortlopende vorderingen	12.030.765	18.428.591	13.700.435				
Overlopende activa	23.401.875	39.326.594	41.156.910				
Vlottende activa	43.738.721	88.455.138	88.899.201	Vlottende passiva	79.661.279	76.044.045	131.014.366
TOTAAL ACTIVA	369.530.226	441.450.900	731.042.099	TOTAAL PASSIVA	369.530.226	441.450.900	731.042.098

5.2 Indeling en waardering balansposten

Onderstaand wordt de indeling en waardering per balanspost toegelicht.

Vaste activa

Indeling	Immateriële, materiële en financiële vaste activa. De mutaties in de vaste activa zijn opgenomen in bijlage A.
Waardering	Verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs en indien van toepassing duurzame waardeverminderingen. Ontvangen subsidies, bijdragen van derden en de afschrijvingen worden hierop in mindering gebracht.

In het verslagjaar is de afschrijvingsmethode ongewijzigd gebleven. De afschrijvingen worden op lineaire basis, volgens de verwachte levensduur, berekend. Het eerste jaar worden de afschrijvingen voor een half jaar meegenomen.

De afschrijvingstermijnen die in het verslagjaar voor nieuwe investeringen worden gehanteerd kunnen schematisch als volgt worden weergegeven.

Activa	Afschrijvingstermijn
Gebouwen	30 jaar
Waterstaatkundige werken	30 jaar
Vervoermiddelen / Inventaris	≤ 10 jaar
Automatisering	5 jaar
Immateriële activa	≤ 10 jaar

Op grond wordt afgeschreven indien dit onderdeel uitmaakt van een waterstaatkundig werk. Indien gronden worden aangekocht om strategische reden wordt hierop niet afgeschreven tot het moment dat ze (eventueel) onderdeel gaan uitmaken van een waterstaatkundig werk.

Op gronden waarop installaties of gebouwen zijn gelegen wordt niet afgeschreven.

Vlottende activa

Indeling	Vorraden, uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar, liquide middelen, kortlopende vorderingen, effecten en overlopende activa ('nog te ontvangen' en 'vooruitbetaalde' bedragen).
Waardering	Verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs en indien van toepassing duurzame waardeverminderingen.

Vaste passiva

Indeling	Eigen vermogen (algemene reserves, bestemmingsreserves en exploitatieresultaat sluitpost van activa/passiva en kosten/opbrengsten), voorzieningen en vaste schulden (vaste geldleningen en waarborgsommen). De mutaties in de vaste passiva zijn opgenomen in bijlage B, eigen vermogen en voorzieningen, en bijlage C, vaste geldleningen.
----------	---

Waardering Voorzieningen en vaste schulden: nominale waarde. Behoudens de voorziening voor pensioen- en uitkeringsverplichtingen die op actuariële waarde wordt gewaardeerd.

VLOTTENDE PASSIVA

Indeling Netto vlottende schulden (kasgeldleningen, negatieve bank- en giroaldi, schulden aan leveranciers en schulden in verband met te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies) en overlopende passiva ('nog te betalen' en 'vooruit ontvangen' bedragen).

Waardering Nominale waarde.

5.3 Vaste activa

Onder de vaste activa worden afzonderlijk opgenomen de immateriële, de materiële en de financiële vaste activa.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Immateriële vaste activa	109.272.468	114.322.465
Materiële vaste activa	215.542.508	237.697.168
Financiële vaste activa	976.529	976.129
Vaste activa	325.791.505	352.995.762

Immateriële en materiële vaste activa

In bijlage A worden immateriële en materiële vaste activa nader gerubriceerd.

In de investeringslijst, bijlage J, worden de uitgaven en inkomsten 2024 per project weergegeven. De afwijkingen tussen de bijgestelde raming en realisatie worden per programma in hoofdstuk 3 toegelicht.

Financiële vaste activa

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	+	-/-	Eindbalans 31-12-2024
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	354.129	-	-	354.129
Verdygo B.V.	400	-	400	0
Slibverwerking Noord-Brabant (SNB)	622.000	-	-	622.000
Financiële vaste activa	976.529	-	400	976.129

Nederlandse Waterschapsbank N.V.

De deelname per 31 december 2024 bij de Nederlandse Waterschapsbank NV is als volgt gespecificeerd:

1.737	Aandelen A ad € 115 nominaal; 100% gestort	€	199.755
129	Aandelen A ad € 115 nominaal; 100% gestort	-	29.670
153	Aandelen B ad € 460 nominaal; 26% gestort	-	18.299
99	Aandelen A ad € 113,45; nominale waarde 100%	-	11.231
436	Aandelen A ad € 180,30; nominale waarde 159%	-	78.611
146	Aandelen B ad € 453,78, waarop gestort 25%	-	16.563

€ 354.129

Volgens de systematiek van de netto vermogenswaarde vertegenwoordigen de aandelen op basis van de jaarcijfers 2024 van de NWB bank een waarde van € 89.114.289, zijnde de huidige waardering van € 354.129 en een stille reserve van € 88.760.160.

Verdygo B.V.

In verband met de liquidatie van Verdygo BV is de boekwaarde van het aandelenkapitaal van WL in Verdygo afgewaardeerd.

Slibverwerking Noord-Brabant

Het Waterschap Limburg is toegetreden tot de Slibverwerking Noord Brabant (SNB) en heeft 14 % van de aandelen in SNB. Voor een nadere toelichting op de SNB wordt verwezen naar paragraaf 4.8, verbonden partijen.

5.4 Vlottende activa

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Liquide middelen	8.306.081	30.699.953
Kortlopende vorderingen	12.030.765	18.428.591
Overlopende activa	23.401.875	39.326.594
Vlottende activa	43.738.721	88.455.138

De vlottende activa zijn direct opeisbaar tenzij anders vermeld. Er wordt geen risico op oninbaarheid ingeschat met uitzondering bij de vorderingen op belastingdebiteuren. Dit is bij deze post toegelicht.

5.4.1 Liquide middelen

Onder de liquide middelen worden de creditposities van het waterschap bij banken, het Rijk (als gevolg van het Schatkistbankieren) en het bedrag in kas verantwoord:

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Kas	239	76
Positieve rekening-courantverhouding met 's Rijk schatkist	8.300.000	17.000.000
Overige bank- en girotegoeden	5.842	13.699.877
Liquide middelen	8.306.081	30.699.953

Onderstaand is de hoogte en benutting van drempelbedrag over het verloop van het Schatkistbankieren in 2024 weergegeven.

2024	benutting van het drempelbedrag	drempelbedrag
1e kwartaal	534.066	4.836.636
2e kwartaal	1.693.787	4.836.636
3e kwartaal	852.779	4.836.636
4e kwartaal	3.736.162	4.836.636

5.4.2 Kortlopende vorderingen

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Vorderingen op belastingdebiteuren	3.176.686	9.103.592
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	6.824.086	7.521.674
Overige vorderingen	2.029.993	1.803.325
Kortlopende vorderingen	12.030.765	18.428.591

Vorderingen op belastingdebiteuren

De stand van de belastingdebiteuren per 31 december 2023 en 31 december 2024 kan als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Belastingdebiteuren 2019		
Openstaande belastingdebiteuren	968	0
Belastingdebiteuren 2020		
Openstaande belastingdebiteuren	316.654	-246
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-149.410	0
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren	-146.764	0
Belastingdebiteuren 2021		
Openstaande belastingdebiteuren	610.454	499.135
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-384.692	-375.312
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren	-100.161	-27.563
Belastingdebiteuren 2022		
Openstaande belastingdebiteuren	1.125.925	1.017.107
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-629.558	-611.556
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren	-402.834	-82.462
Belastingdebiteuren 2023		
Openstaande belastingdebiteuren	5.057.455	3.555.244
Voorziening oninbare belastingdebiteuren	-1.272.060	-1.226.478
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren	-849.291	-156.004
Belastingdebiteuren 2024	Mutaties 2024	
Opgelegde / nog op te leggen aanslagen	244.689.000	
Betalingen aanslagen	-228.940.273	
Gerealiseerde oninbaarheid	-69.998	
Gerealiseerde kwijtschelding	-6.736.584	
Openstaande belastingdebiteuren		8.942.145
Voorziening oninbare belastingdebiteuren		-1.639.002
Voorziening kwijtschelding belastingdebiteuren		-791.416
Vorderingen op belastingdebiteuren	3.176.686	9.103.592

Gedurende het verslagjaar heeft de BsGW de afwikkeling van openstaande vorderingen van zowel het huidige als de oude jaren ter hand genomen. De openstaande vorderingen zijn beoordeeld en voorzien van een goedkeurende controleverklaring door RSM accountants.

Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen

Het saldo per 31 december kan worden gerubriceerd in subsidies en bijdragen gerelateerd aan investeringsprojecten en aan de exploitatie:

- **Investeringsprojecten**
Van de provincie wordt nog € 3.451.462 ontvangen en heeft betrekking op het project Loobeek, bijdrage IBRAHYM en bijdrage planuitvoeringsfase Groene Rivier Well in het kader van het hoogwaterbeschermingsprogramma.
Van diverse gemeenten wordt nog € 3.980.843 ontvangen. De bijdragen hebben betrekking op het project Loobeek, Vloedgraaf en Maasgaard. Evenals een bijdrage aan regenwaterbuffer Kanjel en Gelei en de doorbelasting van de voorbereidingskosten inzake project Corio Glana Highlight 20 Fase 2.
- **Exploitatie**
De bijdragen op exploitatiekosten € 89.369 hebben betrekking op de solidariteitsbijdrage 2024 betreffende beverrat en muskusrattenbestrijding en bijdrage betreffende integratie WBL en WL.

Deze vorderingen zijn in het 1^e kwartaal 2025 afgenomen tot € 5.763.176.

Overige vorderingen

Betreft vooral vorderingen in de salariskosten van enkele gedetacheerde medewerkers, openstaande dwangsommen en pacht en doorbelasting herstelwerk Kabroeksebeek. Tenslotte betreft dit de voor WBL de verrekening zuiveringsslib en huisvestingskosten.

Deze vorderingen zijn in het 1^e kwartaal 2025 afgenomen tot € 1.071.727.

5.4.3 Overlopende activa

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Nog te ontvangen bedragen	21.462.130	36.622.232
Vooruitbetaalde bedragen	1.939.745	2.704.362
Overlopende activa	23.401.875	39.326.594

Nog te ontvangen bedragen

Nog te ontvangen van	Eindbalans 31-12-2023	+	-/-	Eindbalans 31-12-2024
Rijk	19.519.400	46.895.530	36.482.334	29.932.596
Provincie	1.110.128	7.718	1.117.846	-
Overige openbare lichamen	334.050	5.644.000	334.050	5.644.000
Overigen	498.551	1.599.139	1.052.055	1.045.635
Totaal nog te ontvangen bedragen	21.462.130	54.146.388	38.986.286	36.622.232

De Rijksbijdrage per 31 december heeft betrekking op:

✓ Prioritaire dijkversterking	€	3.997.974
✓ HWBP projecten	€	23.304.446
✓ de vergoeding in het kader van de wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts) in verband met de watercrisis 2021 in Limburg	€	2.620.725
✓ Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA)	€	9.451

Het saldo van de overige openbare lichamen per 31 december betreft:

✓ Waterschap AA en Maas bijdrage waterakkoord	€	100.000
✓ Verantwoording positief resultaat 2024 WBL	€	5.092.000
✓ Verantwoording positief resultaat 2024 BsGW	€	452.000

Het saldo van de overige nog te ontvangen bedragen per 31 december betreft:

✓ Afrekening Het Waterschapshuis	€	466.232
✓ VITAM te ontvangen creditnota's	€	97.269
✓ Rente 4 ^e kwartaal rekening-courant Schatkistbankieren	€	32.572
✓ Nog te ontvangen betalingen div leveranciers	€	1.443
✓ Borg vs 01-2024 Proambt pensioen, uitkering en wachtgeld	€	38.249
✓ Afrekening SNB	€	409.870

Vooruitbetaalde bedragen

Het saldo per 31 december betreft facturen die in 2024 of eerder zijn ontvangen en verwerkt in de administratie, terwijl de kosten betrekking hebben op de exploitatie 2025, 2026 en 2027.

De vooruitbetaalde bedragen hebben betrekking op training, verzekerings-, lease- en abonnementskosten evenals onderhouds-/prolongatiecontracten in het kader van automatisering (met name licenties).

5.5 Vaste passiva

5.5.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen van het waterschap is te onderscheiden naar algemene reserves, bestemmingsreserves en het resultaat.

Reserves kunnen worden omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en vanuit bedrijfseconomisch en bestuurlijk oogpunt vrij inzetbaar zijn. Op grond van de BBVW moeten de vorming, voeding, onttrekking en opheffing van reserves plaatsvinden bij de resultaatsbestemming. Het ten laste van de exploitatie vormen van reserves is dan ook niet toegestaan. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van de reserves (inclusief alle mutaties) is een bevoegdheid van het algemeen bestuur. In de BBVW worden de reserves onderscheiden in de algemene reserve, bestemmingsreserves voor tariefsegalisatie en overige bestemmingsreserves.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Algemene reserves	0	0
Bestemmingsreserves	21.795.080	18.593.762
Nog te bestemmen resultaat	-3.201.318	16.233.919
Eigen Vermogen	18.593.762	34.827.681

Onderstaand wordt per reserve het saldo aan het begin en einde van het verslagjaar, inclusief de vermeerderingen en verminderingen weergegeven. Vervolgens wordt per reserve het doel en de mutatie in het verslagjaar nader toegelicht.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	+	-/-	Eindbalans 31-12-2024
Algemene reserve watersysteembeheer en zuiveringsbeheer	0		-	0
Algemene reserves	0	-	-	0

Algemene reserve watersysteembeheer en zuiveringsbeheer

Doel Bufferreserve voor het waterschap voor zowel de taken die voortvloeien uit het watersysteembeheer als het zuiveringsbeheer.

Omvang Nihil

Mutatie n.v.t.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	+	-/-	Eindbalans 31-12-2024
Bestemmingsreserve voor tariefseglisatie				
* Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing	14.793.519	-	5.403.153	9.390.366
* Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing	0	91.460	-	91.460
Overige bestemmingsreserves				
* Riiooloverstorten	3.358.749	-	-	3.358.749
* Stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	257.922	-	183.700	74.222
* Subsidie afkoppelen regenwater	872.474	547.005	152.483	1.266.996
* Risicovolle beplanting waterkering / achterstallig onderhoud	303.016	-	90.153	212.863
* Waterkwaliteit / Nieuw Limburgs Peil Next Generation	310.713	-	-	310.713
* IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering	69.000	-	-	69.000
* Netcentrisch werken	45.988	-	45.988	0
* Stimulering klimaatadaptieve peilgestuurde drainage	88.767	-	-	88.767
* Assetmanagement watersysteem	28.607	-	28.607	0
* Lectoraat bodem	11.568	-	0	11.568
* Project meten met nitraatstrips	43.104	-	43.104	0
* LIVES	121.271	-	121.271	0
* Stimuleringsregeling landbouw	555.656	-	68.055	487.601
* Organisatieontwikkeling	38.869	-	38.869	0
* Onderhoudscontracten	741.845	-	254.858	486.987
* Restpunten Ooijen Wanssum	154.012	-	69.142	84.870
* Personeelskosten & Inhuur NPLG	0	300.000	-	300.000
* Integratie WL / WBL	0	2.359.600	-	2.359.600
Algemene reserves en bestemmingsreserves	21.795.080	3.298.065	6.499.383	18.593.762

Een bestemmingsreserve is een door het algemeen bestuur geormerkte reserve.

Bestemmingsreserves dienen zoveel mogelijk beperkt te blijven tot concreet en binnen afzienbare tijd te realiseren bestemmingen met een van tevoren afgesproken omvang.

Zodra de maximale omvang van de bestemmingsreserves is bereikt, dienen toevoegingen achterwege te blijven. Nadat de bestemming is gerealiseerd, wordt de reserve opgeheven en een eventueel restant toegevoegd aan de bestemmingsreserves voor tariefseglisatie. In de praktijk gebeurt dit bij de resultaatsbestemming behorende bij de jaarrekening.

Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing

Doel Voorkomen van ongewenste fluctuaties in de belastingopbrengst van de watersysteemheffing.

Omvang Niet van toepassing.

Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 5.403.153.

Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing

- Doel Voorkomen van ongewenste fluctuaties in de belastingopbrengst van de zuiveringsheffing.
- Omvang Niet van toepassing.
- Mutatie Toevoeging conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 91.460.

Bestemmingsreserve riool overstorten (voormalig WRO)

- Doel Bevorderen van gemeentelijke projecten die als doel hebben de belasting van afvalwater op het huidige oppervlaktewater- en zuiveringssysteem terug te brengen.
- Omvang Maximaal € 3.541.749.
- Mutatie Geen.

Bestemmingsreserve stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling (voormalig WPM)

- Doel Stimuleren gemeenten tot aanpak van de gemeentelijke overstorten die lozen op het watersysteem.
- Omvang Maximaal € 1.540.081.
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 183.700.

Bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater

- Doel Stimuleren van woningeigenaren om de regenwaterafvoer af te koppelen van het riool. Water dat schoon is hoeft niet behandeld te worden op een zuiveringsinstallatie, met het oog van kostenbesparing.
- Omvang € 2.150.000. Daarnaast draagt de provincie eveneens € 2.150.000 bij voor het afkoppelen regenwater.
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 152.483 en toevoeging conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 547.005.

Bestemmingsreserve risicovolle beplanting waterkering/ achterstallig onderhoud

- Doel Het verwijderen van risicovolle beplantingen op waterkeringen.
- Omvang Maximaal € 349.980.
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 90.153.

Bestemmingsreserve waterkwaliteit / Nieuw Limburgs Peil Next Generation

- Doel Integrale, gebiedsgerichte analyse en aanpak van knelpunten op het vlak van waterkwaliteit, waterkwantiteit, ruimtegebruik en grondgebruik. Het accent ligt hierbij op het oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit.
- Omvang Maximaal € 325.000.
- Mutatie Geen.

Bestemmingsreserve IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering

- Doel Het huidige modelinstrumentarium moet geschikt gemaakt worden voor toepassing toestand beschrijven, effectvoorspelling maatregelen in IBRAHYM ten behoeve van de waterkwaliteitsmodellering.
- Omvang Maximaal € 69.000.
- Mutatie Geen.

Bestemmingsreserve netcentrisch werken

Doel Opzetten en implementeren van netcentrisch werken.

Omvang Maximaal € 112.000.

Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 45.988.

Het saldo van deze reserve is nul en opgeheven.

Bestemmingsreserve stimulering klimaatadaptieve peilgestuurde drainages

Doel Stimulering ombouw van traditionele drainage naar peilgestuurde drainage.

Omvang Maximaal € 103.311.

Mutatie Geen

Bestemmingsreserve assetmanagement watersysteem

Doel De reserve heeft ten doel om een buffer te vormen voor de (eerste) kosten voor de uitvoering van het assetmanagement in het watersysteem. Assetmanagement betreft het verantwoord beheer van waterschapseigendommen rondom de openbare waterlichamen waar het waterschap een verantwoordelijkheid heeft als eigenaar. Het betreft onder andere onderhoudspaden, buffers, retentiebekkens, vistrappen, boerenstuwen en passieve kunstwerken.

Omvang € 2.137.086.

Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 28.607.

Het saldo van deze reserve is nul en opgeheven.

Bestemmingsreserve Lectoraat bodem

Doel Realisatie van de doelen van het 'lectoraat bodem' (samenwerking tussen HAS-Venlo en het waterschap), zoals verwoord in het Lectoraatplan 'een gezonde plant op een vitale, duurzame bodem' en het uitvoeren van praktijkproeven en implementeren van teelt technische maatregelen.

Omvang € 150.000.

Mutatie Geen.

Bestemmingsreserve project meten met nitraatstrips

Doel Terugdringen van nutriënten in landelijk gebied.

Omvang € 84.960.

Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 43.104.

Het saldo van deze reserve is nul en opgeheven.

Bestemmingsreserve LIVES

Doel De oevers van de Maas en de zijrivieren / beken op een grensoverschrijdende manier effectief schoon maken en schoon houden.

Omvang € 188.290.

Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 121.271.

Het saldo van deze reserve is nul en opgeheven.

Bestemmingsreserve Stimuleringsregeling landbouw

- Doel Het vasthouden van water op de plateaus en hellingen in het heuvelland, door het infiltreren van water in de bodem en het remmen van oppervlakkige afstroming.
- Omvang In 2019, 2020 en 2021 is budget beschikbaar gesteld. Omdat in 2019 geen uitgaven hebben plaatsgevonden is een bestemmingsreserve ingesteld, conform resultaatsbestemming jaarrekening 2019. De budgetoverschotten 2020 en 2021 zijn eveneens toegevoegd aan deze bestemmingsreserve
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 68.055.

Bestemmingsreserve organisatieontwikkeling

- Doel Ontwikkelen en versterken van de innovatie en uitvoeringskracht van WL, einddatum 2022.
- Omvang € 387.100.
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 38.869.
- Het saldo van deze reserve is nul en opgeheven.

Bestemmingsreserve onderhoudscontracten

- Doel Op een verantwoorde wijze uitvoering geven aan het onderhoudsbeleid van Waterschap Limburg.
- Omvang € 1.393.580.
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 254.858.

Bestemmingsreserve Restpunten Ooijen-Wanssum

- Doel Uitvoeren restpunten gebiedsontwikkeling Ooijen-Wanssum.
- Omvang € 163.000.
- Mutatie Onttrekking conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 69.142.

Bestemmingsreserve personeelskosten & inhuur NPLG

- Doel Opvangen proceskosten NPLG.
- Omvang € 300.000
- Einddatum 2024
- Mutatie Toevoeging conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 300.000.

Bestemmingsreserve integratie WL/WBL & inhuur NPLG

- Doel Opvangen integratiekosten samenvoeging WL/WBL.
- Omvang € 2.359.600
- Einddatum 2025
- Mutatie Toevoeging conform resultaatsbestemming jaarrekening 2023 € 2.359.600.

In onderstaand overzicht wordt het saldo van de algemene reserves en bestemmingsreserves per 31 december weergegeven exclusief en inclusief de voorgestelde resultaatsbestemming 2024.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2024	Dekking / bestemming resultaat 2024	Stand na dekking resultaat 2024
Algemene reserves			
* Algemene reserve watersysteemheffing	0	4.700.000	4.700.000
* Algemene reserve zuiveringsheffing	0	4.700.000	4.700.000
Bestemmingsreserve voor tariefseglisatie			
* Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten watersysteemheffing	9.390.366	2.449.009	11.839.375
* Egalisatiereserve ontwikkeling waterschapslasten zuiveringsheffing	91.460	5.910.264	6.001.724
Overige bestemmingsreserves			
* Riooloverstorten	3.358.749		3.358.749
* Stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	74.222		74.222
* Subsidie afkoppelen regenwater	1.266.996	-215.537	1.051.459
* Risicovolle beplanting waterkering / achterstallig onderhoud	212.863	-212.863	0
* Waterkwaliteit / Nieuw Limburgs Peil Next Generation	310.713		310.713
* IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering	69.000	-69.000	0
* Stimulering klimaatadaptieve peilgestuurde drainage	88.767	-88.767	0
* Lectoraat bodem	11.568		11.568
* Stimuleringsregeling landbouw	487.601	-96.023	391.578
* Onderhoudscontracten	486.987	-486.987	0
* Restpunten Ooijen Wanssum	84.870	-4.943	79.927
* Personeelskosten & Inhuur NPLG	300.000	-300.000	0
* Integratie WL / WBL	2.359.600	-361.600	1.998.000
* Herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA)	0	110.000	110.000
* Gegevensinwinning geo-data	0	200.366	200.366
Algemene reserves en bestemmingsreserves	18.593.762	16.233.919	34.827.681

Het doel en de omvang van de bestemmingsreserves 'herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA)' en 'gegevensinwinning geo-data' zijn nog niet opgenomen in deze jaarrekening (wel in bovenstaand overzicht) omdat hierover nog geen besluitvorming heeft plaatsgevonden. De jaarrekening 2024 wordt op 8 juli 2025 ter vaststelling aan het algemeen bestuur voorgelegd, waar wordt voorgesteld wordt deze bestemmingsreserve in te stellen.

Nog te bestemmen resultaat

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	+	-/-	Eindbalans 31-12-2024
Nog te bestemmen resultaat	-3.201.318	16.233.919	3.201.318	16.233.919
Nog te bestemmen resultaat	-3.201.318	16.233.919	3.201.318	16.233.919

Het negatieve resultaat 2023 van € 3.201.318 is in 2024 verantwoord.

Het positieve resultaat 2024 van € 16.233.919 wordt in hoofdstuk 10 van de exploitatierekening nader toegelicht.

5.5.2 Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor onvermijdbare toekomstige uitgaven waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend zijn. Op grond van de BBVW worden voorziening gevormd wegens:

- ✓ verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, maar welke omvang wel redelijkerwijs kan worden ingeschat;
- ✓ op balansdatum bestaande risico's met betrekking tot bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs ingeschat kan worden;
- ✓ kosten die in een volgend jaar gemaakt worden, indien het kosten betreft die hun oorsprong vinden in het lopende of voorgaande jaar en indien de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren.

Van een voorziening is sprake als het gaat om kwantificeerbare financiële verplichtingen of risico's. De dotatie, die altijd via de exploitatie verloopt, dient indien mogelijk expliciet in de begroting of gewijzigde begroting te worden opgenomen. De uitgaven kunnen rechtstreeks ten laste van de geautoriseerde voorzieningen worden gebracht, zonder tussenkomst van het algemeen bestuur. In onderstaand overzicht wordt het saldo aan het begin en einde van het verslagjaar, inclusief de vermeerderingen en verminderingen per voorziening gepresenteerd. Vervolgens wordt per voorziening het doel, de toevoeging en onttrekking toegelicht.

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	+	-/-	Eindbalans 31-12-2024
Voorziening arbeidsgelateerde verplichtingen				
* Pensioen en uitkeringsverplichtingen	4.355.822	465.715	166.457	4.655.080
* Persoons gebonden basisbudget (PBB)	711.103	558.741	294.789	975.055
* Vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)	194.230	110.859	102.711	202.378
* IKB uren	2.359.077	1.030.430	545.842	2.843.665
Voorziening voor claims van ingezetenen en bedrijven				
* Natschade peilopzet maas	1.321.787	-	-	1.321.787
Voorziening voor overige onderhoudswerkzaamheden				
* Onderhoud waterkeringen	2.220.042	-	628.319	1.591.723
* Onderhoud bedrijfspand Sittard	172.885	-	11.877	161.008
* Onderhoud bedrijfspand Horst	55.980	4.500	5.795	54.685
* Onderhoud waterkrachtcentrale ECI	105.622	13.000	-	118.622
Overige voorzieningen				
* Jaarrekeningresultaat BsGW	491.291	-	491.291	0
* Jaarrekeningresultaat WBL	3.718.000	-	3.718.000	0
* Watercrisis 2021	7.510.177	2.113.000	410.578	9.212.599
Voorzieningen	23.216.016	4.296.245	6.375.659	21.136.602

Het verloop van de voorzieningen is eveneens opgenomen in bijlage B.

Voorziening pensioen- en uitkeringsverplichtingen

Doel	Aan de verplichting kunnen voldoen van de pensioenen van nog actieve en niet-actieve bestuursleden die nog geen bestuurderspensioen ontvangen. In het Burgerlijk Wetboek (Boek 2, Titel 9) is geregeld dat onder de verplichte voorzieningen een 'voorziening voor pensioen- en uitkeringsverplichtingen' dient te worden gevormd en in stand te worden gehouden. Dit om voor voormalige personeelsleden en bestuurders de uit de pensioentoezeggingen voortvloeiende verplichtingen te bekostigen.
Toevoeging	€ 465.715 op basis van de jaarlijks ontvangen actuariële opgave.
Onttrekking	Salariskosten van € 166.457 van voormalige bestuursleden.

Voorziening persoonsgebonden basisbudget (PBB)

Doel	In de waterschaps-cao is opgenomen dat iedere medewerker tot 35 jaar vanaf 2024 een persoonsgebonden budget (PBB) heeft om in te zetten voor zijn eigen coaching, opleiding, ontwikkeling, loopbaan en vitaliteit van € 12.000 gedurende een looptijd van 5 jaar. De werknemer van 35 jaar en ouder beschikt over een budget van tenminste € 6.000 waar hij ook gedurende looptijd van 5 jaar over kan beschikken. Zie ook CAO voor Waterschappen, artikel 5.1.3 Persoonsgebonden Basisbudget (PBB). Met ingang van 2021 wordt hiervoor jaarlijks € 1.200 per medewerker in de begroting opgenomen. Omdat raming en realisatie niet parallel lopen worden niet aangewende gelden gestort in een voorziening.
Toevoeging	Voor het verslagjaar begrootte individuele PBB, verminderd met de in het verslagjaar gekochte vitaliteitsuren (voorziening vitaliteit PBB).
Onttrekking	Voor medewerkers in het verslagjaar betaalde kosten € 294.789.

Voorziening vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)

Doel	Met ingang van 2021 kan het PBB worden ingezet voor vitaliteit. Om inzicht en overzicht te hebben en houden is voor de jaarlijkse mutaties een aparte voorziening ingesteld.
Toevoeging	In het verslagjaar door medewerkers gekochte vitaliteitsuren, € 110.859.
Onttrekking	In het verslagjaar door medewerkers opgenomen vitaliteitsuren, € 102.711.

Voorziening IKB uren

Doel	Voor de werknemer is er een IKB, dat de werkgever beheert. In het IKB staan de in geldwaarden uitgedrukte rechten. De werknemer kan zelf bepalen waarvoor hij deze rechten gebruikt. De werknemer kan zijn IKB inzetten voor vakantie. Deze IKB uren vormen een concrete verplichting van de organisatie aan de werknemers en dient te worden verantwoord onder de voorzieningen.
Toevoeging	In het verslagjaar door medewerkers gekochte IKB uren € 1.030.430.
Onttrekking	In het verslagjaar door medewerkers opgenomen IKB uren € 545.842.

Voorziening natschade peilopzet maas

Doel	In 2010 heeft het voormalige waterschap Peel en Maasvallei € 1.500.000 ontvangen van Rijkswaterstaat. Dit bedrag is bedoeld voor de afhandeling door het waterschap van schadeclaims die het gevolg zijn van verhoging van het waterpeil van de Maas traject Sambeek-Grave. Mogelijkheid tot het indienen van claims bestaat voor een periode van 20 jaar ná de peilopzet met een uitloop termijn van 5 jaar. De laatste peilopzet heeft in 2015 plaatsgevonden wat betekent dat de indieningstermijn kan lopen tot 2040. Indien op termijn blijkt dat de voorziening ontoereikend is, dan zal Rijkswaterstaat het verschil eveneens voor haar rekening nemen.
Toevoeging	n.v.t.
Onttrekking	Geen

Voorziening waterkeringen

Doel	Onderhouden van de waterkeringen op basis van het meerjarenonderhoudsplan.
Toevoeging	In het verslagjaar is de omvang van deze voorziening beoordeeld en is gebleken dat geen toevoeging noodzakelijk is.
Onttrekking	In het verslagjaar uitgevoerde onderhoud.

Voorziening onderhoud bedrijfspand Sittard

Doel	Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van bedrijfspand Rijksweg Noord 305 te Sittard voor 2015-2024 op basis van een meerjarenonderhoudsplan.
Toevoeging	In het verslagjaar is de omvang van deze voorziening beoordeeld en is gebleken dat geen toevoeging noodzakelijk is.
Onttrekking	In het verslagjaar uitgevoerde onderhoud.

Voorziening onderhoud bedrijfspand Horst

Doel	Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van de (hoogwater)loods in Horst op basis van een meerjarenonderhoudsplan.
Toevoeging	Conform de begroting € 4.500.
Onttrekking	In het verslagjaar uitgevoerde onderhoud.

Voorziening onderhoud waterkrachtcentrale ECI

Doel	Het effectief en doelmatig onderhouden van het gebouw en installaties van bedrijfspand ECI 4A te Roermond voor 2017-2026 op basis van een meerjarenonderhoudsplan. De totale kosten van dit plan bedragen € 193.000.
Toevoeging	Conform de begroting € 13.000.
Onttrekking	In het verslagjaar volgens plan geen onderhoud uitgevoerd.

Voorziening jaarrekeningresultaat WBL

Doel	Voor de verantwoording van het jaarrekeningresultaat WBL
Toevoeging	Niet van toepassing.
Onttrekking	Afwikkeling prognose negatief resultaat 2023.

Voorziening jaarrekeningresultaat BsGW

Doel	Voor de verantwoording van het jaarrekeningresultaat BsGW
Toevoeging	Niet van toepassing.
Onttrekking	Afwikkeling prognose negatief resultaat 2023.

Voorziening watercrisis 2021

Doel	Voor de verantwoording van de herstelkosten in 2022, 2023 en 2024 van de locaties Valkenburg a/d Geul en Schin op Geul als gevolg van de watercrisis 2021.
Toevoeging	Toegevoegd € 2.113.000. Doordat het herstel van de schadelocaties Valkenburg en Schin op Geul als gevolg van de watercrisis 2021 niet binnen de gestelde termijn van 31 december 2025 gerealiseerd kunnen worden en de kostenraming op basis van het definitieve ontwerp duurder uitvallen is in 2024 een extra toevoeging aan de voorziening watercrisis 2021 noodzakelijk (zie ook paragraaf 5.9 watercrisis).
Onttrekking	In het verslagjaar bedroegen de herstelkosten € 410.578.

5.5.3 Vaste schulden

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	248.030.737	309.414.140
Waarborgsommen	28.432	28.432
Vaste Schulden	248.059.169	309.442.572

Onderhandse leningen van binnenlandse banken

- De leningen zijn grotendeels afgesloten bij de NWB bank. Verder zijn leningen afgesloten bij de Algemene Spaarbank Nederland (ASN bank), Bank Nederlandse Gemeenten en de Rabobank.
- In het verslagjaar is in verband met de vlottende schuld een geldlening aangetrokken van € 77.000.000. en is € 15.616.596 afgelost.
- Het kortlopend deel van de leningen van € 19.466.596 betreft de aflossingen 2025.
- De rentelast over 2024 bedroeg € 3.144.093.

Waarborgsommen

In het kader van onderhoud door derden wordt voor de verstrekking van sleutels een waarborgsom ontvangen.

Er zijn geen zekerheden gesteld voor de vaste schulden. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar bijlage C en E.

5.6 Vlottende passiva

5.6.1 Netto vlottende schulden

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Kasgeldleningen	0	0
Negatieve bank- en girosaldi	285.353	0
Schulden aan leveranciers	19.345.354	21.417.623
Schulden ivm te betalen belastingen, sociale/pensioenpremies	5.931.879	3.324.030
Netto vlottende schulden	25.562.586	24.741.653

Kasgeldleningen

Per 31 december zijn geen kasgeldleningen afgesloten.

Negatieve bank- en girosaldi

Per 31 december is het saldo bij de Nederlandse Waterschapsbank N.V. positief.

Schulden aan leveranciers

Het verloop van de crediteuren kan als normaal worden beschouwd. In principe worden facturen binnen 30 dagen betaald. In het eerste kwartaal 2025 is het saldo afgenomen tot € 1.552.764.

Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale en pensioenpremie

De te betalen belastingen, sociale premies en pensioenpremies worden binnen de afgesproken termijnen betaald.

5.6.2 Overlopende passiva

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	Eindbalans 31-12-2024
Nog te betalen bedragen	3.427.198	3.912.562
Vooruitontvangen bedragen	50.671.495	47.389.830
Overlopende passiva	54.098.693	51.302.392

Nog te betalen bedragen

Per 31 december hebben de verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen betrekking op:

- ✓ Rentekosten vaste geldleningen die in 2025 vervallen maar betrekking hebben op 2024 € 1.407.864. Op deze wijze worden de jaarlijkse rentekosten toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben.
- ✓ Afwikkeling bijdrage cofinanciering POP3 projecten € 100.214.
- ✓ Rijkswaterstaat kosten waterakkoord mInbk 2024 € 200.000.
- ✓ Verplichtingen met betrekking tot met name onderzoekskosten, ondersteuning € 295.077.
- ✓ Afrekening salariskosten (13^e maand) € 12.351.
- ✓ Afrekening inhuur investeringsprojecten € 3.148.
- ✓ Afrekening Solidariteitsbijdrage HWBP € 128.800.
- ✓ Afrekening SNB € 285.000
- ✓ Subsidie 2024 t.b.v. WBL Versnellingsprogramma Lachgasreductie € 299.959

- ✓ Verplichtingen exploitatie vorige jaren, te ontvangen facturen € 95.077
- ✓ Factuur termijn 6 HWBP Arcen € 759.237
- ✓ Overige verrekeningen (kosten 2024, facturen 2025) € 325.835

In het eerste kwartaal 2025 is het saldo van deze nog te betalen bedragen afgenomen tot € 2.161.251.

Vooruitontvangen bedragen

Omschrijving	Eindbalans 31-12-2023	+	-/-	Eindbalans 31-12-2024
Rijk	49.935.237	130.477.757	134.303.327	46.109.667
Provincie	736.258	13.015.991	12.472.086	1.280.163
Vooruitontvangen bedragen	50.671.495	143.493.748	146.775.413	47.389.830

De ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren hebben per 31 december betrekking op:

- ✓ Rijksbijdrage in het kader van HWBP en prioritaire dijkversterking € 45.941.635
- ✓ Rijksbijdrage in het kader van IDAW (Impulsreg. Deltaplan Agrarisch Waterbeheer) € 168.032
- ✓ Provinciale bijdrage; partnercontract 2013-2019 € 92.981
- ✓ Provinciale bijdrage; Programma Natuur 2021-2023 € 1.091.100
- ✓ Provinciale bijdrage; Nationaal Programma Landelijk Gebied € 91.082
- ✓ Provinciale bijdrage; Soorten Beschermings Programma € 5.000

5.7 Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Naast de in balans opgenomen verplichtingen is het waterschap verplichtingen aangegaan voor toekomstige jaren.

- ✓ Verlofrechten werknemers.
De verlofrechten worden niet op de balans verantwoordt omdat het beleid gehanteerd wordt dat verlof opgenomen / opgemaakt moet worden en dus niet financieel hoeft te worden gecompenseerd.
- ✓ Meerjarige contracten.
Per 31 december lopen nog diverse meerjarige contracten, zoals onder ander leasecontracten en meerjarige aanbestedingen van maai- en onderhoudsbestekken:
 - maai- en groenbestekken: contractperiode tot 1 maart 2026 € 9.325.900 per jaar;
 - huur Openline datacenters (infrastructuur als dienst) IAAS contract loopt nog tot en met augustus 2026, € 1.802.117 per jaar;
 - lease multifunctionals: contractperiode loopt tot en met 2029, € 38.332 per jaar;
 - lease bedrijfsauto's: contractperiode divers, € 1.400.000 per jaar;
 - schoonmaak loodsen Sittard en Horst, ECI: overeenkomst voor schoonmaak, glasbewassing, sanitaire voorzieningen en droogloopmatten. Contractperiode 2 jaar (1-1-2023 tot en met 31-12-2024) met optie tot verlenging van 2 x 1 jaar (2025 en 2026) € 106.000 per jaar.
 Er is geen gebruik gemaakt van de optie jaren. WBL en WL hebben in 2024 een Europese aanbesteding op de markt gezet voor de jaren 2025 en verder voor de locaties Roermond, Sittard Horst, ECI en zuiveringen.de situatie voor

Eind 2024 is deze Europese aanbesteding gegund voor het “nieuwe” WL. Het nieuwe contract is ingegaan per 1 januari 2025;

- laboratoriumdiensten, bemonstering en waterkwaliteit, het contract loopt nog tot en met eind 2026, € 530.545 per jaar.

- bedrijfskleding, raamovereenkomst bedrijfskleding, PBM, wassen en reparatie kleding, ingangsdatum 1-2-2022 € 115.000 per jaar met een termijn van 2 jaar en eindigt derhalve op 1-2-2024 waarna nog 5 maal 1 jaar stilzwijgend kan worden verlengd, fatale termijn 1-2-2029.

In 2024 is een beroep gedaan op de verlenging van het eerste optie jaar en is er opdracht gegeven voor verlenging van het contract 1ste optie jaar 1-2-2024 t/m 31-1-2025.

✓ Huurovereenkomst kantoorgebouw.

De huur incl. netwerkkosten van een deel van het kantoorgebouw aan de Maria Theresialaan 99 bedraagt over 2024 € 1.092.983. Over de huur is een indexering van 0,2 % toegepast. Over de huur en netwerkkosten wordt geen BTW in rekening gebracht

5.8 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

5.9 Watercrisis

In 2021 is Limburg geconfronteerd met een watercrisis van een ongekende omvang.

De financiële verantwoording van de watercrisis heeft in het verslagjaar 2021 plaatsgevonden.

Hiervoor zijn de daadwerkelijke kosten van de watercrisis, en de nog te verwachten tegemoetkoming uit de Wet tegemoetkoming Schade bij rampen in Limburg (Wts) in beeld gebracht. Ook is rekening gehouden met de nog te verwachten kosten van 2 grotere schadelocaties, te weten kademuur Valkenburg en stapelmuur Schin op Geul waarvan de werkzaamheden op basis van de huidige plannen doorlopen tot eind 2025 of begin 2026.

Op basis van huidige inzichten was in 2021 de verwachting dat met de (toekomstige) herstelkosten van de locaties Valkenburg en Schin op Geul een bedrag van € 9.337.000 gemoeid is. In de jaarrekening 2021 is hiervoor de ‘voorziening watercrisis 2021’ ingesteld en genoemd bedrag toegevoegd.

Door de complexiteit van de schadelocaties kademuur Valkenburg en stapelmuur Schin op Geul, en het feit dat de tegemoetkoming van de schade (Wts) uiteindelijk wordt bepaald door de taxateurs van NIVRE zijn deze bedragen echter niet ‘hard’. Derhalve is ook sprake van een risico zolang de schadelocaties niet definitief zijn hersteld en de Wts vergoeding niet is vastgesteld. Voor de schadelocaties Valkenburg en Schin op Geul is een voorschot toegekend op basis van de gemaakte kosten en het opgehaalde schadebeeld.

De uiteindelijke tegemoetkoming voor de locaties Schin op Geul en Valkenburg zal, conform afspraak met de RVO, gebaseerd zijn op de daadwerkelijke kosten van het schadeherstel en in een 2^e tranche worden uitgekeerd.

Naar aanleiding van een gesprek met RVO en het NIVRE over genoemde locaties is gedeeld en afgesproken dat slechts een deel van de schade in Schin op Geul direct kan worden gerelateerd aan de watercrisis 2021. Dit is relevant voor de bepaling van de uiteindelijke tegemoetkoming vanuit RVO. Voor Valkenburg geldt alle schade te relateren is aan de watercrisis 2021.

Update 2024

Op basis van voortschrijdend inzicht is inmiddels gebleken dat het schadeherstel van de betreffende locaties niet conform planning verlopen en niet binnen de gestelde termijn van eind 2025 gerealiseerd zijn. Hierbij spelen twee belangrijke factoren een rol, te weten de procedure in het kader van de omgevingswet en de eisen vanuit de Provincie Limburg met het oog op Natura 2000. In Valkenburg doet zich daarnaast nog de situatie voor dat een projectontwikkelaar hier een appartementencomplex wil realiseren dat te kort op de Geul zou komen te liggen ter plaatse van de beschadigde kademuur. De verwachting is dat indien in 2025 de bestekfase wordt aanbesteed, het schadeherstel van Schin op Geul eind februari 2026 gereed is en Valkenburg eind december 2026 (positief scenario).

Kostenraming

De projecten kunnen niet gerealiseerd worden binnen de oorspronkelijke raming.

Gelet op de uitvoeringscomplexiteit van de herstelwerkzaamheden en de aanzienlijke kostenstijging is op basis van het definitieve ontwerp (DO) voor het herstel van de schadelocaties kademuren Valkenburg en stapelmuur Schin op Geul de kostenraming bijgesteld naar € 11.450.000.

	Was (raming voorjaar 2022)	Wordt (raming voorjaar 2024)
Schin op Geul	€ 6,15 mln	€ 8,30 mln
Valkenburg	€ 3,19 mln	€ 3,15 mln
Samen	€ 9,34 mln	€ 11,45 mln

Bedragen zijn incl BTW en 5% onzekerheid obv SSK raming

Het is dan ook noodzakelijk om de kostenramingen voor beide locaties te wijzigen ten opzichte van de ramingen zoals bij de inrichting van de voorziening en bij de besluitvorming door het Dagelijks Bestuur zijn gehanteerd. Dit betekent dat de voorziening in 2024 moet worden aangepast op de nieuwe situatie en heeft tot gevolg dat in 2024 een extra storting van € 2.113.000 in de voorziening watercrisis 2021 noodzakelijk is.

WTS-vergoeding

De bijgestelde kostenraming op basis van het DO heeft ook invloed op de hoogte van de Wts-vergoeding. In het taxatierapport van het NIVRE is zoals reeds aangegeven per locatie een voorschot van € 1 miljoen als schade opgenomen. Tevens is overeengekomen dat bij de locatie Schin op Geul 1/3 kan worden beschouwd als directe schade van de watercrisis 2021 en dat 2/3 van de schade een andere oorsprong heeft.

Omdat de kostenraming voor het schadeherstel van de kademuren Valkenburg slechts een beperkte wijziging ondergaat heeft dit een marginale invloed op de hoogte van de vergoeding van RVO. Voor Schin op Geul wordt door RVO een schadebedrag gehanteerd van 30% van de totale kosten. Het verschil in kostenraming is € 2.150.000 en 30% is € 645.000. Hierdoor zal de balanspost vordering op RVO (zijnde Wts-vergoeding) op basis van de definitieve kostenraming (DO) in 2024 worden bijgesteld met € 645.000.

5.10 Kinderopvangtoeslagenaffaire (KOTA)

Op verzoek van voormalig staatsecretaris van Financiën van Huffelen (begin 2021) leveren de waterschappen een bijdrage aan de hersteloperatie kinderopvangtoeslag door het kwijtschelden van de schulden van gedupeerde ouders en toeslagpartners die voortvloeien uit de waterschapsbelastingen. De door de waterschappen verschuldigde belastingen van gedupeerde ouders en hun toeslagpartners die worden kwijtgescholden alsmede de uitvoeringskosten die in het kader van deze operatie worden gemaakt worden door het Rijk vergoed.

Op 15 april 2022 zijn de afspraken tussen het Rijk en de unie van waterschappen over de uitkeringen hersteloperatie kinderopvangtoeslag voor waterschappen, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BIZA) gepubliceerd in de Staatscourant (nr 9942).

Voor de 18 waterschappen die de belastingheffing en invordering hebben ondergebracht in een gemeenschappelijke regeling voert de belastingsamenwerking de uitvoering van de hersteloperatie uit. Voor Waterschap Limburg wordt dit uitgevoerd door de BsGW.

Het waterschap vraagt de uitkering in het jaar volgend op het begrotingsjaar aan bij BIZA en moet de navolgende informatie hiervoor opnemen in de jaarrekening, te weten:

- De door de ambtenaar belast met de invordering kwijtgescholden bedragen van gedupeerden;
- De kosten die samenhangen met de uitvoering van deze kwijtschelding (component) uitvoeringskosten.

Op deze wijze wordt de informatie onderdeel van de verantwoordingsinformatie.

Voor aanvragen die die in de jaarrekening 2024 worden verantwoord gaat het uitkeringsloket van het ministerie in juli 2025 open.

Kwijtschelding

In het 2022 is de BsGW voor de waterschapsbelastingen gestart met de uitvoering van de kwijtschelding in de kinderopvangtoeslagenaffaire. In 2024 is in totaliteit € 9.451 aan waterschapslasten over de belastingjaren 2019 en 2020 kwijtgescholden.

Kinderopvangtoeslag herstel	bedrag herstel
KOTA herstel 2022	0
KOTA herstel 2021	0
KOTA herstel 2020	6.185
KOTA herstel 2019	3.266
KOTA herstel 2018	0

De gederfde inkomsten die gemoeid zijn met de kwijtschelding van de waterschapbelastingen door de BsGW komen volledig ten goede van het WL. Verrekening van de betreffende kwijtschelding heeft namelijk door de BsGW via de afrekening waterschapsheffingen 2020-2024 plaatsgevonden.

Het bedrag van € 9.451 is dan ook als vordering op het ministerie van BZK op de balans van WL verantwoord.

Uitvoeringskosten

Naast de bedragen die gemoeid zijn met de kwijtschelding heeft WL nog recht op een éénmalig bedrag van € 100 per gedupeerde voor de uitvoeringskosten. In gemeenten waarin een gezamenlijke

aanslag gemeente / waterschap wordt opgelegd heeft alleen de gemeente recht op een bedrag voor de uitvoeringskosten. Voor de gemeenten is dit bedrag € 150 per gedupeerde.

Er zijn twee gemeenten die niet zijn aangesloten bij de BsGW, te weten de gemeente Horst aan de Maas en de gemeente Venray. Hier wordt door het waterschap een afzonderlijke aanslag opgelegd.

Het aantal gedupeerde in het kader van de KOTA per 31 december 2024 is 75.

Dit aantal is ten opzichte van 2023 (was 49) toegenomen met 26.

Uitvoeringskosten Kinderopvangtoeslag herstel		bedrag
		uitvoeringskosten
Uitvoeringskosten gemeente Horst aan de Maas en Venray		2.600

De vergoeding van de éénmalige uitvoeringskosten komt volledig ten gunste van de BsGW omdat deze zorgdraagt voor de uitvoering van de kinderopvangtoeslagenaffaire. Deze bedragen worden na ontvangst dan ook rechtstreeks overgemaakt aan de BsGW en zodoende niet opgenomen in de balans.

Uitgedrukt in een overzicht ziet de uitvoering van de KOTA er in 2024 als volgt uit.

Aantal gedupeerden in waterschap (paragraaf 3.3 uitkeringsregeling)	Berekend bedrag uitvoeringskosten (# gedupeerden * € 100) (paragraaf 3.3. uitkeringsregeling)	Kwijtgescholden bedragen (paragraaf 3.2 uitkeringsregeling)
26	€ 2.600	€ 9.451

6 Kredietvoting en -verlening

In de voorgaande hoofdstukken zijn per programma de jaargebonden netto investeringsuitgaven (uitgaven en inkomsten) voor 2024 getotaliseerd weergegeven.

Naast de jaarlijkse netto investeringsuitgaven zijn in de Begroting 2024 per investeringsproject de beschikbaar gestelde kredieten opgenomen, zie de investeringslijst Bijlage J. Deze kredieten zijn noodzakelijk om gelegitimeerd (i.e. rechtmatig) uitgaven van investeringsprojecten te mogen doen. Binnen de kredieten mogen uitgaven over meerdere jaren worden verantwoord. We noemen kredieten daarom jaaroverschrijdend.

Procedure investeringskredieten:

1. Bij de vaststelling van de Begroting is door het algemeen bestuur (AB) per programma een krediet gevoteerd. Dit kan in de voorjaars- en/of najaarsrapportage worden bijgesteld.
2. Het dagelijks bestuur (DB) mag voor een individueel investeringsproject binnen een programma een krediet verlenen.
3. In de jaarrekening wordt door het AB het saldo van het gevoteerde krediet per programma ingetrokken. In 2024 is het saldo van de niet door het DB verleende kredieten €7.648.000 (€ 53.755.000 min € 46.107.000).

Netto kredietvoting/-verlening per programma	AB 2024		DB 2024
	Begroting	Gewijzigde begroting	
Hoogwaterbescherming Maasvallei	14.200.000	15.080.000	15.080.000
Klimaatadaptatie	36.000.000	36.000.000	28.595.000
Waterkwaliteit en ecologie	160.000	335.000	307.000
Crisisbeheersing	1.340.000	1.340.000	1.225.000
Bestuur en Organisatie	200.000	1.000.000	900.000
Totaal netto kredietvoting / -verlening	51.900.000	53.755.000	46.107.000

Conform de 'verordening ex artikel 108 beleids- en verantwoordingfunctie Waterschap Limburg' (art. 6 en 7) wordt over de door het DB verleende kredieten in de tussentijdse rapportage en de jaarrekening gerapporteerd aan het AB. Aan deze verplichting wordt onderstaand voldaan.

PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI	Uitgaven	Inkomsten
Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)	48.800.000	43.920.000
Het HWBP-programma Waterschap Limburg werkt aan een goede bescherming voor alle inwoners en ondernemers binnendijs tegen het overstromingsgevaar van de Maas. Met de realisatie van de opgave 'Maas 2050', zoals vastgesteld door het AB op 28 september 2022, voldoen alle waterkeringen in 2050 aan de wettelijke normeringen. In 2020 is voor meerdere jaren krediet gevoteerd én verleend voor de HWBP-programmaorganisatie van Waterschap Limburg. In 2024 is aanvullend krediet verleend om de projecten te continueren.		
Solidariteitsbijdrage kosten HWBP	10.200.000	0

PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI	Uitgaven	Inkomsten
Betreft de kredietverlening voor de verantwoording van de jaarlijkse solidariteitsbijdrage over 2024 aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma / Deltafonds.		
Totaal	59.000.000	43.920.000

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE	Uitgaven	Inkomsten
Nieuw Limburgs Peil (NLP) Streefbeeld Stroomgebiedsbrede Ecologische Systeem Analyse (SESA).	130.000	0
Het doorontwikkelen van de SESA is opgenomen in het Waterbeheerprogramma 2022-2027. Met het project wordt uitvoering gegeven aan de kernopgaven Waterkwaliteit en Ecologie en Klimaatadaptatie. SESA is een methode om op basis van de natuurlijke werking van het systeem, de huidige toestand van een beek en de herstell potentie, knelpunten in kaart te brengen en te kwantificeren. Vervolgens wordt hieraan een haalbaar streefbeeld gekoppeld en worden maatregelenpakketten opgesteld die nodig en doelmatig zijn om het streefbeeld te bereiken. Voor de stroomgebieden van de Groote Molenbeek, Tungelroyse beek en de Geul is al succesvol een SESA uitgevoerd. De SESA is ontwikkeld op laaglandbeken. Heuvellandbeken wijken in hun functioneren sterk af van laaglandbeken door de geomorfologie en bodemopbouw. Met de Geul hebben we een start gemaakt om de SESA voor het type Heuvellandbeek door te ontwikkelen. Met de SESA Geleenbeek ontwikkelen we de systematiek verder door voor Heuvellandbeken.		
Herstel vismigratieknelpunten molen Wijlre	742.000	0
In het kader van de gebiedsontwikkeling Wijlre-West is door gemeente Gulpen-Wittern, in overleg met WL, onderzoek gedaan naar de mogelijke hoogwatermaatregelen en maatregelen om wateroverlast bij het Hedge House op te lossen. De in dit onderzoek voorgestelde waterberging/maaiveldverlaging worden als meekoppelkansen meegenomen. Daarnaast worden het vernieuwen van de bediening van de lossluizen of geheel aanpassen van de lossluizen en het realiseren van een structurele oplossing voor het afkalven van het wandelpad meegenomen.		
Herinrichting Rode Beek Millen – Susteren	4.175.000	1.584.000
WL heeft als doel om de Rode Beek gelegen tussen Millen en Susteren over een lengte van ca. 5 km zo natuurlijk mogelijk herin te richten. Deze herinrichting is noodzakelijk vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).		
Projecten wateroverlast Voer	785.000	0
Projecten wateroverlast Slenaken	820.000	0
De projectenopdrachten aanpak wateroverlast Voer en Slenaken zijn vastgesteld. Door voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen kan met de voorbereiding van deze twee projecten worden gestart. Beide projecten beogen de verkenningsfase in 2024 uit te voeren en in 2025 te starten met de planuitwerking.		

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE	Uitgaven	Inkomsten
Kredietaanvraag grond verwervingskosten pilot herstel water-ecosysteem doorstroommoeras Rieterdijk	2.220.000	0
Grondverwervingskosten voor verdere uitvoer van het project pilot herstel water-ecosysteem doorstroommoeras Rieterdijk.		
Broekhuizerbroek en Waterbloem	1.800.000	911.000
De projecten Broekhuizerbroek en Waterbloem zijn eind 2023 in uitvoering gegaan. Voor beide projecten werden de uitvoeringskredieten verleend bij het vaststellen van het ontwerpprojectplan Waterwet. Voor Broekhuizerbroek vond dat plaats in november 2022 en voor Waterbloem in januari 2023. Na die tijd zijn kosten gemaakt die niet waren voorzien, waardoor de risico-reserve, die in de raming was opgenomen voor beide projecten, volledig werd uitgeput. Om de uitvoering van de projecten af te ronden is aanvullend krediet nodig.		
Uitvoeringskrediet Geleenbeek Millen-Nieuwstadt	5.860.000	711.000
WL heeft als doel om de Geleenbeek gelegen tussen Millen en Nieuwstadt over een lengte van ca. 2,3 km zo natuurlijk mogelijk herin te richten. Deze herinrichting is noodzakelijk vanuit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Onderdelen van het project zijn tevens een vistrap tussen de Geleenbeek en Vloedgraaf, een vistrap tussen Vloedgraaf en Rode beek (stuw AR), het aanbrengen van vispasseerbare drempels benedenstrooms van de Limbrichterstraat en een gemeentelijke KRW-buffer op een beoogd perceel ten noorden van de Millenerweg.		
Krediet vervangingsinvesteringen overige assets	4.525.000	0
Voor het uitvoeren van vervangingsinvesteringen van overige assets in 2025 volgens het strategisch assetmanagementplan (SAMP) is aanvullend krediet verlenen.		
Krediet vervangen meetapparatuur	200.000	0
Voor het vervangen van meetapparatuur volgens het SAMP is aanvullend krediet verleend.		
Herinrichting benedenloop Kwistbeek	2.737.000	330.000
De Kwistbeek ontspringt in Panningen en stroomt via Baarlo naar de Maas. De benedenloop van de beek stroomt door het Maasdal en wordt doorsneden door een waterkering die het buurtschap Vergelt beschermt tegen hoge Maasstanden. Het herinrichtingstraject begint bij de Ingweg en eindigt bij een bosschage ca. 200 meter voor uitstroom van de beek in de Maas. Het natuurlijke benedenstroomse deel (traject tot aan de uitstroom in de Maas) is van ecologisch grote waarde en zal daarom niet meegenomen worden in de herinrichting. Door de hoge waterstanden vindt er in de laatste jaren echter afkalving plaats van de oevers, waarbij naastgelegen percelen van particulieren in het gedrang komen. Om deze reden wordt er pleksgewijs oeverbescherming aangebracht. Uitgangspunt is zowel het garanderen van		

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE	Uitgaven	Inkomsten
de veiligheid van de bewoners als zo min mogelijk aantasten van de ecologische kwaliteit.		
Water in Balans	5.454.000	0
Met de Water in Balans projecten geven wij invulling aan de kernopgave Klimaatadaptatie. Conform het Werkplan Water in Balans 2022-2025 "Samen balanceren" zijn de Water in Balans-projecten uit de eerste en tweede tranche projecten in voorbereiding/realisatie. Bij de start van een project wordt op basis van een grove inschatting van de kosten eerst een initieel krediet aangevraagd. Gaandeweg worden de kosten geactualiseerd en wordt in lijn met de begroting aanvullend krediet aangevraagd om de projecten verder voor te bereiden of uit te voeren. Om de betreffende 9 projecten conform prognose 2024 te kunnen realiseren is 5,5 miljoen additioneel krediet vereist.		
Leukderbeek	1.342.000	1.172.000
In mei 2020 sloten Waterschap Limburg, Gemeente Meerssen en de Provincie Limburg een Samenwerkingsovereenkomst voor het project "Integrale aanpak wateroverlast Leukderbeek/voetpad in Moorveld". Het doel was om maatregelen te treffen "die beogen de wateroverlast en de effecten bovenop het plateau, ter plaatse van het Leukdervoetpad, in het N2000-gebied Bunder- en Elsloërbos en benedenstrooms in Geulle aanzienlijk te beperken". In de navolgende periode werd in goed overleg tussen provincie, gemeente en waterschap een ontwerp opgesteld dat voorziet in de volgende maatregelen: • het aanleggen van een 2-compartmentenbuffer (KRW- en regenwaterbuffer) bij de Leukderbeek en een regenwaterbuffer ("buffer 5a/5b") bij de Molenbeek; • het aanpassen/vergroten van de riolering en deze aansluiten op de buffer Leukderbeek en het aanpassen van het 'Leukervoetpad'; • het omkantelen van een deel van het wegprofiel van de Heerenstraat, waardoor het regenwater van de weg en de landbouwpercelen naar de nieuwe buffer 5a/5b loopt; • het opschonen van de Leukerbeek;		
HWBP-subsidieaanvraag realisatiefase Arcen	1.523.000	0
Het HWBP-programma Waterschap Limburg werkt aan 'een goede bescherming voor alle inwoners tegen overstromingsgevaar van de Maas conform de nieuwe normering richting 2050', zoals opgenomen in het bestuursprogramma. Dit doet zij door het voorbereiden, uitwerken en realiseren van de urgente HWBP-dijkversterkingsopgaven. De aanpak van het dijkversterkingsprogramma is gericht op nauwe samenwerking, consultatie en indien mogelijk/wenselijk co-creatie met de omgeving en geeft daarmee een concrete invulling aan de missie van het waterschap 'met de omgeving, voor de omgeving'. Deze manier van werken sluit ook aan op het gedachtegoed van de nieuwe Omgevingswet.		

PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE	Uitgaven	Inkomsten
Het krediet heeft als doel het dagelijks bestuur te verzoeken in te stemmen met het vrijgeven van de aanvraag van de HWBP-beschikking en het vrijgeven van WL-budget voor de realisatiefase Arcen. Bij het tot stand komen van de subsidieaanvraag realisatiefase Arcen is een zorgvuldig proces doorlopen samen met het begeleidingsteam van het HWBP-NL.		
Corio Glana Highlight20 fase 1, herstel stapelmuur langs weg Ophoven	990.000	0
Het project Corio Glana Geleenbeek Highlight 20 fase 1 is in de periode 2020-2022 te Sittard gerealiseerd. Het project was een co-productie tussen gemeente Sittard-Geleen en Waterschap Limburg en omvatte diverse werkzaamheden in de openbare ruimte rondom het stadspark te Sittard. Sinds de realisatie is de stapelmuur ter hoogte van de weg Ophoven te Sittard maar liefst zesmaal op verschillende delen ingestort. Thans wordt aanvullen krediet gevraagd voor het herstellen van de stapelmuren. Deze kosten worden zoveel mogelijk via een juridische procedure verhaald op de aannemerscombinatie, door wie het project is uitgevoerd. Vooruitlopend op de uitkomst van de aangespannen juridische procedure wordt het herstel van de stapelmuur zo snel mogelijk opgepakt en opdragen aan een deskundige partij met veel ervaring met het werken met stapelstenen.		
Totaal	33.303.000	4.708.000

PROGRAMMA WATERKWALITEIT EN ECOLOGIE	Uitgaven	Inkomsten
Aanvullend krediet Pilot Moerasfilter en woodchipfilter	175.000	0
De pilot drainage water filters is gestart in 2021 en heeft geleid tot twee verschillende soorten filtertypen die een redelijk natuurlijke uitstraling hebben in het landelijk gebied. Het gaat om een moerasfilter (helofytenfilter) en een woodchipfilter (houtsnipper-filter). Beide filters hebben tot nu toe al veel inzichten opgeleverd als het gaat om de randvoorwaarden die wel of niet aanwezig moeten zijn. Het moerasfilter is afgelopen jaar in gebruik genomen en de monitoring (metingen) is begin 2023 gestart. Het woodchipfilter is fysiek aangelegd maar de metingen moeten nog starten omdat het eikenhout nog te veel uitlooft en hierdoor veel organische stoffen uitspoelen. Daarom was de waterkwaliteit te slecht om te lozen op het oppervlaktewater. Hier zijn maatregelen voor getroffen om dit op te lossen. Nieuwe inzichten en ontwikkelingen in deze pilot leiden ertoe dat de financiën dienen te worden bijgesteld willen we deze proef inclusief beoogde leereffecten kunnen doorzetten.		
Pilot gericht op een verbetering van de oppervlaktewaterkwaliteit in het landelijk gebied met behulp van drainblocks	132.000	0
De oppervlaktewaterkwaliteit in het landelijk gebied voldoet op de meeste plaatsen niet aan de KRW-normen. Voor nutriënten zijn we nog ver verwijderd van de KRW-normen die in 2027 moeten worden gehaald. Daarom nemen we maatregelen die specifiek zijn gericht op het bereiken van waterkwaliteitsdoelstellingen (waaronder effectgerichte maatregelen).		

Totaal	307.000	0
---------------	----------------	----------

PROGRAMMA CRISISBEHEERSING	Uitgaven	Inkomsten
Aanschaf extra noodmaatregelen en mobiele keringen	800.000	0
In de begroting 2024 is een investeringsbedrag opgenomen voor mobiele keringen, echter om extra mobiele keringen te kunnen aanschaffen is ophoging van het investeringsbedrag noodzakelijk.		
Vervangen pompen hoogwaterbestrijding	425.000	0
Voor de vervanging van pompen volgens het Strategisch Assetmanagementplan (SAMP) is aanvullend krediet verleend.		
Totaal	1.225.000	0

PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE	Uitgaven	Inkomsten
Roadmap informatievoorziening	800.000	0
De Roadmap Informatievoorziening 2022-2027 is gebaseerd op de doelstellingen van WL, aangevuld met verplichtingen uit wet- en regelgeving. Het verleende krediet heeft betrekking op 4 categorieën:		
1. Data gedreven. De Roadmap Informatievoorziening beschrijft de strategische stappen die WL neemt om gegevensbeheer te verbeteren en data gedreven besluitvorming te ondersteunen. 2. Digitale overheid, wetgeving en samenwerken. Het waterschap werkt aan naleving van wetgeving en overeenkomsten met de Unie van Waterschappen (UvW) met betrekking tot de digitale overheid, specifiek de Baseline Basis op Orde. Dit bevordert samenwerking en efficiëntie. 3. Techniek up to date. Het onderhouden van up-to-date technologie is cruciaal voor een samenhangende en toegankelijke informatievoorziening. Veilige en gestandaardiseerde gegevensuitwisseling, zowel intern als extern, is van essentieel belang. Apparatuur moet op tijd worden vervangen om te blijven voldoen aan veiligheidsnormen. Het voorkomen van overmatig maatwerk en functionele overlap tussen applicaties bevordert beheerbaarheid en up-to-date houden van informatiesystemen. 4. Informatieveiligheid en privacy. Ook WL moet zich blijven ontwikkelen en weer volgende stappen maken. Het implementeren van de nieuwe wetgeving NIS 2 en doorontwikkeling van het volwassenheidsniveau zijn de belangrijkste ontwikkelingen op dit gebied.		
Kantoormeubilair	100.000	0
Voor de vervanging van kantoormeubilair (elektrisch in hoogte verstelbare bureaus, bureaustoelen) en kantine meubilair (tafels en stoelen) is krediet verleend.		
Totaal	900.000	0

7 Exploitatie naar kostendragers

In dit hoofdstuk wordt de realisatie naar kostendrager weergegeven. Het waterschap kent twee kostendragers, te weten:

1. **Watersysteembeheer.**

Het watersysteembeheer bevat de kosten van het waterkwantiteitsbeheer, het waterkeringsbeheer en het passieve kwaliteitsbeheer (verbeteringen van de waterkwaliteit in de diverse waterlichamen). Bovendien bevat het watersysteembeheer een deel van de kosten voor de aanslagoplegging en invordering van de belastingopbrengsten.

De kosten van het watersysteembeheer worden opgebracht door inwoners en eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken en natuurterreinen.

2. **Zuiveringsbeheer**

Het zuiveringsbeheer bevat de kosten voor het zuiveren en transporteren van afvalwater, de verwerking van het zuiveringsslib en gedeeltelijk de kosten van vergunningen en meldingen, uitgevoerd door het WBL. Daarnaast wordt een deel van de kosten voor de aanslagoplegging en invordering van de belastingopbrengsten, uitgevoerd door de BsGW, gerekend tot het zuiveringsbeheer. Evenals een gedeelte van de kosten van bestuur en externe communicatie van zowel WBL als BsGW.

De kosten van het zuiveringsbeheer worden opgebracht door zowel de huishoudens als de bedrijven op basis van het aantal vervuilingseenheden.

De wijze van toerekening van de kosten naar de beide kostendragers wordt onderstaand kort toegelicht. Bovendien wordt per kostendrager de dekking van deze kosten gepresenteerd, de 'dekkingsmiddelen'.

Kostentoerekening

De principes die gehanteerd zijn bij de kostentoerekening bepalen hoe de kosten worden toegerekend aan de uiteindelijke kostendragers (lees taken). Deze kostendragers vormen de basis voor de opbrengst waterschapslasten. Omdat de kostentoerekening van groot belang kan zijn op de hoogte van de belastingtarieven waarvoor bestuurlijke aandacht noodzakelijk is, is in de voorschriften opgenomen dat hier expliciet aandacht aan dient te worden geschonken.

De interne kosten worden toegerekend op basis van bedrijfseconomische principes. Alle indirecte kosten worden doorberekend naar de producten die onderdeel uitmaken van programma's en bovendien onderdeel uitmaken van de taak watersysteembeheer en/of de taak zuiveringsbeheer. Een uitgebreide specificatie van de kostentoerekening is opgenomen in bijlage F, de kostenverdeelstaat.

De kosten van het zuiveringsbeheer bestaan uit:

- het aandeel van het zuiveringsbeheer van de aan WBL betaalde bijdrage van € 116.888.250 verminderd met het positieve resultaat WBL € 5.092.000.
- het aandeel van het zuiveringsbeheer van de aan BsGW betaalde bijdrage van € 1.755.662, verminderd met een deel van het resultaat BsGW, op basis van aandeel bijdrage € 228.215.
- een deel van de Goodwill toetreders BsGW € 4.950.
- een gedeelte van de kosten van bestuur, externe communicatie, vergunningverlening en handhaving, plannen en regulering lozingen.

Het restant van de kosten is toegerekend aan het watersysteembeheer.

Het resultaat van de kostentoerekening naar de kostendragers en de bijbehorende dekkingsmiddelen per kostendrager kan volgens de programma indeling als volgt worden weergegeven. Voor de opbouw van de programma's met bijbehorende beleidsproducten wordt verwezen naar bijlage G. De specificatie van elk individueel programma (artikel 4.27 BBVW) is onderdeel van hoofdstuk 3.

Kostendrager watersysteembeheer

Kostendrager watersysteembeheer				
Programma		Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Klimaatadaptatie		68.983.700	69.983.900	65.320.787
Hoogwaterbescherming Maasvallei		14.990.000	15.027.900	13.869.092
Crisisbeheersing		3.833.200	3.829.200	6.617.547
Waterkwaliteit en ecologie		5.860.000	4.486.200	3.666.401
Zuiveren en waterketen		901.000	1.068.972	782.402
Bestuur en Organisatie		7.455.900	7.754.425	9.527.867
Programmatotaal		102.023.800	102.150.597	99.784.096
Onvoorzien WL	+	477.900	176.800	0
Duurzaamheid en innovatie	+	708.300	345.500	0
Resultaat BsGW	-/-	0	0	423.700
Overheadcomponent vergoeding HWBP	-/-	399.000	399.000	224.295
Goodwill toetreders BsGW	-/-	9.200	9.200	9.100
Dividend Nederlandse Waterschapsbank NV	-/-	2.300.000	2.300.000	2.742.671
Totaal netto kosten		100.501.800	99.964.697	96.384.330
Opbrengst waterschapsbelastingen	+	102.115.100	102.115.100	102.863.685
Correctie kwijtschelding	-/-	2.803.500	2.803.500	2.181.021
Correctie oninbaarheid	-/-	710.800	710.800	672.679
Dekkingsmiddelen		98.600.800	98.600.800	100.009.985
Resultaat watersysteembeheer		-1.901.000	-1.363.897	3.625.655

Realisatie versus gewijzigde begroting.

- Programmatotaal. In hoofdstuk 3 wordt de afwijking per programma toegelicht.
- Onvoorzien WL. De post onvoorzien is onderdeel van de begroting en dient ter dekking van wijzigingen in de exploitatie. Er worden echter in de realisatie geen kosten op verantwoord.

- Duurzaamheid en innovatie. Dit budget wordt geraamd, echter als een innovatie voorstel door het directieteam of dagelijks bestuur geaccordeerd wordt, wordt het betreffende bedrag gealloceerd binnen de BBP-producten en kostensoorten. Derhalve is de realisatie nihil.
- Overheadcomponent vergoeding HWBP. Dit is lager omdat het aantal werkelijke uren die voor compensatie van overhead vanuit het HWBP in aanmerking komen lager is dan begroot.
- Goodwill toetreders BsGW. Conform begroting.
- Dividend Nederlandse Waterschapsbank NV. De dividend over 2023 was hoger dan begroot en is dividendbelasting over 2022 ontvangen, die niet was begroot.
- Opbrengst waterschapsbelastingen inclusief correctie kwijtschelding en oninbaarheid. In paragraaf 8.2 wordt de afwijking op de waterschapsbelastingen nader toegelicht.
- Resultaat watersysteembeheer. Voor de bestemming van het resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 11.

Kostendrager zuiveringsbeheer

Kostendrager zuiveringsbeheer				
Programma		Primitieve begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
Klimaatadaptatie		5.199.000	5.239.000	4.904.499
Waterkwaliteit en ecologie		60.800	60.800	60.571
Zuiveren en waterketen		115.362.000	115.407.028	115.191.501
Bestuur en Organisatie		6.303.400	6.755.475	8.054.635
Programmatotaal		126.925.200	127.462.303	128.211.206
Onvoorzien WBL	+	500.000	500.000	500.008
Resultaat BsGW	-/-	0	0	228.215
Goodwill toetreders BsGW	-/-	4.900	4.900	4.950
Resultaat WBL	-/-	0	0	5.092.000
Totaal netto kosten		127.420.300	127.957.403	123.386.049
Opbrengst waterschapsbelastingen	+	142.301.300	142.301.300	141.765.626
Correctie kwijtschelding	-/-	5.434.900	5.434.900	4.551.096
Correctie oninbaarheid	-/-	996.100	996.100	1.220.217
Dekkingsmiddelen		135.870.300	135.870.300	135.994.313
Resultaat zuiveringsbeheer		8.450.000	7.912.897	12.608.264

Realisatie versus gewijzigde begroting.

- Programmatotaal. In hoofdstuk 3 wordt de afwijking per programma toegelicht.
- Onvoorzien WBL. Conform begroting, inclusief afronding.
- Resultaat BsGW. Op begrotingsbasis was het rekeningresultaat BsGW 2024 nog niet bekend.
- Goodwill toetreders BsGW. Conform begroting.
- Resultaat WBL. Op begrotingsbasis was het rekeningresultaat WBL 2024 nog niet bekend.
- Opbrengst waterschapsbelastingen inclusief correctie kwijtschelding en oninbaarheid. In paragraaf 8.2 wordt de afwijking op de waterschapsbelastingen nader toegelicht.
- Resultaat zuiveringsbeheer. Voor de bestemming van het resultaat wordt verwezen naar hoofdstuk 11.

8 Exploitatierekening naar kosten en opbrengsten

Naast de programma opzet blijven de kostensoorten in de BBVW een verplichting.

In onderstaand overzicht worden de kosten en opbrengsten gepresenteerd van de begroting, de gewijzigde begroting en de realisatie 2024.

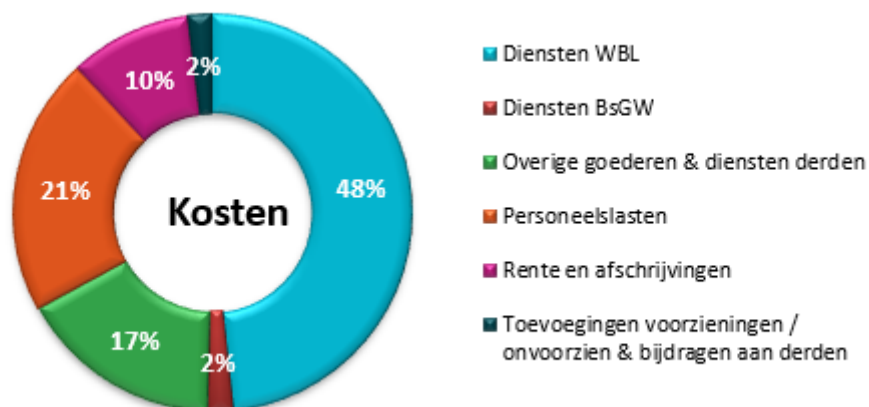
Kosten	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
4101 Externe rentelasten	3.294.800	3.688.800	3.782.030
4102 Interne rentelasten	509.400	509.400	1.367.325
4103 Afschrijvingen van activa	19.054.100	18.940.200	18.940.500
41 Rente en afschrijvingen	22.858.300	23.138.400	24.089.855
4201 Salarissen huidig personeel en bestuurders	40.610.100	38.648.600	35.072.836
4202 Sociale premies	11.603.600	10.763.900	9.645.084
4204 Overige personeelslasten	1.204.100	1.686.500	1.076.595
4205 Personeel van derden	2.780.500	5.478.100	4.761.836
4206 Uitkeringen voormalig personeel en bestuurders	246.200	246.200	382.109
42 Personeelslasten	56.444.500	56.823.300	50.938.460
4301 Duurzame gebruiksgoederen	298.300	488.300	456.264
4302 Overige gebruiks- en verbruiksgoederen	1.624.900	1.235.500	1.331.036
4303 Energie	283.300	388.300	387.863
4304 Huren en rechten	1.104.400	1.182.400	1.158.959
4305 Leasebetalingen operationele lease	1.264.500	1.326.500	1.387.819
4307 Verzekeringen	539.500	647.500	649.154
4308 Belastingen	65.200	63.200	69.920
4309 Onderhoud door derden	16.421.900	17.023.900	17.373.073
4310 Overige diensten door derden	16.640.600	17.145.900	17.284.768
4310 Overige diensten door derden WBL	116.888.200	116.888.200	116.888.250
4310 Overige diensten door derden BsGW	4.978.800	4.978.800	4.861.713
43 Goederen en diensten van derden	160.109.600	161.368.500	161.848.819
4402 Bijdragen aan het Rijk	11.900	11.900	18.571
4403 Bijdragen aan openbare lichamen	371.200	288.000	249.103
4404 Bijdragen aan overigen	169.000	169.000	138.716
44 Bijdragen aan derden	552.100	468.900	406.390
4501 Toevoegingen aan voorzieningen	681.100	426.700	4.296.245
4502 Onvoorzien	477.900	176.800	0
4502 Duurzaamheid en innovatie	708.300	345.500	0
45 Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	1.867.300	949.000	4.296.245
Totaal kosten	241.831.800	242.748.100	241.579.769

Opbrengsten	Begroting	Gewijzigde begroting	Realisatie
8101 Externe rentebaten	20.000	159.000	188.377
8102 Interne rentebaten	509.400	509.400	1.367.325
8103 Dividenden en bonusuitkeringen	2.300.000	2.300.000	2.742.671
81 Financiële baten	2.829.400	2.968.400	4.298.373
8201 Baten in verband met salarissen en sociale lasten	78.000	94.400	284.539
8202 Uitlening van personeel	386.900	410.300	1.157.217
82 Personele baten	464.900	504.700	1.441.756
8301 Verkoop van grond	78.000	40.000	288.786
8302 Verkoop van duurzame goederen	9.800	9.800	99
8304 Opbrengst uit grond en water	45.700	83.700	262.236
8306 Diensten voor derden	564.600	564.600	1.009.762
83 Goederen en diensten aan derden	698.100	698.100	1.560.883
8402 Bijdragen van het Rijk	154.300	209.100	1.004.259
8403 Bijdragen van provincies	0	700.000	690.255
8404 Bijdragen van overige openbare lichamen	476.700	476.700	5.815.920
8405 Bijdragen van overigen	457.300	457.300	458.789
84 Bijdragen van derden	1.088.300	1.843.100	7.969.223
8501 Opbrengst watersysteemheffing gebouwd	48.726.700	48.726.700	49.322.839
8502 Opbrengst watersysteemheffing ingezetenen	42.128.200	42.128.200	42.510.332
8503 Opbrengst watersysteemheffing ongebouwd	10.454.500	10.454.500	10.271.026
8504 Opbrengst watersysteemheffing natuur	228.700	228.700	226.926
8505 Opbrengst verontreinigingsheffing	577.000	577.000	532.562
8506 Opbrengst zuiveringsheffing bedrijven	37.993.600	37.993.600	37.177.234
8507 Opbrengst zuiveringsheffing huishoudens	104.307.700	104.307.700	104.588.391
8508 Oninbaarverklaringen	-1.706.900	-1.706.900	-1.892.896
8509 Kwijtscheldingen	-8.238.400	-8.238.400	-6.732.116
85 Waterschapsbelastingen	234.471.100	234.471.100	236.004.298
8601 Onttrekkingen aan voorzieningen	0	0	848.468
8602 Geactiveerde lasten	8.829.000	8.811.700	5.690.687
86 Interne verrekeningen	8.829.000	8.811.700	6.539.155
Totaal opbrengsten	248.380.800	249.297.100	257.813.688
Negatief exploitatieresultaat dekken uit reserves / Positief exploitatieresultaat toevoegen aan reserves	6.549.000	6.549.000	16.233.919

In de voorschriften is opgenomen dat de kostensoorten informatieve waarde hebben voor het algemeen bestuur waardoor een toelichting hierop niet verplicht is. Omdat een toelichting de inzichtelijkheid van deze componenten ten goede komt wordt een korte toelichting gegeven op de realisatie versus de gewijzigde begroting. Dit is ook de lijn die gevolgd is in de begroting 2024 waar eveneens een beschouwing is gegeven naar dit gezichtspunt.

8.1 Toelichting op kosten

Onderstaand is de verdeling van de werkelijke kosten over het verslagjaar grafisch weergegeven.

Rente en afschrijvingen

Van het totaal van € 24.089.855 heeft 21% betrekking op de rente en 79% op de afschrijvingen. De kosten hebben hoofdzakelijk betrekking op investeringsprojecten in materiële vaste activa.

Realisatie versus gewijzigde begroting

- De externe rentelasten zijn met een negatieve afwijking van 2,5% ofwel € 93.230 gerealiseerd. Ondanks de lagere rente in het dienstjaar is dit een gevolg van de negatievere liquiditeitspositie en de extra rentekosten die gemoeid zijn met de aanvullende geldlening die per 2 december 2024 is aangetrokken.
- De interne rentelasten zijn uitgekomen op € 1.367.325. Voor de bespaarde rente van de reserves en voorzieningen was in de begroting 2024 nog uitgegaan van 3%. Gelet op de renteontwikkeling in 2024 is op realisatiebasis uitgegaan van een percentage van 3,6% (basis creditrente NWB). Hierdoor zijn de interne rentelasten toegenomen met € 857.925 ten opzichte de begroting. Omdat de interne rentelasten gelijk zijn aan de interne rentebaten verloopt dit budgettair neutraal (zie ook interne rentebaten).
- De afschrijvingen op vaste activa en boekverliezen zijn toegenomen met € 300. Ondanks hoger netto investeringsniveau zijn de reguliere afschrijvingen 2024 afgenomen met € 28.695. Dit wordt veroorzaakt door een onderuitputting op de investeringen met een kortere looptijd. Voor een uitgebreide toelichting op het investeringsniveau 2024 wordt verwezen naar hoofdstuk 3 waarin per programma de investeringen nader worden toegelicht. Verder is sprake van extra afschrijvingen van € 28.395 die onderstaand wordt toegelicht.

Projecten

Afwaardering boekwaarde aandelen Verdygo	400
Projecten met een boekwaarde kleiner dan € 2.500	27.995
Extra afschrijving 2024	28.395

Eénmaal per jaar wordt nagegaan of de activa die op de balans zijn vermeld, nog wel worden gebruikt en/of deze tegen de juiste waarde zijn gewaardeerd. Indien de activa tegen een te hoge waarde op de balans staan, dient de waardevermindering ten laste van de exploitatierekening te worden gebracht. Dit heeft in het verslagjaar geresulteerd in een extra afschrijving van € 27.995 voor projecten met een boekwaarde kleiner of gelijk aan € 2.500 conform het bestaand beleid. Ook is in verband met de liquidatie van Verdygo BV de boekwaarde van het aandelenkapitaal van WL in Verdygo afgewaardeerd middels een extra afschrijving van € 400. Verder is het in het verslagjaar niet noodzakelijk gebleken om in het een extra afschrijving door te voeren voor projecten die niet in uitvoering zijn gekomen.

Personeelslasten

De personeelslasten bedroegen in 2024 € 50.938.460 en hebben voor 89% betrekking op salariskosten en sociale premies van het huidige en voormalige personeel en bestuur.

Realisatie versus gewijzigde begroting

- De salariskosten zijn onderschreden met € 3.575.764. Dit ondanks de CAO loonsverhoging van € 25,- bruto per 1 januari 2024 en de procentuele loonsverhoging op 1 januari en 1 juli van respectievelijk 3% en 2%. Vacatures zijn in het verslagjaar later ingevuld en lager ingeschaald, wat opnieuw (net als in 2023) leidde tot een aanzienlijke besparing op de salariskosten. Ook is de omvang van het personeelbestand lager dan voorzien. 448,80 werkelijk (gerealiseerde) bezetting, ten opzichte van de normatieve personeelsomvang (formatie) van 500,77. Dit heeft ertoe geleid dat in het verslagjaar € 2.593.500 is afgeraamd voor inhuur. Verder werd in 2024 voor een totaalbedrag van € 1.030.430 aan IKB uren gekocht door medewerkers, hetgeen ook doorwerkt in de gerealiseerde salariskosten.
- De afdracht van sociale premies is sterk verbonden met de salariskosten. De onderschrijding van € 1.118.816 is daarmee te verklaren.
- Bij personeel van derden is doordat minder gebruik is gemaakt van jong talent en trainees, het beperkter aantrekken van personeel via de wet banenafpraak, het niet volledige vervanging bij (langdurige) ziekte en zwangerschaps- en bevallingsverlof, en de latere invulling van inhuur sprake van een onderschrijding van € 716.624.
- Bij overige personeelslasten bedraagt de onderschrijding € 609.905 en wordt met name veroorzaakt door lagere kosten op de exploitatiepost integratie WL/WBL (€ 347.851), studiekosten (€ 117.132) minder beroep op gedaan vanwege de samenvoeging, organisatieontwikkeling en mobiliteit (€ 57.996) en kosten geneeskundige dienst (€ 41.104).
- De uitkeringen voormalig personeel en bestuur is overschreden met € 135.909 omdat hier meer gebruik van is gemaakt.

Goederen en diensten van derden

De totale kosten van goederen en diensten van derden bedragen € 161.848.819 en bestaan voor 75% uit de bijdrage aan het WBL, € 116.888.250 en de BsGW, € 4.861.713.

Van de overige kosten van € 40.098.856 heeft 43% betrekking op het onderhoud van het watersysteem (zowel waterlopen als waterkeringen), onderhoud soft- en hardware, onderhoud van gebouwen inclusief inventaris en installaties en onderhoud materieel.

Het aandeel van de dienstverlening door derden is eveneens 43%. Het betreft de bijdragen aan verenigingen (Stowa en de Unie van Waterschappen), de bijdrage aan het Waterschapshuis (HWH), de bijdrage aan Het Gegevenshuis en de overige diensten zoals juridische, financiële en technische advisering.

Het aandeel van kosten die via bestemming van het rekeningsaldo ten laste van de specifiek daarvoor gevormde bestemmingsreserves wordt gebracht bedraagt € 3.090.580.

De overige kosten 14% hebben o.a. betrekking op huur -inclusief lease-, erfpacht, verzekeringen, energie, belastingen, geografische data, aanschaf duurzame gebruiksgoederen en overige gebruiks- en verbruiksgoederen.

Realisatie versus gewijzigde begroting

De realisatie is € 480.319 hoger dan de gewijzigde begroting.

Op deze post zijn € 3.090.580 aan kosten verantwoord die ten laste worden gebracht van de specifiek daarvoor gevormde bestemmingsreserves. Dit betreft bestemmingreserve subsidie afkoppelen regenwater; bestemmingsreserve risicovolle beplanting; bestemmingsreserve klimaatadaptieve peilgestuurde drainage; bestemmingsreserve stimuleringsregeling maatregelen in de landbouw ihkv klimaatadaptie; bestemmingsreserve onderhoudscontracten en de bestemmingsreserve restpunten Ooijen-Wanssum.

- De duurzame gebruiksgoederen zijn afgenomen met € 32.036.
Dit is een gevolg van de leveringsproblemen van de nieuwe multifunctionals door Canon in het verslagjaar waardoor de oude apparatuur een half jaar langer is gebruikt waarover alleen gebruikerskosten verschuldigd waren. Dit heeft geresulteerd in lagere éénmalige kosten aanschaf hardware en software.
- De aanschaf van overige gebruiks- en verbruiksgoederen zijn toegenomen € 95.536 en worden volledig veroorzaakt door de stijging van de vergaderkosten, de aanschaf van materiaal voor de muskus en beverrattenbestrijding en dienst en werkkleding.
- De energiekosten zijn in het verslagjaar marginaal lager uitgevallen (€ 437).
- Door de lagere stijging van de huur van het kantoorpand Roermond dan voorzien en de lagere kosten van de multifunctionele apparaten die in gebruik zijn, zijn de kosten in totaliteit lager uitgevallen (€ 23.441).
- De kosten die gemoeid zijn met het leasen van bedrijfsauto's zijn toegenomen (€ 61.319) door schades, bestickering, inrichting voertuigen, rittenregistratie en gestegen brandstofkosten en verzekeringspremies alsmede de verrekening van meer- en minder kilometers.
- De post verzekeringen is door de indexering van de premies toegenomen met (€ 1.654).
- Belastingen zijn door de hogere gemeentelijke belastingen van de loodsen in Horst en Sittard en de hogere verschuldigde verontreinigingsheffing 2024 aan Waterschap Aa en Maas toegenomen (€ 6.720).
- Op onderhoud door derden is sprake van een overschrijding van € 349.173.
De overschrijding wordt met name veroorzaakt doordat de kosten van het assetonderhoud hoger uitvallen (€ 384.601). Ook de kosten voor de bestrijding van de grote Watervlucht zijn in het verslagjaar aanzienlijk hoger (€ 480.492). Verder zijn de kosten voor het onderhoud van de loodsen gestegen door meer ad hoc reparaties (€ 22.318), is sprake geweest van een toename van de kosten onderhoud werkmaterieel (€ 8.662) en zijn de onderhoudskosten software inkoop

toegenomen (€ 12.956). Tot slot zijn we in het verslagjaar nog geconfronteerd met een aantal calamiteiten waarvan, naast een aantal dumpingen het hoogwater in januari, februari en oktober 2024 en de hevige regenbuien in mei 2024 de belangrijkste waren en geleid hebben tot hogere kosten (€ 914.697).

Daarentegen zijn de kosten van baggeren en het onderhoud van de waterlopen aanzienlijk lager uitgevallen (€ 999.002) en laten de besteksmatige onderhoudswerkzaamheden van het watersysteem en de waterkeringen in 2024 een onderuitputting zien (€ 361.237). Op de schoonmaakkosten van de loodsen is een besparing gerealiseerd van (€ 14.287). Ook de onderhoudskosten die gemoeid zijn met de monitoring van de waterkwantiteit, kunstwerken en de ECI-centrale hebben in het verslagjaar een positieve ontwikkeling doorgemaakt en zijn lager uitgevallen (€ 63.060) evenals de kosten voor onderhoud van (€ 39.967).

- Op dienstverlening door derden is sprake van een overschrijding van € 138.868. Deze overschrijding wordt o.a. veroorzaakt door hogere reis- en verblijfkosten (€ 369.293). Ook zijn de kosten van de datacentrum (€ 368.117), accountantskosten (€ 42.399) alsmede bewaking en beveiliging i.v.m. extra beveiliging kantoor Roermond (€ 23.741) in het verslagjaar toegenomen. Verder heeft de calamiteit hoogwater Maas oktober 2024 geleid tot hogere kosten (€ 41.234).

Daarentegen hebben zich ook een groot aantal onderschrijdingen voorgedaan waarvan de onderuitputting op de post adviezen derden het grootste is (€ 1.642.294).

Ook op de post overige diensten derden (€ 377.512), diensten water robuust (€ 676.028) en buitenlandbeleid/deelname Blue Deal (€ 118.229) is een aanzienlijk besparing gerealiseerd. Verder zijn de kosten van het project Succesvol Opleveren en Overdragen (SOO) van de projecten naar de lijn lager uitgevallen (€ 30.156). De overige onderschrijdingen betreffen o.a. lagere telefoonkosten (€ 123.405), kosten gegevens verstrekking derden (€ 182.740), uitgevoerde werkzaamheden waterakkoord (€ 25.770), diensten salarisadministratie (€ 77.092) die verantwoord zijn onder onderhoud software, diensten laboratorium (€ 45.928), bijdrage aan Het Waterschapshuis HWH (€ 220.006), de Unie van Waterschappen en de Stowa (€ 25.228), Het Gegevenshuis GHG (€ 16.944), diensten Rijksfactuur (€ 11.966), diensten assetmanagement (€ 14.541), diensten duurzaamheid (€ 77.458), kosten rekenkamer (€ 33.238) en overheadkosten in verband met personeelsuitbreiding (€ 90.100).

Tot slot is € 3.090.580 nog aan kosten verantwoord die ten laste worden gebracht van de overige specifiek daarvoor gevormde bestemmingsreserves.

- Op overige diensten derden BsGW is sprake van een onderschrijding van € 117.087. Deze onderschrijding wordt volledig veroorzaakt door de terugbetaling van de bijdrage van het Ondernemings- en Ontwikkelplan (OOP) in 2024 door de BsGW. Aanleiding was de gewijzigde verantwoording van het OOP in de jaarrekening 2023 van BsGW.

Bijdragen aan derden

De bijdragen aan derden bedroegen € 406.390 en bestonden uit een bijdrage aan/in:

- Unie van Waterschappen en stichting uitvoeringsorganisatie glastuinbouw bijdrage duurzame glastuinbouw (€ 18.571);
- Gemeente Venlo bijdrage waterpanel Noord (€ 107.728);
- Provincie Limburg bijdrage proceskosten NOVEX de Peel 2024 (€ 24.805);
- Ons WCL bijdrage transitie Nationaal park de Meinweg (€ 13.400);
- Nationaal Park de Maasduinen subsidie tijdelijke ondersteuning (€ 20.000)

- Deltaprogramma Maas bijdrage 2024 (€ 99.900);
- Stichting Deltaplan Biodiversiteitsherstel partnerbijdrage 2024 (€ 1.597);
- Provincie Noord Brabant bijdrage programmabureau Maas KRW/DHZ (€ 118.833);
- Bijdrage Loeren bij de boeten (€ 1.500);
- Bijdrage Tour de Boer 2024 (€ 3.036);
- Stichting Drinkable Rivers 'mayors for a drinkable Meuse' (€ 5.000);
- Stichting GLOBE Nederland lidmaatschap consortium waterdiertjes (€ 5.000);
- IVN Heerlen bijdrage slootjesdag (€ 250);
- Stichting Epic Youth waterworks Limburg (€ 1.500)
- Samenwerkingsverband Droppiewater.nl 2024 (€ 2.000).
- Afboeking lagere bijdrage regenwaterriool gemeente Gulpen Wittem (- € 16.730).

Realisatie versus gewijzigde begroting

De onderschrijding van € 62.510 wordt met name veroorzaakt doordat beperkt gebruik is gemaakt van de extra beschikbare gelden voor de voortzetting van de stimuleringsregeling afkoppelen regenwater. Daarnaast is geen bijdrage verstrekt voor de gebiedsgericht aanpak Vitale Peel (€ 30.000). Verder heeft in het verslagjaar een afboeking plaatsgevonden in verband een lagere bijdrage van het regenwaterriool van de gemeente Gulpen Wittem (€ 16.730).

Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien

In het verslagjaar is € 465.715 toegevoegd aan de 'voorziening pensioen en uitkeringsverplichtingen', € 558.741 toegevoegd aan de 'voorziening persoonsgebonden basisbudget', € 110.859 aan de 'voorziening vitaliteit persoonsgebonden basisbudget', € 1.030.430 toegevoegd aan de voorziening Individueel keuze budget (IKB), € 4.500 aan de 'voorziening onderhoud loods Horst', € 13.000 aan de 'voorziening onderhoud ECI-waterkrachtcentrale' en € 2.113.000 aan de voorziening watercrisis 2021.

Realisatie versus gewijzigde begroting

Op basis van de opgave van Proambt over de actuariële berekening van de bestuurderspensioenen per 31 december van het verslagjaar is een dotatie in de voorziening noodzakelijk van € 465.715.

In de CAO is geregeld dat het mogelijk is om een deel van het persoonlijk basisbudget in te zetten voor vitaliteit. Gelet op het werkelijke aantal medewerkers in het verslagjaar en het feit dat voor medewerkers van jonger dan 35 jaar vanuit de CAO het persoonlijk basisbudget per 1 januari 2024 is verdubbeld (van € 6.000 naar € 12.000) is de toevoeging aan de 'voorziening persoonsgebonden basisbudget' en de 'voorziening vitaliteit persoonsgebonden basisbudget' in totaliteit toegenomen met € 260.400.

Naast het reguliere salaris hebben medewerkers die in de sector waterschappen werkzaam zijn een individueel keuze budget (IKB) van 21% van het brutosalaris dat voor diverse doelen kan worden ingezet. IKB-uren zijn door de werknemers gekochte verlofuren en vormen een concrete verplichting van de organisatie aan de medewerkers. Gelet op de verslagleggingsregels van de waterschappen (BBVW) dient voor deze verplichting op het jaareinde (31 december) een arbeidsgerelateerde voorziening te worden opgenomen in de balans. Hierdoor is in het verslagjaar een dotatie noodzakelijk van € 1.030.430 in de 'voorziening individueel keuzebudget (IKB)'.

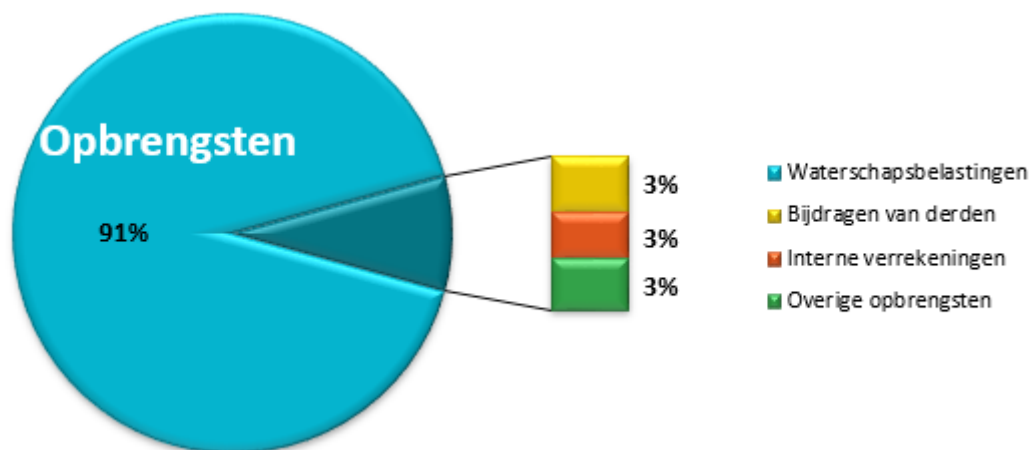
Doordat het herstel van de schadelocaties Valkenburg en Schin op Geul als gevolg van de watercrisis 2021 niet binnen de gestelde termijn van 31 december 2025 gerealiseerd kunnen worden en de kostenraming op basis van het definitieve ontwerp duurder uitvallen is in 2024 een extra toevoeging aan de voorziening watercrisis 2021 van € 2.113.000 noodzakelijk (zie ook paragraaf 5.9 watercrisis).

De post onvoorzien is een administratieve begrotingspost. Hier wordt nooit een realisatie op verantwoord. Deze post dient als tegenhanger in geval van bijstellingen in de begrotingen voor zover aanspraak wordt gemaakt op deze post.

Het niet geclaimde en ongebruikte deel van de begrotingstelpost, 'duurzaamheid en innovatie' valt vrij ten gunste van het rekeningsaldo 2024. De vrijval van de begrotingstelpost bedraagt in € 345.500.

8.2 Toelichting op opbrengsten

Onderstaand zijn de werkelijke opbrengsten over het verslagjaar grafisch weergegeven.

Financiële baten

De financiële baten bedragen € 4.298.373 en bestaan uit externe rentebaten, interne rentebaten en een dividenduitkering van de NWB-bank. De externe rentebaten zijn uitgekomen op € 188.377, de interne rentebaten zijnde de bespaarde rente van reserves en voorzieningen bedragen € 1.367.325 en de dividenduitkering bedraagt € 2.742.671.

Realisatie versus gewijzigde begroting

Doordat in 2024 een kasgeldlening aan het Waterschapsbedrijf Limburg is verstrekt ter financiering van het rekening-courant tekort over de maand december is in het verslagjaar € 29.377 meer aan externe rentebaten ontvangen. Voor de bespaarde rente van de reserves en voorzieningen (lees interne rentebaten) was in de begroting 2024 nog uitgegaan van 3%. Gelet op de renteontwikkeling in 2024 is op realisatiebasis uitgegaan van een percentage van 3,6% (basis creditrente NWB). Hierdoor zijn de interne rentebaten toegenomen met € 857.925 ten opzichte de begroting. Omdat de interne rentekosten gelijk zijn aan de interne rentebaten verloopt dit budgettair neutraal (zie ook interne rentelasten).

De dividenduitkering van de NWB-bank was in 2024 € 442.671 hoger dan geraamd.

Personele baten

De opbrengsten personele baten van € 1.441.756 hebben betrekking op de bijdrage van derden in de salariskosten.

Realisatie versus gewijzigde begroting

De vergoeding door uitkeringsinstanties (i.v.m. WIA, WAO, zwangerschapsverlof, e.d.) zijn vooraf niet exact in te schatten. Verder zijn de opbrengsten voor uitleen en detachering van personeel € 746.917 hoger uitgevallen dan begroot

Goederen en diensten aan derden

De goederen en diensten aan derden van € 1.560.884 heeft voor en groot deel betrekking op de verrekening van de afzet van slib tussen de aandeelhouders van SNB. Ook de grondverkoop, de verkoop van materieel, de pachtopbrengst, het jachtrecht, de energieopbrengst van o.a. de ECI-waterkrachtcentrale, het doorberekend kostenaandeel van de BsGW voor de Basisregistratie Kadaster, de verrekening van de bijdrage van Het Waterschapshuis met het WBL, de dienstverlening ten behoeve van de controle zwemwater voor de Provincie en de bijdrage van waterakkoord met waterschap Aa en Maas worden hier verantwoord.

Realisatie versus gewijzigde begroting

De opbrengsten zijn toegenomen met € 862.784 en worden met name veroorzaakt door de verrekening van de afzet van slib tussen de aandeelhouders van SNB (€ 406.784) die niet in de begroting waren geraamd. Verder is sprake van een toename van grondverkoop (€ 248.786), hogere pachtopbrengst (€ 144.525), hogere opbrengst elektriciteit (€ 34.012), hogere verrekening van de bijdrage van Het Waterschapshuis met het WBL (€ 18.038) en een toename van de Provinciale bijdrage voor de controle van het zwemwater (€ 34.700). Daarentegen is de bijdrage van het waterakkoord met waterschap Aa en Maas lager uitgevallen dan geraamd (€ 15.000) en is de verkoop van buitengebruik gesteld materieel zeer beperkt geweest en lager uitgavellen (€ 9.700).

Bijdragen van derden

De bijdragen van derden bedroegen € 7.969.223 en bestonden uit een bijdrage aan/in:

- Bijdrage van het Rijk van € 1.004.259 betreft de hogere WTS-vergoeding in het kader van de watercrisis 2021 in verband met de toegenomen kostenraming (€ 645.000), de restant bijdrage van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van (€ 57.196) in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied, en de bijdrage van ministerie van BZK voor de Wet open Overheid (€ 302.063).
- Bijdrage van de provincie van € 690.255 betreft, de subsidiebijdrage SPUK natuur (inclusief loonkosten) voor de bestrijding grote Watervlakte (€ 485.584), de subsidiebijdrage SPUK natuur voor stuwen (€ 39.160) en de Interreg subsidie EMF Flood Resilience (€ 189.109). Verder is de subsidie voor verduurzaming van het water en bodembeheer die in 2023 in de exploitatie is verantwoord en ten gunste van de bestemmingsreserve stimuleringsregeling in de landbouw had moeten komen in 2024 gecorrigeerd (- € 23.600).
- De bijdrage van overige openbare lichamen van € 5.815.920 heeft betrekking op de goodwill van de BsGW van de gemeente Mook en Middelaar (€ 14.050), de vergoeding van het transitieplan HWBP (€ 224.295), de bijdrage van WBL in de Schone Maaswaterketen SMWK (€ 33.575), het positieve resultaat 2024 van het WBL (€ 5.092.000) en de bijdrage van WL in het positieve resultaat 2024 van de BsGW (€ 452.000).
- De bijdragen van overigen van € 458.789 hebben betrekking op de vergoeding van de Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) voor de beverrattenbestrijding (€ 398.452). Daarnaast zijn nog een aantal dwangsommen opgelegd voor overtredingen op oppervlaktewaterlichamen (€ 60.337).

Realisatie versus gewijzigde begroting

De hogere bijdrage van € 6.126.123 is met name een gevolg van de hogere WTS-vergoeding in het kader van de watercrisis 2021 (€ 645.000), de Interreg subsidie EMF Flood Resilience (€ 189.109), het positieve resultaat 2024 van het WBL (€ 5.092.000) en de bijdrage van WL in het positieve resultaat 2024 van de BsGW (€ 452.000) die niet was voorzien. Verder zijn de opgelegde dwangsommen in verband met overtredingen op oppervlaktewater-lichamen hoger uitgevallen (€ 60.337). Daarentegen is de vergoeding van het transitieplan HWBP lager uitgevallen (€ 174.705). Ook de vergoeding van de Landelijke Coördinatie Commissie Muskusrattenbestrijding (LCCM) voor de beverrattenbestrijding is afgenomen (€ 58.848). Verder is de subsidie voor verduurzaming van het water en bodembeheer die in 2023 in de exploitatie is verantwoord en ten gunste van de bestemmingsreserve stimuleringsregeling in de landbouw had moeten komen in 2024 gecorrigeerd (€ 23.600).

Waterschapsbelastingen

Na afloop van het verslagjaar is door de BsGW een door de accountant gewaarmerkte afrekening waterschapsheffingen 2020 tot met 2024 inclusief toelichting overlegd.

Deze afrekening is de basis voor de verantwoording in 2024 van de (bruto) opbrengst waterschapsbelastingen van € 244.629.310 en is als volgt samengesteld:

Watersysteemheffing		Zuiveringsheffing	
Gebouwd	49.322.839	Bedrijven	37.177.234
Ingezetenen	42.510.332	Huishoudens	104.588.391
Ongebouwd	10.271.026		
Natuur	226.926		
Verontreinigingsheffing			
Verontreinigingsheffing	532.562		

Verder is de belastingopbrengst gecorrigeerd voor € 6.732.116 kwijtschelding en € 1.892.896 oninbaarverklaringen, totaal € 8.625.012.

Realisatie versus gewijzigde begroting.

Ten opzichte van de bijgestelde begroting is de netto opbrengst waterschapsbelastingen in 2024 € 1.533.198 hoger uitgevallen.

Uit de afrekening 2024 van de BsGW blijkt dat de:

- **Watersysteemheffing** is € 793.023 hoger door het afsluiten van het belastingjaar 2020 wat geresulteerd heeft in een lichte toename van de opbrengst gebouwd en ongebouwd. Verder is in de belastingjaren 2021, 2022 en 2024 sprake van een aanzienlijke toename van de opbrengst gebouwd als gevolg van hogere WOZ-waardes. Ook de opbrengst ingezetenen is in belastingjaren 2022 t/m 2024 hoger door een toename van het aantal ingezetenen. Bij ongebouwd daarentegen is sprake een afname van de opbrengst in het belastingjaar 2024 door de vrijstelling van belastingheffing van de ongebouwde percelen in het bezit van het waterschap.

- **Zuiveringsheffing** is € 535.675 lager door het afsluiten van het belastingjaar 2020 en een afname van de opbrengst zuiveringsheffing bedrijven in de belastingjaren 2021, 2022 en 2023 door een afname van het aantal ve's.
- **Verontreinigingsheffing** is € 44.438 lager door het afsluiten van het belastingjaar 2020 en een afname van de opbrengst in het belastingjaar 2023.
- **Kwijtschelding** is met € 1.506.284 gedaald, door het afsluiten van het belastingjaar 2020 en een neerwaartse bijstelling van de prognose kwijtschelding over de belastingjaren 2021 t/m 2024 bij zowel de watersysteemheffing en de zuiveringsheffing. Dit heeft een verhogend effect op de belastingopbrengst.
- **Oninbaar** is met € 185.996 toegenomen, door het afsluiten van het belastingjaar 2020 en een opwaartse bijstelling van de prognose oninbaar over de belastingjaren 2021, 2022 en 2024 bij de zuiveringsheffing. Dit heeft een verlagend effect op de belastingopbrengst.

Interne verrekeningen

De interne verrekeningen hebben betrekking op de geactiveerde lasten, de interne onttrekking aan de voorzieningen en de interne vermindering (lees vrijval) van de 'voorziening resultaat WBL 2023'. De noodzakelijke onttrekking aan de 'voorziening resultaat 2022 WBL' is namelijk € 199.915 lager uitgevallen.

Aan de 'voorziening Individueel keuze budget (IKB)' is in het verslagjaar een bedrag van € 545.842 onttrokken en aan de 'voorziening vitaliteit pbb' een bedrag van € 102.711 dat is ingezet ter dekking van de IKB-uren vitaliteitsuren die door de medewerkers in het verslagjaar zijn opgenomen.

Conform de BBVW en de 'nota activabeleid WL 2018' (AB 28 november 2018), wordt een gedeelte van de werkzaamheden van waterschap personeel verricht ten behoeve van investeringswerken geactiveerd. Het betreft hier een bedrag van € 5.690.687.

Realisatie versus gewijzigde begroting

Met de vrijval van de 'voorziening resultaat 2023 WBL' en de onttrekking aan voorziening individueel keuze budget (IKB) en vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB) is in de raming geen rekening gehouden.

Verder zijn in het verslagjaar aanzienlijk minder uren aan projecten besteed dan geraamd.

8.3 Exploitatieresultaat

Gelet op het bovenstaande resulteert het saldo van kosten en opbrengsten over 2024 in een positief resultaat van € 16.233.919. In de begroting 2024 werd nog uitgegaan van een exploitatieoverschot van € 6.549.000. Dit betekent dan ook dat het exploitatieresultaat in het verslagjaar ten opzichte van de raming een positieve ontwikkeling laat zien.

Voor de bestemming van het positief resultaat wordt verwezen naar het aan deel II gevoegde 'Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening inclusief bestemming van het positief resultaat'.

8.4 Topinkomens

In de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) die op 1 januari 2013 inwerking is getreden, is een openbaarmakingsverplichting voorgeschreven voor topfunctionarissen. Het gaat hierbij om personen die leiding geven aan de gehele organisatie. Bij een waterschap betreft dit de functie van secretaris-directeur. De wet schrijft topfunctionarissen een maximaal inkomen voor dat voor 2024 is vastgesteld op € 233.000. Bezoldigingen die uitgaan boven het door de WNT opgelegde maximum zijn strijdig met de wet en worden aangemerkt als onverschuldigde betaling. Verder verbiedt de WNT topfunctionarissen ontslagvergoedingen te verstrekken die meer bedragen dan € 75.000, dan wel één jaarsalaris als dit lager is dan € 75.000.

WNT-verantwoording 2024 Waterschap Limburg

De WNT is van toepassing op Waterschap Limburg. Het voor Waterschap Limburg toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024 € 233.000. Het betreft het bezoldigingsmaximum van leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling inclusief degene die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt.

Gelet op artikel 4.1 van de WNT zijn onderstaand de gegevens van de topfunctionaris van ons waterschap vermeld. Het betreft de functie van secretaris-directeur met dienstbetrekking (tabel 1a).

Gegevens 2024		
bedragen x € 1	E. Keulers	
Functiegegevens	Secretaris-directeur	
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01-01 t/m 31-12	
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	
Dienstbetrekking?	ja	
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 161.343	
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 23.296	
<i>Subtotaal</i>	€ 184.639	
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 233.000	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	
Bezoldiging	€ 184.639	
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	

Gegevens 2023	
bedragen x € 1	E. Keulers
Functiegegevens	Secretaris-Directeur
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01-01 t/m 31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1
Dienstbetrekking?	ja
Bezoldiging	
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 146.389
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.411
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 168.800</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 223.000
Bezoldiging	€ 168.800

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

9 Verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa-bijlage)

Verantwoording SiSa-methodiek

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025							
Verstrekker	Uitkeringcode	Specifieke uitkering juridische grondslag ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfde opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen Aard controle R Indicator: C62/01	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02			
lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	€ 12.051 Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emasa de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Nee Beschikkingnummer Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker Aard controle R Indicator: E44B/03	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T) Aard controle R Indicator: E44B/05
			1 030011 Provincie Limburg	ENW/BSK-2022/263148	€ 0	€ 0	€ 0
			2 030011 Provincie Limburg	ENW/BSK-2023/82255	€ 0	€ 0	€ 0
			3 030011 Provincie Limburg	ENW/BSK-2023/96859	€ 0	€ 0	€ 0
			4				
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09		
			1 030011 Provincie Limburg	ENW/BSK-2022/263148	Nee		
			2 030011 Provincie Limburg	ENW/BSK-2023/82255	Nee		
			3 030011 Provincie Limburg	ENW/BSK-2023/96859	Nee		
			4				
			Kopie CBS(code)	Kopie beschikkingnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13	
			1 030011 Provincie Limburg	ENW/BSK-2022/263148	0 Nee		
			2 030011 Provincie Limburg	ENW/BSK-2023/82255	0 Nee		
			15		0 Nee		
lenW	E102B	Specifieke uitkering Beekdalen zijrivieren Maas Limburg SiSa tussen medeoverheden	Heronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emasa de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen Aard controle n.v.t. Indicator: E102B/01	Beschikkingnaam/nummer Water in Balans Aard controle n.v.t. Indicator: E102B/02	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E102B/03	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E102B/04	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E102B/05
lenW	E107	Subsidieregeling stimulering uitvoering maatregelen Deltaplan Agrarisch Waterbeheer	Beschikkingnummer Aard controle n.v.t. Indicator: E107/01	Totale bestedingen (t/m jaar T-1) Aard van controle R Indicator: E107/02	Totale besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: E107/03	Cumulatieve totale besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: E107/04	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: E107/05
			1 ENW/BSK-2024/213326	€ 0	€ 0	€ 0	Nee
			2				
			3				
LVVN	L7B	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland SiSa tussen medeoverheden	Gebiedsnaam/nummer Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/01	Heronder per regel één provincie(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen emasa de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/02	Totale besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: L7B/03	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: L7B/04	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: L7B/05
			1 DOC-00427193	030011 Provincie Limburg	€ 0	€ 23.600	Eindverantwoording per 31-12-23
			2 DOC-00520667	030011 Provincie Limburg	€ 0	€ 0	Nee
			10				
LVVN	L16B	Eenmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur SiSa tussen medeoverheden	Heronder per regel één code selecteren en in de kolommen emasa de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/01	Naam uitvoeringsprogramma Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/02	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma Aard controle R Indicator: L16B/03	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/04	Cumulatieve besteding apparataskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/05
			1 030011 Provincie Limburg	Grote westmaai	€ 485.584	€ 1.450.153	€ 10.621
			2 030011 Provincie Limburg	Stuven en Buffers	€ 3.704.123	€ 4.195.273	€ 73.905
			100				
			Kopie uitvoeringsprogramma	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee)	Toelichting per uitvoeringsprogramma		
			Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L16B/09		
			1 Grote westmaai	Nee			Ja
			2 Stuven en Buffers	Nee			Ja
			100				

Verantwoording regeling uitvoeringskosten NPLG waterschappen

LVVN	Regeling Uitvoeringskosten NPLG waterschappen	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		DGRTLG/38426137	€ 0	Ja

10 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Reserveren pagina 1 accountantsverklaring.

Reserveren pagina 2 accountantsverklaring

Reserveren pagina 3 accountantsverklaring

Reserveren pagina 4 accountantsverklaring

Reserveren pagina 5 accountantsverklaring

Reserveren pagina 6 accountantsverklaring

Reserveren pagina 7 accountantsverklaring

Reserveren pagina 8 accountantsverklaring

Reserveren pagina 9 accountantsverklaring

11 Voorstellen

Voorstel tot vaststelling van de jaarrekening en bestemming van het positieve saldo.

Het dagelijks bestuur van Waterschap Limburg verklaart dat deze jaarrekening ingevolge artikel 103, lid 3 van de Waterschapswet ter inzage is gelegd en dat van die neerlegging en verkrijgbaarstelling openbare kennisgeving is geschied.

Mede gelet op de verklaring van de accountant van mei 2025 die in onderhavige jaarrekening is opgenomen, wordt voorgesteld de jaarrekening 2024 conform het volgende conceptbesluit vast te stellen.

Het positieve saldo over 2024 bedraagt € 16.233.919.

In hoofdstuk 9 is het aangehaalde saldo verdeeld over de twee taken.

Het watersysteembeheer sluit met een positief resultaat van € 3.625.655 en het zuiveringsbeheer met een positief resultaat van € 12.608.264.

Voorgesteld wordt om € 173.265 te onttrekken aan de 'bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater'; € 212.863 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve risicovolle beplanting'; € 69.000 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve IBRAHYM kwaliteitsmodellering'; € 88.767 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve klimaatadaptieve peilgestuurde drainage'; € 96.023 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve stimuleringsregeling maatregelen in de landbouw'; € 486.987 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve onderhoudscontracten'; € 4.943 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum'; € 300.000 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve personeelskosten & inhuur NPLG'; € 16.600 onttrekken aan de bestemmingsreserve 'integratiekosten WL/WBL'; € 110.000 toevoegen aan de in te stellen bestemmingsreserve 'herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA)'; € 200.366 toevoegen aan de in te stellen bestemmingsreserve 'gegevensinwinning geo-data'; € 9.400.000 toevoegen aan de algemene reserve (€ 2.350.000 watersysteembeheer en € 2.350.000 zuiveringsbeheer); € 4.411.737 toevoegen aan de 'egaliseringsreserve watersysteemheffing' en € 8.260.264 toevoegen aan de 'egaliseringsreserve zuiveringsheffing'.

Het dagelijks bestuur,

De secretaris-directeur,

De dijkgraaf,

ir. E.J.M. Keulers MMO

S.M.M. Borgers

Vaststelling van de jaarrekening en bestemming van het positieve saldo

Het algemeen bestuur van Waterschap Limburg;

Overwegende dat het dagelijks bestuur de jaarrekening 2024 van het Waterschap Limburg heeft overlegd;

Gezien het voorstel van het dagelijks bestuur inzake de vaststelling van de jaarrekening 2024 van het Waterschap Limburg en de bestemming van het positieve saldo;

Mede gelet op de bepalingen voor vaststelling van de jaarrekening zoals die zijn opgenomen in de Waterschapswet;

BESLUIT

1. De jaarrekening 2024 vast te stellen tot de volgende totalen:
 - balans per 31 december € 441.450.900;
 - rekening van kosten en opbrengsten 2024 respectievelijk € 257.813.688 en € 241.579.769.
2. Het positieve saldo ad € 16.233.919 als volgt te bestemmen:
 - watersysteembeheer*
 - € 215.537 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater';
 - € 212.863 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve risicovolle beplanting';
 - € 69.000 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering';
 - € 88.767 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve klimaatadaptieve peilgestuurde drainage';
 - € 96.023 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve stimuleringsregeling maatregelen in de landbouw';
 - € 486.987 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve onderhoudscontracten';
 - € 4.943 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve Ooijen-Wanssum';
 - € 300.000 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve personeelskosten & inhuur NPLG';
 - € 2.359.600 onttrekken aan de 'bestemmingsreserve integratiekosten WL/WBL';
 - € 42.272 toevoegen aan de 'bestemmingsreserve subsidie afkoppelen regenwater';
 - € 345.000 toevoegen aan de 'bestemmingsreserve integratie WL/WBL';
 - € 110.000 toevoegen aan de in te stellen 'bestemmingsreserve herziening richtlijn stedelijk afvalwater (HRSA)';
 - € 200.366 toevoegen aan de in te stellen 'bestemmingsreserve gegevensinwinning geo-data';
 - € 2.350.000 toevoegen aan de 'algemene reserve watersysteembeheer';
 - € 4.411.737 toevoegen aan de 'egaliseringsreserve watersysteemheffing'.
 - zuiveringsbeheer*
 - € 1.998.000 toevoegen aan de 'bestemmingsreserve integratiekosten WBL/WL';
 - € 2.350.000 toevoegen aan de 'algemene reserve zuiveringsbeheer';
 - € 8.260.264 toevoegen aan de 'egaliseringsreserve zuiveringsheffing'.

3. De 'bestemmingsreserve risicovolle beplanting', de 'bestemmingsreserve IBRAHYM kwaliteitsmodellering', de 'bestemmingsreserve klimaatadaptieve peilgestuurde drainage', de 'bestemmingsreserve onderhoudscontracten' en de 'bestemmingsreserve personeelskosten & inhuur NPLG' opheffen.
4. Het voor 2024 per programma beschikbaar gestelde krediet dat niet is verleend ad € 7.648.000 intrekken.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van 8 juli 2025.

De secretaris-directeur,

De dijkgraaf,

ir. E.J.M. Keulers MMO

S.M.M. Borgers

Deel III Bijlagen

2024

waterschap
limburg

BIJLAGE A Vaste activa

Omschrijving	Stand per 31-12-2023			Mutaties 2024					Stand 31-12-2024			Rente
	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	Vermeerderingen		Bijdrage van derden	Afschrijving	OHW naar exploitatie	Aanschafprijs	Cumulatieve afschrijvingen	Boekwaarde	
				Extern	Intern							
Financiële vaste activa												
* aandelen	976.529	-	976.529	-	-	-	400	-	976.529	400	976.129	Geen rente
Totaal financiële vaste activa	976.529	-	976.529	-	-	-	400	-	976.529	400	976.129	-
Immateriële vaste activa												
* afsluiten geldleningen	1.646.402	-	1.646.402	-	-	117.598	-	-	1.528.805	-	1.528.805	16.859
* onderzoek en ontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
* overige immateriële activa	7.602.792	4.585.979	3.016.813	324.174	-	-	1.278.902	-	7.926.965	5.864.880	2.062.085	26.966
* bijdragen aan activa in eigendom van:												
- bedrijven	5.250.937	262.547	4.988.390	-	-	-	525.094	-	5.250.937	787.641	4.463.296	50.184
- rijk	121.892.046	22.271.183	99.620.863	10.920.378	-	-	4.272.962	-	132.812.424	26.544.145	106.268.279	1.093.168
Totaal immateriële vaste activa	136.392.177	27.119.708	109.272.468	11.244.552	-	117.598	6.076.957	-	147.519.131	33.196.665	114.322.465	1.187.177
Materiële vaste activa												
Werken in exploitatie												
* bedrijfsgebouwen	11.289.666	4.255.496	7.034.170	-	-	-	468.472	273.168	11.593.186	4.754.319	6.838.867	73.659
* gronden en terreinen	3.479.235	3.005.988	473.246	-	-	-	112.556	91.443	3.593.163	3.141.029	452.134	4.913
* waterbouwkundige werken	170.292.264	93.918.655	76.373.609	-	-	-	5.735.776	4.021.187	175.472.885	100.813.866	74.659.019	801.908
* overige materiële vaste activa	3.073.045	1.846.263	1.226.781	-	-	-	492.523	42.867	3.132.860	2.355.734	777.125	10.640
* machines, apparaten en werktuigen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
* waterbouwkundige werken (waterkeringen)	3.551.175	2.177.521	1.373.654	-	-	-	121.390	-	3.551.175	2.298.911	1.252.264	13.942
Totaal werken in exploitatie	191.685.384	105.203.924	86.481.460	-	-	-	6.930.717	4.428.665	197.343.268	113.363.859	83.979.409	905.062
Onderhanden werken												
* bedrijfsgebouwen	415.746	55.057	360.690	89.461	-	-	35.930	273.168-	201.688	60.635	141.052	2.664
* gronden en terreinen	16.007.381	1.113.330	14.894.052	10.700.424	-	4.708.763	3.088.923-	91.443-	21.885.115	1.998.077-	23.883.192	205.888
* waterbouwkundige werken	103.668.317	13.378.950	90.289.367	23.635.801	2.511.304	6.628.113	3.804.482	4.021.187-	118.006.688	16.023.997	101.982.691	1.020.868
* overige materiële vaste activa	5.151.335	806.201	4.345.134	2.973.040	-	88.177	946.881	42.867-	7.976.384	1.736.134	6.240.250	56.203
* machines, apparaten en werktuigen	33.448	26.734	6.714	317.174	-	-	36.259	-	350.622	62.993	287.629	1.563
* waterbouwkundige werken (waterkeringen)	20.930.132	1.765.041	19.165.091	55.259.067	3.039.238	52.082.653	4.197.797	-	27.145.784	5.962.838	21.182.946	214.228
Totaal onderhanden werken	146.206.360	17.145.313	129.061.048	92.974.967	5.550.542	63.507.705	5.932.426	4.428.665-	175.566.280	21.848.520	153.717.759	1.501.414
Totaal materiële vaste activa	337.891.745	122.349.236	215.542.508	92.974.967	5.550.542	63.507.705	12.863.143	-	372.909.548	135.212.379	237.697.168	2.406.476
TOTAAL VASTE ACTIVA	475.260.450	149.468.945	325.791.506	104.219.518	5.550.542	63.625.303	18.940.500	-	521.405.207	168.409.445	352.995.763	3.593.653

Er is geen sprake van duurzame waardeverminderingen, in erfpacht uitgegeven activa of activa in aanbouw.

BIJLAGE B Reserves en voorzieningen

	Stand 31/12/23	Mutaties in 2024					Stand 31/12/24	Rente toerekening 2024			
		Vermeerderingen		Verminderingen							
		Interne		Externe	Interne			Externe			
		Rente	Overige								
Algemene reserves											
Algemene reserve watersysteem- en zuiveringsbeheer	0						0	0	50100	3,6%	
Totaal Algemene reserves	0	0	0	0	0	0	0	0			
Bestemmingsreserves tariefseglisatie											
Egalisatiereserve ontw. waterschapslasten watersysteemheffing	14.793.519					5.403.153	9.390.366	435.310	50100	3,6%	
Egalisatiereserve ontw. waterschapslasten zuiveringsheffing	0		91.460				91.460	1.646	50100	3,6%	
Totaal Bestemmingsreserve tariefegalisatie	14.793.519	0	91.460	0	5.403.153	0	9.481.826	436.956			
Bestemmingsreserves											
Calamiteiten watersysteembeheer	0						0	0	50100	3,6%	
Riooloverstorten	3.358.749						3.358.749	120.915	50100	3,6%	
Stimulering verbetering watersystemen; overstortregeling	257.922					183.700	74.222	5.979	50100	3,6%	
Subsidies afkoppelen regenwater	872.474		547.005			152.483	1.266.996	38.510	50100	3,6%	
Risicovolle beplanting	303.016					90.153	212.863	9.286	50100	3,6%	
Waterkwaliteit/NLP next Generation	310.713						310.713	11.186	50100	3,6%	
IBRAHYM waterkwaliteitsmodellering	69.000						69.000	2.484	50100	3,6%	
Netcentrisch werken	45.988					45.988	0	828	50100	3,6%	
Stimulering klimaatadaptieve peilgestuurde drainage	88.767						88.767	3.196	50100	3,6%	
Assetmanagement watersysteem	28.607					28.607	0	515	50100	3,6%	
Lectoraat bodem	11.568						11.568	416	50100	3,6%	
Project meten met nitraatstrips	43.104					43.104	0	776	50100	3,6%	
Lives	121.271					121.271	0	2.183	50100	3,6%	
Stimulering in de landbouw	555.656					68.055	487.601	18.779	50100	3,6%	
Organisatieontwikkeling	38.869					38.869	0	700	50100	3,6%	
Onderhoudscontracten	741.845					254.858	486.987	22.119	50100	3,6%	
Restpunten ooijen-Wanssum	154.012					69.142	84.870	4.300	50100	3,6%	
Personeelskosten en inhuur NLPG	0		300.000				300.000	5.400	50100	3,6%	
Integratiekosten WBL-WL	0		2.359.600				2.359.600	42.473	50100	3,6%	
Totaal Bestemmingsreserves	7.001.561	0	3.206.605	0	1.096.230	0	9.111.936	290.043			
TOTAAL EIGEN VERMOGEN	21.795.080	0	3.298.065	0	6.499.383	0	18.593.762	726.999			
Voorzieningen											
Voorzieningen voor arbeidsgerelateerde verplichtingen											
Pensioen / uitkeringsverplichtingen	4.355.822		465.715				4.655.080	13.018	50100	3,6%	
Persoonsgebonden basisbudget	711.103		558.741				975.055	30.351	50100	3,6%	
Vitaliteit persoonsgebonden basisbudget (PBB)	194.230		110.859			102.711	202.378	7.139	50100	3,6%	
Individueel keuze budget (IKB)	2.359.076		1.030.430			545.842	2.843.664	93.649	50100	3,6%	
Voorzieningen voor onderhoudswerkzaamheden											
Onderhoud waterkeringen (Noord-en midden Limburg)	2.220.040						628.319	1.591.722	68.612	50100	3,6%
Onderhoud bedrijfspand Rijksweg Noord 305	172.885						11.877	161.008	6.010	50100	3,6%
Onderhoud (Hoogwater)loods Horst	55.980		4.500				54.685	1.992	50100	3,6%	
Onderhoud waterkrachtcentrale ECI	105.623		13.000				118.623	4.036	50100	3,6%	
Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven											
Voorziening natschade peilopzet Maas	1.321.789						1.321.789	47.584	50100	3,6%	
Overige voorzieningen											
Resultaat BsGW	491.291					491.291	0	0	50100	3,6%	
Resultaat WBL	3.718.000					199.915	0	66.924	50100	3,6%	
Watercrisis 2021	7.510.177		2.113.000				9.212.599	301.010	50100	3,6%	
TOTAAL VOORZIENINGEN	23.216.016	0	4.296.245	0	848.468	5.527.191	21.136.602	640.326			
Resultaat											
Exploitatiesaldo 2023	-3.201.318		3.201.318			0	0	0	50100	3,6%	
Exploitatiesaldo 2024	0		0			0	0	0	50100	3,6%	
TOTAAL RESULTAAT	-3.201.318	0	3.201.318	0	0	0	0	0			
	41.809.778	0	10.795.628	0	7.347.851	5.527.191	39.730.364	1.367.325			

BIJLAGE C Vaste schulden

	Stand 31-12-2023	Mutaties in 2024			Stand 31-12-24	Rente ten laste van 2024	Gemiddelden	
		Vermeer- deringen	Verminderingen				Rente- voet	Restant looptijd
			Gewone aflossingen	Extra aflossingen				
Vaste schulden								
<i>* leningen opgenomen bij:</i>								
- Nederlandse Waterschapsbank	244.670.737	77.000.000	15.136.596	-	306.534.140	3.029.782	1,74%	16 jr
- A.S.N. Bank N.V.	3.360.000		480.000		2.880.000	114.311	3,87%	6 jr
Totaal vaste schulden	248.030.737	77.000.000	15.616.596	0	309.414.140	3.144.093		

BIJLAGE D Personeelslasten

Onderdeel	Aantal fte 2024		Rekening 2024			Totaal personeelslasten primitieve begroting 2024
	Begroting	Rekening	Salarissen huidig bestuur en personeel	Sociale premies	Totaal personeelslasten	
Bestuur		-	1.077.050	25.987	1.103.037	1.004.200
Directie, secretariaat, algemeen en concerncontrol	7,00	8,11	368.684	415.869	784.553	1.194.500
Bestuur en strategie	28,92	27,04	2.276.744	641.559	2.918.303	3.022.300
Communicatie	19,50	17,28	1.383.165	378.496	1.761.661	2.192.100
Kaders & Ontwikkeling	44,12	42,54	3.747.188	1.008.770	4.755.958	5.205.300
Areaalbeheer	126,76	115,48	7.791.729	2.175.304	9.967.033	11.060.400
Projecten & Inkoop	114,90	97,65	7.804.853	2.100.984	9.905.837	12.888.100
Vergunning, Toezicht & Handhaving	40,61	34,67	2.642.020	730.023	3.372.043	3.909.000
Informatie, Data & Monitoring	62,32	60,17	4.237.836	1.157.068	5.394.904	5.899.100
Mens & Organisatie Ondersteuning	27,91	22,64	1.663.122	453.301	2.116.423	2.576.700
Programmering, Planning & Financiën	28,73	23,22	2.080.445	557.723	2.638.168	3.247.800
Organisatiebrede toelagen / kosten stagiaires		-				914.200
Subtotaal	500,77	448,80	35.072.836	9.645.084	44.717.920	53.113.700

BIJLAGE E Berekening van het rente omslagpercentage

Het rente-omslagpercentage wordt berekend door de totale lasten van het waterschap die samenhangen met de aangegane geldleningen te delen door de totale boekwaarde van de vaste activa

De totale lasten bestaan uit de volgende componenten:

- 1 de over vaste geldleningen de te betalen rente;
- 2 de betaalde rente die verband houdt met kortlopende geldleningen (inclusief rekening-courant) die zijn aangegaan om vaste activa te financieren (in de begroting kan dit percentage worden geraamd door het financieringstekort te vermenigvuldigen met het percentage dat naar verwachting gedurende het begrotingsjaar voor kortlopende geldleningen verschuldigd zal zijn);
- 3 de bespaarde rente in verband met de eigen financieringsmiddelen van het waterschap (reserves en voorzieningen);
- 4 de afschrijvingen van de kosten van de geldleningen.

In de berekening dient worden uitgegaan van de gemiddelde boekwaarde van de activa, de gemiddelde stand van de geldleningen en de gemiddelde stand van de eigen financieringsmiddelen.

De berekening van het rente-omslagpercentage is als volgt:

1	Rente vaste geldleningen:	€	3.144.093
2	Rente financieringsmiddelen:		
	Gemiddelde financieringspositie:		
	Totaal boekwaarde vaste activa	325.791.506	352.995.763
	Totaal lang vreemd vermogen	248.030.737	309.414.140
	Totaal eigen financieringsmiddelen	45.011.096	39.245.776
	Financieringsoverschot cq -tekort	-32.749.673	-4.335.846
			-18.542.759
	Betaalde rente die verband houdt met financieringstekort	-	449.560
3	Bespaarde rente	-	-
4	Afschrijvingen van de kosten van de geldleningen	-	-
	Totale lasten die samenhangen met de aangegane geldleningen	€	3.593.653
	Gemiddelde boekwaarde vaste activa na correctie		
	Totaal boekwaarde vaste activa	325.791.506	352.995.763
	Totaal buiten de rente-omslag houden	976.529	976.129
	Gemid.boekwaarde vaste activa na correctie	324.814.977	352.019.634
			338.417.305
	Het rente-omslagpercentage bedraagt:		
	Lasten samenhangend met aangegane geldleningen	3.593.653	
	Gemiddelde boekwaarde vaste activa na correctie	338.417.305	
		afgerond	1,06%

BIJLAGE F Kostenverdeelstaat

Programma's	Netto kosten voor doorberekening	Bijdrage WBL	Bijdrage BsGW	Doorberekende kosten					Totaal na doorberekening
				Kapitaallasten	Huisvesting	Ondersteunende producten	Indirecte kosten	Werkmaterieel	
Eigen plannen	468.133	-	-	79.578	-	107.531	3.306.100	-	3.961.342
Plannen van derden	772.334	-	-	-	-	177.407	4.312.500	-	5.262.241
Beheersinstrumenten watersystemen	254.992	-	-	-	-	58.572	2.035.600	-	2.349.164
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	10.982.939	-	-	12.138.168	419.219	2.522.799	13.859.514	1.109.957	41.032.596
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	588.838	-	-	-	-	135.256	77.800	-	801.894
Beheer hoeveelheid water	773.818	-	-	132.214	-	177.747	1.868.400	-	2.952.179
Monitoring watersystemen	496.491	-	-	532.539	-	114.045	1.703.300	-	2.846.375
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	-	-	-	-	-	-	1.210.500	-	1.210.500
Vergunningen en meldingen	183.691	-	-	-	-	42.195	4.615.690	-	4.841.576
Adviezen vergunningen	-	-	-	-	-	-	1.106.100	-	1.106.100
Toezicht	3.064	-	-	-1.539	-	704	2.996.286	-	2.998.515
Handhaving	-60.337	-	-	-	-	-13.859	937.000	-	862.804
Werkmaterieel	368.924	-	-	37.822	-	-	980.700	-1.387.446	-
Klimaatadaptatie	14.832.887	-	-	12.918.782	419.219	3.322.397	39.009.490	-277.489	70.225.286
Eigen plannen	-	-	-	-	-	-	279.900	-	279.900
Beheersinstrumenten waterkeringen	70.737	-	-	859.971	-	16.247	1.991.300	-	2.938.255
Aanleg en onderhoud waterkeringen	762.726	-	-	6.427.822	-	175.200	3.007.700	277.489	10.650.937
Hoogwaterbescherming Maasvallei	833.463	-	-	7.287.793	-	191.447	5.278.900	277.489	13.869.092
Eigen plannen	39.969	-	-	-	-	9.182	702.400	-	751.551
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	1.120.313	-	-	225.612	362.354	257.338	851.800	-	2.817.417
Calamiteitenbestrijding watersystemen	1.861.992	-	-	33.484	-	427.703	725.400	-	3.048.579
Crisisbeheersing	3.022.274	-	-	259.096	362.354	694.223	2.279.600	-	6.617.547
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	630.793	-	-	21.439	-	144.895	67.800	-	864.927
Monitoring watersystemen	1.156.331	-	-	21.049	-	265.613	1.305.000	-	2.747.993
Regulering lozingen	-	41.121	-	14.731	-	-	58.200	-	114.052
Waterkwaliteit en ecologie	1.787.124	41.121	-	57.219	-	410.508	1.431.000	-	3.726.972
Eigen plannen	469.800	1.248.678	-	-	-	107.914	291.297	-	2.117.689
Getransporteerd afvalwater	-	18.184.204	-	-	-	-	-	-	18.184.204
Gezuiverd afvalwater	-	67.107.882	-	400	-	-	-	-	67.108.282
Verwerkt slib	-130.013	27.561.689	-	592.136	-	-29.864	-	-	27.993.948
Regulering lozingen	-	472.680	-	-	-	-	97.100	-	569.780
Zuiveren	339.787	114.575.133	-	592.536	-	78.050	388.397	-	115.973.903
Belastingheffing	888.836	-	3.515.935	-	-	-	-	-	4.404.771
Invoering	-	-	1.345.779	-	-	-	-	-	1.345.779
Bestuur	5.693.477	892.576	-	-	-	1.307.804	640.364	-	8.534.221
Externe communicatie	204.049	879.412	-	-	-	46.870	2.167.400	-	3.297.731
Kapitaallasten	22.534.153	-	-	-22.534.153	-	-	-	-	-
Indirecte kosten	44.312.254	-	-	-	1.474.043	14.872.058	-60.658.355	-	-
Huisvesting	1.680.470	-	-	575.146	-2.255.616	-	-	-	-
Ondersteunende beheerproducten	10.616.576	-	-	843.581	-	-20.923.357	9.463.200	-	-
Bestuur en organisatie	85.929.815	1.771.988	4.861.714	-21.115.426	-781.573	-4.696.625	-48.387.391	-	17.582.502
Totaal	106.745.350	116.388.242	4.861.714	-	-	-	-4,00	-	227.995.302

Onvoorzien WBL

500.008

*

*=af rondingsverschil

BIJLAGE G Kostendragers, programma's, beleidsproducten incl. dekkingsmiddelen

Programma's en beleidsproducten 2023	Totaal	Kostendrager		Bijdrage aan WBL	Kostendrager		Bijdrage aan BsGW	Kostendrager	
		Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer		Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer		Watersysteembeheer	Zuiveringsbeheer
Eigen plannen	3.961.342	3.961.342	-	-	-	-	-	-	-
Plannen van derden	5.262.241	5.262.241	-	-	-	-	-	-	-
Beheersinstrumenten watersystemen	2.349.164	2.349.164	-	-	-	-	-	-	-
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	41.032.595	41.032.595	-	-	-	-	-	-	-
Baggeren van waterlopen en saneren van waterbodems	801.894	801.894	-	-	-	-	-	-	-
Beheer hoeveelheid water	2.952.179	2.952.179	-	-	-	-	-	-	-
Monitoring watersystemen	2.846.374	2.846.374	-	-	-	-	-	-	-
Beheer Keurkwartet en VTH-beleid	1.210.500	1.210.500	-	-	-	-	-	-	-
Vergunningen en meldingen	4.841.576	2.420.788	2.420.788	-	-	-	-	-	-
Adviezen vergunningen	1.106.100	553.050	553.050	-	-	-	-	-	-
Toezicht	2.998.516	1.499.258	1.499.258	-	-	-	-	-	-
Handhaving	862.805	431.402	431.403	-	-	-	-	-	-
Klimaatadaptatie	70.225.286	65.320.787	4.904.499	-	0	-	0	0	0
Eigen plannen	279.900	279.900	-	-	-	-	-	-	-
Beheersinstrumenten waterkeringen	2.938.255	2.938.255	-	-	-	-	-	-	-
Aanleg en onderhoud waterkeringen	10.650.937	10.650.937	-	-	-	-	-	-	-
Hoogwaterbescherming Maasvallei	13.869.092	13.869.092	-	-	0	-	0	0	0
Eigen plannen	751.551	751.551	-	-	-	-	-	-	-
Dijkbewaking en calamiteitenbestrijding	2.817.418	2.817.418	-	-	-	-	-	-	-
Calamiteitenbestrijding watersystemen	3.048.578	3.048.578	-	-	-	-	-	-	-
Crisisbeheersing	6.617.547	6.617.547	-	-	0	-	0	0	0
Aanleg, verbetering en onderhoud watersystemen	864.928	864.928	-	-	-	-	-	-	-
Monitoring watersystemen	2.747.992	2.747.992	-	-	-	-	-	-	-
Regulering lozingen	114.052	53.481	60.571	41.121	-	41.121	-	-	-
Waterkwaliteit en ecologie	3.726.972	3.666.401	60.571	41.121	0	41.121	0	0	0
Eigen plannen	2.117.689	685.302	1.432.387	1.248.678	-	1.248.678	-	-	-
Getransporteerd afvalwater	18.184.204	-	18.184.204	18.184.204	-	18.184.204	-	-	-
Gezuiverd afvalwater	67.108.282	-	67.108.282	67.107.881	-	67.107.881	-	-	-
Verwerkt slib	27.993.948	-	27.993.948	27.561.689	-	27.561.689	-	-	-
Regulering lozingen	569.780	97.100	472.680	472.681	-	472.681	-	-	-
Zuiveren	115.973.903	782.402	115.191.501	#####	0	#####	0	0	0
Belastingheffing	4.404.772	3.321.999	1.082.773	-	-	-	3.515.935	2.433.162	1.082.773
Invordering	1.345.779	672.889	672.890	-	-	-	1.345.779	672.890	672.889
Bestuur	8.534.220	4.202.904	4.331.316	892.576	-	892.576	-	-	-
Externe communicatie	3.297.731	1.330.075	1.967.656	879.412	-	879.412	-	-	-
Bestuur en Organisatie	17.582.502	9.527.867	8.054.635	1.771.988	0	1.771.988	4.861.714	3.106.052	1.755.662
Programmatotaal	227.995.302	99.784.096	128.211.206	#####	0	#####	4.861.714	3.106.052	1.755.662
Onvoorzien WBL	+	500.008	-	500.008	-	500.008	-	-	-
Resultaat BsGW	-/-	651.915	423.700	-	-	-	-	-	-
Overheadcomponent vergoeding HWBP	-/-	224.295	224.295	-	-	-	-	-	-
Goodwill toetreders BsGW	-/-	14.050	9.100	-	-	-	-	-	-
Dividend Nederlandse Waterschapsbank NV	-/-	2.742.671	-	-	-	-	-	-	-
Resultaat WBL	-/-	5.092.000	-	-	-	-	-	-	-
Totaal netto kosten	219.770.379	96.384.330	123.386.049	#####	-	#####	4.861.714	3.106.052	1.755.662
Opbrengst waterschapsbelastingen	+	244.629.311	102.863.685	-	-	-	-	-	-
Correctie kwijtschelding	-/-	6.732.117	2.181.021	-	-	-	-	-	-
Correctie oninbaarheid	-/-	1.892.896	672.679	-	-	-	-	-	-
Totaal dekkingsmiddelen	236.004.298	100.009.985	135.994.313	-	-	-	-	-	-
Toevoegen aan / onttrekken uit reserves	16.233.919	3.625.655	12.608.264	-	-	-	-	-	-

BIJLAGE H Treasury**KASGELDLIMIET (X € 1.000)****2024**

Begrotingstotaal	241.832
Percentage	23%
Kasgeldlimiet	55.621
Financieringstekort (-) / overschot (+)	3.849-

Ruimte (+) / overschrijding (-)**51.772****TOETS RENTERISICONORM (x € 1.000)****2024*****Renterisico op vaste schulden***

1a	Renteherziening vaste schulden o/g	-
1b	Renteherziening vaste schulden u/g	-
1	Netto herziening vaste schulden (1a - 1b)	-
2	Betaalde aflossingen	15.617

3 Renterisico op vaste schuld (1+2)**15.617*****Renterisiconorm***

4a	Begrotingstotaal	241.832
4b	Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	30%

4 Renterisiconorm (4ax4b)**72.550****Toets renterisiconorm**

4	Renterisiconorm	72.550
3	Renterisico op vaste schuld	15.617

5 Ruimte (+) / Overschrijding (-) (4-3)**56.933**

BIJLAGE I EMU-Saldo

Onderdeel, bedragen X € 1.000	2024 Begroting	2024 Gewijzigde begroting	2024 Realisatie
1. Exploitatiesaldo voor bestemming reserves	6.549	6.549	16.234
2. Inflow investeringen			
- bruto-investeringsuitgaven	106.667	104.194	109.770
+ investeringssubsidies	59.544	61.990	63.625
+ verkoop materiële en immateriële vast activa	0	0	0
+ afschrijvingen	19.054	18.940	18.941
3. Inflow voorzieningen			
+ toevoegingen aan voorzieningen ten laste van de exploitatie	681	427	4.296
- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. de exploitatie	50	0	848
- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	5.359	5.359	5.527
+ externe vermeerderingen van voorzieningen	0	0	0
4. Inflow reserves			
- betalingen rechtstreeks uit reserves	0	0	0
+ externe vermeerderingen van reserves	0	0	0
5. Deelnemingen en aandelen			
- boekwinst	0	0	0
+ boekverlies	0	0	0
EMU-saldo volgens begroting (+ overschot / - tekort)	-26.248	-21.647	-13.049

realisatie versus gewijzigde begroting, per onderdeel

Het exploitatiesaldo is als gevolg van lagere kosten en een toename van de opbrengsten toegenomen.

Voor een toelichting, zie hoofdstuk 10.

De investeringsuitgaven en -inkomsten zijn beiden toegenomen. Per saldo is sprake is van een hoger netto-investeringsniveau. Voor een toelichting op de afwijking per programma, zie hoofdstuk 3.

De afschrijvingen zijn ondanks het hoger netto investeringsniveau afgenomen. Zie 10.1 toelichting rente + afschrijving.

De toevoegingen aan de voorzieningen zijn gestegen, zie 10.1 Toelichting op de toevoeging aan voorzieningen.

De onttrekkingen aan voorziening t.l.v. de exploitatie is toegenomen door o.a. de vrijval van het negatieve resultaat 2023, de onttrekking aan de voorziening PBB en IKB. De rechtstreekse betalingen uit de voorzieningen zijn eveneens toegenomen.

Aandeel EMU-tekort gemeenschappelijke regelingen	2024 Begroting	2024 Realisatie
- WBL	-16.708	-21.373
- BsGW	11	718
EMU-saldo gemeenschappelijke regelingen (+ overschot / - tekort)	-16.697	-20.655
INTEGRAAL EMU-TEKORT Waterschap Limburg	-42.945	-33.704

BIJLAGE J Investeringslijst

Project	AT	Omschrijving	VK	INVESTERINGSOBJEKT PER PROGRAMMA										
				UITGAVEN				INKOMSTEN				GEVOTEERD KREDIET		
				Realisatie tm 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Totaal	Realisatie tm 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Totaal	UITG	INK	Netto in 2023 gevoteerd
P000104	30	Herinrichting Maasnielderbeek bovenloop (resterend deel)		52	150	171	223	-	-	-	-	813	-	-
P003101	30	#Aansluiten oude Geulmeanders, Gulpen		899	-	5	904	236	-	-	236	1.256	-	-
P003102	30	Herinrichting Geul benedenstrooms kern Valkenburg fase 2 (Leeuw brouwerij)		3.709	624	298	4.008	1.025	200	-	1.025	4.300	1.270	-
P003103	30	Vispassage Epermolen		337	100	73	409	56	-	-	56	2.525	202	-
P003108	30	Herstel vismigratieknelpunt Commandeursmolen		1	50	23	24	-	-	-	-	840	-	-
P003109	30	Herstel vismigratieknelpunt Wijlre/Otten		-	-	2	2	-	-	-	-	742	-	742
P026201	30	#Sanering en herinrichting Oude Kanjel en Kanjel benedenstrooms Kanaal	**	286	-	-	286	-	-	-	-	-	-	-
P026401	30	Herinrichting Kanjel en Gelei, gemeenten Meerssen en Maastricht		7.462	300	162	7.624	3.693	250	187	3.880	7.750	3.437	-
P057302	30	Herinrichting Worm (Nato-depot - Rimborg)		176	100	105	282	-	-	244	244	921	-	-
P057303	30	Realisatie vistrap Baalsbruggermolen fase 2		-	70	32	32	-	-	-	-	70	-	-
P066401	30	Herinrichting Bosbeek (Meinweg - monding)		206	100	62	268	-	61	-	-	753	-	-
P071002	30	Herinrichting Vlootbeek Benedenloop (Reigersbroek - Linnerweg)		144	100	65	209	-	55	-	-	816	-	-
P080105	30	Herinrichting Rode Beek Millen-Susteren		770	180	554	1.325	84	-	-	84	5.250	1.584	2.591
P086201	30	Herinrichting Geleenbeek Corio Glana algemeen		12.212	-	35	12.247	6.014	-	-	6.014	8.830	2.695	-
P086202	30	Herinrichting Geleenbeek Echt - Sifon		269	50	-	269	64	-	-	64	2.716	-	-
P086204	30	Herinrichting Geleenbeek Millen - Nieuwstadt		530	300	417	947	11	50	-	11	6.775	711	5.149
P086205	30	Herinrichting Geleenbeek Oud-Roosteren A2		1.030	100	108	1.138	145	79	-	145	1.385	-	-
P086206	30	Herinrichting Geleenbeek Katsbek Nieuwstadt - Oud Roosteren		752	200	34	786	-15	82	-	-15	1.093	-	-
P086208	30	Herinrichting Oude Maas (Geleenbeekmondning)		1.848	-	7	1.855	1.182	-	-	1.182	1.400	768	-
P086209	30	Herinrichting Geleenbeek Corio-Glana, highlight 16 en 17		264	100	109	373	-	69	-	-	1.145	-	-
P086210	30	Herinrichting Geleenbeek VDL Nedcar		224	700	809	1.033	-	200	-	-	1.690	372	-
P086211	30	Herinrichting Geleenbeek Kamerhof Holtum		29	-	18	46	-	-	-	-	295	-	-
P086212	30	Herinrichting Geleenbeek Sittard - Millen		23	10	4	27	-	-	-	-	640	-	-
P111702	30	Ontkluizing keutelbeek in de kernen Beek en Neerbeek, fase 1B/2		1.526	-	3	1.528	449	-	-	449	3.331	400	-
P111704	30	Ontkluizing Keutelbeek Geleen		287	100	85	372	-	-	-	-	830	-	-
P115201	30	Corio Glana Highlight 20 fase 1		5.600	-	191	5.790	2.206	-	-	2.206	6.490	2.125	990
P115203	30	Corio Glana highlight 20, fase 2		960	200	286	1.246	211	79	341	552	9.479	680	-
P116901	30	Regenwaterbuffer Spaans Vorderen	**	184	-	0	185	-	-	-	-	-	-	-
P119901	30	Herinrichting beekmondning Hemelbeek		172	200	217	389	-	165	52	52	550	225	-
P139002	30	Herinrichting Aalsbeek Bovenloop		22	75	47	69	-	-	-	-	1.195	-	-
P144601	30	Herinrichting Molenbeek van Lottum - Siebersbeek		727	10	64	791	292	-	-	292	870	437	-
P146802	30	WB21 knelpunt Raam en Vistrap Tungalroysebeek		127	60	49	176	-	-	-	-	423	-	-
P146803	30	Herstel vismigratieknelpunt stuw Leukerweg		-	50	1	1	-	-	-	-	300	-	-
P150001	30	Herinrichting Gansbeek / Paterslossing		19	75	21	40	-	-	-	-	525	-	-
P151402	30	Herinrichting benedenloop Wellse Molenbeek		81	60	7	88	24	-	-	24	485	-	-
P180901	30	Herinrichting benedenloop Kwistbeek		116	300	271	387	22	-	-	22	3.612	330	2.407
P180902	30	Gebiedspilot Kwistbeek		4.842	-	-2	4.839	2.675	-	-	2.675	4.800	2.098	-
P181701	30	Tielebeek bovenloop		1.829	-	17	1.846	1.459	-	-	1.459	1.799	1.357	-
P200501	0	#Aankoop beverperceel Etsberg		-	-	128	128	-	-	-	-	130	-	-
P223601	30	Herinrichting Raam	**	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-
P228201	30	Herinrichting Huilbeek		1.986	100	85	2.071	1.114	150	159	1.273	2.800	1.500	-
P251504	30	Pilot herstel watersysteem Iaggzone Kabroeksebeek		-	1.000	999	999	-	22	-	-	1.650	-	-
P254502	30	Herinrichting Oude Graaf		116	75	90	206	-	-	-	-	645	-	-
P254601	30	Herinrichting Venrays Broek en de Spurt		9.310	-	146	9.456	5.982	338	-	5.982	8.665	5.851	-
P260501	30	Herinrichting Uffelsebeek en Haelensebeek bovenloop		11	50	28	39	-	-	-	-	1.260	-	-

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA													
Project	AT	Omschrijving	VK	UITGAVEN				INKOMSTEN				GEVOTEERD KREDIET	
				Realisatie tm 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Totaal	Realisatie tm 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Totaal	per 31-12-2024	
												UITG	Netto in 2023 gevoteerd
P277401	30	Herinrichting beekmonding Swalm		-	5	-	-	-	-	-	-	500	-
P278401	30	Herinrichting Wylrebeek monding		155	5	7	162	48	-	-	48	250	-
P282101	30	Herinr. Castenrayse vennen		2.670	100	71	2.741	1.135	400	1.204	2.339	3.500	2.670
P316101	30	Herinrichting Thornerbeek		458	500	182	640	97	-	-	97	1.656	-
P316201	30	Herstel vismigratieknpunt Armenmolen		-	50	1	1	-	-	-	-	570	-
P316806	30	Vismigratieknpunt zand- en vuilvang Groote Molenbeek		616	110	16	631	51	206	289	340	730	407
P316807	30	Pilot Beekdalontwikkeling Groote Molenbeek/Mariapeel (XP005)		257	-	87	344	-	-	-	-	600	-
P316808	30	Herinrichting Groote Molenbeek Wittebrugweg		17	50	47	64	-	16	-	-	1.910	505
P316809	30	Herstel water-ecosysteem doorstroommoeras Rieterdijk - Deeltraject Pilot Beekdalontwikkeling Groote		17	250	1.582	1.599	-	120	-	-	3.230	-
P323401	30	Herinrichting Aa		511	80	109	620	31	-	-	31	1.232	-
P325202	30	Herinrichting benedenloop Lingsforterbeek		72	40	130	202	16	-	-	16	1.661	-
P360007	30	Grondverwerving meandering waterlopen		1.164	-	-195	969	-	-	-	-	3.005	-
P360013/ P360014	0	Strategische grondverwerving (SGV) Watersysteemprojecten		9.207	500	866	10.153	-	-	-	-	15.000	-
P360060	30	Herstel diverse vismigratie knelpunten	**	99	-	73	171	-	-	-	-	-	-
Projecten Beekherstel				74.468	7.279	8.801	83.269	28.307	2.542	2.476	30.783	135.687	29.624
P177901	30	Broekhuizerbroek		1.255	1.500	1.480	2.735	379	300	-	379	3.250	800
P265201	30	Waterbloem		1.524	2.400	2.871	4.395	274	-	-	274	4.900	1.800
P265202	30	Herinrichting Roggelsebeek, incl Neerpeelbeek en Bevelandsbeek		1.145	200	1.222	2.367	-	-	-	-	2.305	-
P360029	5	Nieuw Limburgs Peil (NLP) Streefbeeld Stroomgebiedsbrede Ecologische Systeem Analyse (SESA)		176	130	86	262	-	-	-	-	305	-
P360040	30	Optimalisatie hoofdstelsel wateraanvoer (Noordervaart en Peelkanalen)		11.508	640	430	11.938	2.369	1.550	258	2.627	14.403	3.900
P360057	30	Extra boerenstuwen als droogtemaatregel		600	20	7	607	-	-	-	-	610	-
P360061	30	Stuwen eigen Leggerwatergangen		187	1.400	279	466	56	650	37	93	2.500	1.263
P360062	15	Automatiseren besturing 5 bestaande Regenwaterbuffers		15	350	69	84	15	350	69	84	500	500
P360063	30	Boerenstuwen tranche 2 en 3		134	1.100	474	608	67	700	237	304	1.800	1.720
P360064	30	Slimme stuwen programma Natuur		120	3.393	2.843	2.963	120	3.393	2.843	2.963	5.522	5.522
P360067	5	Kleinschalige en innovatieve droogtemaatregelen		13	115	-	13	-	-	-	-	250	-
Projecten Verdrogingsbestrijding				16.677	11.248	9.760	26.437	3.281	6.943	3.444	6.725	36.345	15.505
P003106	30	#Geuldal visie aanpak - WIB		508	-	-	508	187	-	-	187	2.966	-
P003107	30	WIB-Valkenburg		1.431	667	949	2.381	-	-	-	-	2.103	-
P012101	30	Mechelderbeekdal		2.202	576	336	2.539	140	-	-	140	3.100	-
P016901	30	Waterberging Lange Gracht - Water in Balans		3.025	503	399	3.424	823	-	-	823	3.137	507
P021102	30	Hekerbeekdal		1.302	421	482	1.784	141	-	-	141	1.500	-
P029401	30	WIB-Eys		214	422	436	650	-	-	-	-	965	-
P029402	30	WIB-Bocholtz en Simpelveld		606	670	667	1.273	-	-	-	-	2.100	-
P038401	30	Lemiers en Oud Lemiers		743	1.168	813	1.556	-	-	-	-	1.900	-
P042401	30	Aanleg hoogwaterbescherming Slenaken		2.874	25	1	2.876	1.666	-	-	1.666	2.114	972
P045401	30	Aanpak wateroverlast Slenaken, Beutenaken, Pesaken		-	-	2	2	-	-	-	-	820	-
P055901	30	WIB-Noordal		300	297	189	489	-	-	-	-	1.102	-
P057601	30	WIB-Eygelshoven		1.060	1.059	832	1.892	-	-	-	-	2.000	-
P065103	30	Maatregelen wateroverlast Roer		949	40	33	981	-	-	-	-	1.860	188
P090301	30	WIB-Voerendaal		683	645	861	1.544	-	-	-	-	1.400	-
P093001	30	Wijnandsrade		1.004	1.168	445	1.449	-	-	-	-	2.500	-
P096306	30	Bufferdam de Dem/Caumerbeek middenloop		2.562	160	172	2.734	792	-	-	792	3.135	706
P111101	30	WIB-Spaubeek		179	-	-179	-	-	-	-	-	-	-
P111705	30	WIB-Beek		444	566	901	1.345	-	-	-	-	2.333	-

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA													
Project	AT	Omschrijving	VK	UITGAVEN				INKOMSTEN				GEVOTEERD KREDIET	
				Realisatie tm 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Totaal	Realisatie tm 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Totaal	UITG	Netto in 2023 gevoteerd
P115301	30	Einighausen		737	403	316	1.053	-	-	-	-	1.200	108
P148302	30	#Pilot retentiegebied Breevennen		166	-	2	168	2	-	-	2	86	-
P177803	30	Gebiedspilot Schelkensbeek - Water in Balans		2.339	-	17	2.356	678	-	-	678	2.200	-
P255901	30	Gebiedspilot Eckelstebeek - Water in Balans		3.231	873	565	3.796	705	-	-	705	4.000	700
P360019	30	WB21 toets 2015		2.692	101	187	2.879	808	-	-	808	4.372	200
P360034	5	Water in balans		3.935	250	140	4.076	1.497	-	-	1.497	4.285	-
P360044	30	Gebiedspilot Meerssen - Water in Balans		3.878	973	568	4.446	1.621	-	-	1.621	4.896	-
P360046	30	Gebiedspilot Oirsbeek - Water in Balans		2.480	281	93	2.574	818	-	-	818	3.068	-
	30	KD008 - Programmaplan Water in Balans		-	-	-	-	686	-	-	-	-	-
Projecten Wateroverlast				40.819	12.271	10.389	51.207	9.974	686	-	9.974	62.577	7.259
P360042	30	Vervangingsinvesteringen assets		14.585	3.973	3.270	17.854	198	-	708	905	23.355	4.525
P360052	5	Ontwikkeling voorspellingsmodellen voor wateroverlast en Ontwikkeling klimaat-adaptatiemodel		918	385	325	1.243	-	-	-	-	1.527	-
P360065	5	#Ontwikkeling voorspellingsmodellen (MIPC MV4)		33	-	-	33	29	-	-10	19	48	-
P360066	15	#Regenradar, Neerslagradar, Debietmeters etc. (MIPC MV6)		431	112	16	446	402	101	81	483	540	-
P503003	5	Tractiemiddelen 2019-2022		33	600	317	351	-	-	-	-	1.195	-
P503004	15	Uitbreiding meetnet		113	280	171	284	-	-	-	-	300	-
P503005	7	Vervangen meetapparatuur		800	290	275	1.075	-	-	-	-	1.275	200
Projecten Vervanging en aanpassing assets				16.913	5.640	4.373	21.286	629	101	779	1.408	28.240	4.725
P360010	0	Onderzoekskrediet Watersysteemprojecten	**	-	-	-	-	-	-	-	-	1.000	-
P360051	6	Watersysteemtoets 2019		49	150	93	141	16	-	-	16	865	-
P504001	0	Bebording zwemwater		40	10	1	40	185	-	-	185	185	-
Projecten Overig				88	160	93	182	201	-	-	201	2.050	-
** Betreft onderzoekskosten watersysteemproject (krediet € 1.000.000, P360010)													
PROGRAMMA KLIMAATADAPTATIE				148.965	36.598	33.416	182.381	42.391	10.272	6.700	49.090	264.899	28.625
P400001	30	HWBP solidariteitsbijdrage (NL)		122.729	10.200	10.920	133.649	-	-	-	-	132.848	10.200
P41****	30	HoogWaterBeschermsProgramma		149.269	46.511	54.611	203.880	134.367	43.370	49.175	183.541	222.164	4.000
P410008	30	#HWBP Innovaties		317	-	-	317	317	-	-	317	-	-
P410012	30	HWBP POV Dijkversterking Gebiedseigen Grond		3.623	56	260	3.882	3.623	56	260	3.882	-	-
P410015	30	HWBP Niet-subsidiabele kosten (100% WL)		1.428	185	150	1.578	-	-	-	-	-	-
P410018	30	#HWBP Innovatie Vooronderzoek glazen keringen		28	-	-	28	28	-	-	28	-	-
P410019	30	HWBP Innovatie Toepassing geocrete grondstoffen		10	11	11	22	10	11	11	22	-	-
P410020	30	HWBP Innovatie Toepassing GCL's		39	41	32	71	39	41	32	71	-	-
P410021	30	#HWBP Innovatie Doorontwikkeling prolockfilter		5	-	-	5	5	-	-	5	-	-
P410022	30	HWBP Innovatie Innovatie Tranche 2		828	9	9	837	828	9	9	837	-	-
P410023	30	#HWBP GCL-Geoconcrete Beesel		368	-	-	368	368	-	-	368	-	-
P410024	30	Pipingonderzoek op veldschaal		-	200	258	258	-	200	258	258	-	-
P4154**	30	HWBP Lob van Gennep		20.669	7.288	7.749	28.419	18.602	6.559	6.974	25.577	-	-
P42****	0	Bestuursovereenkomst sluitstukkaden Maas		97.109	141	73	97.181	97.109	1.173	73	97.181	98.100	-
PROGRAMMA HOOGWATERBESCHERMING MAASVALLEI				396.420	64.642	74.073	470.493	255.294	51.419	56.791	312.086	453.112	14.200

INVESTERINGSOBJECT PER PROGRAMMA													
Project	AT	Omschrijving	VK	UITGAVEN				INKOMSTEN				GEVOTEERD KREDIET	
				Realisatie tm 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Totaal	Realisatie tm 2023	Begroting 2024	Realisatie 2024	Totaal	UITG	Netto in 2023 gevoteerd
P501003	10	Projecten facilitair 2018-2019		104	36	-	104	-	-	-	-	140	-
P501010	15	Laadpalen locatie Sittard		-	100	102	102	-	-	-	-	100	-
P501011	10	Uitbreiding ruimtes DB		22	88	89	111	-	-	-	-	110	-
P501012	10	Kantoormeubilair loads Sittard		-	-	-	-	-	-	-	-	100	100
P502019	5	Roadmap Informatievoorziening 2022-2027		1.514	800	834	2.348	-	-	-	-	2.900	800
P502106	5	Inventarisatie kunstwerken geprogrammeerd onderhoud		47	60	-	47	-	-	-	-	150	-
	10	Projecten facilitair		-	100	-	-	-	-	-	-	-	-
PROGRAMMA BESTUUR EN ORGANISATIE				1.687	1.184	1.025	2.712	-	-	-	-	3.500	900
P502018	5	#WBI + sterkteberekeningen dijken calamiteiten		-	-	-	-	-	-	-	-	360	-
P505001	10	Vervanging pompen hoogwaterbestrijding/vergroten capaciteit		1.556	1.100	809	2.365	-	-	-	-	3.216	425
P505002	10	#Aanschaf noodmaterialen interreg MARHETAK (MIPC N-1)		401	-	-	401	361	-	17	378	400	360
P505003	10	Aanschaf extra noodmaterialen, mobiele keringen 2024 en 2025		-	-	341	341	-	-	-	-	800	800
	10	Kadernota 2024: Aanschaf extra noodmaterialen		-	400	-	-	-	-	-	-	-	-
PROGRAMMA CRISISBEHEERSING				1.957	1.500	1.150	3.107	361	-	17	378	4.776	1.225
P360055	5	Implementatie soortenbeleid		170	50	5	175	110	79	-	110	300	-
P360059	15	Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied (Uitvoeringspilot Moerasfilter)		251	100	100	351	-	-	-	-	575	175
P360068	5	Innovatieve uitvoeringspilot waterkwaliteitsverbetering landelijk gebied m.b.v. drainblocks		-	-	-	-	-	-	-	-	132	132
	30	KD007 - Innovatieve/efficiëntere methodes doelrealisatie KRW.		-	120	-	-	-	-	-	-	-	-
PROGRAMMA WATERKwaliteit EN ECOLOGIE				420	270	106	526	110	79	-	110	1.007	307
P504004	0	#Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Aandelenkapitaal		622	-	-	622	-	-	-	-	622	-
P504005	0	Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Agio		1.764	-	-	1.764	118	220	118	235	1.764	1.764
P504006	10	#Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Goodwill		5.251	-	-	5.251	-	-	-	-	5.250	-
PROGRAMMA ZUIVEREN				7.637	-	-	7.637	118	220	118	235	7.636	1.764
TOTAAL PROGRAMMA'S				557.086	104.194	109.770	666.856	298.274	61.990	63.625	361.899	734.930	45.257

Projecten waarbij geen projectnummer is vermeld zijn nog op te starten projecten uit de kadernota 2020-2025 (omschrijving begint met KD) of door het prioriteer en programmeerteam geprogrammeerde nieuwe projecten.

Onderzoekskrediet watersysteemprojecten

In bijlage J zijn diverse projecten gemarkeerd met *. Dit zijn watersysteemprojecten die zich nog in de onderzoeksfase bevinden. Er vinden alleen uitgaven plaats in het kader van onderzoeken.

Deze projecten worden gefinancierd uit het 'Onderzoekskrediet watersysteemprojecten'.

Onderstaand wordt de stand van zaken van dit krediet per 31 december 2024 weergegeven:

Onderdeel	Krediet	Realisatie tot en met 31 december 2024	Restant
Onderzoekskrediet watersysteemprojecten	1.000.000	652.598	347.402
Totaal	1.000.000	652.598	347.402

Zodra de verkennings- en planuitwerkingsfase projecten ter hand wordt genomen, wordt aan het dagelijks bestuur een voorbereidingskrediet gevraagd inclusief de uitgaven in het kader van de planvoorbereiding en de grondaankopen, middels een kredietverleningsvoorstel.

Afsluiten investeringsprojecten per 31 december 2024

Onderstaand wordt het overzicht gepresenteerd van de per 31 december 2024 af te sluiten projecten die afzonderlijk worden toegelicht. Het afsluiten van investeringskredieten heeft geen financiële consequenties.

Af te sluiten projecten 2024		Uitgaven			Inkomsten			Saldo		
		Krediet	Realisatie	Restant	Krediet	Realisatie	Restant	Krediet	Realisatie	Restant
Voorbereidingskrediet		0	0	0	0	0	0	0	0	0
P003101	#Aansluiten oude Geulmeanders, Gulpen	1.256.000	903.661	352.339	0	236.313	-236.313	1.256.000	667.349	588.651
P148302	#Pilot retentiegebied Breevennen	86.000	167.982	-81.982	0	2.002	-2.002	86.000	165.980	-79.980
P200501	#Aankoop beverperceel Elsberg	130.000	127.826	2.174				130.000	127.826	2.174
P360065	#Ontwikkeling voorspellingsmodellen (MUPC MV4)	48.000	32.564	15.436	43.200	19.355	23.845	4.800	13.208	-8.408
P360066	#Regenradar, Neerslagradar, Debietmeters etc. (MUPC MV6)	540.000	446.476	93.524	486.000	483.200	2.800	54.000	-36.724	90.724
P502018	#WBI + sterkteberekeningen dijken calamiteiten	360.000	0	360.000				360.000	0	360.000
P504004	#Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Aandelenkapitaal	622.000	622.000	0				622.000	622.000	0
P504006	#Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) - Goodwill	5.250.000	5.250.937	-937				5.250.000	5.250.937	-937
P505002	#Aanschaf noodmaterialen interreg MARHETAK (MUPC N-1)	400.000	401.241	-1.241	360.000	377.872	-17.872	40.000	23.369	16.631
		8.692.000	7.952.687	739.313	889.200	1.118.741	-229.541	7.802.800	6.833.946	968.854
Totaal		8.692.000	7.952.687	739.313	889.200	1.118.741	-229.541	7.802.800	6.833.946	968.854

Toelichting af te sluiten investeringsprojecten per 31 december 2024

Vorbereidingsprojecten

In 2024 worden er geen projecten afgesloten die in voorbereiding zijn.

Uitvoeringsprojecten

P003101 Aansluiten oude Geulmeanders, Gulpen

In de gemeente Gulpen-Wittem is een oude loop van de Geul gereconstrueerd als volwaardig onderdeel van het watersysteem. De oorspronkelijke loop van de Geul, de Oude Geul, was nog als relict in het landschap aanwezig, maar was niet meer op het watersysteem van de Geul aangesloten en voerde evenmin stromend water. De aansluiting heeft op zodanige wijze plaatsgevonden dat de Oude Geul passeerbaar is voor vissen en daarmee bijdraagt aan de uitbreiding van aquatische levensgemeenschappen in het Geuldal. Daarnaast kan het gebied effectiever ingezet worden als inundatiegebied.

Als gevolg van een aanbestedingsvoordeel en minderwerk zijn de uitvoeringskosten lager uitgevallen dan ten tijde van de aanvraag van het uitvoeringskrediet was voorzien. Er zijn meer inkomsten dan bij het verstrekken van het krediet mee rekening was gehouden. Ten tijde van het vaststellen van het uitvoeringskrediet was nog niet zeker of dit project in aanmerking zou komen voor inkomsten uit het Partnercontract 2016-2021. Dat bleek uiteindelijk wel het geval. Daarnaast is er nog een kleine bijdrage ontvangen vanuit de gemeentelijke explosieven-regeling.

P148302 Pilot retentiegebied Breevennen

Binnen het plangebied Breevennen is er sprake van 2 risicopanden. Besloten is deze op te lossen met behulp van een tweetal maatregelen. Beschermingbijwoning: Aanleg van een aarden wal en verhoogde verkeersdrempel met een hoogte van ca. 40cm. Bij dit scenario treedt geen inundatie meer op bij de woning langs de Meijerlaan (T=100-norm behaald bij uitvoering maatregel). De mate van inundatie bij het elektriciteitshuisje verandert niet in dit scenario. Een ophoging van ca. 20cm. Bij het elektriciteitshuisje voorkomt deze inundatie. Na overleg van Areaalbeheer met de eigenaren van de 2 risicopanden is geconcludeerd dat er geen aanvullende maatregelen nodig zijn. op basis van deze conclusie wordt voorgesteld WiB project Breevennen te sluiten. Er staan geen verplichtingen open en er worden geen kosten meer verwacht, daarmee kan het project ook financieel afgesloten worden.

Alternatieve maatregelen en vertraging hebben geleid tot een hogere allocatie van uren eigen personeel en personeel derden dan voorzien in het initieel kredietverzoek, met hogere kosten tot gevolg.

P200501 Aankoop beverperceel Etsberg

Middels de aankoop van het perceel, het zodanig inrichten van een werkveld en het inrichten als bos- of natuurgebied, kan er een duurzame situatie gecreëerd worden dat op draagvlak kan rekenen bij alle partijen. Op deze wijze kan WL ook op een verantwoorde wijze haar beheer voeren over de Rode Beek. Bovenstaande maatregel waarborgt zowel het behoud van de visoptrekbaarheid, als ook het op orde houden van het beekprofiel. De aanwezige zandvang kan op verantwoorde wijze worden benaderd en opgeschoond. Samenwerken met en voor de omgeving is de voorbereiding geweest voor deze oplossingsrichting, die een breed draagvlak kent bij alle betrokken partijen. Daarbij biedt het de mogelijkheid om een substantieel aantal bomen te planten onder de noemer '100.000-bomenplan'. Aankoop is afgerond project kan worden afgesloten.

P360065 Ontwikkeling voorspellingsmodellen (MJPC MV4)

Onderdeel van Interreg EMFloodresilience ontwikkelen voorspelmodel Roer (MJPC MV4). Project is afgerond kosten zijn lager uitgevallen dan geraamd. Subsidie is afgerekend en alle inkomsten zijn ontvangen.

P360066 Regenradar, Neerslagradar, Debietmeters etc. (MJPC MV6)

Onderdeel van Interreg EMFloodresilience Regenradar, Neerslagradar, Debietmeters etc. (MJPC MV6). Project is afgerond kosten zijn lager uitgevallen dan geraamd. Subsidie is afgerekend en alle inkomsten zijn ontvangen.

P502018 WBI + sterkteberekeningen dijken calamiteiten

Het betreft het maken van sterkteberekening vanuit LBO1(WBI) om de gegevens toepasbaar te maken voor crisisbeheer en continu inzicht. De kosten/facturen voor dit project zijn geboekt op het oer 31-12-2023 afgesloten project P400003 'Uitvoeren veiligheidstoetsing' als gevolg van een administratieve vergissing, waarbij bij de opdracht het verkeerde projectnummer is toegevoegd. De werkzaamheden zijn wel conform opdracht uitgevoerd en afgerond.

P504004 Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) – Aandelenkapitaal / P504006 Slibverwerking Noord-Brabant (SNB) – Goodwill

Op 8 maart 2023 heeft het algemeen bestuur van WL besloten om met terugwerkende kracht per 1 januari 2023 aandeelhouder te worden van NV Slibverwerking Noord Brabant (SNB)..

Voor het aangaan van dit aandeelhouderschap is een krediet beschikbaar gesteld van € 7.636.000 dat is opgebouwd uit 3 deeltkredieten, te weten:

-	P504004 Aandelenkapitaal SNB	€ 622.000
-	P504005 Agio SNB	€ 1.764.000
-	P504006 Goodwill SNB	€ 5.250.000

In 2023 is het aandelenkapitaal voldaan, heeft de agiostorting plaatsgevonden en is de goodwill betaald.

Het project P504004 aandelenkapitaal SNB geraamd € 622.000, realisatie € 622.000 alsmede het project P504006 goodwill SNB geraamd € 5.250.000, realisatie € 5.250.937 (tekort € 937) kan worden afgesloten in de jaarrekening 2024. Het project agio SNB kan niet worden afgesloten omdat de agiostorting van WL door SNB in 15 jaarlijkse termijn wordt terugbetaald.

P505002 Aanschaf noodmaterialen interreg MARHETAK (MJPC N-1)

Met de aanschaf van noodvoorzieningen die interregionaal kunnen worden ingezet verhogen we de bescherming tegen wateroverlast en de waterveiligheid. Door de interregionale inzetbaarheid daarvan kunnen we binnen de Veiligheidsregio de inzet van deze voorzieningen zowel voor andere partijen als voor het Waterschap nog beter borgen. Project is afgerond. 90% subsidie vanuit Interreg programma MARHETAK is afgerekend en ontvangen.

BIJLAGE K Lijst van verbonden partijen

Algemene gegevens		Belang vanuit optiek waterschap	Vermogen verbonden partij per 31-12-2024 (afgerond op € 1.000)	
Naam - Plaats	Rechtsvorm		Eigen vermogen	Vreemd vermogen
Belastingensamenwerking Gemeenten en Waterschappen - Roermond	Gemeenschappelijke regeling	Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen, inclusief activiteiten in het kader van de Wet waardering onroerende zaken, alsook waterschaps-belastingen en - als hiervan afgeleid belang - de werkzaamheden met betrekking tot de administratie van gegevens ten behoeve van bestuursverkiezingen in het beheersgebied van de deelnemers.	5.224.000	11.562.000
Waterschapsbedrijf Limburg - Roermond	Gemeenschappelijke regeling	Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van: 1. de bouw, de exploitatie, het onderhoud en het beheer van alle zuiveringstechnische werken met toebehoren; 2. het contractbeheer van de waterkwaliteitslaboratoriumactiviteiten.	0	291.960.000
Het Waterschapshuis - Amersfoort	Gemeenschappelijke regeling	Het realiseren van renderende samenwerking op informatie- en bedrijfsprocessen en daarmee behartiging van behoeften van algemeen belang van de watersector.	0	15.084.000
Het Gegevenshuis - Landgraaf	Gemeenschappelijke regeling	Het opzetten en het beheren van object- en ruimtegerelateerde (Basis-) registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal.	297.000	1.683.000
Nederlandse Waterschapsbank N.V. - Den Haag	Naamloze vennootschap	Het uitoefenen van het bankbedrijf ten behoeve van de publieke sector.	2.094.000.000	76.347.000.000
Verdygo B.V. - Roermond (geliquideerd per 27-12-2024)	Besloten vennootschap	Het vermarkten van kennis en kunde van Waterschapsbedrijf Limburg bij het (laten) ontwerpen en ontwikkelen van installaties op het gebied van de afvalwaterketen, in het bijzonder rioolwaterzuiverings- installaties.	nvt	nvt
Vereniging Unie van Waterschappen - Den Haag	Vereniging	De behartiging van de belangen van de Nederlandse waterschappen, op nationaal, Europees en internationaal niveau, alsmede de ontwikkeling van een gezamenlijke visie en het bepalen van gezamenlijke standpunten van haar leden en het verlenen van service aan haar leden.	2.589.000	23.959.000
Vereniging Werken voor Waterschappen - Den Haag	Vereniging	Het als werkgeversvereniging behartigen van de gemeenschappelijke sociale en sociaal-economische belangen van de leden van de vereniging die activiteiten verrichten binnen de sector waterschap.	niet voorhanden	niet voorhanden
Slibverwerking Noord-Brabant NV (SNB)	NV	Het duurzaam verwerken van zuiveringsslib voor de 7 aandeelhouders (waterschappen). SNB beheert en exploiteert hiervoor een slibverwerkingsinstallatie (SVI) op het industrie- en haventerrein in Moerdijk.	13.415.000	37.511.000